

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΒΜ\Α.Π. 1-2-3
«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη» MIS: 295450
Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

Το παρόν έργο έχει παραχθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «*ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3, -Οριζόντια Πράξη*», με κωδικό MIS 295450 και ειδικότερα στο πλαίσιο του Υποέργου 1: «*Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγών για τον εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων*».

Επιστημονικό Πεδίο: ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
& ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
& ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Αθήνα 2011

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ & ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

Αθήνα 2011

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας περιεχομένων.....	2	
Α΄ ΜΕΡΟΣ		
1. ΓΕΝΙΚΑ.....	5	
2. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ		
2.1 Εισαγωγή	9	
2.2 Σκοποί και στόχοι	9	
2.3 Περιεχόμενο.....	13	
2.4 Μεθοδολογία.....	17	
2.5 Αξιολόγηση.....	21	
3. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ		
3.1 Σκοποί και δεξιότητες του Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας.....	23	
3.1.1 Σκοποί	23	
3.1.2 Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες.....	24	
3.2 Εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της Λογοτεχνίας: το ζήτημα των ανθολογιών	25	
3.3 Η ιστορία της Λογοτεχνίας και η θέση της στο Πρόγραμμα Σπουδών.....	27	
3.3.1 Η ιστορική διάταξη της Λογοτεχνίας: επιλογή και ανάγκη άλλων εποχών.....	27	
3.3.2 Η παραδοσιακή αφηγηματική ιστορία απρόθυμη για μεθοδολογικές ανανεώσεις.....	28	
3.3.3 Η ιστορία αγνοεί την ιστορικότητα του αναγνώστη	29	
3.3.4 Η μεθοδολογική ανανέωση της Ιστορίας.....	29	
3.4 Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και ΤΠΕ.....	30	
3.5 Μεθόδευση της διδασκαλίας: Διδάσκοντας τον μαθητή και τη μαθήτρια, όχι το κείμενο.....	32	
3.6 Αξιολόγηση στο μάθημα της Λογοτεχνίας.....	35	
4. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ		37
4.1 Εισαγωγή-Η θέση των αρχαιογνωστικών αντικειμένων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.....	37	
4.2 Σκοποί και στόχοι	37	
4.3 Περιεχόμενο.....	39	
4.3.1 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα.....	39	
4.3.2 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία	40	
4.4 Μεθοδολογία.....	41	
4.5 Αξιολόγηση.....	42	
4.5.1 Περιεχόμενο της αξιολόγησης.....	43	
4.5.2 Μέθοδοι αξιολόγησης.....	43	

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	44
1.1 Προσχολική ηλικία	44
1.2 Α΄ και Β΄ Δημοτικού.....	59
1.3 Γ΄ Δημοτικού	76
1.4 Δ΄ Δημοτικού	84
1.5 Ε΄ Δημοτικού	98
1.6 Στ΄ Δημοτικού.....	106
1.7 Γυμνάσιο.....	114
Α. Κατανόηση προφορικού λόγου.....	114
Β. Παραγωγή προφορικού λόγου	122
Γ. Κατανόηση γραπτού λόγου	128
Δ. Παραγωγή γραπτού λόγου	136
2. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	144
2.1 Η Λογοτεχνία στο Δημοτικό Σχολείο: θεμελίωση της σχέσης του παιδιού με την ανάγνωση και το βιβλίο	144
2.1.1 Α΄ Δημοτικού.....	148
2.1.2 Β΄ Δημοτικού	149
2.1.3 Γ΄ Δημοτικού	154
2.1.4 Δ΄ Δημοτικού	159
2.1.5 Ε΄ Δημοτικού	163
2.1.6 Στ΄ Δημοτικού.....	168
2.2 Η Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο: από τον μαθητή στον αναγνώστη	174
2.2.1 Α΄ Γυμνασίου.....	177
2.2.2 Β΄ Γυμνασίου	182
2.2.3 Γ΄ Γυμνασίου	187
3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ.....	193
3.1 Αρχαία ελληνική γλώσσα	193
3.1.1 Α΄ Γυμνασίου.....	194
3.1.2 Β΄ Γυμνασίου	197
3.1.3 Γ΄ Γυμνασίου	201
3.2 Αρχαία ελληνική γραμματεία	205
3.2.1 Α΄ Γυμνασίου.....	205
3.2.2 Β΄ Γυμνασίου	210
3.2.3 Γ΄ Γυμνασίου	214

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η ιστορία όλων σχεδόν των εκπαιδευτικών συστημάτων χαρακτηρίζεται από συνεχείς μεταρρυθμίσεις. Ιδιαίτερα η ιστορία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ιδίως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, χαρακτηρίζεται από συνεχείς προσπάθειες για ανανέωση και προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες. Στον τομέα μάλιστα των γλωσσικών μαθημάτων (νέα και αρχαία ελληνική) και της λογοτεχνίας, που στη συνείδηση των Ελλήνων και στην πρακτική της ελληνικής εκπαίδευσης συνδέονταν άρρηκτα, οι αναθεωρήσεις ήταν στην πλειονότητα των περιπτώσεων ριζικές λόγω κυρίως του γλωσσικού ζητήματος, που έφερε σε σύγκρουση δύο γλωσσικές μορφές της νέας ελληνικής (Καθαρεύουσα-Δημοτική), αλλά και δύο διαφορετικές αντιλήψεις για την ελληνική ταυτότητα.

Την τελευταία τριακονταετία, που εξέλιπε το ζήτημα της σύγκρουσης των δύο γλωσσικών μορφών με την επικράτηση της καθομιλουμένης ως πρότυπης γλώσσας, ανέκυψαν νέες ανάγκες κοινωνικές, παιδαγωγικές και πολιτισμικές, οι οποίες οδήγησαν σε νέες μεταρρυθμίσεις, η τελευταία από τις οποίες πραγματοποιήθηκε με την έκδοση νέων Προγραμμάτων Σπουδών (στο εξής Π.Σ.) το 1999 και το 2003 και διδακτικών βιβλίων το 2006-2007. Χαρακτηριστικό των μεταρρυθμίσεων αυτών ήταν η στροφή προς μορφές της κειμενοκεντρικής και της επικοινωνιακής προσέγγισης, οι οποίες έρχονταν σε αντίθεση με παλαιότερες, γραμματικοκεντρικές μορφές διδασκαλίας.

Στη δεκαετία του '90 σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στην παγκόσμια σκηνή με τις διεκδικήσεις εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων να έρχονται στο προσκήνιο, με την αμφισβήτηση των συνόρων και την ανάδυση νέων κρατών-εθνών, με την κλιματική αλλαγή, με την παγκοσμιοποίηση και τις αναδυόμενες οικονομίες της Ασίας να συμπιέζουν και να μεταβάλλουν τις εδραιωμένες εργασιακές σχέσεις του δυτικού κόσμου, με τις αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών λόγω πολιτικών και θρησκευτικών συγκρούσεων, αλλά και λόγω ανέχειας, με τη διεύρυνση της οικονομικής ανισότητας μεταξύ χωρών και ατόμων και τη συνακόλουθη αβεβαιότητα για το μέλλον, την οποία βιώνουμε με ένταση στις μέρες μας.

Παράλληλα η ανάπτυξη της τεχνολογίας δημιούργησε τις συνθήκες για μια χωρίς προηγούμενο επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών, προϊόντων και υπηρεσιών σ' ένα τεράστιο εύρος πληθυσμού. Το νέο αυτό περιβάλλον που δημιουργήθηκε είχε ως αποτέλεσμα τις αλλαγές σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, τις αλλαγές σε αξίες, συμπεριφορές των ανθρώπων, σε τρόπους προσέγγισης κάποιων πολιτισμικών αγαθών και στη θέαση του παρελθόντος αλλά και του μέλλοντος.

Στο επίπεδο της γλώσσας ο σύγχρονος άνθρωπος είναι αποδέκτης μιας τεράστιας ποσότητας κειμένων προφορικών, γραπτών και υβριδικών που μεταδίδονται τόσο με τα παραδοσιακά μέσα (ραδιόφωνο, τηλεόραση, έντυπα) όσο και με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας (διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία κτλ.). Παράλληλα ο ήχος, η εικόνα, το σκίτσο και κάθε άλλη μορφή εικονιστικής αναπαράστασης –με ή χωρίς συνδυασμό λόγου– είναι παρόντα καθημερινά και σε μεγάλο βαθμό και έκταση. Η παρουσία αυτή των μορφών εικονιστικής αναπαράστασης σε συνδυασμό με τον ήχο έχει διαμορφώσει ή τείνει να διαμορφώσει νέες κοινωνικές πρακτικές έκφρασης και επικοινωνίας και μια νέα σύλληψη της έννοιας του κειμένου και της γλώσσας, η οποία είναι σαφώς διαφορετική από εκείνες που είχαν οι άνθρωποι πριν από είκοσι ή τριάντα χρόνια. Η νέα διαμορφωμένη

αντίληψη συμπαρασύρει αναγκαστικά και τους τρόπους πρόσληψης με τους οποίους προσεγγίζει το νέο άτομο όχι μόνο το λόγο αλλά και όλες τις μορφές πολιτισμικής και πολιτιστικής έκφρασης.

Στον τομέα της λογοτεχνίας είναι εμφανείς οι διαφορές σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, τόσο ως προς την παραγωγή, την έκδοση, τη διάδοση όσο και ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών έργων, πρωτότυπων ή μεταφρασμένων. Η αγορά του λογοτεχνικού βιβλίου έχει διευρυνθεί (άρα και η επικράτηση των κανόνων της), ενώ η κριτική αξιολόγηση των έργων περνά σήμερα όχι μόνο μέσα από τους παραδοσιακούς θεσμούς των κριτικών στηλών των εφημερίδων και των λογοτεχνικών περιοδικών, αλλά και μέσα από τη διαδικτυακή επικοινωνία (ιστολόγια, κοινωνικά μέσα δικτύωσης). Το αποτέλεσμα για τον σύγχρονο αναγνώστη και τη σύγχρονη αναγνώστρια είναι διττό: από τη μια έχει αυξημένες δυνατότητες επιλογής αλλά και έκφρασης προσωπικών κρίσεων, αλλά από την άλλη κατακλύζεται από έναν όγκο προτάσεων για ανάγνωση, απόψεων, αξιολογικών κριτηρίων, τα οποία, καθώς είναι αντιφατικά μεταξύ τους και προέρχονται από διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις, μπορούν να δημιουργήσουν σύγχυση και να οδηγήσουν στον αναγνωστικό κορεσμό και την αδράνεια.

Οι κλασικές σπουδές, τόσο στην αρχαία ελληνική, όσο και τη λατινική γλώσσα και γραμματεία, οι οποίες ήκμαζαν σε πανεπιστημιακό και προπανεπιστημιακό επίπεδο μέχρι τη δεκαετία του 1980 στην Ευρώπη και γενικότερα στο διεθνή χώρο, άρχισαν να φθίνουν σταδιακά. Ειδικά στην Ελλάδα η ενασχόληση των μαθητών και μαθητριών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με την αρχαία ελληνική γλώσσα (στο εξής ΑΕ) περιορίστηκε λόγω εγγενών αδυναμιών –γνώσεως του αντικείμενου, στοχοθεσίας, διδακτικής προσέγγισης και παιδαγωγικής πρακτικής– σε επίπεδο επιφανειακής (καθαρά γλωσσικής) διδασκαλίας, αφαιρώντας από τους μαθητές μια ακόμα ευκαιρία επαφής με το πνεύμα, τις αντιλήψεις και τις ιδέες των στοχαστών και των δημιουργών της αρχαιότητας για τον άνθρωπο, την κοινωνία και τη ζωή.

Η νέα και η αρχαία ελληνική γλώσσα, καθώς και η λογοτεχνία αποτελούσαν σε όλη τη νεότερη ελληνική ιστορία αντικείμενο διδασκαλίας στους έλληνες μαθητές και τις ελληνίδες μαθήτριες. Ο τρόπος όμως διδακτικής προσέγγισης παρέμεινε, με μικρές και σποραδικές παραλλαγές, εγκλωβισμένος στη διδασκαλία μιας τυποποιημένης γραμματικής, η οποία με τα χρόνια παγιώθηκε σαν αντικείμενο στείρας αποστήθισης και έχασε την πρωταρχική της διάσταση ως μορφής στοχασμού πάνω στη γλώσσα. Έτσι, η διδασκαλία έμεινε καθηλωμένη σε παλαιότερα πρότυπα που δεν κινούσαν το ενδιαφέρον, δεν κινητοποιούσαν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία, δεν δημιουργούσαν γέφυρες ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν και δεν διαμόρφωναν ουσιαστικούς τρόπους κατανόησης και αλληλεπίδρασης με το παρόν.

Οι κοινωνικές αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οδηγούν σε νέους στόχους και νέα περιεχόμενα, συμβατά με τις διαμορφωθείσες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες. Το σχολείο καλείται να αναπτύξει στους μαθητές και στις μαθήτριες ένα εύρος δεξιοτήτων που θα τους επιτρέψει να κινηθούν με ευελιξία και δημιουργικότητα σε ένα εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον που έχει αυξημένες και μεταβαλλόμενες απαιτήσεις. Αυτές οι συνθήκες οδηγούν αναγκαστικά επίσης σε νέες διδακτικές προσεγγίσεις και σε νέα παιδαγωγική «φιλοσοφία», που έχει ως επίκεντρο τον μαθητή, που δίνει έμφαση στην καινοτομία και στη χρήση των νέων μέσων, στη δημιουργικότητα, στη φαντασία, στην αισθητική καλλιέργεια, που εδραιώνει στη συνείδηση των μαθητών και των μαθητριών τις δημοκρατικές αξίες, τις αρχές της ισονομίας μεταξύ των πολιτών και της αποδοχής της διαφορετικότητας, το σεβασμό στο περιβάλλον και τη λογική της

αιεφόρου ανάπτυξης, την ανθρώπινη αλληλεγγύη και την αποδοχή της διαφορετικότητας, ενώ παράλληλα ενισχύει το διερευνητικό και κριτικό πνεύμα απέναντι στη γλώσσα και στον τριπλό ρόλο που αυτή επωμίζεται: ως το βασικό μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους, ως το μέσο που αντικατοπτρίζει με τη μεγαλύτερη πιστότητα τον ανθρώπινο νου και ως μηχανισμός κατασκευής ή/και αναδόμησης στάσεων, αξιών, κοινωνικών τάσεων και ιδεολογίας.

Τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω των αναγκαστικών μετακινήσεων των οικονομικών μεταναστών και των πολιτικών προσφύγων, παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από διαφορετικές φυλές, εθνότητες και διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Το σχολικό σύστημα, παραμένοντας ασφαλώς ελληνοκεντρικό ή ευρωκεντρικό ως προς τον προσανατολισμό του, καλείται να αναπτύξει μηχανισμούς που θα συμβάλουν στην ένταξη των μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από αλλόγλωσσα περιβάλλοντα ή όσους προέρχονται από ξένες χώρες. Καλείται να ενθαρρύνει τη συνάντηση, την επικοινωνία αλλά και τη γνώση της ιδιαίτερης ταυτότητας των πολιτισμών. Από μια τέτοια στάση θα ωφεληθούν τόσο οι μαθητές και οι μαθήτριες της πλειονότητας όσο και εκείνοι των μειονοτήτων: οι μεν πρώτοι θα έρθουν σε επαφή και θα γνωρίσουν άλλες πολιτισμικές παραδόσεις και γλώσσες, διευρύνοντας έτσι τον ορίζοντά τους· οι δε δεύτεροι θα αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και θα βελτιώσουν τις επιδόσεις τους, στο βαθμό που αισθανθούν ότι στο περιβάλλον του σχολείου δεν υψώνεται ένα φράγμα το οποίο, αποκλείοντας τα διαφορετικά βιώματα, αξίες και νοοτροπίες, δημιουργεί συνθήκες ανισότητας και επιτείνει τη σχολική διαρροή.

Ο εκπαιδευτικός, ως προς τη δεύτερη ομάδα μαθητών και μαθητριών, οφείλει να έχει επίγνωση ότι ο σεβασμός και η έμπρακτη αναγνώριση της μητρικής τους γλώσσας και κουλτούρας, που είναι βασικό στοιχείο τόσο της ταυτότητάς τους όσο και της γνωσιακής τους ανάπτυξης, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής. Επίσης βασικές προϋποθέσεις είναι η επέκταση των γνώσεών του και της εμπειρίας του γύρω από τις εκφάνσεις του φαινομένου της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας και η εμπλοκή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία. Η διδασκαλία της γλώσσας της πλειονότητας μέσα σε συνθήκες κοινωνικής ανισότητας δεν είναι ένα τεχνικό ζήτημα, αλλά άπτεται μιας γενικότερης εκπαιδευτικής στάσης που βλέπει την εκπαιδευτική διαδικασία ως μια διαπραγμάτευση ταυτοτήτων τόσο ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές όσο και ανάμεσα στους ίδιους τους μαθητές. Έτσι αποφεύγεται ο αποκλεισμός των μειονοτήτων, ενώ παράλληλα η πλειονότητα έχει πολλά να κερδίσει από το άνοιγμα στη διαφορετικότητα.

Με παρόμοιο τρόπο τοποθετείται και το ζήτημα της παρουσίας στην τάξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες, που προκύπτουν από δυσλεξία, δυσγραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής κ.ά. αλλά και αναπηρίες, όπως η ελλειμματική όραση ή η κώφωση. Στην τελευταία περίπτωση τα παιδιά μαθαίνουν συχνά τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα, στο βαθμό που η πρώτη τους γλώσσα είναι η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ). Οι μαθητές αυτοί με διαφορετικές ανάγκες και ταυτότητες χρειάζονται μια διαφοροποιημένη διδασκαλία για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να ενταχθούν στην τάξη. Ειδικά σχέδια διδασκαλίας, έχουν εκπονηθεί, για παράδειγμα για τη Γλώσσα και τα Μαθηματικά και χρησιμοποιούνται στα τμήματα ένταξης, τα οποία πρέπει κάθε σχολείο απαραίτητως να οργανώνει σε συγκεκριμένες ώρες.

Ταυτόχρονα και μέσα στις τάξεις και για όλες τις ώρες μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό στο έργο του η ανάπτυξη της τεχνολογίας, και ειδικότερα της γλωσσικής τεχνολογίας με τα εργαλεία που προσφέρει, καθώς επιτρέπει στον

εκπαιδευτικό να οργανώσει μια διαφοροποιημένη διδασκαλία που να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών. Πέρα από τους ευρέως πλέον διαδεδομένους επεξεργαστές κειμένων και συστήματα ορθογραφικής διόρθωσης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν επίσης εργαλεία ταυτοποίησης των γραμματικών τύπων, επινοητές λέξεων, συστήματα αναγνώρισης και σύνθεσης προφορικού λόγου καθώς και ένα πλήθος γλωσσικών πόρων (μέθοδοι εκμάθησης της γλώσσας, λεξικά και σώματα κειμένων) που βρίσκονται σε ηλεκτρονική μορφή και παρέχουν πολλές δυνατότητες αναζήτησης, ανάκτησης της πληροφορίας και διαδραστικής αλληλεπίδρασης. Βέβαια απαιτείται ειδικός διδακτικός σχεδιασμός για την αξιοποίησή τους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους το Π.Σ. που ακολουθεί είναι ένα πρόγραμμα που στηρίζεται στις αρχές του *κριτικού γραμματισμού*, σύμφωνα με τον οποίο κάθε πολιτισμικό προϊόν (και στην περίπτωση μας η γλώσσα και η λογοτεχνία), προσεγγίζεται μαθησιακά ως ένα πολυεπίπεδο αποτέλεσμα ιδεολογικών, κοινωνικών και τεχνολογικών διεργασιών, οι οποίες στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού είναι –και πρέπει να είναι– διερευνήσιμες και ερμηνεύσιμες.

Επιπλέον, το Π.Σ. βρίσκεται σε πλήρη αρμονία και σύγκλιση στόχων με το Ψηφιακό Σχολείο [ΨΣ] (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/>), το οποίο είναι βασικό συστατικό του οράματος του Νέου Σχολείου. Η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας παροχής εκπαιδευτικού υλικού και βοήθειας σε μαθητή και εκπαιδευτικό αποτελεί έναν από τους πέντε πυλώνες δράσης του ΨΣ, ο οποίος βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη και εξέλιξη. Το Π.Σ. ενσωματώνει πλήρως τους στόχους του πυλώνα αυτού για «πλούσιο, διαδραστικό και αντιστοιχισμένο με τα προγράμματα σπουδών ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο (e-books) για όλες τις τάξεις και τα μαθήματα» (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/manuals/sxoleio.php>) και τους ενισχύει με στοχευμένες δράσεις, εξειδικευμένες για κάθε γλωσσικό μάθημα.

Το Π.Σ. που ακολουθεί φιλοδοξεί με τους στόχους, το περιεχόμενο καθώς και τις μεθοδολογικές αρχές που προτείνει, να δώσει όλα τα εφόδια ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν τις ιδιότητες ενός κριτικού και σε εγρήγορση ατόμου, που είναι σε θέση να αναγνωρίζει την ιστορικότητα των διαφόρων πολιτισμικών παραδόσεων, καθώς και τη σημασία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στη συγκρότησή τους. Ενός κοινωνικού υποκειμένου το οποίο, χωρίς να του λείπουν οι ειδικές γνώσεις για την ίδια τη γλώσσα και τη λογοτεχνία, θα είναι πρωτίστως σε θέση να κατανοεί πώς λειτουργούν οι γλώσσες στα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικοπολιτισμικά και ιδεολογικά τους συμφραζόμενα και αντίστοιχα να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα των διαδικασιών νοηματοδότησης των λογοτεχνικών κειμένων. Παράλληλα, το νέο Π.Σ. θα βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά ενός πολίτη που αγωνίζεται για τη δημοκρατία και την ισονομία μεταξύ των πολιτών, για το σεβασμό των δικαιωμάτων των αδύναμων κοινωνικά ατόμων, για την ειρήνη και την κατανόηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών και των ανθρώπων. Όλα αυτά τα επιμέρους στοιχεία συγκροτούν τον σύγχρονο πολίτη μέσα σε ένα ανθρωποκεντρικό περιβάλλον.

2. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

2.1. Εισαγωγή

Για πάρα πολλά χρόνια η διδακτική της γλώσσας έδινε έμφαση στη διδασκαλία του συστήματος της γλώσσας και στους κανόνες που τη διέπουν και καθόλου σχεδόν στην κοινωνική και επικοινωνιακή διάσταση. Τα τελευταία πενήντα χρόνια η επικοινωνιακή διάσταση κυριάρχησε στη διδασκαλία της γλώσσας. Η βασική αρχή της επικοινωνιακής προσέγγισης ήταν η επεξεργασία και παραγωγή λόγου/κειμένων με βασικό κριτήριο την καταλληλότητά τους ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας. Από το κριτήριο αυτό, αν και απόλυτα θεμιτό, απουσίαζε συνήθως η διάσταση της κριτικής διερεύνησης των διαφόρων γλωσσικών μορφωμάτων ως φορέων στάσεων, αξιών και ιδεολογίας, δηλαδή ως μηχανισμών διαμόρφωσης κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών συνθηκών.

Σήμερα η ύπαρξη μιας τεράστιας ποικιλίας μορφών κειμένου και γλωσσών φέρνει τα άτομα σχολικής ηλικίας αντιμέτωπα με μια κατάσταση η οποία απαιτεί για την προσέγγιση και την κατανόησή της γλωσσικές, επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να γίνουν ισότιμοι και δημιουργικοί πολίτες, να ελέγξουν και να διαχειριστούν τη ζωή τους διά του λόγου και να είναι σε θέση να συνδιαμορφώνουν κριτικά το πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι. Άρα, αυτό που χρειάζεται να δοθεί στα άτομα αυτά δεν είναι η επαφή απλώς με ορισμένα κείμενα και τις περιστάσεις μέσα στις οποίες παράγονται, με σκοπό απλώς και μόνον την οικονομική και κοινωνική τους ενδυνάμωση μέσω της αποτελεσματικής χρήσης της γλώσσας, αλλά οι κριτικές εκείνες δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αξιολογούν την πολιτική, κοινωνική και ιδεολογική διάσταση της γλώσσας και το ρόλο της στη διαμόρφωση της κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας.

Μέσα στο πλαίσιο της συνεχούς αλλαγής των κοινωνιών και του κόσμου εντάσσεται και η ανάγκη αλλαγής των πλαισίων διδασκαλίας πολλών γνωστικών αντικειμένων, ανάμεσα σε αυτά και της γλώσσας. Το πρόγραμμα της διδασκαλίας της νέας ελληνικής (στο εξής ΝΕ) που παρουσιάζεται εδώ εκπληρώνει αυτήν την ανάγκη, εφόσον μάλιστα θεωρεί ότι η διδασκαλία της γλώσσας δεν περιορίζεται αυστηρά στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, αλλά διαχέεται σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του ΠΣ, τα οποία αξιοποιούνται για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και την κατάκτηση ακαδημαϊκού λεξιλογίου και σύνθετων μορφοσυντακτικών δομών.

2.2. Σκοποί και στόχοι

Το Π.Σ. της ΝΕ, χωρίς να αρνείται τις κλασικές αρχές ενός προγράμματος γλωσσικής διδασκαλίας για καλλιέργεια του γλωσσικού γραμματισμού των μαθητών και των μαθητριών, στηρίζεται στις αρχές της διαφοροποίησης στη διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση, της ενίσχυσης της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, της διαπολιτισμικής συνεργασίας, της δημοκρατίας και της ισονομίας των πολιτών, της διάχυσης των ιδεών της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος και της προώθησης της ψηφιακής επικοινωνίας.

Στη βάση των παραπάνω αρχών επιδιώκεται με τη διδασκαλία του μαθήματος της ΝΕ οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν όχι μόνο με την ίδια τη γλώσσα και την αποτελεσματική

γλωσσική επικοινωνία αλλά και με την προσωπική και κοινωνική τους ζωή και τη συνδιαμόρφωση του κοινωνικού γίνεσθαι.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τη γλώσσα και τη γλωσσική επικοινωνία επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

✓ Να κατακτήσουν το μηχανισμό προφοράς και γραφής της πρότυπης ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να προφέρουν σύμφωνα με τους παραδεκτούς φωνολογικούς κανόνες της ελληνικής, να κωδικοποιούν προφορικά μηνύματα χρησιμοποιώντας τα γράμματα της ΝΕ και να αποκωδικοποιούν γραπτά μηνύματα.

✓ Να είναι σε θέση να αποτιμούν τα σημεία σύγκλισης μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου αλλά και τις αποκλίσεις μεταξύ τους· να κατανοούν ότι οι αποκλίσεις οφείλονται είτε σε ιστορικούς λόγους είτε στην ύπαρξη γλωσσικής ποικιλότητας, τόσο γεωγραφικής όσο και κοινωνικής.

✓ Να αποτιμούν κριτικά τους διάφορους τρόπους γραφής, με βάση τα κοινωνικά συμφραζόμενα μέσα στα οποία εμφανίζονται.

✓ Να αποκτήσουν στέρεη μεταγλωσσική ενημερότητα της μορφολογίας και της σύνταξης της ΝΕ, που έχουν ήδη κατακτήσει με φυσικό τρόπο· να κατακτήσουν πτυχές της σύνταξης της πρότυπης γλώσσας που ενδεχομένως δε γνωρίζουν (π.χ. αρχαιοπρεπείς συντακτικές δομές, δομές της πρότυπης γλώσσας που αποκλίνουν από αυτές των τοπικών ποικιλιών)· να αποτιμούν κριτικά τη συντακτική και μορφολογική ποικιλότητα.

✓ Να αποκτήσουν τις απαραίτητες μεταγλωσσικές γνώσεις πάνω στους μορφολογικούς και ορθογραφικούς κανόνες της πρότυπης ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να παράγουν κείμενα σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς.

✓ Να αποκτήσουν το απαραίτητο λεξιλόγιο για τις επικοινωνιακές τους ανάγκες, ώστε να είναι σε θέση να εκφράζουν τα νοήματα που επιθυμούν· να είναι σε θέση να αποτιμούν κριτικά τη διαφοροποίηση στο λεξιλόγιο, όχι μόνο ως απόρροια διαφορετικών σημασιολογικών πεδίων αλλά και ως ενδεικτική κοινωνικών και πολιτισμικών σχέσεων.

✓ Να αποκτήσουν ακαδημαϊκές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις όχι μόνο του γλωσσικού μαθήματος αλλά και όλων των γνωστικών αντικειμένων του ΠΣ.

✓ Να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες που δίνουν τη δυνατότητα κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν και να μεταδίδουν γλωσσικά μηνύματα με τρόπο διαφοροποιημένο ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το κειμενικό είδος.

✓ Να κατακτήσουν τους απαραίτητους επικοινωνιακούς κανόνες της ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να διαφοροποιούν τον λόγο τους ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας.

✓ Να κατανοήσουν ότι οι γλωσσικές μορφές (τρόποι γραφής και προφοράς, μορφολογικές, συντακτικές και λεξιλογικές επιλογές, κειμενικά είδη) λειτουργούν ως ενδείκτες κοινωνικών παραμέτρων και ως μηχανισμοί δόμησης ταυτοτήτων, ιδεολογιών, στάσεων και συμπεριφορών, ώστε να είναι σε θέση να αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογίες και να προσεγγίζουν κριτικά αυτές τις σχέσεις.

✓ Να κατανοήσουν ότι η νέα ελληνική, όπως και κάθε ζωντανή γλώσσα, χαρακτηρίζεται από γεωγραφική και κοινωνική ποικιλότητα, η οποία χρησιμοποιείται από τους/τις χρήστες της για την κωδικοποίηση κοινωνικών και πολιτισμικών νοημάτων, ώστε να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν δημιουργικά την ποικιλότητα και να αποτιμούν τον κοινωνικοπολιτισμικό της ρόλο.

- ✓ Να αξιοποιούν ως μέρος του γλωσσικού τους κεφαλαίου την προϋπάρχουσα ή αναδυόμενη γνώση διαλέκτων, κοινωνικών ποικιλιών ή και άλλων γλωσσών από τις τοπικές τους κοινότητες και να τις αντιπαραβάλλουν συστηματικά και κριτικά με την πρότυπη ποικιλία, τόσο ως προς τη γλωσσική όσο και ως προς την υφολογική, επικοινωνιακή και κοινωνική τους διάσταση (ως μέσα δόμησης εναλλακτικών νοημάτων, κειμενικών ειδών, ταυτοτήτων κτλ.).
- ✓ Να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη και η γλωσσική τους μορφή αποτελούν προϊόντα κοινωνικών παραγόντων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ των επικοινωνούντων, δηλαδή ότι δεν είναι τυπολογικά σταθερές και αναλλοίωτες κατηγορίες, αλλά ότι μετασχηματίζονται ιστορικά αλλά και συγχρονικά ανάλογα με τις επικοινωνιακές ανάγκες της εκάστοτε κοινότητας αλλά και στη βάση οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών αλλαγών.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο προφορικός και ο γραπτός λόγος δεν είναι απόλυτα οριοθετημένες και ομοιόμορφες γλωσσικές μορφές, αλλά χαρακτηρίζονται από γλωσσική και κειμενική ποικιλότητα, ώστε να χειρίζονται τις δύο αυτές μορφές ανάλογα με τις αναδυόμενες απαιτήσεις της περίπτωσης επικοινωνίας.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο λόγος των κειμένων που αναδύονται μέσα από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων είναι λόγος που διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά του από τον καθημερινό προφορικό και γραπτό λόγο, ώστε να είναι σε θέση να τον αναγνωρίζουν, να τον αξιολογούν και να τον χρησιμοποιούν.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι εκτός από τα προφορικά και γραπτά κείμενα υφίστανται και υβριδικά κειμενικά είδη, τα οποία χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιπτώσεις καθημερινής επικοινωνίας κυρίως μέσω των ΤΠΕ, ώστε να είναι σε θέση να τα αναγνωρίζουν ως τέτοια και να τα χρησιμοποιούν σε αναγνωρίσιμες επικοινωνιακές περιστάσεις και σε επικοινωνιακές περιστάσεις που αναδύονται.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο υψηλός βαθμός συνθετότητας είναι χαρακτηριστικό πλέον σε κάθε τομέα της κοινωνίας, άρα και στην εκπαίδευση.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι ΤΠΕ μέσω των αλληλεπιδραστικών περιβαλλόντων που προσφέρουν, τους δίνουν τη δυνατότητα να γίνουν κοινωνοί και μέτοχοι στο σύγχρονο κόσμο.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα κατέχει μεν κεντρική θέση στην πρόσληψη της πραγματικότητας και στην επικοινωνία, αλλά ότι και άλλα σημειωτικά συστήματα όπως οι εικόνες, τα γραφήματα, τα σύμβολα, τα διαγράμματα κι άλλα οπτικά σύμβολα παίζουν κι αυτά σημαντικό ρόλο.
- ✓ Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τα εργαλεία του ιστού δεύτερης γενιάς (web.2.0) ως μια πρακτική του ψηφιακού γραμματισμού, η οποία συνδυάζει τη λεκτική με την οπτική παράμετρο.
- ✓ Να κατανοήσουν πως τόσο η κατανόηση όσο και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου μπορούν να υποστηριχτούν από εργαλεία web2.0 παρεμβαίνοντας υποβοηθητικά στην καλλιέργεια της ΝΕ.
- ✓ Οι νέοι μαθητές και μαθήτριες που ανήκουν στη γενιά του διαδικτύου και έχουν εξοικειωθεί με αλληλεπιδραστικά μέσα, να μεταφέρουν τις δεξιότητες αυτές στη μάθηση.
- ✓ Να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να επιλέγουν το εργαλείο web2.0 που αυτοί επιθυμούν για να επικοινωνήσουν κι έτσι η γλωσσική διδασκαλία να αποτελέσει μια επικοινωνιακή πράξη. (Οι ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες (wikis), οι ιστοσελίδες/τα ιστολόγια (weblogs/blogs), τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social networking), οι ψηφιακές πλατφόρμες που φιλοξενούν λογισμικά και δραστηριότητες αποτελούν μια ψηφιακή εφαρμογή χρήσης και διδασκαλίας της γλώσσας.)

- ✓ Να κατανοήσουν ότι κάθε επικοινωνιακό συμβάν διαμορφώνεται από διάφορους επικοινωνιακούς παράγοντες (σκοπός, πομπός, δέκτης, κοινωνικό πλαίσιο, θεσμοθετημένες κοινωνικές πρακτικές, σχέσεις ισότητας, ανισότητας, αυθεντίας, αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων, παγιωμένες ή μη γλωσσικές και κειμενικές πρακτικές κτλ.), ώστε να είναι σε θέση να τους ανακαλύπτουν, να τους κατονομάζουν και να εξηγούν το ρόλο τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι κατανόηση σημαίνει ικανότητα εντοπισμού όχι μόνο των δηλούμενων αλλά και των υπο-δηλούμενων νοημάτων ενός κειμένου μέσω επανορθωτικών διαδικασιών, για να γεφυρώνουν τα χάσματα συνοχής του κειμένου· κατ' επέκταση να συνειδητοποιήσουν ότι κατανόηση σημαίνει στάση «κριτικού αναγνώστη» απέναντι στις ιδέες του κειμένου και την οργάνωσή τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση ενός κειμένου απαιτεί εκ μέρους του αναγνώστη γνώσεις για τον κόσμο (καταστάσεις, κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες, συμβάσεις και αξίες, συμπεριφορές οργανωμένες σε γνωστικά σχήματα), γνώσεις για τη γλώσσα και συγκεκριμένα τους κειμενογλωσσολογικούς μηχανισμούς που καθιστούν το κείμενο μια ενότητα λόγου με επικοινωνιακό, λειτουργικό χαρακτήρα και γνωστικές δεξιότητες για την παρακολούθηση της σκέψης.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου αποτελεί μια διαδικασία συνεργατική και δημιουργική, ώστε να είναι σε θέση να επανασχεδιάζουν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν τον παραγόμενο λόγο τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η ανάγνωση και η γραφή είναι κοινωνικοπολιτισμικές και κοινωνιογνωσιακές δραστηριότητες κατασκευής νοήματος και επίλυσης προβλήματος.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση και η παραγωγή κειμένου ως κοινωνιογνωσιακές δραστηριότητες μοιράζονται κοινές γνωστικές διαδικασίες και υπόκεινται στους ίδιους κειμενικούς και περικειμενικούς περιορισμούς.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η αναγνωστική δραστηριότητα είναι διαδικασία ανάλυσης και η παραγωγή διαδικασία σύνθεσης, όμως και οι δύο είναι πλευρές μιας ενιαίας δραστηριότητας, της επικοινωνίας.
- ✓ Να χρησιμοποιούν το γραπτό λόγο ως ένα μέσο στοχασμού και αναστοχασμού καθώς και ανάπτυξης των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων τους.
- ✓ Να αποκτήσουν επίγνωση της δηλωτικής, της διαδικασιακής και της πλαισιοθετημένης γνώσης που είναι αναγκαία κατά τη σύνθεση ενός εκτεταμένου επικοινωνιακού κειμένου.
- ✓ Να κατανοήσουν στην κατεύθυνση ενός πολυτροπικού γραμματισμού τη σχέση οπτικού και λεκτικού γραμματισμού.
- ✓ Να κατακτήσουν τις αναγκαίες στρατηγικές για την κατανόηση και παραγωγή κειμένων, όπως: κατανόηση άγνωστων λέξεων από τα συμφραζόμενα, περίληψη βασικών σημείων του κειμένου, χρήση γραφικών οργανωτών κτλ.

Όσον αφορά την προσωπική και κοινωνική τους ζωή επιδιώκεται:

- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση και παραγωγή κειμένων αποτελούν κοινωνικές πράξεις με την αντίστοιχη βαρύτητα και το ρόλο που έχουν όλες οι κοινωνικές πράξεις, ώστε να είναι σε θέση να τις αντιμετωπίζουν ως τέτοιες.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η επικοινωνία αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία ανταλλάσσονται διαφορετικές γνώσεις, στάσεις και ιδεολογίες, ώστε να είναι σε θέση να τις διαπραγματεύονται με σεβασμό στην προσωπικότητα των συνομιλητών και συνομιλητριών τους.

- ✓ Να κατανοήσουν ότι η παραγωγή λόγου αποτελεί προϊόν συνεργασίας, ώστε να είναι σε θέση να συνεργάζονται ισότιμα και δημοκρατικά για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των επικοινωνιακών καταστάσεων.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας διαδραματίζουν το ρόλο μεταφοράς και μετάδοσης μηνυμάτων, ώστε να είναι σε θέση να προσλαμβάνουν τα νοήματα ως προϊόντα διαμεσολάβησης.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι διαφορετικές γλώσσες και διάλεκτοι αποτελούν γλωσσικές μορφές που μεταφέρουν διαφορετικές κουλτούρες και συμπεριφορές από τη δική τους, ώστε να είναι σε θέση να τις βλέπουν ως ισότιμες με τη γλώσσα τους, αλλά διαφορετικές, και να αποδέχονται τα νοήματα και την προσωπικότητα των ατόμων που παράγουν αυτά τα νοήματα.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι στο σύγχρονο κόσμο κυρίαρχος τρόπος μάθησης είναι ο διερευνητικός, ώστε να είναι σε θέση να λειτουργούν ως ερευνητές και ερευνήτριες και να αποκτούν πρόσβαση σε πρακτικές γραμματισμού εκτός σχολείου.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι ΤΠΕ αποτελούν φορείς γνώσης και πληροφόρησης, ώστε να προσπαθήσουν να πλοηγούνται σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές και να αποκτήσουν δεξιότητες παραγωγής λόγου με τη βοήθεια εφαρμογών της σύγχρονης τεχνολογίας (εργαλεία επικοινωνίας, συνεργασίας, κοινωνικής δικτύωσης, μάθηση μέσω διαδικτύου κτλ.).

Η βελτίωση της επίδοσης των ελλήνων μαθητών και ελληνίδων μαθητριών σε διεθνείς διαγωνισμούς (π.χ. PISA) δεν αποτελεί ουσιώδη άξονα της οργάνωσης του Π.Σ. ούτε βασικό στόχο του. Ωστόσο, η χαμηλή συγκριτικά με άλλες χώρες, ταξινόμηση των ελληνίδων μαθητριών και ιδιαίτερα των ελλήνων μαθητών σε δραστηριότητες κατανόησης κειμένων δημιουργεί σοβαρούς προβληματισμούς. Όπως διαπιστώνεται από σχετικές έρευνες, η αποτυχία οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες: στο είδος των κειμένων, στους τύπους της ανάγνωσης και στην αναγνώριση του σκοπού για τον οποίο συντάχθηκε ένα κείμενο. Η γλωσσική εκπαίδευση στην Ελλάδα στηρίχτηκε για χρόνια στη διδασκαλία κυρίως λογοτεχνικών κειμένων η οποία γινόταν με τρόπο ολιστικό και με αδιευκρίνιστο συχνά σκοπό. Επίσης, η ενασχόληση κυρίως με μετασχηματιστικού τύπου ασκήσεις δεν επέτρεπε την κατανόηση της λειτουργικής διάστασης της γραμματικής όπως και την κατανόηση και παραγωγή αυθεντικών κειμένων.

Η επιλογή του Π.Σ. να χρησιμοποιούνται ποικίλα πολυτροπικά κείμενα, συνεχούς και ασυνεχούς λόγου, ώστε να εξοικειώνονται οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις στρατηγικές και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την κατανόηση των πληροφοριών που μεταφέρει η γλώσσα αλλά και οι άλλοι σημειωτικοί τρόποι που συνυπάρχουν στα σύγχρονα κείμενα θα επιτρέψει τη δημιουργία πιο αποτελεσματικών κριτικών αναγνώστων. Στην ίδια κατεύθυνση εκτιμάται ότι θα συνεισφέρει η εκπαίδευση των μαθητών και μαθητριών στην ανάπτυξη στρατηγικών κατανόησης προφορικών και γραπτών κειμένων όπως και η ποικιλία των τρόπων ανάγνωσης, η οποία προβλέπεται στο νέο Π.Σ. ανάλογα με τους σκοπούς του αναγνώστη, το περιεχόμενο των κειμένων και άλλες παραμέτρους της κατάστασης επικοινωνίας.

2.3. Το περιεχόμενο

Το περιεχόμενο στο μάθημα της διδασκαλίας της ΝΕ είναι από τη φύση του ευρύτατο, γιατί εκ των πραγμάτων περιλαμβάνει δυνάμει όλα τα προφορικά, γραπτά,

υβριδικά, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα που έχουν παραχθεί ή πρόκειται να παραχθούν όχι μόνο εκτός σχολικού χώρου αλλά και εντός σχολικού χώρου και όχι μόνο από πολίτες που συμμετέχουν σε ποικίλες τοπικές, ψηφιακές και άλλες εξωσχολικές κειμενικές κοινότητες αλλά και από άτομα που συμμετέχουν στη σχολική κειμενική κοινότητα και στην περιορισμένη κοινότητα της τάξης των μαθητών και μαθητριών όπου διεξάγεται η διδασκαλία (από τη μια διδάσκοντες και διδάσκουσες και από την άλλη μαθητές και μαθήτριες). Τα κείμενα αυτά λειτουργούν ως αφορμήσεις για τη διδασκαλία και ως πόροι από τους οποίους είναι δυνατό μέσω της διδασκαλίας να αντληθούν από τους διδασκόμενους και τις διδασκόμενες δεξιότητες σχετικές με την καλλιέργεια της γλώσσας και του γραμματισμού τους, καθώς και της στάσης τους απέναντι στη γλώσσα, τη γνώση και τον κόσμο, που είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωσή τους ως εγγράμματων, δημοκρατικών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών. Στο περιεχόμενο του μαθήματος της διδασκαλίας της γλώσσας συμπεριλαμβάνονται οπωσδήποτε και κείμενα που παραπέμπουν στη διερεύνηση του συστήματος της γλώσσας, δηλαδή τα κείμενα της Γραμματικής και των Λεξικών, τα οποία αποτελούν προϋποθέσεις για την κατανόηση στοιχείων που αφορούν τα υπόλοιπα κείμενα. Εκείνο που έχει σημασία για το περιεχόμενο του μαθήματος δεν είναι απλώς η ποικιλία των κειμένων αλλά και η κουλτούρα στο πλαίσιο της οποίας παρήχθη ένα κείμενο, καθώς και οι κοινωνικές σχέσεις που αναδύονται μέσα από τα κείμενα, στοιχεία που έχουν φαινομενικά άυλο χαρακτήρα, αλλά που συμβάλλουν στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων και του κριτικού γραμματισμού. Όλα τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η έμφαση στο περιεχόμενο του μαθήματος δίνεται σε δύο τομείς: α) γενικά στον τομέα των κειμένων (προφορικών, γραπτών, ψηφιακών, υβριδικών, πολυτροπικών) και β) στον τομέα των κειμένων που αναφέρονται στο σύστημα της γλώσσας (Γραμματική σε όλα τα επίπεδα: Φωνολογία, Μορφολογία, Σύνταξη, Σημασιολογία, Λεξιλόγιο, Πραγματολογία καθώς και Λεξικά).

Στον τομέα των κειμένων περιλαμβάνεται γενικά σωρεία κειμένων, χρηστικών και λογοτεχνικών, τα οποία ανήκουν σε διάφορα κειμενικά είδη και περιλαμβάνουν διάφορους κειμενικούς τύπους και γλωσσικές λειτουργίες. Ορισμένα από αυτά τα κείμενα είναι τα εξής: *αιτήσεις, αινίγματα, ανακοινώσεις, αναφορές, ανέκδοτα, απομνημονεύματα, αρχικές σελίδες ιστότοπων, αυτοβιογραφίες, αφηγήσεις προσωπικές, αφηγήματα, βιογραφικά, κείμενα γνώμης, γελοιογραφίες, γραφήματα, δελτία καιρού, διαγράμματα, διακηρύξεις, διαλέξεις, διάλογοι, διαφημίσεις, διηγήματα, δοκίμια, ειδήσεις, επιστολές, επιφυλλίδες, έρευνες, ευθυμογραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα, ημερολόγια, θεατρικά έργα, κατάλογοι, κόμικς, κριτικές, λεζάντες, μελέτες, μικρές αγγελίες, μυθιστορήματα, νομοθετικά κείμενα, οδηγίες χρήσης, παραμύθια, παρουσιάσεις, πεζοτράγουδα, πινακίδες, ποιήματα, πρακτικά συνεδριάσεων, προσκλήσεις, πίνακες, ρεπορτάζ, σημειώματα, συζητήσεις, συμβόλαια, συνεντεύξεις, συνταγές, συστατικές επιστολές, σχόλια, τουριστικοί οδηγοί, τιμολόγια κοινωφελών οργανισμών (ΟΤΕ, ΔΕΗ κτλ.), φόρμες αιτήσεων, χάρτες, πιστοποιητικά, τραγούδια, υπομνήματα, χρονογραφήματα, χρονικά και άλλα.*

Στον τομέα των κειμένων που αναφέρονται στο σύστημα της γλώσσας περιλαμβάνονται κείμενα που αφορούν όλα τα τεχνικά και λιγότερο τεχνικά θέματα που περιέχει ένα βιβλίο Γραμματικής και ένα Λεξικό, όπως ορολογία (*φθόγγος, στίξη, επιτονισμός, επίθετο, ρήμα, πρόθεση, υποκείμενο, ρηματικό σύνολο, λαϊκό/λόγιο λεξιλόγιο, ύφος, κείμενο, πρόταση, κειμενικό είδος, επίπεδο ύφους* κτλ.), κλιτικά παραδείγματα, μορφοσυντακτικοί κανόνες, κανόνες ορθογραφίας, διαφορές προφορικού-γραπτού- υβριδικού λόγου. Τα βιβλία γραμματικής όπως και τα λεξικά αποτελούν και αυτά με τη σειρά τους κειμενικά είδη, τα οποία οφείλουμε να

αντιμετωπίζουμε με κριτική σκέψη. Στην εκπαιδευτική πρακτική έχει υπερτονιστεί ο ρυθμιστικός τους ρόλος –κανόνες της ορθής χρήσης της γλώσσας– και έχει υποβαθμιστεί η ερμηνευτική και περιγραφική τους διάσταση. Αποτελούν ωστόσο προϊόντα μιας μακρόχρονης ιστορικής παράδοσης, η οποία δεν είναι ενιαία, καθώς κατά τη διάρκεια των αλληπάλληλων διαμορφώσεων /αναμορφώσεών της εμπλέκεται με διαφορετικές θεωρήσεις για τη δομή της γλώσσας και με ποικίλες φιλοσοφικές παραδόσεις. Είναι επομένως απαραίτητο να αναδειχθεί ο ρόλος τους ως αντιλήψεων για την οργάνωση της γλώσσας.

Η γραμματική επομένως αντιμετωπίζεται *κριτικά* και *λειτουργικά*: οι κανόνες και οι ταξινομήσεις αξιολογούνται ως προς την ακρίβεια και επάρκειά τους σε σχέση με την πραγματική χρήση της γλώσσας, οι μορφές συνδυάζονται με λειτουργίες και οι γραμματικές επιλογές αξιολογούνται ως μηχανισμοί κατασκευής *ύφους*, και το ύφος με τη σειρά του ως μια κατηγορία που δεν είναι κοινωνικά και πολιτισμικά «αθώα», αλλά ενδείκτης κοινωνικών σχέσεων και φορέας κοινωνικών, πολιτικών και ιδεολογικών μηνυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό η ενημερότητα σχετικά με τη δομή της πρότυπης γλώσσας εμπλουτίζεται με ενημερότητα σχετικά με τη δομή τοπικών γεωγραφικών ποικιλιών, κοινωνικών ποικιλιών κτλ., καθώς και με τη δομή άλλων γλωσσών.

Τα κείμενα τόσο του πρώτου τομέα όσο και του δεύτερου διαπλέκονται μέσα σε θεματικές ενότητες, που αποτελούν το σημείο εκκίνησης και το θεματικό-εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η διδασκαλία, έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ κειμενικών ειδών που αναδύονται μέσα από την ίδια θεματική-εννοιολογική περιοχή και προφανώς από την ίδια κειμενική κοινότητα.

Τέτοιου είδους θεματικές ενότητες, οι οποίες μπορούν να γίνουν αντικείμενο διδασκαλίας και διαπραγμάτευσης –με τα αντίστοιχα κειμενικά είδη και κείμενα που αφορούν το σύστημα της γλώσσας– ενδεικτικά είναι οι εξής:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ	ΤΥΠΟΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΑΦΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ	Περιγραφή	-αυτοπαρουσίαση -συνέντευξη - βιογραφικό σημείωμα -αυτοβιογραφικό κείμενο (π.χ. στη λογοτεχνία)	-προσωπικές αντωνυμίες -λειτουργία ενεστώτα (χωρίς χρονική δήλωση) -λειτουργία επιθέτων -ευθύς-πλάγιος λόγος -ονοματική-ρηματική φράση
	Αφήγηση	αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα -ρηματική όψη
	Επιχειρηματολογία	-συστατικές επιστολές	-αιτιολογικές προτάσεις
Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Περιγραφή γεγονότος	-ειδήσεις -ρεπορτάζ	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Περιγραφή τόπου	-εγκυκλοπαιδικά άρθρα	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	-αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Επιχειρηματολογία	-φυλλάδια και προκηρύξεις οικολογικών οργανώσεων	-αιτιολογικές προτάσεις -απρόσωπα ρήματα (π.χ. <i>δεν πρέπει</i>) -παθητική σύνταξη
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	Περιγραφή	-ετικέτες τροφίμων, κρασιών, φαρμάκων κτλ.	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική-ρηματική φράση
	Αφήγηση	-αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Οδηγίες	-συνταγές μαγειρικής	-εγκλίσεις
	Επιχειρηματολογία	-δημοσιογραφικά άρθρα -επιστημονικά, εγκυκλοπαιδικά κτλ. άρθρα	-αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/ συμπερασματικές προτάσεις -ενεργητική-παθητική σύνταξη
ΤΑΞΙΔΙΑ	Περιγραφή	-ταξιδιωτικοί οδηγοί	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα

	Οδηγίες	-τουριστικοί οδηγοί -προγράμματα ταξιδιών -πινακίδες	-εγκλίσεις
	Επιχειρηματολογία	-διαφημίσεις	-αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/συμπερασματικές προτάσεις -ενεργητική- παθητική σύνταξη
ΤΕΧΝΗ	Περιγραφή	-βιβλιοπαρουσιάσεις -παρουσιάσεις έργων τέχνης	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	-διηγήματα -θεατρικά κείμενα	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Επιχειρηματολογία	-κριτικές -διάλογοι στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση -διαφημίσεις -διαδικτυακές συζητήσεις	αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/συμπερασματικές προτάσεις -ευθύς-πλάγιος λόγος

2.4. Μεθοδολογία

Το μεθοδολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται το Π.Σ. αποτελεί έναν συνδυασμό των σύγχρονων γλωσσοπαιδαγωγικών απόψεων, οι οποίες βάζουν στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας τον μαθητή και τη μαθήτριά, στηρίζουν τη μάθηση σε εκπαιδευτικό υλικό που έχει νόημα για τη ζωή των μαθητών και των μαθητριών και στοχεύουν συνολικά στην κατάκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού και κριτικής θεώρησης των πραγμάτων.

Ειδικά οι δεξιότητες που καλείται ο/η εκπαιδευτικός να καλλιεργήσει μέσω της διδασκαλίας είναι οι εξής τέσσερις:

- α) κατανόηση προφορικού λόγου,
- β) παραγωγή προφορικού λόγου,
- γ) κατανόηση γραπτού λόγου,
- δ) παραγωγή γραπτού λόγου.

Στο πλαίσιο αυτών των γενικών δεξιοτήτων καλούνται να καλλιεργήσουν ειδικότερες δεξιότητες, όπως δεξιότητες αναγνώρισης του κάθε κειμενικού είδους, των κοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων σε μια επικοινωνιακή περίπτωση, του περικειμένου (τόσο του άμεσου, π.χ. πομπός, δέκτης, σκοπός, όσο και του ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού, π.χ. θεσμοθετημένες κοινωνικές συνθήκες και πρακτικές που καθορίζουν την παραγωγή και την πρόσληψη των συγκεκριμένων κειμενικών ειδών), ερμηνείας της λειτουργίας επιμέρους γλωσσικών στοιχείων, αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας ενός κειμένου, επιλογής χαρακτηριστικών για το σχεδιασμό ενός κειμένου.

Για να είναι δυνατό να καλλιεργηθούν αυτές και ανάλογες δεξιότητες, θα πρέπει στη διδασκαλία τα κείμενα να αντιμετωπίζονται ως προϊόντα επικοινωνίας, ως γλωσσικές και νοηματικές δομές, ως φορείς ιδεολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών

νοημάτων, ως μέσα ανάπτυξης των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων και της κριτικής σκέψης και ως αντικείμενα αξιολόγησης.

Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογία στηρίζεται στις εξής αρχές:

α) Αξιοποιούνται στη διδασκαλία στοιχεία από την εμπειρία των μαθητών και των μαθητριών.

β) Τα θέματα με τα οποία ασχολείται η τάξη προέρχονται από διάφορες πηγές έντυπου, ηλεκτρονικού και προφορικού λόγου που παράγεται σε ποικίλες επικοινωνιακές συνθήκες. Το υλικό αυτό, εφόσον είναι κατάλληλο για διδασκαλία, προσκομίζεται στην τάξη είτε από τον/την εκπαιδευτικό είτε από τους μαθητές και τις μαθήτριες.

γ) Δίνεται η δυνατότητα παραγωγής από όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες διαφόρων ειδών προφορικού και γραπτού λόγου που απευθύνεται σε κάποιον πραγματικό αποδέκτη.

δ) Ο διδάσκων και η διδάσκουσα έχουν ρόλο συντονιστή και συντονίστριας και ισότιμου συνομιλητή και ισότιμης συνομιλήτριας κατά τη διδασκαλία και τη διεξαγωγή των διάφορων γλωσσικών δραστηριοτήτων.

ε) Οι ενότητες που σχεδιάζονται για την καλλιέργεια του γραμματισμού έχουν τη μορφή σχεδίων δράσης (project) που αξιοποιούν και εμπλουτίζουν τις γνώσεις γραμματισμού των μαθητών και των μαθητριών.

στ) Η διδασκαλία της δομής της ΝΕ γίνεται με σκοπό την εμπέδωση και την κατανόηση της κειμενικής και υφολογικής λειτουργίας των γραμματικών φαινομένων. Για το λόγο αυτό δίνεται έμφαση όχι μόνο στη διδασκαλία της μικροδομής (γραμματική της λέξης ή της πρότασης) αλλά και της μακροδομής (γραμματική της λεκτικής πράξης, της γλωσσικής λειτουργίας, του κειμενικού είδους/τύπου).

ζ) Η πολυγλωσσία που παρουσιάζεται ενδεχομένως στην τάξη γίνεται αντικείμενο αξιοποίησης, στο βαθμό που υπάρχει αφενός η δυνατότητα χειρισμού των βασικών δομικών διαφορών μεταξύ των γλωσσών που χρησιμοποιούνται από τους μαθητές και τις μαθήτριες της τάξης και αφετέρου η δυνατότητα αξιοποίησης των πολλαπλών πρακτικών γραμματισμού που είναι δυνατό να φέρουν στην τάξη μαθητές και μαθήτριες φυσικοί ομιλητές και ομιλήτριες άλλων γλωσσών.

η) Ο χρόνος διεκπεραίωσης των γλωσσικών δραστηριοτήτων και η ολοκλήρωση μιας θεματικής ενότητας εξαρτώνται από το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών.

θ) Κατά τη διδασκαλία δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην καλλιέργεια επικοινωνιακών στρατηγικών και στρατηγικών εκμάθησης της γλώσσας.

ι) Η προσέγγιση και η επεξεργασία των προφορικών και των γραπτών κειμένων γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να φωτίζονται τα κείμενα από όλες τις δυνατές πλευρές που αναφέρθηκαν στην αρχή αυτής της ενότητας και ιδίως ως φορείς ιδεολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών νοημάτων.

Πρακτικά, όλες αυτές οι αρχές υλοποιούνται με τους εξής τρόπους:

α) Με δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην κατανόηση, παραγωγή και κριτική επεξεργασία αυθεντικών κειμένων, προφορικών και γραπτών.

Πρόκειται για δραστηριότητες που αποσκοπούν στην καλλιέργεια ποικίλων γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών, με απώτερο σκοπό οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό επικοινωνιακής ικανότητας και γλωσσικού-κριτικού γραμματισμού. Τα μαθήματα αυτά είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε να λαμβάνονται υπόψη το γλωσσικό επίπεδο των

μαθητών και των μαθητριών, οι γλωσσικές ανάγκες τους και τα ενδιαφέροντά τους. Επίσης είναι συγκροτημένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να εναλλάσσονται διάφορες μορφές λόγου (προφορικού και γραπτού) και να δίνεται η ευκαιρία να έρχονται οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επαφή με διάφορα είδη αυθεντικών κειμένων, ώστε να χρησιμοποιούν τη γλώσσα σε διάφορες περιστάσεις και για ποικίλους επικοινωνιακούς στόχους. Τα μαθήματα αυτά δεν περιορίζονται σε μία ή δύο διδακτικές ώρες, αλλά μπορούν να επεκτείνονται χρονικά όσο οι μαθητές και οι μαθήτριες δείχνουν ενδιαφέρον και φαίνεται ότι η γλωσσική καλλιέργεια είναι αποτελεσματική. Πιο συγκεκριμένα, με τις δραστηριότητες αυτές οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται σε επαφή με διάφορα είδη προφορικών και γραπτών κειμένων της καθημερινής ζωής τα οποία έχουν νόημα σε δεδομένες περιστάσεις επικοινωνίας, επιχειρούν με τη βοήθεια του διδάσκοντα και της διδάσκουσας να κατανοήσουν τις πρακτικές γραμματισμού που υποδηλώνουν, αλλά και να παραγάγουν κείμενα εντάσσοντάς τα μέσα σε πραγματικές συνθήκες, ώστε να έχουν νόημα και να περιέχουν τον απαιτούμενο γλωσσικό γραμματισμό. Οι δραστηριότητες αυτές έχουν κοινωνιοκεντρικό χαρακτήρα, αφού ασχολούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες με θέματα σύγχρονα και επίκαιρα, που έχουν σχέση με την κοινωνία στην οποία ζουν, οδηγούνται στη διενέργεια ερευνών για θέματα που απασχολούν το άμεσο περιβάλλον τους και την κοινωνία, παίρνουν συνεντεύξεις από συνομηλικούς τους και μεγαλύτερους, αναγκάζονται να παρακολουθούν την επικαιρότητα και συμμετέχουν σε συζητήσεις μέσα στην τάξη. Σε τελευταία ανάλυση το μάθημα της διδασκαλίας της ΝΕ συνδέεται άμεσα με την κοινωνία και τα κοινωνικά τεκταινόμενα.

Εννοείται ότι, στο πλαίσιο αυτών των αρχών και αυτών των μεθοδολογικών οδηγιών και με γνώμονα πάντα τις επιδιώξεις του μαθήματος, οι διδάσκοντες και οι διδάσκουσες χρησιμοποιούν κάθε πρόσφορο μέσο, όπως συνεργασία με άλλα σχολεία, με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς και τοπικούς φορείς, με άλλους εκπαιδευτές και άλλες εκπαιδευτριες, επισκέψεις σε διάφορους χώρους κτλ.

β) Με δραστηριότητες παραγωγής και επεξεργασίας κειμένων με σκοπό την κατανόηση της λειτουργίας του μηχανισμού της γλώσσας σε επίπεδο μικροδομής και μακροδομής.

Πρόκειται για δραστηριότητες με τις οποίες επιδιώκεται να γίνουν κατανοητοί οι μηχανισμοί και οι δομές της ΝΕ. Δεν αντιμετωπίζονται όμως οι δομές ως αφηρημένες κατασκευές, αλλά ως λειτουργικά εργαλεία, η γνώση και η συνειδητοποίηση των οποίων επιτρέπει την παραγωγή προτάσεων που είναι φωνολογικά και μορφοσυντακτικά κατάλληλες για τους σκοπούς της επικοινωνίας. Δεν περιορίζεται δηλαδή η διδασκαλία στην απομνημόνευση του κλιτικού συστήματος ή της μορφολογίας ή των κανόνων γενικότερα που διέπουν το σύστημα, αλλά επιχειρείται να γίνει κατανοητή η σχέση μορφής και λειτουργίας και η λειτουργία του κάθε γλωσσικού στοιχείου σε σχέση με τα άλλα γλωσσικά στοιχεία που έχουν διαφορετική λειτουργία. Για την επίτευξη του στόχου αυτού χρησιμοποιούνται τεχνικές δανεισμένες από την επιστήμη της Γλωσσολογίας, όπως παραφράσεις, εντοπισμός των λειτουργικών λέξεων σε σώματα κειμένων και ερμηνεία των ποικίλων λειτουργιών τους, υποκαταστάσεις, απαλοιφές, μετασχηματισμοί, αλλαγές θέσεων των γλωσσικών στοιχείων που έχουν την ίδια λειτουργία κτλ., όπως και δραστηριότητες αντιπαραβολής και μετασχηματισμού ενός κειμενικού είδους σε ένα άλλο, ώστε να γίνουν αντιληπτές συνολικά οι λειτουργίες των στοιχείων τόσο της μικροδομής όσο και της μακροδομής, δραστηριότητες

πύκνωσης (περίληψης) ενός κειμένου και σύγκρισης των διαφορετικών ειδών πύκνωσης.

γ) Με δραστηριότητες οι οποίες επικεντρώνονται στην επαναδιατύπωση των κειμένων των μαθητών και των μαθητριών, που μπορεί να γίνουν είτε στην ολομέλεια της τάξης είτε στο πλαίσιο μικρότερων ομάδων με σκοπό τη βελτίωση της επικοινωνιακής τους επάρκειας. Πρόκειται για μια διαδικασία με την οποία επιδιώκεται να επιλέξουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις στρατηγικές εκείνες που θα τους επιτρέπουν να παράγουν λόγο γραπτό και προφορικό, προσαρμοσμένο στο κατάλληλο κειμενικό είδος και στο κατάλληλο επίπεδο ύφους. Η διαδικασία αυτή μπορεί, λόγου χάρη, να διενεργείται με πρωτοβουλία του διδάσκοντα και της διδάσκουσας και με συμμετοχή όλων των μαθητών και μαθητριών σε διάφορους κύκλους αλληλεπίδρασής τους με τα παραγόμενα κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το γραπτό λόγο, επιλέγονται ένα ή περισσότερα κείμενα από αυτά που έχουν γράψει οι μαθητές και οι μαθήτριες με διαφορετικά επίπεδα κειμενικής ικανότητας, ο/η εκπαιδευτικός διαβάσει ολόκληρο το κείμενο στην τάξη και στη συνέχεια το αντιγράφει στον πίνακα ή, αν υπάρχει η δυνατότητα, το δίνει σε φωτοτυπία ή το προβάλλει στο διαδραστικό πίνακα. Μετά την παρουσίαση του κειμένου, καλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να επισημάνουν τυχόν ορθογραφικά, εκφραστικά λάθη ή ανεπιτυχείς επιλογές και να προτείνουν τροποποιήσεις και αλλαγές του κειμένου, ώστε να γίνει πιο κατάλληλο και πιο αποτελεσματικό για την περίσταση επικοινωνίας. Με τη διαδικασία αυτή δίνεται η ευκαιρία να αναφερθούν ορθογραφικοί κανόνες και να γίνουν παρατηρήσεις και επισημάνσεις υφολογικής υφής και άλλες που σχετίζονται με τη γλωσσική ικανότητα και την επικοινωνιακή ικανότητα. Μετά τη διαδικασία αυτή γίνεται σύγκριση των δύο κειμένων (αρχικού και τελικού) και αξιολογείται το αποτέλεσμα.

Η μέθοδος αυτή δίνει έμφαση όχι στο τελικό προϊόν αλλά στην ίδια τη διαδικασία ως τρόπο καλλιέργειας γλωσσικών δεξιοτήτων και διαδικαστικών γνώσεων, και διαρκεί όσο είναι απαραίτητο, προκειμένου οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι ικανοποιημένοι και ικανοποιημένες με τη δουλειά τους. Ο/η εκπαιδευτικός παίζει το ρόλο του συντονιστή και της συντονίστριας.

δ) Όσον αφορά τη διαδικασία επαναδιατύπωσης συνεχούς προφορικού λόγου, αυτή μπορεί να γίνει σε κάποιες περιπτώσεις με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, που μπορεί να συμβάλει στο να εντοπιστούν τα σημεία εκείνα όπου ο λόγος παρουσιάζει κάποιες επικοινωνιακές δυσχέρειες (εκφράσεις που μπορούν να παραπέμπουν σε διαφορετικά νοήματα, ασάφειες κτλ.) και γίνεται με συμμετοχή όλων των μαθητών και μαθητριών προσπάθεια βελτίωσης της επικοινωνιακής του αποτελεσματικότητας. Το στοιχείο που πρέπει να καλλιεργηθεί δεν είναι η αντιμετώπιση του προφορικού λόγου με αυστηρά γραμματικοσυντακτικά κριτήρια αλλά με κριτήριο την καλλιέργεια της ικανότητας των ατόμων να προβαίνουν σε διαπραγμάτευση του περιεχομένου ενός κειμένου, καθώς αυτό εκφωνείται, όπως συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις προφορικών διεπιδράσεων.

ε) Με την αξιοποίηση κατά τη συγγραφή του πολυ-νοητικού δυναμικού των μαθητών και του ιδιοσυγκρασιακού τρόπου με τον οποίο καθένας από αυτούς επεξεργάζεται και εσωτερικεύει τις πληροφορίες του περιβάλλοντος, δηλαδή με την ενεργοποίηση των ισχυρών τύπων νοημοσύνης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εκάστοτε συγγραφικό έργο (λογικο-μαθηματική, γλωσσική, οπτικο-χωρική, ενδοπροσωπική-διαπροσωπική, κιναισθητική, μουσική, φυσιοκρατική). Με αυτόν τον

τρόπο ο/η εκπαιδευτικός, αν και απευθύνεται σε ανομοιογενή τάξη, προσαρμόζει τη διδασκαλία του/της στις ατομικές διαφορές, οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν επίγνωση των δυνάμεών τους (παρά εστιάζουν, όπως γίνεται συνήθως, στις αδυναμίες τους), βελτιώνεται η αυτοεκτίμησή τους και επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη γνωστική δέσμευση με τους στόχους της συγγραφής.

Εννοείται πως στον Οδηγό για τον εκπαιδευτικό θα δίνονται όλες οι αναγκαίες οδηγίες αλλά και προτάσεις για την επιλογή και τη διδασκαλία των κειμένων.

2.5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση είναι μια ιδιαίτερα ουσιαστική εκπαιδευτική διαδικασία και μέσο άντλησης πληροφοριών για την αναδιαμόρφωση της διδασκαλίας, των διδακτικών και παιδαγωγικών επιλογών και του προγράμματος της τάξης. Παρότι συχνά ταυτίζεται με τον έλεγχο του βαθμού κατοχής των γνώσεων από το μαθητικό κοινό, αντικείμενο αξιολόγησης μπορεί να αποτελέσει οποιαδήποτε παράμετρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχει διαφορετικούς σκοπούς. Μέσω της *αρχικής* ή *διαγνωστικής* αξιολόγησης ο/η εκπαιδευτικός προσδιορίζει το επίπεδο γνώσεων των μαθητών και των μαθητριών, τις γλωσσικές και επικοινωνιακές τους ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρά τους για μάθηση, τις εμπειρίες, τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά τους, ώστε να διαμορφωθεί ανάλογα το πρόγραμμα διδασκαλίας και μάθησης της γλώσσας, να οριστούν οι στόχοι, τα μέσα και τα υλικά υλοποίησής τους, οι στρατηγικές που θα χρησιμοποιηθούν, οι δεξιότητες στις οποίες θα στοχεύει το γλωσσικό πρόγραμμα. Στη διάρκεια του προγράμματος, η *διαμορφωτική αξιολόγηση* επιτρέπει τον έλεγχο της εξελικτικής πορείας των μαθητών και των μαθητριών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους και παρέχει στον/στην εκπαιδευτικό πληροφορίες, ώστε να βελτιώσει γενικότερα τη μαθησιακή διαδικασία. Τέλος, η *τελική* ή *αθροιστική αξιολόγηση* επιτρέπει την εκφορά μιας συνολικής κρίσης για το βαθμό επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων και για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Ειδικότερα, όσον αφορά το μαθητικό κοινό, η αξιολόγηση θα πρέπει να εναρμονίζεται με το ευρύτερο πλαίσιο προσέγγισης του γλωσσικού μαθήματος όπως αυτό προσδιορίζεται παραπάνω. Με αυτήν την έννοια, η αξιολογική διαδικασία δεν θα πρέπει να περιορίζεται στα στενά πλαίσια ελέγχου της ατομικής ικανότητας των μαθητών και των μαθητριών για ανάκληση προγενέστερων γνώσεων, αλλά να διερευνά το βαθμό αποτελεσματικής χρήσης των γνώσεων αυτών σε νέες καταστάσεις.

Σε αυτή την κατεύθυνση εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης όπως: ο *φάκελος των γλωσσών* (portfolio), η *συστηματική παρατήρηση*, η *αξιολόγηση μέσω των σχεδίων εργασίας* και η *αυτοαξιολόγηση* και *αλληλοαξιολόγηση* φαίνεται να εξυπηρετούν αποτελεσματικότερα το νέο πλαίσιο για τη διδασκαλία/μάθηση της γλώσσας.

Ο *φάκελος αξιολόγησης για τη γλώσσα* ή portfolio αφορά κυρίως την αυτοαξιολόγηση των μαθητών και μαθητριών ως προς τις δεξιότητες, γνώσεις και στρατηγικές που αναπτύσσουν σε σχέση με τη γλώσσα, αλλά και διαμέσου της γλώσσας. Προκύπτει από μια συστηματική καταγραφή τους από τους ίδιους τους μαθητές και τις ίδιες τις μαθήτριες ή/και συμπληρωματικά από τους/τις εκπαιδευτικούς. Το portfolio των γλωσσών στοχεύει στη συνειδητοποίηση εκ μέρους του μαθητικού κοινού των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αναπτύσσει σταδιακά,

καθώς έρχεται σε επαφή με προφορικά και γραπτά κείμενα στο πλαίσιο ποικίλων περιστάσεων επικοινωνίας. Στην περίπτωση δίγλωσσων μαθητών και μαθητριών ο *φάκελος των γλωσσών* μπορεί να διευρύνεται, ώστε να συμπεριλαμβάνει τις επικοινωνιακές και γλωσσικές γνώσεις και δεξιότητες των παιδιών στις δύο γλώσσες, καθώς και τη δυνατότητα μεταφοράς γνώσεων και εμπειριών από τη μια γλώσσα στην άλλη.

Η μέθοδος της *συστηματικής παρατήρησης* των γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να συλλέξουν στοιχεία που αφορούν δεξιότητες και γνώσεις των μαθητών και των μαθητριών αλλά ταυτόχρονα και των ιδιαίτερων στάσεων και των προβλημάτων που ενδεχομένως αναστέλλουν τη μάθηση της γλώσσας. Η συστηματική παρατήρηση εκτείνεται επιπλέον στις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των μαθητών και των μαθητριών.

Η αξιολόγηση μέσω *σχεδίων εργασίας* παρέχει ευκαιρίες στον/στην εκπαιδευτικό να παρακολουθήσει την πορεία μάθησης που ακολουθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες και ταυτόχρονα να αξιολογήσει τις γνώσεις και δεξιότητες που αναπτύσσουν μέσα σε καθημερινές αυθεντικές καταστάσεις επίλυσης προβλημάτων.

Η *αυτοαξιολόγηση* είναι η διαδικασία κατά την οποία το μαθητικό κοινό αξιολογεί την πρόοδο και την επίδοσή του βασισμένο σε συγκεκριμένα κριτήρια. Με τον τρόπο αυτό έχει τη δυνατότητα να εντοπίσει τα δυνατά και αδύνατα σημεία του με σκοπό τη βελτίωση της επίδοσής του. Τέλος, η *αλληλοαξιολόγηση* ή *ετεροαξιολόγηση* αφορά διαδικασίες αξιολόγησης του μαθητή και της μαθήτριας από τους συμμαθητές και συμμαθήτριές του με βάση κριτήρια.

3. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

3.1 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

3.1.1 Σκοποί

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της λογοτεχνίας είναι «η κριτική αγωγή στο σύγχρονο πολιτισμό». Με τη φράση αυτή επιδιώκουμε να τονίσουμε πως αφετηρία μας είναι το παρόν, τα προβλήματα και τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου, περίπλοκου και δυσνόητου κόσμου. Να αναδείξουμε τη λογοτεχνία ως ένα σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από την ιστορικότητα του συγγραφέα, του κειμένου αλλά και των αναγνωστών του, εκπαιδευτικών και μαθητικού κοινού. Ένα φαινόμενο το οποίο έχει σημαντική θέση στη ζωή μας, γιατί μας δίνει εργαλεία να κατανοήσουμε τον κόσμο και να συγκροτήσουμε την υποκειμενικότητά μας. Να θέσουμε ως πρωταρχική αξία του μαθήματος την κριτική στάση απέναντι στις πολιτισμικές παραδόσεις, τις αξίες και τα μηνύματα από όπου κι αν προέρχονται.

Στον παραπάνω σκοπό περιλαμβάνονται τα εξής:

- ✓ Η συνειδητοποίηση, η διερεύνηση και η κριτική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική, ιστορική και πολιτισμική μας εμπειρία και συγκροτούμε την ταυτότητά μας.
- ✓ Η ανασύσταση της σχολικής τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών, η οποία θα διέπεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, του σεβασμού της διαφοράς, του πλουραλισμού, του διαλόγου, της κριτικής εγρήγορσης και αυτογνωσίας, της διαπολιτισμικής συνείδησης.
- ✓ Η δημιουργία ενός «έθνους αναγνωστών». Στην Ελλάδα η κρίσιμη μάζα των αναγνωστών είναι πολύ μικρή και το μάθημα της λογοτεχνίας μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της φιλαναγνωσίας, τη δημιουργία, δηλαδή, συστηματικών και ανεξάρτητων αναγνωστών, οι οποίοι αισθάνονται την ανάγνωση ως βασική τους ανάγκη και είναι ικανοί να επιλέγουν και να αξιοποιούν τα αναγνώσματά τους.
- ✓ Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και, επομένως, της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε και του εαυτού μας.
- ✓ Η καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας. Μέσα από αυτή τη διευρυμένη ποικιλία κειμένων ο ρόλος της λογοτεχνίας αναδεικνύεται στρατηγικός, καθώς αυτή έχει αναπτύξει ένα ρεπερτόριο συμβολικών μορφών, τρόπων και συμβάσεων που διευκολύνουν την αναλυτική προσέγγιση και των άλλων ειδών επικοινωνίας –λ.χ. τα διαφορετικά είδη οπτικής αφήγησης και αναπαράστασης της υποκειμενικής εμπειρίας.
- ✓ Η ανάπτυξη της κριτικής και ταυτόχρονα δημιουργικής σχέσης των μαθητών με το σύγχρονο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και η συμβολική ενδυνάμωση της υποκειμενικότητας όλων των μαθητών και μαθητριών έτσι ώστε να γίνουν ενεργητικοί πολίτες και παραγωγοί πολιτισμού.
- ✓ Η αναγνώριση ότι η λογοτεχνία είναι ένας κατεξοχήν διαπολιτισμικός τόπος όπου ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς γίνεται πράξη μέσα από τη μετάφραση, τη διασκευή και την αέναη επανερμηνεία και όπου η ετερότητα όχι μόνον

αναγνωρίζεται αλλά ενσωματώνεται ως αναγκαίος όρος της ζωτικότητας και της δυναμικής της.

- ✓ Η ενίσχυση της αίσθησης ότι η δύναμη και οι δυνατότητες της γλώσσας μπορούν να είναι μία από τις μεγαλύτερες χαρές της ανάγνωσης της λογοτεχνίας. Η απόκτηση, μέσα από τη λογοτεχνία, πολλαπλών γλωσσικών εμπειριών και η εξοικείωση με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, απαραίτητη για τη φιλοσοφία, την έρευνα και το στοχασμό.

Ειδικότερα, οι σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας *ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων* είναι:

- ✓ Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν οι μαθητές τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις.
- ✓ Να είναι σε θέση να διερευνούν όλους τους συντελεστές και τους αναγκαίους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και στην πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων.
- ✓ Να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα. Να κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με το χώρο, το χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει, είναι επομένως προσδιορισμένες ιστορικά, γεγονός που δικαιολογεί τη σχετικότητα αλλά και την ποικιλία τους. Να είναι σε θέση να διερευνούν την ιστορικότητά τους και να τοποθετούνται κριτικά απέναντι σε αυτές.
- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη και να κατανοήσουν ότι αυτά ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς και ιστορικές ανάγκες. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά είδη διακρίνονται στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κειμενικών συμβάσεων.

3.1.2 Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες

- ✓ Ανάπτυξη αιτιολογημένης και τεκμηριωμένης προσωπικής άποψης, αρέσκειας ή απαρέσκειας, για τα κείμενα που διαβάζουν. Αξιολόγηση της δικής τους ερμηνευτικής προσέγγισης καθώς και εκείνης των συμμαθητών και συμμαθητριών τους.
- ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους οι συγγραφείς μιλούν για τα διάφορα θέματα.
- ✓ Εξοικείωση με όλα τα είδη ανάγνωσης: ιδιωτική, συν-ανάγνωση, δημόσια ανάγνωση σε συγκεκριμένες περιστάσεις, ανάγνωση ύστερα από προτροπή, σύσταση, ανάθεση, δραματοποιημένη ανάγνωση, ανάγνωση μέσω της χρήσης κοινωνικών δικτύων κτλ.
- ✓ Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο και προσδιορισμός της ιστορικότητάς τους. Αναγνώριση και περιγραφή ιστορικού πλαισίου: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.
- ✓ Αναγνώριση και περιγραφή των συμβάσεων και τεχνικών των λογοτεχνικών κειμένων. Σύσχετιση με τις χαρακτηριστικές μορφές και συμβάσεις των διαφορετικών ειδών της λογοτεχνίας.
- ✓ Ανίχνευση της μυθοπλαστικής επέμβασης της λογοτεχνίας, μετά από σύγκριση των γνώσεων και των πληροφοριών που μας παρέχουν τα λογοτεχνικά κείμενα

(λ.χ. το ιστορικό μυθιστόρημα) με ανάλογες από ιστορικά βιβλία ή δημοσιογραφικές πηγές. Διάκριση φανταστικών από πραγματικά γεγονότα.

- ✓ Επισήμανση των συγκρουόμενων κωδίκων συμπεριφοράς ανάμεσα π.χ. σε ήρωες διαφορετικής ηλικίας ή φύλου.
- ✓ Αφήγηση με τη συνδυασμένη χρήση λόγου και εικόνας.
- ✓ Μετουσίωση και μεταφορά των συναισθημάτων που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κείμενο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, ζωγραφικό, μουσικό, δραματικό.

Για ειδικότερους σκοπούς θα γίνει λόγος παρακάτω σε σχέση με ειδικά θέματα όπως η αξιοποίηση των ΤΠΕ ή η διδασκαλία της ιστορίας της λογοτεχνίας.

3.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΩΝ

Η ανάγνωση της λογοτεχνίας στο ελληνικό σχολείο όλων των βαθμίδων γινόταν ανέκαθεν από τα σχολικά ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων, τα οποία συντάσσονταν από επιτροπές, με διαγωνισμό ή χωρίς, εγκρίνονταν από την κεντρική αρχή και ίσχυαν για όλα τα σχολεία της επικράτειας για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ακόμη και δεκαετιών. Η πρακτική αυτή αντίκειται στις σύγχρονες αντιλήψεις για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, ενώ εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών έχουν από δεκαετίες ενσωματώσει την ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων στο σχολείο. Στη χώρα μας, η έλλειψη σχολικών βιβλιοθηκών ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι αποκλειστικά, για την εμμονή του εκπαιδευτικού μας συστήματος στην αποκλειστική οργάνωση του μαθήματος της λογοτεχνίας βάσει ανθολογίων. Σε κάποιον άλλο βαθμό, η προσκόλληση στα ανθολόγια σχετίζεται με την επιδίωξη ιδεολογικής ομοιομορφίας καθώς και με την έλλειψη εμπιστοσύνης στους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν λογοτεχνικά κείμενα τα οποία θα εξυπηρετούν τη σκοποθεσία του Π.Σ. αλλά θα μπορούν ταυτόχρονα να διαφοροποιούνται, ανάλογα με τις ανάγκες, το επίπεδο, τις προτιμήσεις των μαθητών.

Ας δούμε όμως σύντομα τους λόγους για τους οποίους το σχολικό ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων δε μπορεί να αποτελεί πια το αποκλειστικό εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της λογοτεχνίας. Η ύπαρξη και χρήση του ανθολογίου βασίζεται στις εξής φιλολογικές και παιδαγωγικές προϋποθέσεις: α) Υπάρχει ένας μέσος έλληνας μαθητής για κάθε τάξη, ανεξάρτητα από γεωγραφική περιοχή (μεγάλη πόλη, επαρχία, νησί, δυσπρόσιτες περιοχές) και ανεξάρτητα από το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του, ο οποίος υποτίθεται ότι έχει τις ίδιες αναγνωστικές ανάγκες και προτιμήσεις. β) Ο εκπαιδευτικός δεν είναι αρκετά ειδικός για να διαλέγει κείμενα για τους μαθητές του και επομένως η επιλογή πρέπει να γίνεται συγκεντρωτικά και από την κορυφή της ιεραρχίας. γ) Η λογοτεχνία είναι, όπως τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, ένα σώμα ταξινομημένων γνώσεων και επομένως, μέσα σε μια σχολική χρονιά, πρέπει να διδαχθεί ένας ικανός αριθμός κειμένων, ανεξάρτητα από την ανταπόκριση των μαθητών. δ) Η αξία των λογοτεχνικών κειμένων είναι αδιαμφισβήτητη και αλώβητη από το χρόνο, ο οποίος, κατά τη γενική αντίληψη είναι ο καλύτερος κριτής της αξίας τους. Επομένως, προκειμένου να υπάρξει βεβαιότητα για τη λογοτεχνική αξία των κειμένων, ανθολογούνται παλαιότερα κείμενα, περίπου κατά είκοσι χρόνια από τη στιγμή της ανθολόγησής.

Όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις έχουν στις μέρες μας κλονιστεί. Η ελληνική κοινωνία παρουσιάζει αυξημένες κοινωνικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις που αποτυπώνονται στο μαθητικό πληθυσμό. Σχεδόν όλα τα σχολεία έχουν μαθητές με

διαφορετική μητρική γλώσσα, διαφορετική θρησκεία και κουλτούρα. Είναι αδύνατον, επομένως, ένα αρραγές σώμα κειμένων, όπως είναι αυτό που περιέχεται σε ένα ανθολόγιο, να ταιριάζει για όλους αυτούς τους μαθητές. Από τη στιγμή που ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές δεν χρειάζεται να επιλέγουν τα αναγνώσματά τους αλλά τους δίνονται έτοιμα, δεν έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις ικανότητες αναζήτησης βιβλίων και ενημέρωσης γύρω από τη σύγχρονη βιβλιοπαραγωγή, με αποτέλεσμα να μην αναπτύσσεται ούτε το ερευνητικό πνεύμα αλλά ούτε και η φιλαναγνωσία. Το σχολικό ανθολόγιο, παρουσιάζοντας μια λογοτεχνία ταυτισμένη με το παρελθόν, δεν ενθαρρύνει την επικοινωνία με τη λογοτεχνία που γράφεται σήμερα και η οποία, προφανώς, διαλέγεται με τα προβλήματα της σύγχρονης πραγματικότητας. Τέλος, πολύ σημαντικό είναι πως το σχολικό ανθολόγιο, από τη φύση του, αποκλείει την επαφή των μαθητών με το κυριότερο λογοτεχνικό είδος της εποχής μας, το μυθιστόρημα, το οποίο, μέσα από την περιπλοκότητα της σύνθεσής του, είναι ικανό να ασκήσει τους αναγνώστες του σε προωθημένες αναγνωστικές πρακτικές. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας με αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων δημιουργεί περιττά ερμηνευτικά προβλήματα που προκύπτουν από την άγνοια του υπόλοιπου έργου και καταναλώνουν πολύτιμο χρόνο. Επιπλέον, τα ανθολόγια φέρουν ισχυρή τη σφραγίδα του «διδασκτικού» εγχειριδίου, λόγω των ερωτήσεων τις οποίες παραθέτουν κάτω από κάθε κείμενο και οι οποίες δημιουργούν μια αναγνωστική ρουτίνα, περιορίζουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τον εκπαιδευτικό και οδηγούν μοιραία στη χρήση των διαφόρων «λυσαρίων» ή «βοηθημάτων» του εμπορίου, με καταστροφικές συνέπειες για τη σχέση εκπαιδευτικών και μαθητών με τη λογοτεχνία.

Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων μέσα στο σχολείο είναι ένα βήμα προς την κατεύθυνση της αλλαγής της σχέσης με το βιβλίο, της σχέσης τελικά με την ίδια τη γνώση και την προώθηση της διά βίου εκπαίδευσης. Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων στο σχολείο δεν θα επηρεάσει μόνο το μάθημα της λογοτεχνίας, αλλά αποτελεί το προοίμιο τόσο για μια συνολικότερη αλλαγή κλίματος στην εκπαίδευση και στη σχέση διδασκόντων-διδασκόμενων όσο και για τη σύνδεση του σχολείου με την πραγματική ζωή.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, το παρόν Π.Σ., χωρίς να απαξιώνει τα εν χρήσει σχολικά ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων, δεν τα θεωρεί αποκλειστικό εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας ούτε προτείνει τη συγγραφή νέων. Αντίθετα, συνιστά τη χρήση μιας ποικιλίας κειμένων, κάποια από τα οποία μπορεί να προέρχονται από τα σχολικά ανθολόγια, μαζί με ολόκληρα λογοτεχνικά βιβλία αλλά και άλλα είδη «κειμένων» τα οποία, ευρισκόμενα στις παρυφές της λογοτεχνίας, κτίζουν ένα γόνιμο διάλογο μαζί της, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να ελκύσουν τους νεαρούς αναγνώστες και να τους ασκήσουν σε νέους γραμματισμούς (visual, media, computer literacy) όπως κόμικς, κινηματογραφικές ταινίες, τραγούδια. Η βασική διαφορά του παρόντος Π.Σ. από το προηγούμενο είναι ότι, ενώ και το προηγούμενο συνιστούσε την ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων, ο τρόπος που δομούσε το μάθημα βάσει ανθολογίου, δεν άφηνε χώρο, ούτε πρότεινε τρόπους διδασκαλίας των ολόκληρων έργων. Το παρόν Π.Σ. είναι δομημένο έτσι ώστε να συνθέτει μια ποικιλία κειμένων, μικρών και μεγάλων, σε διδακτικές ενότητες με σαφή σκοποθεσία και δραστηριότητες για τους μαθητές, χωρίς όμως να επιβάλλει συγκεκριμένα κείμενα. Εννοείται πως στον Οδηγό για τον εκπαιδευτικό θα δίνονται όλες οι αναγκαίες οδηγίες αλλά και προτάσεις για την επιλογή των κειμένων.

3.3. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Είναι γνωστό πως στη Γ΄ Γυμνασίου καθώς και την Α΄ και Β΄ Λυκείου, η οργάνωση του μαθήματος της λογοτεχνίας γίνεται με βάση την ιστορική διάταξη της ύλης. Στις τάξεις αυτές η διδασκαλία της λογοτεχνίας ταυτίζεται με την παρακολούθηση μιας σειράς αποσπασμάτων ή αυτοτελών κειμένων τα οποία παρατάσσονται μέσα στο εγχειρίδιο με χρονολογική σειρά. Στην παρούσα πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας, με τη μορφή αυτή, απουσιάζει. Ως τρόπος οργάνωσης της ύλης και στη Γ΄ τάξη του Γυμνασίου επιλέγεται ο θεματικός ή ειδολογικός, όπως και στις άλλες δύο τάξεις, Α΄ και Β΄. Στην επιλογή αυτή –την απουσία της ιστορικής διάταξης της ύλης– οδηγούν σημαντικοί λόγοι που εκτίθενται στη συνέχεια.

3.3.1 Η ιστορική διάταξη της Λογοτεχνίας: επιλογή και ανάγκη άλλων εποχών

Η επιλογή για ιστορική διάταξη της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια δεν είναι μια επιλογή πρόσφατη. Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην εκατόχρονη και πλέον πορεία τους αποπειράθηκαν σταδιακά, με αργές και αποσπασματικές συχνά ενέργειες, να καταγράψουν ένα τμήμα της ιστορίας της λογοτεχνίας, είτε με μορφή καταλογογραφική, είτε με αφηγηματικά κείμενα, είτε και με τους δύο τρόπους, εξυπηρετώντας ανάγκες της εποχής στην οποία παρουσιαζόταν η ιστορική αυτή καταγραφή. Εν τάχει, υπενθυμίζουμε πως συνολική καταγραφή της ιστορίας της λογοτεχνίας πρότεινε για πρώτη φορά το πρόγραμμα του 1931. Είναι το πρόγραμμα το οποίο εκπορεύεται άμεσα από το πνεύμα του δημοτικισμού και επιθυμεί τη συνολική προβολή του νεοελληνικού πολιτισμού. Η ανάγκη, δηλαδή, για παρουσίαση της ιστορικής συνέχειας της νεοελληνικής λογοτεχνίας εκείνη τη χρονική στιγμή, ερμηνεύεται από την ανάγκη της εποχής να προβάλλει συνολικά τη νεοελληνική πνευματική παραγωγή. Να σημειωθεί, όμως, πως στο πρόγραμμα του 1931 η ιστορική παρουσίαση περιορίζεται στα βιβλία της ΣΤ΄ Γυμνασίου.

Ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας και στα εγχειρίδια της Δ΄ και Ε΄ Γυμνασίου θα γίνει στις επόμενες σειρές αναγνωσμάτων, –τις πρώτες σειρές Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων του Ο.Ε.Σ.Β.–, αυτές του 1938, 1950, 1956, όταν θα γίνει προσπάθεια να παραλληλιστεί ένα τμήμα του μαθήματος της λογοτεχνίας με το μάθημα της ιστορίας, όταν, δηλαδή, η λογοτεχνία γίνεται αρωγός της ιστορίας για μία ακόμη φορά.

Η συνολική, όμως, ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας που ζητούσε το πρόγραμμα του 1931 καθυστέρησε τέσσερις και πλέον δεκαετίες και βρήκε την τελική εφαρμογή της μόλις στα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* της περιόδου 1976-1983, στα εγχειρίδια της μεταπολίτευσης. Ουσιαστικά, τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* του 1976-1983, αν και διεύρυναν το σχολικό λογοτεχνικό κανόνα, ακολούθησαν την ιστορική καταγραφή της λογοτεχνίας, υλοποιώντας ένα πρόγραμμα το οποίο αποτελούσε πρόθεση και ανάγκη μιας άλλης εποχής. Η συνέχιση αυτής της ιστορικής παρουσίασης και στο εγχειρίδιο της Γ΄ Γυμνασίου το 2006, αποδεικνύει τον ανεπιτυχή συγχρονισμό του περιεχομένου των σχολικών εγχειριδίων με τις σύγχρονες αναζητήσεις για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας.

Η παράθεση των παραπάνω στοιχείων δεν έχει ως στόχο την παρουσίαση ενός τμήματος της ιστορίας της εκπαίδευσης, αλλά την κατανόηση των επιλογών για

ιστορική διάταξη της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια σε διάφορες χρονικές στιγμές.

Εκτιμούμε πως ζητούμενο ενός νέου προγράμματος δεν είναι η παρακολούθηση μιας πρακτικής που υπαγορεύεται από ανάγκες άλλης εποχής, αλλά η αναζήτηση των αναγκών των σημερινών μαθητών-αναγνωστών. Η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας με τη μορφή αφήγησης μπορεί να περιληφθεί ως κεφάλαιο στην ιστορία της τέχνης και του πολιτισμού που υπάρχει σε κάθε εγχειρίδιο νεότερης ιστορίας.

3.3.2 Η παραδοσιακή αφηγηματική ιστορία απρόθυμη για μεθοδολογικές ανανεώσεις

Ένα νέο Π.Σ., ακόμη και εάν εξ αρχής επιλέγει να μην ακολουθήσει ιστορική διάταξη της ύλης, για τους λόγους που εκτέθηκαν παραπάνω, οφείλει να σημειώσει και άλλες παρατηρήσεις, σχετικές με την αδυναμία της κλασικής αφηγηματικής ιστορίας να ακολουθήσει μεθοδολογικές ανανεώσεις. Ασκώντας, λοιπόν, κριτική στην ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια, πρέπει να εξετάσουμε και άλλες παραμέτρους του θέματος.

Όπως γνωρίζουμε, η ιστορία της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια ακολουθεί το παραδοσιακό μοντέλο εκλογής, παράταξης και παρουσίασης του υλικού της, αγνοώντας τις απαιτήσεις των μεθοδολογικών ανανεώσεων που διευρύνουν την έννοια της ιστορικότητας. Για να είμαστε σαφέστεροι, ας εξετάσουμε το πώς αντιμετωπίζεται η έννοια της ιστορικότητας μέσα από αυτήν την αντίληψη για την παρουσίαση της ιστορίας της λογοτεχνίας.

Στην κλασική ιστορία της λογοτεχνίας των σχολικών βιβλίων, η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας περιορίζεται σε μία παράταξη έργων και συγγραφέων σε χρονολογική σειρά. Το λογοτεχνικό γεγονός εξετάζεται εν συντομία σε συνάρτηση με άλλες λογοτεχνικές σειρές (π.χ. πολιτικά γεγονότα), καθώς και τη βιογραφία του συγγραφέα, αγνοώντας άλλες παραμέτρους της έννοιας της ιστορικότητας: ιστορικότητα του θεσμού, ιστορικότητα του δημιουργού, ιστορικότητα του αναγνώστη. Από το σύνολο της επικοινωνιακής σχέσης (πομπός, δέκτης, κείμενο), πληροφορούμαστε για την ύπαρξη του κειμένου, παίρνουμε πληροφορίες για το δημιουργό, αλλά δεν μαθαίνουμε πότε, πώς και γιατί, διαβάστηκε ένα κείμενο. Αποτέλεσμα αυτής της απλούστευσης είναι η εντύπωση που παραμένει στους αναγνώστες της κλασικής ιστορίας της λογοτεχνίας πως όλα τα έργα γράφτηκαν, κυκλοφόρησαν και διαβάστηκαν από το κοινό τους με τον ίδιο τρόπο, γεγονός που γνωρίζουμε πως δεν ισχύει. Ακολουθώντας, δηλαδή, μέσα στο σχολικό χώρο την τακτική της κλασικής αφηγηματικής ιστορίας εστιάζουμε την προσοχή μας στο κείμενο, αποκομίζοντας τελικά μία παραμορφωτική άποψη για την πραγματική λειτουργία του τόσο στην πρώτη, όσο και σε κατοπινές αναγνώσεις του.

Οι νεότερες απόψεις για την ιστορία της λογοτεχνίας, έχοντας διευρύνει την έννοια της ιστορικότητας, προβάλλουν, όπως ήδη σημειώθηκε, ποικίλες παραμέτρους για τον προσδιορισμό της. Σύμφωνα με αυτές, η ιστορία της λογοτεχνίας θα πρέπει να έχει ως αποστολή της την αντιμετώπιση ενός δεδομένου λογοτεχνικού φαινομένου ως επικοινωνιακού συνόλου μέσα στην ιστορική και κοινωνική λειτουργία του. Στην κλασική αφηγηματική ιστορία που υιοθετούν τα σχολικά εγχειρίδια αυτό δεν ισχύει. Εκεί, όπως ήδη σημειώθηκε, αντιμετωπίζουμε την ιστορία απλώς ως μία σειρά συγγραφέων και κειμένων που δεν γνωρίζουμε ούτε πότε, ούτε πώς διαβάστηκαν

στην εποχή τους και σε άλλες εποχές, δηλαδή αγνοούμε την ιστορικότητα του λογοτεχνικού θεσμού, μέσα στην οποία εγγράφεται η ιστορικότητα του κειμένου.

Ένα νέο Π.Σ. δεν έχει λόγο να συνεχίσει μία πρακτική που παραβλέπει τις μεθοδολογικές ανανεώσεις και εξοστρακίζει εντέλει την ιστορικότητα στο όνομα της ιστορίας.

3.3.3 Η ιστορία αγνοεί την ιστορικότητα του αναγνώστη

Από τις παραπάνω παραμέτρους που προτείνουν οι μεθοδολογικές ανανεώσεις, αυτή που μας ενδιαφέρει περισσότερο κατά τη διδασκαλία είναι η *ιστορικότητα του αναγνώστη*. Κι αυτό, γιατί ο τελευταίος αναγνώστης του κειμένου είναι ο μαθητής και η μαθήτρια της σημερινής τάξης. Η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας με τον τρόπο που τη γνωρίζουμε δεν κάνει τη διάκριση εάν εξετάζει ένα έργο ως αντικείμενο της αισθητικής ή της ιστορίας. Δεν διευκρινίζει δηλαδή, εάν θέλει να προσεγγίσει ο μαθητής και η μαθήτρια ένα κείμενο του 16^{ου}, 17^{ου}, 18^{ου} αι. ως μαρτυρία και ντοκουμέντο μιας εποχής ή να το εξετάσει ως ενεργό κείμενο που έχει αισθητικό αποτέλεσμα και στην τελευταία ανάγνωση. Φυσικά, οι δύο αυτές ιδιότητες μπορεί να συν-λειτουργούν και να συνεξετάζονται σε ένα κείμενο, όμως η συνειδητοποίηση πως πρόκειται για ιδιότητες διαφορετικές είναι βασική μεθοδολογική ανάγκη. Στην αντίθετη περίπτωση, είναι αναποτελεσματικό και άδικο να ζητά κανείς από μαθητές-αναγνώστες να διαβάζουν και να αντιδρούν απέναντι στα κείμενα ανάλογα με το πρώτο κοινό τους. Η αδυναμία αυτής της διάκρισης ερμηνεύει και την αδιάφορη στάση μαθητών και μαθητριών σε κείμενα που κάποτε φάνταζαν γοητευτικά, παραμυθητικά ή επαναστατικά για το κοινό τους.

Είναι απαραίτητο στο σημείο αυτό να διευκρινισθεί πως η παρατήρηση για την ιστορικότητα του αναγνώστη σε καμία περίπτωση δεν προτείνει την ανάγνωση μόνο σύγχρονων κειμένων, απαιτεί, όμως, την κατανόηση της διαφοροποίησης των διδακτικών στόχων πριν από την παρουσίαση ενός κειμένου στη σχολική τάξη. Ένα νέο Π.Σ. οφείλει να λάβει υπόψη του την ιστορικότητα του αναγνώστη για να ενισχύσει το ενδιαφέρον του σημερινού μαθητικού κοινού για την ανάγνωση.

3.3.4. Η μεθοδολογική ανανέωση της Ιστορίας

Οι παραπάνω παρατηρήσεις ερμηνεύουν την επιλογή του νέου Π.Σ. να μην περιλάβει στη διδακτέα ύλη την ιστορική παράταξη της λογοτεχνίας με τη μορφή που γνωρίζαμε έως σήμερα. Αυτό, όμως, δε σημαίνει πως η λογοτεχνία θα εξετάζεται ερήμην της ιστορίας. Η θεματική και ειδολογική κατάταξη της ύλης σε όλες τις τάξεις βασίζεται στην ιστορική προσέγγιση, καθώς οι μεθοδολογικές προτάσεις ζητούν από διδάσκοντες και μαθητές να αναζητήσουν και να αναγνωρίσουν τη συνέχεια κάποιων θεμάτων ή κάποιων λογοτεχνικών ειδών μέσα στο χρόνο και να ανιχνεύσουν τη δυναμική της επιβίωσής τους.

Με τις σύντομες αυτές διευκρινίσεις, για τη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση ιστορική προσέγγιση της λογοτεχνίας σημαίνει:

- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας των ποικίλων παραμέτρων του λογοτεχνικού φαινομένου
- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας ενός θέματος
- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας των λογοτεχνικών ειδών

- ✓ Παρακολούθηση της ιστορικής συνέχειας μέσω της εναλλαγής της παράδοσης και της μεταβολής σε επίπεδο ατόμων, έργων, θεμάτων, ρευμάτων και ειδών.

Η ιστορία, λοιπόν, θα είναι πάντοτε παρούσα στην εξέταση θεματικών και ειδολογικών ενοτήτων, ακολουθώντας, όμως, τη μεθοδολογική ανανέωση του περιεχομένου της.

3.4. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ

Η διδασκαλία της λογοτεχνίας, σε σχέση με τη διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων, ακόμη και της γλώσσας, χαρακτηρίζεται από σθεναρή αντίσταση στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και της χρήσης των ΤΠΕ. Οι λόγοι είναι πολλοί: Για μεγάλο χρονικό διάστημα η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση κατανοούνταν ως μύηση σε μια υψηλή τέχνη του πνεύματος που καμιά σχέση δεν μπορεί να έχει με τον κόσμο της τεχνολογίας, ο οποίος αντιμετωπιζόταν, στο πλαίσιο μιας άγονης αντιπαράθεσης τέχνης και τεχνολογίας, ως τεχνοκρατικός, χρηστικός, με προσωρινή αξία που δε συγκρίνεται με την αιώνια αξία των κλασικών κειμένων και των έργων τέχνης.

Ο οποιοσδήποτε εκσυγχρονισμός του μαθήματος προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης και δημιουργικής χρήσης των ΤΠΕ θα πρέπει να ξεκινήσει από έναν αναπροσδιορισμό των σκοπών και των μεθόδων της διδασκαλίας της λογοτεχνίας. Όπως έχει δείξει η έρευνα, όταν δεν γίνεται αυτό, οι διδακτικές προτάσεις που εμφανίζονται (σενάρια) το μόνο που κατορθώνουν είναι να «βάζουν το παλιό κρασί σε καινούρια φλασκιά», να αναπαράγουν δηλαδή το ίδιο διδακτικό μοντέλο με ένα εκσυγχρονισμένο ένδυμα που είναι οι ΤΠΕ.

Αν δεχόμαστε ότι η λογοτεχνία αποτελεί το κατάλληλο όχημα για να ενταχθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στο σύγχρονο πολιτισμό, να ζυμωθούν με τα προβλήματα της εποχής τους, να ασκηθούν στα εν χρήσει μέσα και στους κώδικες επικοινωνίας και, προπαντός, να δουν το σύγχρονο πολιτισμό κριτικά και δημιουργικά, να μετατραπούν από παθητικοί χρήστες σε δραστήριους παραγωγούς πολιτισμού, τότε είναι προφανές ότι οι ΤΠΕ είναι μέρος του σύγχρονου πολιτισμού και ο ρόλος τους σε ένα σύγχρονο μάθημα λογοτεχνίας είναι πολυδιάστατος. Δεν είναι απλό εργαλείο μάθησης, είναι η θύρα προς τον ψηφιακό κόσμο της εποχής μας, προς την ψηφιακή επικοινωνία η οποία δημιουργεί νέους τύπους «κειμένων», νέες πρακτικές παραγωγής, διάδοσης και πρόσληψης της λογοτεχνίας. Σε ένα σύγχρονο, ψηφιακό σχολείο, οι ΤΠΕ θα μπορούσαν να βοηθήσουν, με την παραπάνω προοπτική, στην ανανέωση όλων των σημείων της διδακτικής διαδικασίας: από το πώς φθάνουν τα λογοτεχνικά κείμενα στα χέρια των μαθητών μέχρι την ενδυνάμωση των πολιτισμικών αποσκευών και του ορίζοντα προσδοκιών τους: από την ανάπτυξη των τρόπων επικοινωνίας μεταξύ τους και της ομαδικής διαπραγμάτευσης του νοήματος των κειμένων μέχρι την πολυμεσική παρουσίαση των ερμηνειών τους και την παραγωγή δικών τους πολυτροπικών κειμένων.

Τα τελευταία χρόνια, δύο εξελίξεις σχετικά με τη λογοτεχνία και τις ΤΠΕ μονοπωλούν τη συζήτηση: τα e-books και η κυβερνολογοτεχνία ή υπερλογοτεχνία (cyberliterature ή hyperliterature). Η μεταξύ τους διαφορά είναι κεφαλαιώδης, είναι η διαφορά ανάμεσα σε ψηφιοποιημένα και ψηφιακή λογοτεχνία. Τα ηλεκτρονικά βιβλία είναι η ηλεκτρονική μεταφορά (ψηφιοποιημένη λογοτεχνία) αυτούσιων λογοτεχνικών βιβλίων, παλαιότερων ή σύγχρονων, τα οποία είναι διαθέσιμα για αγορά μέσω του διαδικτύου και τα οποία διαβάζονται στον υπολογιστή ή από τις

συσκευές ψηφιακής ανάγνωσης. Στην ελληνική αγορά διατίθενται κάποια ηλεκτρονικά λογοτεχνικά βιβλία, αλλά οι τίτλοι είναι πολύ περιορισμένοι. Αν κάποτε γενικευτεί η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου, τότε το μάθημα της λογοτεχνίας θα έχει πρόσβαση σε έναν μεγάλο αριθμό τίτλων, γεγονός που θα λειτουργούσε απελευθερωτικά αλλά θα θεράπευε, εν μέρει, και το χρόνιο ελληνικό πρόβλημα της ανυπαρξίας σχολικών βιβλιοθηκών.

Στο επιστημονικό πεδίο γίνεται πολύς λόγος για την επίδραση των ηλεκτρονικών μέσων και του νέου ψηφιακού περιβάλλοντος στην ίδια τη συγγραφή και τη διάδοση της λογοτεχνίας, την εμφάνιση δηλαδή ενός νέου είδους, της κυβερνολογοτεχνίας ή υπερλογοτεχνίας. Πρόκειται για τη λογοτεχνία εκείνη που παράγεται από την αρχή σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, κατά την ανάγνωσή της υποστηρίζεται από ειδικά λογισμικά και δε μπορεί να παρουσιαστεί σε έντυπη μορφή. Η κυβερνολογοτεχνία είναι ένα ορισμένο είδος λογοτεχνίας το οποίο, προς το παρόν, δεν έχει αναπτυχθεί στην ελληνική γλώσσα και δε χρειάζεται να μας απασχολήσει εδώ. Οι ιδιότητές της ωστόσο εμπνέουν κάποιες νεότερες προτάσεις για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Συγκεκριμένα έχουν προταθεί στην βιβλιογραφία η αξιοποίηση καταρχήν του επεξεργαστή για την παραγωγή πρωτότυπων κειμένων από τους μαθητές («δημιουργική γραφή»), των πολυμέσων για την κατασκευή από τους μαθητές πολυτροπικών λογοτεχνικών κειμένων, η μεταγραφή ενός λογοτεχνικού κειμένου σε υπερκείμενο καθώς και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ασύγχρονης επικοινωνίας και των ιστολογίων για την ευκολότερη συνεργασία των μαθητών, τη σύνταξη από κοινού κειμένων και τη διαπραγμάτευση του νοήματος.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, θέτουμε ως σκοπό την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης παιδαγωγικής πρότασης για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας η οποία θα περιλαμβάνει τους εξής στόχους:

- ✓ Να πολλαπλασιάσει τους διαθέσιμους μαθησιακούς πόρους που έχει στη διάθεσή του τώρα ο εκπαιδευτικός και το μαθητικό κοινό.
- ✓ Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του εκπαιδευτικού προσφέροντάς του ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο οποίο θα εντάσσεται ομαλά και με συνέπεια η χρήση των ΤΠΕ.
- ✓ Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του μαθητή και της μαθήτριας στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης, έκφρασης και επικοινωνίας των προσωπικών του ερμηνειών για τα λογοτεχνικά κείμενα.
- ✓ Να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή και της μαθήτριας προσφέροντάς γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, με άλλα λόγια, εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.
- ✓ Να φέρει σε επαφή το μαθητικό κοινό με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια.
- ✓ Να δώσει τις δυνατότητες στους μαθητές και στις μαθήτριες να κατανοήσουν την κατασκευή των λογοτεχνικών κειμένων, επεμβαίνοντας σ' αυτά με τροποποιήσεις και πειραματιζόμενοι/ες με τη δημιουργική γραφή.
- ✓ Να προωθήσει νέους τρόπους συνεργασίας των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους στην κατεύθυνση της διαπραγμάτευσης και συνοικοδόμησης του νοήματος (forum, blog, facebook, twitter, wikis).
- ✓ Να αναπτύξει τις συνθετικές και κριτικές ικανότητες των μαθητών και μαθητριών με διαθεματικές εργασίες, πολυμεσικά παρουσιασμένες.

3. 5. ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΤΡΙΑ, ΟΧΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θεμέλιος λίθος του μαθήματος της λογοτεχνίας είναι η *ανάγνωση*, ένα πολιτισμικό φαινόμενο που σχετίζεται με όλες σχεδόν τις πλευρές της ζωής και του πολιτισμού της ομάδας των ανθρώπων για την οποία μιλούμε. Η επιθυμία για ανάγνωση μεταδίδεται μέσω των *ανθρώπινων σχέσεων*: των σχέσεων του μαθητικού κοινού με τον εκπαιδευτικό, των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους, των μαθητών και μαθητριών με την οικογένειά τους. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τη σπουδή της Φιλολογίας και δεν έχει αποκλειστική σχέση με τα κείμενα. Δεν διδάσκουμε απρόσωπα το εκάστοτε λογοτεχνικό κείμενο. Διδάσκουμε τον μαθητή με την υποκειμενικότητά του, δηλαδή την κοινωνική του προέλευση, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειάς του, τη θρησκευτική και εθνική του ταυτότητα, το φύλο και τα ιδιαίτερα προβλήματά του.

Στην ίδια τη σχέση μας με τη λογοτεχνία ανακαλύπτουμε έναν κώδικα συμπεριφοράς, ένα ηθικό κανόνα επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τον πολιτισμικό Άλλο. Η λογοτεχνία, το πιο συχνά μεταφραζόμενο είδος λόγου, αποτελεί έναν τόπο συνάντησης, όχι απλώς ενός συγγραφέα και του αναγνώστη, αλλά, κυρίως, των ιδιαίτερων πολιτισμικών αναφορών τους· γιατί, επίσης, το λογοτεχνικό κείμενο συντελεί στην κατανόηση άλλων τρόπων ζωής εκτός του δικού μας.

Εξάλλου, το μάθημα της λογοτεχνίας έχει προκριθεί ως προνομιακό μέσο για την καλλιέργεια του ήθους και των αξιών της πολυπολιτισμικής κοινωνίας· της κοινωνίας, δηλαδή, στην οποία όλες οι διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες και παραδόσεις συνυπάρχουν, συνδιαλλέγονται και δημιουργούν χωρίς αποκλεισμούς ή στιγματισμούς.

Η μεθοδολογική μας προσέγγιση βασίζεται σε δύο παιδαγωγικές μεθόδους: τη *διδασκαλία σε ομάδες* και τη *μέθοδο project*. Και οι δύο είναι μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας, καλλιεργούν τη συνεργασία, την ομαδικότητα και προσφέρουν δυνατότητα συμμετοχής και κινητοποίησης στους αδύναμους και τους αδιάφορους μαθητές και μαθήτριες, προωθούν την ενεργητική μάθηση, ενθαρρύνουν την ανάδειξη ενδιαφερόντων, συντελούν στην αναβάθμιση της αυτο-εικόνας και της αυτοπεποίθησης των μαθητών, δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους στην ομάδα και δίνουν, επίσης, την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να αυτενεργεί. Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η μέθοδος project μπορούν να διευκολύνουν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και την εναρμόνιση πολλών και διαφορετικών αναγκών, επιπέδων και «γλωσσών», κάτι που η μετωπική διδασκαλία αδυνατεί να αντιμετωπίσει. Οι μαθητές, όταν εργάζονται σε ομάδες παρουσιάζουν ανετότερα τις προσωπικές τους απόψεις και τα συμπεράσματά τους, μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, αναπτύσσουν κριτική σκέψη, βελτιώνουν τον προφορικό τους λόγο. Σε συνδυασμό με τη μέθοδο project, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δίνει στους μαθητές και στις μαθήτριες την αίσθηση της ενεργού συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, βελτιώνει τις επικοινωνιακές συνθήκες σε μια τάξη, αυξάνει το σεβασμό των μαθητών για όλους τους συμμαθητές τους και συμβάλλει στην αποδοχή της ετερότητας. Η διδασκαλία σε ομάδες και η μέθοδος project αναδεικνύουν τα ταλέντα και τις ικανότητες όλων των μαθητών: τόσο των 'ικανών', όσο και των 'αδύνατων' μαθητών.

Η μονάδα οργάνωσης του προτεινόμενου Π.Σ. είναι η διδακτική ενότητα. Διδακτική ενότητα ονομάζουμε μια ολοκληρωμένη αναγνωστική και μαθησιακή διαδικασία η οποία στηρίζεται σε μια αρχική ιδέα που μπορεί να είναι ένα θέμα ή ένα

λογοτεχνικό είδος, πραγματοποιείται μέσα από ένα σύνολο ομοειδών ή ομόθεμων κειμένων και διαρκεί αρκετό χρονικό διάστημα. Για κάθε τάξη προτείνονται τρεις διδακτικές ενότητες. Κάθε διδακτική ενότητα είναι σχεδιασμένη ως project, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της λογοτεχνίας. Η διάρκειά του είναι δύο με τρεις μήνες, ανάλογα με τη συχνότητα των ωρών διδασκαλίας και των δραστηριοτήτων που θα γίνουν. Όπως σε όλα τα project, η διδασκαλία των ενοτήτων μας αναπτύσσεται σε φάσεις, με διακριτή στοχοθεσία στην καθεμία. Οι φάσεις αυτές είναι συνήθως τρεις. Κάθε ενότητα ξεκινά με τη φάση που ονομάζουμε συνήθως: *Πριν από την ανάγνωση*. Η φάση αυτή είναι πολύ σημαντική, καθώς «χτίζει τις γέφυρες» μεταξύ των κειμένων και των μαθητών και μαθητριών μας. Ο κυριότερος σκοπός της είναι να δώσει κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει και να πλουτίσει το γνωστικό και πολιτισμικό ορίζοντα των μαθητών και μαθητριών, δημιουργώντας ένα πλαίσιο προβληματισμού που θα διευκολύνει την εξαγωγή νοήματος. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν έρχονται στο μάθημα έχοντας ήδη την επιθυμία να διαβάσουν και δεν διαπιστώνουν με αυτονόητο και φυσικό τρόπο τη λογοτεχνική αξία των κειμένων. Οι προσπάθειές μας σ' αυτή τη φάση κατατείνουν στο να εισαγάγουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες στο θέμα της διδακτικής ενότητας επιστρατεύοντας τα προσωπικά τους βιώματα, τις προηγούμενες γνώσεις τους (σχολικές και εξωσχολικές), τις παραστάσεις και τις εμπειρίες τους. Γίνονται συζητήσεις στην τάξη και διάφορες δραστηριότητες, ατομικές ή ομαδικές, προφορικές ή γραπτές, συνήθως ερευνητικής φύσεως (σε μη λογοτεχνικές πηγές ή στο πεδίο). Τα κείμενα που χρησιμοποιούμε σε αυτή τη φάση είναι συνήθως μη λογοτεχνικά (πληροφοριακά, δημοσιογραφικά, οπτικά, ηλεκτρονικά) αλλά και μικρά λογοτεχνικά κείμενα (σύντομες ιστορίες, παραμύθια, ποιήματα και τραγούδια) που διαβάζονται μέσα στην τάξη και προετοιμαίνουν την κυρίως ανάγνωση που θα ακολουθήσει. Η φάση αυτή ολοκληρώνεται όταν θεωρήσουμε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριές μας έχουν εξοικειωθεί με κάποιες έννοιες και ζητήματα και τους έχουν δημιουργηθεί κάποια ερωτήματα που θα απευθύνουν στα κείμενα που θα διαβάσουν. Οποσδήποτε χρειάζονται το λιγότερο τέσσερις διδακτικές ώρες για να ολοκληρωθεί.

Τότε περνούμε στη *φάση της κυρίως ανάγνωσης*, που είναι και η σημαντικότερη φάση. Εδώ οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν μεγαλύτερα κείμενα (διηγήματα, κεφάλαια από μυθιστορήματα και στο τέλος ολόκληρα βιβλία) στο σπίτι τους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει ιδιαιτέρως να τονιστεί πως έχει μεγάλη σημασία το σχολείο να ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες να διαβάζουν λογοτεχνικά κείμενα στο σπίτι. Δεν γίνεται κανείς αναγνώστης μόνο με την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων στο σχολείο, όσο πετυχημένη κι αν είναι αυτή. Η ανάγνωση της λογοτεχνίας είναι κατά βάση μια μοναχική δραστηριότητα η οποία γίνεται σε προσωπικό χρόνο, επειδή αποτελεί ανάγκη του αναγνώστη. Σκοπός μας είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν τη συνήθεια να διαβάζουν λογοτεχνία στον προσωπικό τους χρόνο. Μεγάλη βοήθεια και κίνητρα θα προσφέρει προς την κατεύθυνση αυτή η ύπαρξη βιβλιοθήκης στο σχολείο ή στην τάξη, στην οποία μπορεί να καταφεύγει το μαθητικό κοινό σε ολόημερη βάση.

Η φάση της κυρίως ανάγνωσης έχει μεγάλη διάρκεια, γιατί περιλαμβάνει πολλά υπο-στάδια, διαβαθμισμένης δυσκολίας. Ξεκινούμε δηλαδή από μικρότερα και ευκολότερα κείμενα, περνάμε σε μεγαλύτερα και δυσκολότερα και καταλήγουμε στην ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων. Η κάθε τάξη, ανάλογα με τις δυνατότητές της, μπορεί να προχωρήσει σε όσα περισσότερα στάδια μπορεί. Πρέπει όμως να καταβάλλεται προσπάθεια σε μόνιμη βάση, έτσι ώστε η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων να ενταχθεί σταθερά και ομαλά στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσα ακριβώς από τη μεθόδευση της διδασκαλίας σε διδακτικές ενότητες-project.

Στη φάση της κυρίως ανάγνωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία η ομαδική εργασία, η οποία οργανώνεται ως εξής: η τάξη χωρίζεται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει και να παρουσιάσει ένα διαφορετικό κείμενο. Έτσι, λοιπόν, μπορεί να επιτευχθεί μια διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει ένα κείμενο που να ταιριάζει στις δυνατότητές της και στις επιθυμίες της. Στο πλαίσιο της ομάδας, οι μαθητές και οι μαθήτριες αλληλοβοηθούνται και διαπραγματεύονται το νόημα του κειμένου: άλλος μπορεί να κατάλαβε καλύτερα ένα σημείο, άλλος κάποιο άλλο, ανταλλάσσουν απόψεις και αξιοποιούν τις όποιες ικανότητες έχει ο καθένας. Όταν εμφανίζονται μπροστά στην τάξη για να παρουσιάσουν το κείμενό τους και τις εργασίες τους, έχουν τιθασεύσει κάπως το «άγχος του νοήματος» που τυραννά όλους τους μαθητές και ιδίως τους αδύνατους, εκείνους που υστερούν στη γλώσσα ή στο πολιτισμικό κεφάλαιο.

Οι εργασίες που συνοδεύουν την παρουσίαση του κειμένου σχετίζονται στενότερα ή ευρύτερα με το κείμενο, λ.χ. επιδιώκουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναπτύξουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική άποψη γι' αυτά που διαβάζουν, να αναγνωρίζουν τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στα κείμενα και να προσδιορίζουν την ιστορικότητά τους. Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την εποχή, το κοινό και τις συνθήκες παραγωγής ενός έργου, να επισημαίνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς και τις αξίες που εκφράζονται από τους ήρωες, να διατυπώνουν προτάσεις και πιθανές λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες, όσο και για τις επιλογές που πρέπει να πραγματοποιήσουν, να συγκρίνουν κείμενα (λογοτεχνικά και οπτικο-ακουστικά, πεζά και ποιητικά) ως προς έναν παράγοντα (π.χ. κοινή θεματική). Άλλες εργασίες αναπτύσσουν δεξιότητες εικονοποίησης και δραματοποίησης λογοτεχνικών κειμένων, και αντίστροφα, λεκτικοποίησης οπτικο-ακουστικών κειμένων. Άλλες εργασίες εστιάζουν στην οπτική γωνία από την οποία μιλά ο αφηγητής, στη συγκεκριμένη στάση ζωής στην οποία παραπέμπει και ζητούν να σχολιάσουν τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης, τις διαφορετικές αξίες που καθορίζουν τις συμπεριφορές των ηρώων.

Τέλος, περνούμε στην τρίτη και τελευταία φάση, που συνήθως ονομάζεται: *μετά την ανάγνωση*. Στη φάση αυτή οι μαθητές και οι μαθήτριές μας παράγουν το δικό τους λόγο όχι πια γύρω από τα κείμενα, αλλά γύρω από το *θέμα* της διδακτικής ενότητας με την οποία ασχολήθηκαν. Ο σκοπός της φάσης αυτής είναι να διαπιστώσουν όλοι, διδάσκοντες και διδασκόμενοι, τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τις συζητήσεις τους. Η παραγωγή λόγου νοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων και στάσεων που μπορεί να επιτευχθεί με γλωσσικές αλλά και μη γλωσσικές δραστηριότητες. Σ' αυτή τη φάση ζητείται από τους μαθητές και τις μαθήτριες να γράψουν, ατομικά ή ομαδικά, ένα κείμενο ανάλογο του είδους που διάβασαν, να κάνουν έρευνα και παρέμβαση στο πεδίο, να οργανώσουν μια έκθεση ή μια εκδήλωση στο σχολείο τους. Στις εργασίες αυτής της φάσης αξιοποιούνται συνήθως μοτίβα, λογοτεχνικοί χαρακτήρες και επεισόδια από τα βιβλία που διαβάστηκαν. Με τις τελικές αυτές δραστηριότητες, άλλοτε πιο κοινωνικές και δημόσιες και άλλοτε πιο εσωστρεφείς, ολοκληρώνεται η διδακτική ενότητα, δηλ. το project.

3.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Πολύ συχνά δεν γίνεται κατανοητό ότι η αξιολόγηση και στο μάθημα της λογοτεχνίας είναι μια παιδαγωγική και όχι μια φιλολογική διαδικασία. Στο μάθημα της λογοτεχνίας αξιολογούμε την πορεία και την εξέλιξη των μαθητών και μαθητριών μας από τη στιγμή που αρχίσαμε τη διδασκαλία μας. Ζητούμε να αξιολογήσουμε τις δεξιότητες που απέκτησαν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των διδακτικών μας ενοτήτων και είχαν τεθεί από την αρχή στη σκοποθεσία της συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας. Με άλλα λόγια, οι μαθητές και οι μαθήτριες στο μάθημα της λογοτεχνίας δεν αξιολογούνται με βάση τις γενικότερες γνώσεις και την κουλτούρα τους, αλλά με βάση αυτά που διδάχτηκαν και αυτά που έκαναν στην τάξη. Οι μαθητές μας αξιολογούνται τόσο για τις ατομικές εργασίες τους όσο και για τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται για τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους.

Η αξιολόγηση του μαθητή και της μαθήτριας εξαρτάται από το είδος της εργασίας που του/της αναθέτουμε. Οι δραστηριότητες στο μάθημα της λογοτεχνίας είναι σκόπιμα σχεδιασμένες να είναι πολλές και ποικίλες. Η αξιολόγηση γίνεται στη βάση της παραγωγής προσωπικού λόγου για το κείμενο ή για το θέμα για το οποίο μιλά το κείμενο και απομακρύνεται από τη λογική του σωστού/λάθους ή της αναπαραγωγής έτοιμων απαντήσεων που βρίσκονται στα κάθε είδους βοηθήματα που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Η άρθρωση προσωπικού λόγου στο σχολείο εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών είναι προϊόν των επικοινωνιακών σχέσεων που επικρατούν μέσα στην τάξη, του κλίματος ισοτιμίας, διαλόγου και αλληλοσεβασμού των μελών της κοινότητας της τάξης, τα οποία είναι αποκλειστική ευθύνη του εκπαιδευτικού.

Η αξιολόγηση προκύπτει από τις εργασίες των μαθητών και μαθητριών και δεν τους/τις αφηνιδιάζει ζητώντας τους άγνωστα στοιχεία ή δραστηριότητες που δεν έχουν συζητηθεί και δουλευτεί μέσα στην τάξη. Στο Γυμνάσιο που υπάρχουν γραπτές εξετάσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς, προτείνεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να εξετάζονται σε άγνωστο λογοτεχνικό κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τις διδακτικές ενότητες που διδάχτηκαν και με ασκήσεις παρόμοιες με αυτές που δούλεψαν μέσα στην τάξη. Συνολικά, οι μαθητές και οι μαθήτριές μας αξιολογούνται μέσω μιας πλούσιας ποικιλίας δραστηριοτήτων, ερωτήσεων, εργασιών σε μια, αντιστοίχως, πλούσια ποικιλία δεξιοτήτων, οι κυριότερες από τις οποίες αποσκοπούν στην ανάπτυξη κριτικού γραμματισμού καθώς και στην ανάπτυξη αναγνωστικών και εκφραστικών δεξιοτήτων τόσο σε επίπεδο λόγου όσο και σε επίπεδο εικόνας (ανάπτυξη οπτικο-ακουστικού γραμματισμού). Η άσκηση –και η αξιολόγηση– των μαθητών και μαθητριών μας στις δραστηριότητες αυτές αποτελεί την καλύτερη προετοιμασία, ώστε να καλλιεργηθεί στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης μια αυθεντική σχέση με τη «γλώσσα» της λογοτεχνίας.

Ακολουθούν οι προτεινόμενες ενότητες κατά τάξη και βαθμίδα εκπαίδευσης:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ			
A	Από την προφορική στη γραπτή λογοτεχνία		
B	Το παραμύθι	Ποίηση και Τραγούδι	Οικογένεια
Γ	Λογοτεχνία και φύση	Το ταξίδι	Φιλικές σχέσεις
Δ	Το παιχνίδι στη λογοτεχνία	Κόμικς	Ιστορίες άλλων λαών
E	Χιουμοριστικές ιστορίες	Η ποίηση ως παιχνίδι λέξεων και εικόνων	Λογοτεχνία και κινηματογράφος
Στ	Εικόνες του τόπου μου	Επιστημονική Φαντασία	Ο ξένος
ΓΥΜΝΑΣΙΟ			
A	Σχολική ζωή	Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση	Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
B	Πορτρέτα εφήβων	Ετερότητα στη Λογοτεχνία	Θέατρο
Γ	Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα	Χιούμορ/σάτιρα	Άτομο και κοινωνία

4. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

4.1 Εισαγωγή-Η θέση των αρχαιογνωστικών αντικειμένων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα

Η αποστολή της *γλωσσικής, ιστορικής και αισθητικής αγωγής* στο σύγχρονο σχολείο είναι άμεσα συνυφασμένη με το ζήτημα της ταυτότητας και του αυτοπροσδιορισμού του ανθρώπου των επόμενων δεκαετιών. Το πολύγλωσσο και πολυπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο θα ζήσουν και οι Έλληνες/ίδες μαθητές και μαθήτριες υποβάλλει ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με το ρόλο του σχολείου στη διαμόρφωση του πολίτη του μέλλοντος· ενός πολίτη με γνώση των πολιτισμικών του καταβολών και σεβασμό στη διαφορετικότητα των άλλων.

Οι κλασικές σπουδές και τα κλασικά κείμενα, αποτελώντας πολιτισμική βάση και γέφυρα ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες, είναι ιδιαίτερα χρήσιμες σε εποχές, όπως η τρέχουσα, μιας πνευματικής (και όχι μόνο) ανασύνταξης της Ευρώπης. Ο κλασικός πολιτισμός στην εποχή μας επαναξιολογείται μέσω της ιστορικής του σημασίας για τη συγκρότηση της *σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας*, και των καταβολών των εννοιών, των λογοτεχνικών μορφών, της ιδεολογίας και των θεσμών που έχουν σφραγίσει τη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτισμών.

Έτσι, η αρχαιογνωσία αποτελεί βασικό παιδευτικό αγαθό που συμβάλλει στη θεμελίωση και τη συνοχή του αξιακού συστήματος της ενωμένης Ευρώπης, στο οποίο κεντρική θέση κατέχει ο προβληματισμός γύρω από τον προσδιορισμό των εννοιών του ανθρώπου, του πολίτη, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του ορθού λόγου, της ευνομίας, των τεχνών και της ανεξάρτητης επιστημονικής έρευνας. Στον ελληνικό χώρο τα αρχαία ελληνικά θα επιτρέψουν στους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδεθούν με το μακραίωνα ιστορικό- γλωσσικό και πολιτιστικό παρελθόν τους, χωρίς στρεβλωτικές εξιδανικεύσεις, αλλά και χωρίς ιδεοληπτικές αρνήσεις της διαλεκτικής του σχέσης με το παρόν.

Το ΠΣ για την αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία που παρουσιάζεται εδώ υιοθετεί, στο μέτρο του δυνατού, τις αρχές του *κριτικού γραμματισμού*, στις οποίες βασίζεται συνολικότερα το Π.Σ. της ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας. Επιχειρείται έτσι να συγκροτηθεί ένα πλαίσιο γενικών αρχών και κατευθύνσεων οι οποίες θα επιτρέψουν στους μαθητές και στις μαθήτριες να προσεγγίσουν κριτικά τα προς διδασκαλία κείμενα ως προϊόντα συγκεκριμένων οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικοπολιτισμικών και ιδεολογικών διεργασιών και ταυτόχρονα ως πηγές του συστήματος αξιών του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Αναμένεται επίσης, μέσω της διδασκαλίας των ΑΕ -είτε από το πρωτότυπο είτε από μετάφραση- να κατακτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την ικανότητα να προσεγγίσουν όχι μόνο τον αρχαίο κόσμο αλλά και το σύγχρονο με μάτι κριτικό, ανθρωποκεντρικό και δημιουργικό.

4.2 Σκοποί και στόχοι

Βασικός στόχος της διδασκαλίας κειμένων ΑΕ γλώσσας και γραμματείας, στο αναμορφωμένο ΠΣ, είναι να έρθουν σε επαφή οι μαθητές και οι μαθήτριες με την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων, με την οποία συνδέεται ο νεοελληνικός και ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, και να εντοπίσουν ομοιότητες, αναλογίες και διαφορές σε επίπεδο γλωσσικής μορφής/γλωσσικών τύπων, αλλά και στο επίπεδο του πολιτισμού, ιδεών, νοοτροπιών, ηθών-εθίμων, ή άλλων πολιτιστικών στοιχείων.

Ειδικότερα:

(Α) Η διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας στο Γυμνάσιο στοχεύει, κατά κύριο λόγο, να φέρει σε μια πρώτη επαφή τους μαθητές και τις μαθήτριες με τις αξίες του ελληνικού πολιτισμού, τον τρόπο σκέψης των αρχαίων Ελλήνων, την έννοια του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη της κλασικής Αθήνας, χωρίς υπερβολές και ωραιοποιήσεις. Μέσα από τα επιλεγόμενα κείμενα, και τηρουμένων των αναλογιών, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κληθούν:

- ✓ Να αναγνωρίσουν αξίες που θεμελίωσαν τη δημοκρατία, το σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- ✓ Να διακρίνουν το δίκαιο από το άδικο.
- ✓ Να οδηγηθούν σε αισθητικές αποτιμήσεις.
- ✓ Να προσεγγίσουν τη σκέψη που θεμελίωσε τις απαρχές των επιστημών, αλλά και κατασκεύασε εξουσίες, υπηρέτησε ανισότητες.

Σε σχέση με τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση επιδιώκεται ειδικότερα οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να αντιληφθούν τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και να κατανοήσουν τη σημασία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας για την κατανόηση του αρχαίου ελληνικού κόσμου.
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα κειμένων αρχαίας ελληνικής γραμματείας (ρητορική, φιλοσοφία, θέατρο, ποίηση, ιστοριογραφία) και να είναι σε θέση να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών αυτών ειδών καθώς και τη λειτουργικότητά τους, δηλαδή το σκοπό για τον οποίο γράφονται.
- ✓ Να αντιληφθούν το αξιακό σύστημα των κειμένων και να τα συνδέσουν με το πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής.
- ✓ Να κατανοήσουν την πολλαπλότητα προσεγγίσεων ενός κειμένου και να επιχειρούν δικές τους ερμηνευτικές προσεγγίσεις.
- ✓ Να σχηματίσουν μέσα από την κριτική θεώρηση των κειμένων μια εικόνα για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και να επιχειρήσουν να διερευνήσουν πώς συνδέεται η εικόνα αυτή με την εικόνα που έχουν για το σύγχρονο ελληνικό και δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό.

(Β) Ειδικότερα ως προς τους γλωσσικούς στόχους μέσα από τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας από το πρωτότυπο επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις του συστήματος της ΑΕ (συντακτικές, μορφολογικές, λεξιλογικές), ώστε να είναι σε θέση να προσεγγίζουν απλά κείμενα από το πρωτότυπο.
- ✓ Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις των μορφολογικών και ορθογραφικών συμβάσεων της ΑΕ.
- ✓ Να αντιληφθούν τη συνέχεια και τις ασυνέχειες της ελληνικής σε επίπεδο λεξιλογίου.

Η διδασκαλία της ΑΕ και η εξέταση της ελληνικής γλώσσας στη διαχρονική της διάσταση εξυπηρετεί και άλλους σημαντικούς στόχους:

- ✓ Βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να σχηματίσουν απτή εικόνα για τη μορφή που είχε η γλώσσα μας μέσα στο πέρασμα των αιώνων.

- ✓ Ευαισθητοποιεί/εξοικειώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες με την έννοια της γλωσσικής αλλαγής, αναπόδραστο φαινόμενο για όλες τις φυσικές γλώσσες που μιλούν οι άνθρωποι.
- ✓ Επιτρέπει καλύτερη σχέση των νέων με επιβιώσεις του ιστορικού παρελθόντος στη σύγχρονη εποχή που μοιάζουν λιγότερο ή περισσότερο «απόμακρες» (που γνωρίζουν για παράδειγμα μέσα από π.χ. επισκέψεις σε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησιαστικός λόγος κ.ά.).

Τέλος, η διδασκαλία της ΑΕ μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση του *λόγιου χρηστικού επιπέδου* της νέας ελληνικής, όπου παρατηρούνται οι περισσότερες επιβιώσεις προηγούμενων σταδίων εξέλιξης της ελληνικής. Πρόκειται για *στοιχεία* (θέματα, προσφύματα, λέξεις), *δομές* (κλίση, παραγωγή, σύνθεση) και *κανόνες μορφολογίας και συντακτικού* που πληρούν ταυτόχρονα δύο βασικά κριτήρια: το *ετυμολογικό*, στο βαθμό που είναι κληρονομημένα από προγενέστερες φάσεις της ελληνικής γλώσσας και επομένως είναι μη παραγωγικά ή μετρίως παραγωγικά στη ΝΕ και/ή έχουν απολιθωματικό χαρακτήρα, και το *χρηστικό*, στο βαθμό που χρησιμοποιούνται στον επίσημο λόγο, κυρίως στον γραπτό.

Εν κατακλείδι, η διδασκαλία της ΑΕΓΓ στοχεύει στο να δείξει στους μαθητές πώς λειτουργούσε και σκεφτόταν μια μεγάλη δημιουργική και πρωτοπόρα κοινότητα ανθρώπων πολλούς αιώνες πριν, με τις αδυναμίες και τα θετικά της στοιχεία, που όμως πέτυχε να δώσει τις βάσεις σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, ενώ ταυτόχρονα ανέδειξε «για πρώτη φορά στα χρονικά του κόσμου τον άνθρωπο ως αξία αυτόνομη, ως άνθρωπο που θέλει να κρατιέται ελεύθερος από κάθε λογής σκλαβιά, υλική και πνευματική» (Ι. Θ. Κακριδής).

4.3 Περιεχόμενο

4.3.1 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Η παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου της ΑΕ γλώσσας ακολουθεί την τριμερή διάκριση σε (α) κείμενο, (β) ετυμολογικά και (γ) γραμματική.

Α. Κείμενα για την αρχαία ελληνική γλώσσα

Το περιεχόμενο του ΠΣ όσον αφορά την ΑΕ γλώσσα αποτελούν μικρά κείμενα, αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα ευρύτερων έργων, που στόχο έχουν να προϊδεάσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες για τη θεματολογία, τα ενδιαφέροντα, τις απόψεις συγκεκριμένων συγγραφέων από διάφορα γραμματειακά είδη. Τα επιλεγόμενα κείμενα εκτείνονται έως και την ύστερη ελληνιστική και ελληνορωμαϊκή εποχή, χωρίς να αποκλείεται η παρουσία έργων βυζαντινών συγγραφέων, τα οποία ωστόσο υπηρετούν άλλους κώδικες αξιών και είναι παράγωγα διαφορετικών πολιτισμικών και ιστορικών συνθηκών.

Ειδικό κριτήριο επιλογής για τους μαθητές και τις μαθήτριες της Α΄ Γυμνασίου, που πρώτη φορά εισάγονται σε ένα νέο διδακτικό αντικείμενο, είναι η προσληπτικότητα των κειμένων και η δυνατότητά τους να ανταποκριθούν στο νοητικό δυναμικό και τις ικανότητες αφαιρετικής σκέψης της ηλικίας. Συνεπώς, τα κείμενα είναι μικρού βαθμού δυσκολίας, με λεξιλόγιο σχετικά οικείο στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Η πρώτη ενότητα του παρόντος σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου είναι συνταγμένη στο πνεύμα αυτό. Περιλαμβάνει κείμενα που επιχειρήθηκε να καλύψουν –στο βαθμό που ήταν εφικτό– όλα τα στάδια της ελληνικής γραμματολογίας, παρουσιασμένα χρονολογικά αλλά και ειδολογικά: πεζός λόγος (είδη του πεζού λόγου)-ποίηση (είδη της ποίησης), λοιπά είδη λογοτεχνίας. Κρίθηκε σκόπιμο τα κείμενα να συμπεριληφθούν με τη μετάφρασή τους, ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα κατανόησης και να μπορούν να υπηρετηθούν οι άλλοι στόχοι.

Τα υπόλοιπα κείμενα και των τριών τάξεων του Γυμνασίου είναι στην αττική διάλεκτο της ΑΕ, δεδομένου ότι υπήρξε κυρίαρχη γλώσσα της λογοτεχνίας κατά την κλασική περίοδο αλλά και μεταγενέστερα, αφού αποτέλεσε τη βάση της κοινής. Προτιμώνται επίσης κείμενα σε πεζό λόγο, επειδή είναι απλούστερα σε σχέση με τα ποιητικά, αλλά και επειδή τα ποιητικά είδη (έπος και δράμα) καλύπτονται, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω, από το μάθημα της ΑΕ Γραμματείας.

Ανάλυση περιεχομένου: Στην προσληπτικότητα του περιεχομένου και προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν βαθύτερα έννοιες και αξίες που προβάλλει το κείμενο αναφοράς ή τον ιστορικοκοινωνικό χωρόχρονο στο οποίο εντάσσεται, κρίνεται απαραίτητη η παρουσία παράλληλου κειμένου στην ενότητα, σε πρωτότυπο ή μεταφρασμένο λόγο, αμέσως μετά το πρώτο κείμενο, ώστε τα δύο κείμενα συνεξεταζόμενα να επιτρέψουν στον καθηγητή και στους μαθητές να προχωρήσουν σε διεισδυτικότερη ανάλυση.

B. Ετυμολογικά

Στο παρόν ΠΣ, και στα πλαίσια του μοντέλου *διαδικασίας*, το λεξιλόγιο δεν θα δίνεται έτοιμο στους μαθητές: εκκινώντας από κάποια/ες λέξεις στην αρχική τους βαθμίδα ή σε βασικές μεταπτωτικές βαθμίδες και μέσα από την εκμάθηση δεξιοτήτων παραγωγής και σύνθεσης (σύνθεση με προθήματα, παραγωγή με χρήση επιθημάτων), όπως και της διδασκαλίας ετυμολογικών νόμων (π.χ. μεταπτώσεις), θα καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες να δημιουργήσουν λέξεις τις οποίες θα μπορούν να ταξινομήσουν σε ένα προσωπικό λεξικό που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι και θα είναι χωρισμένο ανά θεματικές κατηγορίες. Απαραίτητη κρίνεται η χρήση και η αξιοποίηση λεξικών, τόσο έντυπων όσο και ηλεκτρονικών, στα οποία τα παιδιά θα ανατρέχουν, προκειμένου να ελέγξουν την ορθότητα ή και την ερμηνεία των λέξεων που δημιούργησαν (επειδή οι ίδιοι τις δημιούργησαν και επειδή έμαθαν τι ακριβώς σημαίνουν).

Γ. Γραμματική

Η ειδιοποιός διαφορά του νέου Προγράμματος Σπουδών σχετικά με τη διδασκαλία της Γραμματικής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας είναι ότι η βαρύτητα δεν δίνεται στην παραγωγή αλλά στην *αναγνώριση* του τύπου μέσα στο κείμενο. Ο μαθητής/τρια δηλαδή καλείται όχι να αποστηθίσει τύπους, αλλά να μπορεί όταν τους συναντά να τους αναγνωρίζει. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν θα επιδιωχθεί ο μαθητής να μάθει την κλίση βασικών και απλών τύπων της ΑΕ γραμματικής.

4.3.2 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Όσον αφορά την ΑΕ γραμματεία, προτείνεται και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου ένα ολόκληρο βιβλίο (και όχι αποσπάσματα) για το σύνολο της σχολικής

χρονιάς, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα συνολικής θεώρησης του υπό εξέταση έργου. Συγκεκριμένα προτείνονται: για την Α΄ Γυμνασίου η Ομήρου *Οδύσσεια*, για τη Β΄ Γυμνασίου η Ομήρου *Ιλιάδα* και για τη Γ΄ Γυμνασίου η *Ελένη* του Ευριπίδη.

Σε ό,τι αφορά τη μετάφραση των κειμένων, επιλέγεται η μεταγραφή των ομηρικών επών από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη, η οποία αποτελεί την πιο επικαιροποιημένη και επιστημονικά έγκυρη νεοελληνική απόδοσή τους.

Ως παράλληλα κείμενα και βιβλία αναφοράς και για τις τρεις τάξεις συνολικά, για να τα διατρέχουν ελεύθερα οι μαθητές και οι μαθήτριες κάθε φορά που εντοπίζουν παράλληλα θέματα ή διακείμενα, προτείνονται:

1. Το βιβλίο Ηροδότου *Ιστορίες* (που έως τώρα βρισκόταν στη διδακτέα ύλη του Β΄ τετράμηνου της Α΄ Γυμνασίου),
2. Το βιβλίο *Αρχαίοι τόποι και άνθρωποι* (που έως τώρα διδασκόταν στο Β΄ τετράμηνο της Β΄ Γυμνασίου),
3. Το βιβλίο Αριστοφάνους *Όρνιθες* (που έως τώρα διδασκόταν στο Β΄ τετράμηνο της Γ΄ Γυμνασίου).
4. Ειδικά για τη Β΄ και κυρίως τη Γ΄ Γυμνασίου παράλληλο βιβλίο θα μπορούσε να είναι το *Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων* (που έως τώρα βρισκόταν στη διδακτέα ύλη του Β΄ τετράμηνου της Γ΄ Γυμνασίου).

Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω εγχειρίδια μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βιβλία αναφοράς, όπου ενδείκνυται και θεωρείται αναγκαίο, και για το μάθημα της ΑΕ γλώσσας και των τριών γυμνασιακών τάξεων.

4.4 Μεθοδολογία

Ως γενική διδακτική προσέγγιση προτείνεται, όπως και στο ΠΣ της ΝΕ γλώσσας και της λογοτεχνίας, ο συνδυασμός των μοντέλων *διαδικασίας* και *περιεχομένου*. Όχι, δηλαδή, έμφαση μόνο στο «τι» της γνώσης, αλλά και στο «πώς», στη διαδικασία απόκτησης της νέας γνώσης. Για να επιτευχθεί αυτό, το διδακτικό περιεχόμενο αποφεύγεται να δίδεται στους μαθητές και στις μαθήτριες στο σύνολό του, ως έτοιμη-προκατασκευασμένη γνώση, αλλά καλλιεργείται, με τις κατάλληλες τεχνικές, η ικανότητα του μαθητή να οδηγείται όλο και πιο αυτόνομα στη διερεύνηση και στη διατύπωση της νέας γνώσης.

Στο επίπεδο των παιδαγωγικών πρακτικών, υιοθετείται η *ομαδοσυνεργατική* διδασκαλία και η μέθοδος των *σχεδίων εργασίας (project)*, ενώ επιδιώκεται ο *μεθοδολογικός πλουραλισμός*, ώστε να ενεργοποιούνται οι κλίσεις και τα μαθησιακά στυλ του συνόλου των μαθητών, αλλά να ασκούνται και οι διδάσκοντες σε πρακτικές που θα τους επιτρέψουν την βελτίωση και τον εμπλουτισμό των προσωπικών τους τεχνικών.

Εξειδικεύοντας τώρα στο κάθε μάθημα:

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τη διδακτική της ΑΕ γλώσσας προτείνεται ένας συνδυασμός μεθόδων ανάγνωσης, πρόσληψης και ερμηνείας των κλασικών κειμένων. Η ανάγνωση είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί οδηγεί στην αναγνωστική κατανόηση και είναι απαραίτητη να γίνεται από το σύνολο των μαθητών της τάξης, έστω και λίγο, έστω στο βαθμό που καθένας μπορεί. Η *επικοινωνιακή*¹ ή η *κειμενοκεντρική*²

¹ Στη μέθοδο αυτή δίνεται έμφαση στην αντιστοιχία ανάμεσα στις γλωσσικές μονάδες με νόημα και το άμεσο επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής των κειμένων, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό τους περιβάλλον.

μέθοδος δεν μπορεί να εφαρμοστεί με πληρότητα σε αποσπάσματα κειμένων, καθώς αφενός απουσιάζει το άμεσο επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής του αρχαίου κειμένου και αφετέρου δεν μπορεί να δοθεί έμφαση στο ίδιο το αρχαίο κείμενο. Πρέπει να συμπληρωθεί με τη λειτουργική εκμάθηση βασικών μερών της γραμματικής και συντακτικού, σε συνδυασμό με τον παραλληλισμό της αρχαίας με τη νέα γλώσσα (συγκριτική εξέταση) και τη μετάβαση από το πρωτότυπο στη μετάφραση.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η κίνηση από «τα γνωστά στα άγνωστα»: από τη συγχρονία στη διαχρονία, από το σήμερα στο εγγύτερο και, εν συνεχεία, στο απώτερο παρελθόν.

Σε ό,τι αφορά τη διδακτική της αρχαίας γραμματείας από μετάφραση προτεινόμενη μέθοδος είναι η *επικοινωνιακή-κειμενοκεντρική*, αρχής γενομένης από την εκφραστική ανάγνωση του κειμένου που θα κάνει πρώτα ο εκπαιδευτικός και μετά οι μαθητές.

Στη συνέχεια μαθητοκεντρικά με ερωταποκρίσεις, με τεχνικές ομαδοσυνεργατικής μάθησης επιτυγχάνεται η κατάκτηση της νέας γνώσης κατά τρόπο αβίαστο, ομαλό και ενδιαφέροντα, τόσο για τους μαθητές, όσο και για το διδάσκοντα. Αρκεί από εκείνον να δίνονται ορθές προκείμενες και να γίνονται οι κατάλληλες ερωτήσεις που θα βοηθούν τους μαθητές να ανταποκρίνονται κατά το μεγαλύτερο βαθμό στη μαθησιακή διαδικασία.

Το νέο ψηφιακό περιβάλλον παρέχει, με τη σειρά του, δυνατότητες για την εμπλοκή/συμμετοχή των μαθητών, καθώς μπορεί να καταστήσει το ίδιο το γνωστικό αντικείμενο πιο ελκυστικό, και τη διδασκαλία του αποτελεσματικότερη. Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων, εργαλεία, διδακτικά σενάρια κτλ. που έχουν παραχθεί τα τελευταία χρόνια και είναι προσβάσιμα ψηφιακά μπορούν να συμπληρώσουν αλλά και να ανανεώσουν σημαντικά τη διδακτική μεθοδολογία των αρχαιογνωστικών μαθημάτων. Ωστόσο, επειδή σε ένα μεγάλο ποσοστό τα βοηθήματα σε ηλεκτρονική μορφή που έχει στη διάθεσή του ο/η φιλόλογος δεν διαφέρουν σημαντικά από τα έντυπα μέσα ως προς τη λογική τους, απαραίτητο είναι ο/η εκπαιδευτικός να έχει σαφή εικόνα για το συγκεκριμένο διδακτικό πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει, και για το κατά πόσο ένα ηλεκτρονικό εργαλείο ή η αξιοποίηση μιας ηλεκτρονικής πηγής μπορεί να του/της φανεί χρήσιμο.

Ουσιαστική βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη *διαθεματικότητα*: Η διασύνδεση των μαθησιακών-διδακτικών αντικειμένων θα γίνεται με αμφίδρομες συνδέσεις και όχι ευκαιριακά και κατά περίπτωση, αλλά ως σταθερή επιλογή.

4.5 Αξιολόγηση

4.5.1 Περιεχόμενο της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση στο μάθημα της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας δεν είναι μία αφηρημένη διαδικασία. Αντίθετα βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια, συνδέεται με και προκύπτει άμεσα από τους γενικούς στόχους του μαθήματος και τους

² Στη μέθοδο αυτή δίνεται έμφαση στο ίδιο το αρχαίο κείμενο, ως σύνολο, και στην πραγματική χρήση της αρχαίας γλώσσας όπως αυτή εμφανίζεται στο κείμενο. Βασικός στόχος είναι η θεματική προσέγγιση του αρχαίου κειμένου, η κατανόηση των θεματικών του κέντρων, η άμεση και βιωματική πρόσληψη του περιεχομένου του, χωρίς απαραίτητα να προϋποτίθεται η δομική ή λεκτική του επεξεργασία.

ειδικότερους στόχους που θέτει ο εκπαιδευτικός σε κάθε ενότητα. Κατά συνέπεια, αξιολογούνται συγκεκριμένες δεξιότητες που απέκτησε ο μαθητής και η μαθήτρια κατά τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας τόσο σε επίπεδο γνώσης της δομής της ΑΕ (γραμματική, συντακτικό, λεξιλόγιο) όσο και σε επίπεδο ικανοτήτων προσπέλασης των ΑΕ κειμένων και πρόσληψης των μεταφρασμένων κειμένων.

Κατά την αξιολόγηση λαμβάνονται επίσης υπόψη η συνολική μαθησιακή πορεία του μαθητή και της μαθήτριας (και όχι η επίδοση σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή της μαθησιακής διαδικασίας), οι συνθήκες της διδασκαλίας, τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μάθηση, οι στρατηγικές μάθησης που καλλιεργήθηκαν στους μαθητές και που εκείνοι κατάφεραν να εφαρμόσουν στη συνέχεια.

4.5.2 Μέθοδοι αξιολόγησης

Έχοντας υπόψη το αντίστοιχο ΠΣ της ΝΕ και υιοθετώντας τις βασικές του αρχές, το γλωσσικό σκέλος θα πρέπει να στοιχηθεί όπου είναι δυνατόν στις μεθόδους αξιολόγησης που εφαρμόζονται εκεί. Απόλυτη σύγκλιση των μεθόδων και τεχνικών αξιολόγησης της ΑΕ με αυτά της ΝΕ δεν μπορεί να υπάρξει, δεδομένου ότι οι κλασικές γλώσσες δεν είναι ομιλούμενες γλώσσες.

Πιο συγκεκριμένα, η αξιολόγηση καλόν είναι να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχει διαφορετικούς σκοπούς. Να περιλαμβάνει και την *αρχική* ή *διαγνωστική* αξιολόγηση προκειμένου ο/η εκπαιδευτικός να προσδιορίσει το επίπεδο γνώσεων των μαθητών και των μαθητριών του, και ανάλογα να διαμορφώσει ανάλογα το πρόγραμμα της διδασκαλίας του, ενώ στη συνέχεια μέσω της *διαμορφωτικής αξιολόγησης επιτρέπεται να ελέγχει την εξελικτική πορεία των μαθητών και των μαθητριών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους, ώστε να βελτιώσει γενικότερα τη μαθησιακή διαδικασία. Η τελική ή αθροιστική αξιολόγηση που επιτρέπει την εκφορά μιας συνολικής κρίσης για το βαθμό επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων και για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, δεν μπορεί να είναι ο αυτοσκοπός της χρονιάς και μόνιμη πηγή άγχους για τους μαθητές: είναι ένα στάδιο στην αξιολογική διαδικασία του μαθητή και όχι η κορυφαία στιγμή της.*

Γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί να υιοθετηθεί ένας και μόνο τρόπος αξιολόγησης. Σε συνδυασμό με τις παραδοσιακές μορφές των καθημερινών εργασιών, των τεστ και των διαγωνισμάτων που συμπληρώνουν την ατομική αξιολόγηση χωρίς να λειτουργούν ως φόβητρο, τίθεται σε εφαρμογή και η ομαδική αξιολόγηση με ανάθεση ομαδικών ελκυστικών δραστηριοτήτων, με συγκέντρωση και επεξεργασία υλικού και εκπόνηση συνθετικών εργασιών κυρίως διαθεματικού τύπου, στις οποίες αξιολογούνται ο βαθμός συνεργασίας των μαθητών μεταξύ τους, η αποτελεσματικότητα στην απόκτηση και χρήση της νέας γνώσης, η εφαρμογή των γνώσεων και σε άλλα περιβάλλοντα και ο έλεγχος του κατά πόσον ο ίδιος ως άτομο και όλοι ως ομάδα μπορούν να οδηγηθούν στην απόκτηση και αξιοποίηση των γνώσεών τους.

Επιλέγονται, επομένως, ο φάκελος των γλωσσών (portfolio), η αξιολόγηση μέσω σχεδίων εργασίας (project), η *αυτοαξιολόγηση* και *ετεροαξιολόγηση* από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ 1.1 ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ιδέες για δραστηριότητες-Προτεινόμενη μεθοδολογία	
Βασικά θέματα και κειμενικά είδη		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται, όταν για παράδειγμα τα νήπια:	Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην υλοποίηση του στόχου, όταν για παράδειγμα:
<p><i>Βασικά θέματα:</i> Ο Άνθρωπος και η ταυτότητά του, Η κοινωνική ζωή, Η φύση και το περιβάλλον</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> Κειμενικά είδη τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού λόγου: διαφημίσεις, παιδικές εκπομπές, συνταγές κτλ. - Περιγραφές αντικειμένων ή προσώπων της καθημερινότητας της τάξης, του οικογενειακού περιβάλλοντος, του ευρύτερου περιγυρου</p>	<p>Συνηθίζουν στην ακρόαση προφορικού λόγου που εκφέρουν ομιλητές σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας.</p>	<p>Αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που επικοινωνιακές παράμετροι (σχέση συνομιλητών και συνομιλητριών, γνώση του σκοπού, χώρου, χρόνου κτλ.) επηρεάζουν το κείμενο που παράγει ο ίδιος ομιλητής ή ομιλήτρια όταν απευθύνεται σε διαφορετικούς αποδέκτες ή που παράγουν διαφορετικοί ομιλητές ή ομιλήτριες.</p>	<p>Εκθέτουν τα νήπια σε προφορικό λόγο με τη χρήση βίντεο, τηλεόρασης ή cd player και οδηγούν τα παιδιά σε δημιουργία υποθέσεων σχετικά με το ρόλο των διαφορετικών επικοινωνιακών παραμέτρων μέσω ερωτήσεων «Ποιος μιλά», «σε ποιον», «γιατί νομίζεις του μιλάει έτσι;», κτλ.</p>
<p>- Πολυτροπικά κείμενα: εκείνα που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο, μουσική, εικόνα. - Απλοί διάλογοι «μεταξύ αγνώστων» με συγκεκριμένο στόχο: οδηγίες, κανόνες, πρόσκληση κτλ.</p>	<p>Αναγνωρίζουν την ταυτότητα του ομιλητή ή της ομιλήτριας.</p>	<p>Κάνουν υποθέσεις σχετικά με την ταυτότητα του ομιλητή σε καταστάσεις επικοινωνιακών συναλλαγών με τη χρήση cd player.</p>	<p>-Εκθέτουν τα νήπια σε προφορικό λόγο με τη χρήση cd player, βίντεο ή προβολή στο διαδραστικό πίνακα. Τα νήπια ακούν σύντομους διαλόγους στο πλαίσιο συναλλαγών, συζητήσεων για καθημερινά γεγονότα και φανταστικών διαλόγων στο πλαίσιο παιχνιδιού και με τη βοήθεια ερωτήσεων κάνουν</p>

			<p>υποθέσεις για την ταυτότητα του ομιλητή.</p> <p>-Άσκηση-παιχνίδι μέσα από αντιστοίχιση σειράς ψηφιακών φωτογραφιών με ηχογραφημένες φωνές των ίδιων των νηπίων ή του εκπαιδευτικού μέσα από εργαλεία web 2.0. Δίνεται μια φωτογραφία αντιπροσωπευτική μιας κατάστασης και ηχογραφημένη φωνή με στοιχεία ύφους που άλλοτε ταιριάζουν και άλλοτε όχι στην κατάσταση. Έτσι, διευκολύνεται η συνειδητοποίηση του ρόλου των συμμετεχόντων σε μια κατάσταση.</p> <p>-Μέσα από παιχνίδι ρόλου οδηγούν τα νήπια να μιλήσουν ανάλογα με το ρόλο που υποδύονται.</p>
<p>-Παραμύθια -Ποιήματα -Ιστορίες - Γλωσσοδέτες - Παροιμίες</p>	<p>Συνειδητοποιούν ότι ο προφορικός λόγος αποτελεί κείμενο.</p>	<p>Διακρίνουν τα διαφορετικά μοντέλα οργάνωσης προφορικού λόγου μέσα από την ακρόαση ολοκληρωμένων κειμένων ή αποσπασμάτων.</p>	<p>-Εκθέτουν τα νήπια σε διαφορετικά μοντέλα οργάνωσης προφορικού λόγου με τη χρήση βιντεοσκοπημένου υλικού από την τάξη ή το κοινωνικό περιβάλλον:</p> <ul style="list-style-type: none"> • απαγγελία ποιήματος • αφήγηση γεγονότος • καθημερινοί διάλογοι μεταξύ φίλων • μηνύματα στον τηλεφωνητή <p>-Γίνεται χρήση ψηφιακών φωτογραφιών από το διαδίκτυο και σύνδεσή τους με την επικοινωνιακή κατάσταση μέσα από διάλογο με τα νήπια</p> <p>- Μέσα από την ακρόαση ολοκληρωμένων κειμένων ή αποσπασμάτων (π.χ. μηνύματα στον τηλεφωνητή) οδηγούν τα νήπια να</p>

			κατανοήσουν ότι η επίτευξη της επικοινωνίας γίνεται μέσα από ολοκληρωμένα κείμενα.
<ul style="list-style-type: none"> - Οδηγίες προσανατολισμού για μια επίσκεψη - Κανόνες με τους οποίους παίζεται ένα παιχνίδι - Κατευθύνσεις στην υλοποίηση μιας συνταγής 	Συνειδητοποιούν ότι η ακρόαση γίνεται για διαφορετικούς κάθε φορά σκοπούς.	Συνειδητοποιούν τη δυναμική φύση της ακρόασης: το περιεχόμενο /θέμα των υπό ακρόαση κειμένων αποτελεί θέμα συζήτησης και διερεύνησης από τα παιδιά.	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργούν συνθήκες στις οποίες τα νήπια οδηγούνται στην αναζήτηση πληροφοριών μέσα από διάφορους τύπους προφορικών κειμένων. - Δημιουργούν στην τάξη συνθήκες προβληματικής κατάστασης όπως «θέλουμε να μάθουμε πού βρίσκεται το μουσείο της πόλης για να το επισκεφτούμε και ζητούμε οδηγίες προσανατολισμού», «θέλουμε να μάθουμε τι είναι υγιεινό να τρώμε και ζητάμε τη γνώμη ενός ειδικού», για την επίλυση των οποίων τα παιδιά πρέπει να ανατρέξουν σε προφορικά κείμενα.
<ul style="list-style-type: none"> - Απλοί διάλογοι «μεταξύ αγνώστων» με συγκεκριμένο στόχο: οδηγίες, κανόνες, πρόσκληση κτλ. - Συζητήσεις μεταξύ οικείων, φίλων για καθημερινά γεγονότα - Φανταστικοί διάλογοι στο πλαίσιο παιχνιδιού -Βιωματικές αναδιηγήσεις 	Εξοικειώνονται με την ποικιλία των σκοπών της ακρόασης.	<ul style="list-style-type: none"> - Εμπλέκονται σε απλούς διαλόγους για συγκεκριμένο στόχο: οδηγίες, προφορική πρόσκληση, κανόνες παιχνιδιού, αφήγηση μιας φανταστικής ιστορίας. - Αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς λόγους που επηρεάζουν το κείμενο που παράγει κάθε ομιλητής ή ομιλήτρια. - Αντλούν έμμεσες πληροφορίες από συζήτηση σε άγνωστα θέματα από διάφορους συνομιλητές. 	<ul style="list-style-type: none"> - Εκθέτουν τα νήπια σε καταστάσεις πρόσκτησης πληροφοριών, επίλυσης προβλήματος, απόλαυσης λόγου μέσα από παιχνίδια ρόλων, επεξεργασία οπτικοακουστικού υλικού, ακρόαση ιστοριών κ.ο.κ.
<ul style="list-style-type: none"> - Καθημερινοί διάλογοι ή/και συζητήσεις μεταξύ οικείων και μη προσώπων, με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό 	Αντιλαμβάνονται διαισθητικά τις περιστάσεις που χρησιμοποιούνται διαφορετικά είδη κειμένων.	Αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα των περιστάσεων που χρησιμοποιούνται στα διαφορετικά είδη κειμένων κάνοντας υποθέσεις με βάση την αισθητηριακή αντίληψη της στιγμής.	<ul style="list-style-type: none"> - Εξασκούν τα παιδιά στο να διατυπώνουν υποθέσεις κατά την ακρόαση διαφόρων κειμένων σε σχέση με τους λόγους για τους οποίους πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. - Εκθέτουν τα νήπια σε οικεία είδη κειμένων και ζητούν από αυτά να αναγνωρίσουν τον επικοινωνιακό στόχο

			για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί.
Συνειδητοποιούν διαισθητικά τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή ή της ομιλήτριας ανάλογα με το κειμενικό είδος.	<ul style="list-style-type: none"> - Αναγνωρίζουν τον επικοινωνιακό στόχο κάθε προφορικού κειμένου. - Αναγνωρίζουν αστεϊσμούς, προειδοποιήσεις, συστάσεις, απειλές. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναγνωρίζουν τον επικοινωνιακό στόχο κάθε προφορικού κειμένου. - Αναγνωρίζουν αστεϊσμούς, προειδοποιήσεις, συστάσεις, απειλές. 	Επισημαίνουν την προσοχή των νηπίων σε σημεία των κειμένων που αφορούν το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται, το χρώμα της φωνής το οποίο χαρακτηρίζει την εκφώνησή τους, το ύφος των κειμένων: επίσημο, ανεπίσημο κ.ο.κ.
Αντιλαμβάνονται διαισθητικά ότι η μορφή του προφορικού κειμένου εξαρτάται από τις σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών, το θέμα, το σκοπό του ομιλητή.	<ul style="list-style-type: none"> - Διατυπώνουν υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο, το θέμα των υπό ακρόαση κειμένων και το σκοπό της συνομιλίας. - Διακρίνουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών στο υπό ακρόαση επικοινωνιακό γεγονός. - Αντιλαμβάνονται τις προθέσεις των συνομιλητών τους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Διατυπώνουν υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο, το θέμα των υπό ακρόαση κειμένων και το σκοπό της συνομιλίας. - Διακρίνουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών στο υπό ακρόαση επικοινωνιακό γεγονός. - Αντιλαμβάνονται τις προθέσεις των συνομιλητών τους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Εξασκούν τα παιδιά στη διατύπωση σκέψεων, υποθέσεων, ιδεών σχετικά με τη μορφή του κάθε κειμένου. - Προκαλούν τη διατύπωση σχολιασμού από μέρος των νηπίων. - Εμπλέκουν τα νήπια σε παιχνίδια ανακάλυψης της μορφής στην ακρόαση διαφόρων κειμένων μέσα από την υπόδυση ρόλων, την παρακολούθηση video με δραματοποιημένους διαλόγους, την ακρόαση αποσπασμάτων με διαλογικά μέρη από λογοτεχνικά βιβλία κτλ. - Εξασκούν μέσα από το θεατρικό παιχνίδι τα νήπια σε τροποποιήσεις κειμένων ανάλογα με τον ακροατή ή τον ομιλητή (π.χ. οδηγίες για την αντιμετώπιση του πονόλαιμου: από τον ή την παιδίατρο στο γονιό, από τον ένα γονιό στον άλλο, από το γονιό στο παιδί).
Αξιοποιούν το επικοινωνιακό πλαίσιο, για να κάνουν υποθέσεις για το θέμα του προφορικού κειμένου.	Διατυπώνουν υποθέσεις για το θέμα του υπό ακρόαση προφορικού κειμένου.	Διατυπώνουν υποθέσεις για το θέμα του υπό ακρόαση προφορικού κειμένου.	<ul style="list-style-type: none"> - Εμπλέκουν τα παιδιά σε συνεργατικές δραστηριότητες όπου εξασκούν τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις σχετικά με το θέμα και τον δημιουργό των υπό ακρόαση κειμένων. - Εμπλέκουν τα παιδιά στην

			παρακολούθηση βιντεοσκοπημένων συνομιλιών με διαφορετικό κάθε φορά πλαίσιο επικοινωνίας και τους ζητούν να εντοπίσουν το θέμα της επικοινωνίας μέσα από την ανάλυση του χώρου, του ύφους της συνομιλίας και λεξιλογικών επιλογών.
	Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία ως ενδείξεις για την επιβεβαίωση των αρχικών υποθέσεων που έχουν διατυπώσει για το υπό ακρόαση επικοινωνιακό γεγονός.	- Επισημαίνουν κωδικοποιημένες φράσεις ως ενδείξεις για την επιβεβαίωση αρχικών υποθέσεων που έχουν κάνει για το υπό ακρόαση επικοινωνιακό γεγονός. - Αντιλαμβάνονται τη μεταφορική χρήση της γλώσσας μαζί με παραγλωσσικά στοιχεία.	Εκθέτουν τα παιδιά σε μια ποικιλία προφορικών κειμένων όπως: παραμύθια, ιστορίες, καθημερινούς διαλόγους, τηλεφωνικούς διαλόγους, και τα βοηθούν να επισημαίνουν κωδικοποιημένες φράσεις έναρξης και λήξης π.χ. «μια φορά και έναν καιρό», «και έζησαν αυτοί καλά...», «Παρακαλώ/ λέγετε;», «Αντε γεια».
	Αναγνωρίζουν διαφορετικού τύπου επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής.	Διακρίνουν στρατηγικές που χρησιμοποιούνται όταν: <ul style="list-style-type: none"> • δεν γνωρίζουμε κάτι • δεν μπορούμε να εκφράσουμε αυτό που θέλουμε να πούμε • θέλουμε να περιγράψουμε κάτι, χωρίς να χρησιμοποιούμε το λόγο... 	-Δημιουργούν καταστάσεις στις οποίες εξασκούν τα παιδιά πώς να ζητούν με αποτελεσματικό τρόπο από το συνομιλητή τους να <ul style="list-style-type: none"> • παραφράσει • επαναλάβει • εξηγήσει • διευκρινίσει πληροφορίες που δεν κατανοούν ή δεν γνωρίζουν τα ίδια.
	Κάνουν αρχικές υποθέσεις σχετικά με το φωνητικό χαρακτήρα της γλώσσας.	- Συνειδητοποιούν ότι οι λέξεις που χρησιμοποιούν αποτελούν τα δομικά στοιχεία των προφορικών τους κειμένων. - Συνειδητοποιούν ότι οι λέξεις απαρτίζονται από μικρότερα κομμάτια, τις συλλαβές και τα φωνήματα. - Συνειδητοποιούν ότι η αλλαγή στη λέξη ενός ήχου (που αντιστοιχεί σε	- Δημιουργούν παιχνίδια κατά την ακρόαση ποιημάτων με αντικατάσταση λέξεων του ποιήματος από λέξεις που κάνουν ομοιοκαταληξία. - Οργανώνουν παιχνίδια όπου τα νήπια αναζητούν λέξεις που αρχίζουν από την ίδια συλλαβή με μια λέξη μοντέλο π.χ. καμπάνα / καπέλο .

		φώνημα) αλλάζει και τη σημασία της λέξης.	-Οργανώνουν παιχνίδια όπου τα παιδιά ταξινομούν εικονογραφημένες καρτέλες με βάση την ηχητική ομοιότητα των λέξεων που αναπαρίστανται στις καρτέλες (ίδια αρχή: π.χ. <i>καμπάνα</i> / <i>καπέλο</i> , ίδιο τέλος: π.χ. <i>ντομάτα/πατάτα</i> , κτλ.). -Σχεδιάζουν δραστηριότητες όπου τα παιδιά αναζητούν λέξεις κρυμμένες μέσα σε άλλες λέξεις (π.χ. <i>τραμπάλα</i> > <i>μπάλα</i> , <i>μαχαίρι</i> > <i>χέρι</i>). - Με παιγνιώδη τρόπο παρουσιάζουν στα νήπια την έννοια της διαφοροποίησης των λέξεων με αλλαγή ενός ήχου (λ.χ. <i>πόνος</i> , <i>μόνος</i>) ή με διαφοροποίηση του τόνου (<i>γέρος</i> , <i>γερός</i>). Κατασκευάζουν ποιήματα με ρίμα και παίζουν με γλωσσοδέτες στην τάξη.
Αναγνωρίζουν σε πρώτο επίπεδο τη διάκριση κυριολεκτικού και μεταφορικού λόγου.	- Συνειδητοποιούν ότι οι λέξεις που συνδέονται για να φτιάξουν κείμενα με νόημα μερικές φορές έχουν μία διαφορετική από ό,τι συνήθως σημασία. - Εντοπίζουν τη σημασία μεταφορικών εκφράσεων. -Γνωρίζουν μια σειρά μεταφορικών εκφράσεων π.χ. « <i>βρέχει καρεκλοπόδαρα</i> », « <i>έγινα παπί</i> » ή άλλων εκφράσεων π.χ. « <i>πεινάω σαν λύκος</i> », « <i>άσπρος σαν το χιόνι</i> », κτλ.	- Διαβάζουν στα παιδιά κείμενα παιδικής λογοτεχνίας που εμπεριέχουν λογοπαίγνια που προκύπτουν από τη μεταφορική χρήση της γλώσσας. - Εξασκούν τα νήπια να αναγνωρίζουν δεσμεύσεις στη χρήση μεταφορικού λόγου σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις: π.χ. κατά πόσο η έκφραση « <i>βρέχει καρεκλοπόδαρα</i> » μπορεί να ειπωθεί σε ένα δελτίο καιρού.	
Αναγνωρίζουν απλά παραγλωσσικά στοιχεία.	Διακρίνουν τον τόνο μιας συνομιλίας και τον ερμηνεύουν ανάλογα.	-Δημιουργούν συνθήκες στις οποίες τα νήπια καλούνται να ερμηνεύσουν τον τόνο μιας συνομιλίας βασισμένα στην επιτόνιση: απειλητικός, φιλικός, προτρεπτικός κτλ. -Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι οδηγούν	

			<p>τα νήπια να συνειδητοποιήσουν με βιωματικό τρόπο τη χρήση παραγωγικών στοιχείων.</p> <p>-Μέσα από τη χρήση εργαλείων διήγησης ψηφιακών ιστοριών (π.χ. η Μηλιά, digital story telling, photopeach) οδηγούν τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν το ρόλο της επιτόνισης και άλλων παραγωγικών στοιχείων.</p>
Ο,τιδήποτε προφορικό κείμενο	Λειτουργούν ως ακροατές.	<p>-Ακούν προσεχτικά ό,τι λέγεται από τον συνομιλητή τους.</p> <p>-Έχουν απαντητική ετοιμότητα.</p>	<p>-Κατά την ανάγνωση παραμυθιών στην τάξη απευθύνονται στα παιδιά και τους θέτουν ερωτήσεις σχετικά με την πλοκή, τους ήρωες κτλ.</p> <p>-Ορίζουν μαζί με τα νήπια τους κανόνες της συνομιλίας στην τάξη (π.χ. δεν διακόπτουμε το συνομιλητή μας, δεν μιλάμε όλοι μαζί, προσέχουμε τι λέει ο συνομιλητής μας για να μην πούμε το ίδιο ή για να καταλάβουμε τι λέει και να του απαντήσουμε).</p>
<p>- Παιχνίδια ρόλων</p> <p>- Συζητήσεις</p>	Διατυπώνουν διευκρινιστικές ερωτήσεις στο/στη νηπιαγωγό, τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους ή τους γονείς τους για το είδος των πληροφοριών που δεν κατανοούν, ώστε να διασφαλιστεί η επικοινωνία.	Χρησιμοποιούν με ακρίβεια το κατάλληλο λεξιλόγιο σε ερωτήσεις που πρόκειται να κάνουν.	Εξασκούν τα νήπια στην τάξη μέσα από παιχνίδια ρόλου πώς να ζητούν με αποτελεσματικό τρόπο (ανάλογα με το πλαίσιο επικοινωνίας ή το πολιτισμικό πλαίσιο) από το συνομιλητή τους να παραφράσει, να επαναλάβει, να εξηγήσει ή να διευκρινίσει πληροφορίες που δεν κατανοούν.
- Διάλογοι ελεύθεροι αλλά και σχεδιασμένοι από τον/τη νηπιαγωγό	Αναπτύσσουν στρατηγικές για να πάρουν το λόγο με ευγενικό τρόπο, μαθαίνουν να σέβονται τους κανόνες επικοινωνίας.	<p>- Περιμένουν τη σειρά τους για να πάρουν το λόγο.</p> <p>- Χρησιμοποιούν φράσεις ευγένειας για να πάρουν το λόγο να μιλήσουν, ή να ζητήσουν από τον συνομιλητή τους να επαναλάβει ή να εξηγήσει ή να</p>	<p>- Δημιουργούν συνθήκες στις οποίες εξασκούν τα παιδιά στη χρήση ευγενικών εκφράσεων.</p> <p>- Εξασκούν τα νήπια στο συνεργατικό τρόπο εργασίας μέσα στην τάξη.</p>

		διευκρινίσει πληροφορίες που δεν κατανοούν.	
- Συζητήσεις	Αναπτύσσουν στρατηγικές, προκειμένου να δηλώσουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με τον συνομιλητή τους στην τάξη.	Διατυπώνουν, αιτιολογούν προσωπικές τους θέσεις χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο όπως: <i>διαφωνώ γιατί.../ συμφωνώ γιατί...κ.ο.κ.</i>	Εξασκούν τα νήπια στη χρήση κατάλληλου λεξιλογίου στο πλαίσιο διατύπωσης συμφωνίας ή διαφωνίας με τον συνομιλητή τους.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ιδέες για δραστηριότητες-Προτεινόμενη μεθοδολογία	
		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται, όταν για παράδειγμα τα νήπια:	Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην υλοποίηση του στόχου, όταν για παράδειγμα:
<ul style="list-style-type: none"> - Βιωματικές αναδιηγήσεις - Αφηγήσεις παραμυθιών και ιστοριών φανταστικών ή πραγματικών - Προφορικές διηγήσεις 	Σχεδιάζουν τα βασικά σημεία του προφορικού τους μηνύματος.	Εφαρμόζουν στρατηγικές οργάνωσης του λόγου τους, πριν μιλήσουν.	Εξασκούν τα παιδιά μέσα από παιχνίδια ρόλου στην παραγωγή προφορικών κειμένων με δεσμεύσεις όπως: για συγκεκριμένο θέμα, απέναντι σε συγκεκριμένο συνομιλητή, με κάποιο σκοπό, σε συγκεκριμένο χώρο.
<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια ρόλων - Οργανωμένα παιχνίδια 	Επιλέγουν το είδος του λόγου ή τον τύπο κειμένου που θα χρησιμοποιήσουν ανάλογα με την περίπτωση.	Διατυπώνουν υποθέσεις, συμπεράσματα, αποφάσεις ανάλογα με την περίπτωση. Παράγουν προφορικά κείμενα σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ισχύουν κάθε φορά.	Δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες στο πλαίσιο οργανωμένων δραστηριοτήτων, ώστε τα παιδιά να κληθούν να δώσουν λ.χ. οδηγίες προσανατολισμού, να περιγράψουν ή να αφηγηθούν μια ιστορία βασισμένη σε ψηφιακές φωτογραφίες και να αιτιολογήσουν την άποψή τους ή την άποψη της ομάδας τους και μέσα από συζήτηση σχολιάζουν την αποτελεσματικότητα των κειμένων που παρήχθησαν κατά την επικοινωνία
<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια ρόλων - Συζητήσεις - Επισκέψεις εκτός χώρου σχολείου με σκοπό κοινωνικές επαφές και συναλλαγές με τοπικούς φορείς 	Επιλέγουν το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιήσουν ανάλογα με το θεματικό πεδίο συζήτησης και λαμβάνοντας υπόψη τον επικοινωνιακό σκοπό και το ακροατήριο.	- Έχουν τον πλήρη έλεγχο της δομής του λόγου τους και της φωνολογίας. - Έχουν στην κατοχή τους ένα ευρύ και πλούσιο λεξιλόγιο.	Εξασκούν τα νήπια στη χρήση κατάλληλων λέξεων σύμφωνα με το πλαίσιο της επικοινωνίας.
<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια ρόλων - Δραματοποιήσεις - Θεατρικό παιχνίδι - Διάλογοι για παροχή πληροφορίας, 	Χρησιμοποιούν σταδιακά επικοινωνιακές στρατηγικές.	Χρησιμοποιούν εκφράσεις και προσαρμόζουν το ύφος τους σύμφωνα με τις επικοινωνιακές ανάγκες όπως: αναζήτηση βοήθειας, επαναδιατύπωση	- Δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες στο πλαίσιο οργανωμένων δραστηριοτήτων, ώστε να κληθούν τα νήπια να δώσουν λ.χ. οδηγίες.

έκφραση γνώμης, παροχή οδηγιών		κ.ο.κ. και το είδος του συνομιλητή που έχουν απέναντί τους.	- Εξασκούν τα νήπια στις δεσμεύσεις που κάθε φορά ισχύουν κατά τη χρήση του προφορικού τους λόγου: ανάλογο λεξιλόγιο σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας: Στη συνομιλία με τον/την φίλη μου, στη συνομιλία με τη δασκάλα μου, στη συνομιλία με τον υπεύθυνο ενός μαγαζιού κτλ.
Δραματοποιήσεις, παιχνίδια ρόλων με αφορμές κάποια επέτειο, ένα γεγονός, μια δραστηριότητα	Μαθαίνουν να ακούν προσεχτικά τον συνομιλητή τους, πριν πάρουν το λόγο.	- Περιμένουν τη σειρά τους για να μιλήσουν. - Επικεντρώνουν την προσοχή τους σε όσα λέει ο συνομιλητής τους.	- Εξασκούν τα παιδιά σε συνεργατικές δραστηριότητες στις οποίες το καθένα παίρνει το λόγο για να μιλήσει έπειτα από τον άλλον. - Εμπλέκουν τα νήπια σε παιγνιώδεις δραστηριότητες στις οποίες γίνεται χρήση τεχνικών προσέλευσης της προσοχής τους.
- Συζητήσεις - Διάλογοι	Τηρούν βασικούς κανόνες ευγένειας απέναντι στο συνομιλητή τους.	- Παίρνουν το λόγο για να διατυπώσουν τις σκέψεις τους. - Διαπραγματεύονται τη συζήτηση με ήρεμο και ευγενικό τρόπο.	- Δημιουργούν συνθήκες για να μάθουν τα παιδιά να χρησιμοποιούν ευγενικές εκφράσεις κατά τη διάρκεια των μεταξύ τους συναλλαγών. -Ορίζουν, καταγράφουν και αναρτούν σε πίνακα τους κανόνες της συνομιλίας στην τάξη.
- Αυτοπαρουσιάσεις/ παρουσίαση κάποιου γεγονότος ή προσώπου μέσα στην τάξη - Περιγραφές εικόνων, πινάκων ζωγραφικής κτλ. - Αφηγήσεις	Συμμετέχουν σε συζητήσεις στο νηπιαγωγείο για θέματα των ενδιαφερόντων τους.	- Βρίσκουν τις κατάλληλες δομές, ώστε να παίρνουν και να ζητούν το λόγο για τυχόν διευκρινίσεις. - Λαμβάνουν υπόψη τους τις συνθήκες συζήτησης, τη σύσταση του ακροατηρίου των συνομιλητών και συνομιλητριών τους, τις σχέσεις τους με τους άλλους.	- Οργανώνουν δραστηριότητες στις οποίες καλούνται τα παιδιά να εκφράσουν εμπειρίες τους, να τις μοιραστούν με τους συμμαθητές και τις συμμαθητριάς τους. - Εξασκούν τα παιδιά στην περιγραφή αντικειμένων, προσώπων και γεγονότων που τους εντυπωσίασαν ή κίνησαν το ενδιαφέρον τους με αφορμή επισκέψεις εκτός σχολείου ή εμπειρίες από το σπίτι.

<ul style="list-style-type: none"> - Ποιήματα - Τραγούδια - Αινίγματα - Γλωσσοδέτες - Παροιμίες 	<p>Κατακτούν φθόγγους και φωνήματα στην ελληνική.</p>	<p>Εξοικειώνονται με την ανακάλυψη και τη χρήση των φθόγγων και των φωνημάτων της νέας ελληνικής.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Οργανώνουν παιχνίδια με λέξεις: επισημαίνουν το αρχικό και τελικό φώνημα μιας λέξης, - Εξασκούν τα νήπια στην ανακάλυψη φθόγγων και φωνημάτων μέσα στις λέξεις στο πλαίσιο απλών προφορικών κειμένων με ρυθμό και ομοιοκαταληξία.
<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια λέξεων 	<p>Αντιλαμβάνονται τη λειτουργία του τονισμού και τη διαφοροποιητική αξία του τόνου για το νόημα της λέξης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ανακαλύπτουν ότι το νόημα μιας λέξης μπορεί να διαφοροποιηθεί ανάλογα με τη χρήση του τόνου σε αυτήν. - Συνειδητοποιούν ότι η αλλαγή του τόνου σε μια λέξη μέσα σε ένα προφορικό κείμενο μπορεί να κάνει το συγκεκριμένο κείμενο ακατανόητο. 	<p>Εξασκούν τα νήπια σε μετασχηματισμούς του νοήματος μιας λέξης με την αλλαγή του τονισμού σε αυτήν: <i>μήλο- μιλό...παίρνω-περνώ...</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ποιήματα - Τραγούδια 	<p>Κατακτούν το βασικό λεξιλόγιο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες λέξεις κατά τη διατύπωση των σκέψεών τους. - Εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους . 	<ul style="list-style-type: none"> - Οργανώνουν παιχνίδια ρόλων με τα οποία εξασκούν τα νήπια στη χρήση του βασικού λεξιλογίου της ΝΕ. -Φτιάχνουν μέσα από συνεργασία σε ομάδες το λεξικό της τάξης που φυλάσσουν στη γωνιά της βιβλιοθήκης και συμβουλευονται κατά τακτά διαστήματα ή θεματικές καρτέλες αναφοράς που αναρτούν στους τοίχους. -Εμφυλώνουν παιχνίδια δημιουργικής γραφής όπου τα νήπια παράγουν ομαδικές ιστορίες με αφορμή προκαθορισμένες λέξεις ή αλλάζουν τις λέξεις σύντομων κειμένων με λέξεις που σημαίνουν το ίδιο (συνώνυμες) ή το αντίθετο (αντίθετες).
<ul style="list-style-type: none"> - Εικονογραφημένες ιστορίες - Αφήγηση καθημερινών γεγονότων - Περιγραφές προσώπων ή γεγονότων που παρακίνησαν το ενδιαφέρον τους 	<p>Αντιλαμβάνονται τη σημασία των συνδετικών εκφράσεων για τη συνοχή του λόγου.</p>	<p>Χρησιμοποιούν εκφράσεις για να ενώσουν τα διαφορετικά σημεία μιας ιστορίας.</p>	<p>-Αφηγούνται παραμύθια από τα οποία έχουν αφαιρέσει τις συνδετικές λέξεις και καλούν τα νήπια να κάνουν υποθέσεις για το τι λείπει από τα παραμύθια αυτά.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια ρόλων - Παρακολούθηση εκπαιδευτικού περιεχομένου ταινιών 	<p>Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν απλά παραγωγιστικά στοιχεία.</p>	<p>Συνειδητοποιούν ότι ο λόγος αλλάζει ανάλογα με την επιτόνιση της φωνής.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Διοργανώνουν θεατρικό παιχνίδι όπου τα νήπια χρησιμοποιούν παραγωγιστικά στοιχεία.
---	--	--	--

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ιδέες για δραστηριότητες-Προτεινόμενη μεθοδολογία	
		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται, όταν για παράδειγμα τα νήπια:	Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην υλοποίηση του στόχου, όταν για παράδειγμα:
<ul style="list-style-type: none"> - Πίνακες- Πίνακες αναφοράς - Ετικέτες στα προϊόντα του σούπερ μάρκετ - Διαφημίσεις - Ταμπέλες με τις οδούς 	<p>Αναγνωρίζουν ότι ο γραπτός λόγος είναι φορέας μηνυμάτων που πραγματώνονται με τη μορφή κειμένου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Επεξεργάζονται ερεθίσματα γραπτού λόγου που βρίσκονται στις τάξεις όπως: λειτουργικοί πίνακες αναφοράς, ανακοινώσεις. - Επεξεργάζονται ερεθίσματα γραπτού λόγου που βρίσκονται στο ευρύτερο περιβάλλον τους όπως: ταμπέλες με τις οδούς, πινακίδες καταστημάτων, ετικέτες στα προϊόντα του σούπερ μάρκετ, διαφημίσεις κ.ο.κ 	<ul style="list-style-type: none"> - Φέρνουν στην τάξη ενδιαφέροντα κείμενα και βοηθούν τα νήπια μέσω ερωτήσεων να τα επεξεργαστούν και να κάνουν υποθέσεις για το περιεχόμενό τους. - Εμπλουτίζουν την τάξη και τον ευρύτερο χώρο του νηπιαγωγείου με ερεθίσματα γραπτού λόγου (ανακοινώσεις, ταμπέλες, χάρτες, πίνακες αναφοράς, βιβλία, παιδικές εφημερίδες, κόμικς, προϊόντα με τις ετικέτες τους). -Δημιουργούν ανάγκες στα νήπια, προκειμένου να ανατρέξουν στα ερεθίσματα γραπτού λόγου που βρίσκονται στο ευρύτερο περιβάλλον τους αλλά και στο περιβάλλον της τάξης τους (π.χ. πώς θα θυμόμαστε τι υπηρεσία έχει η κάθε ομάδα, πώς θα δείξουμε σε κάποιον επισκέπτη που βρίσκονται οι τουαλέτες μας) και έπειτα τα βοηθούν να κάνουν υποθέσεις για το περιεχόμενό τους.
<ul style="list-style-type: none"> - Ανάγνωση βιβλίων: Παραμύθια, ιστορίες, περιοδικά... - Εικονογραφημένα βιβλία 	<p>Συνειδητοποιούν ότι ο γραπτός λόγος είναι η αναπαράσταση του προφορικού και διακρίνουν την εικόνα μιας λέξης</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αντιστοιχίζουν λέξη με εικόνα. - Εντοπίζουν λέξεις σε διαφορετικά περιβάλλοντα. 	<p>-Καθώς διαβάζουν ένα βιβλίο δείχνουν με το χέρι τους το σημείο όπου διαβάζουν.</p>

- Πολυτροπικά κείμενα	από τη γραπτή απόδοσή της.	- Χρησιμοποιούν γλωσσικούς χάρτες.	-Βάζουν τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις για το μέρος της σελίδας που διαβάζεται (κείμενο).
- Έντυπα: λογαριασμοί, εισιτήρια... - Ετικέτες - Προσκλήσεις - Ανακοινώσεις - Ευχετήριες κάρτες	Διευρύνουν και επαναπροσδιορίζουν την προϋπάρχουσα γνώση τους για τις λειτουργίες που επιτελεί ο γραπτός λόγος.	- Εντοπίζουν λέξεις σε διαφορετικά περιβάλλοντα. - Χρησιμοποιούν γλωσσικούς χάρτες. - Μέσα από την ανάγνωση κειμένων εντοπίζουν χρήσιμες πληροφορίες, αποκτούν γνώση, απολαμβάνουν ένα κείμενο ή επιλύουν ένα πρόβλημα που έχει προκύψει στην τάξη.	-Οδηγούν τα νήπια στην παρατήρηση διαφορετικών κειμενικών ειδών και στη δημιουργία υποθέσεων σχετικά με τη λειτουργία που επιτελεί το καθένα από αυτά. -Μέσω προβληματικών καταστάσεων οδηγούν τα νήπια να αναζητήσουν λύσεις σε διαφορετικά έντυπα τα οποία επεξεργάζονται στην τάξη.
- Διαφημίσεις - Μαγειρικές συνταγές - Κατάλογοι για την αγορά προϊόντων - Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο	Κατανοούν ότι η ανάγνωση έχει ποικίλους σκοπούς.	Αναγνωρίζουν τη λειτουργική χρήση κάθε κειμένου σύμφωνα με το σκοπό της δημιουργίας του.	Εμπλέκουν τα νήπια σε σκέψεις για το σκοπό για τον οποίο έχει δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο κείμενο (π.χ. πρόσκληση, λογαριασμός, κατάλογος, λεζάντα).
- Ιστορίες - Συνταγές γιατρού - Λογαριασμοί ΔΕΗ, ΟΤΕ... - Ποιήματα	Διατυπώνουν προκαταρκτικές υποθέσεις -προβλέψεις για το υπό ανάγνωση κείμενο.	Κάνουν υποθέσεις-προβλέψεις χρησιμοποιώντας σαν αναφορά την εικόνα ή το πλαίσιο επικοινωνίας του υπό ανάγνωση κειμένου.	-Παρουσιάζουν μέσα στην τάξη διάφορα είδη κειμένων. Καλούν τα νήπια να προβούν σε υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο του κάθε κειμένου, το σκοπό, ποιον αφορά και το φορέα που το έχει δημιουργήσει. -Πραγματοποιούν αναγνωστικές εμπνυχώσεις στην τάξη όπου με βάση το εξώφυλλο του βιβλίου τα νήπια καλούνται να κάνουν τις δικές τους υποθέσεις για το περιεχόμενο.
- Ανάγνωση ιστοριών - Χάρτες - Αφίσες - Εξώφυλλα βιβλίων - Εικονογραφημένα βιβλία	Αποκτούν αρχικές ιδέες ή επαληθεύουν διαισθητικά αρχικές υποθέσεις σχετικές με τις βασικές συμβάσεις της ανάγνωσης.	- Παρατηρούν τον τρόπο με τον οποίο ο/η νηπιαγωγός ακολουθεί τις συμβάσεις ανάγνωσης μέσα από καθημερινές δραστηριότητες όπως η ανάγνωση παραμυθιών. - Υποστηρίζονται στην παρατήρηση τυπογραφικών στοιχείων και	-Επισημαίνουν στα νήπια τις βασικές συμβάσεις της ανάγνωσης δείχνοντας: - τη φορά ανάγνωσης από αριστερά προς τα δεξιά - από πάνω προς τα κάτω - από την αρχή έως το τέλος

		μορφοποίησης διαφόρων κειμένων.	
--	--	---------------------------------	--

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ιδέες για δραστηριότητες-Προτεινόμενη μεθοδολογία	
		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται, όταν για παράδειγμα τα νήπια:	Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην υλοποίηση του στόχου, όταν για παράδειγμα:
<ul style="list-style-type: none"> - Προσκλήσεις - Αφίσες - Μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου - Οδηγίες παιχνιδιών - Μαγειρικές συνταγές 	Αντλαμβάνονται τους σκοπούς της γραφής.	Επισημαίνουν τα γραπτά μηνύματα στο περιβάλλον τους: σήματα , ταμπέλες καταστημάτων, καθημερινοί λογαριασμοί ΟΤΕ, ΔΕΗ κ.ο.κ.	-Δημιουργούν συνθήκες στο νηπιαγωγείο (π.χ. πώς θα θυμόμαστε ποιος δανείστηκε βιβλία από τη βιβλιοθήκη, πώς θα καλέσουμε το διπλανό νηπιαγωγείο να παρακολουθήσει τη γιορτή μας, κτλ.), ώστε να προκύψει ανάγκη για αβίαστη παραγωγή γραπτού λόγου.
<ul style="list-style-type: none"> - Προσκλήσεις - Αφίσα - Λογισμικό αισθητικής έκφρασης & ανάπτυξης της δημιουργικότητας (tux-paint) 	Επιλέγουν τα σημειωτικά μέσα που θα χρησιμοποιήσουν για την παραγωγή κειμένων στο πλαίσιο διαθεματικών δραστηριοτήτων.	Βρίσκουν το κατάλληλο σημειωτικό μέσο που θα χρησιμοποιήσουν στην ανάλογη περίπτωση επικοινωνίας: γράμμα, εικόνα ή σε συνδυασμό.	-Βοηθούν τα νήπια στη χρήση εργαλείων και μέσω των δημιουργικής έκφρασης. -Συζητούν στο πλαίσιο ομαδικών εργασιών για τα σημειωτικά μέσα που θα χρησιμοποιήσει η κάθε ομάδα για το κείμενο που θέλει να παραγάγει. -Οδηγούν τα παιδιά στη δημιουργία αφίσας με προκαθορισμένο στόχο, λ.χ. αφίσα για την εκδήλωση της τάξης με τη χρήση εργαλείων Web 2.0 (γνωστό εργαλείο αποτελεί το glogster). -Εμπλέκουν τα νήπια σε δραστηριότητες καταγραφής και μορφοποίησης κειμένου στον Η/Υ.
<ul style="list-style-type: none"> - Χρήση διαφορετικών εργαλείων γραφής: μαρκαδόροι, μολύβια... 	Αποκτούν ικανότητες που υποστηρίζουν τη γραφή και μαθαίνουν την ορθή στάση του σώματος κατά τη γραφή.	Κρατούν σε ορθή στάση το σώμα τους, όταν γράφουν/ζωγραφίζουν. Κρατούν σωστά το μολύβι με τη χρήση της τριποδικής λαβής.	Εξάσκηση των νηπίων στη σωστή χρήση των εργαλείων γραφής μέσα από δραστηριότητες αδρών και λεπτών κινήσεων στο πλαίσιο διαθεματικών

			δραστηριοτήτων και ψυχοκινητικού παιχνιδιού.
- Ηλεκτρονικός Υπολογιστής - Λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης kidspiration - κειμένου Word	Χρησιμοποιούν μέσα γραφής ή γράφουν στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και χρησιμοποιούν το ποντίκι.	Σχεδιάζουν μέσα από εργασία σε ομάδες σύντομα κείμενα στο πλαίσιο διαθεματικών δραστηριοτήτων ή για την καθημερινή ζωή του νηπιαγωγείου ή τα υπαγορεύουν στο/η νηπιαγωγό ή τα γράφουν όπως μπορούν.	- Υποστηρίζουν τα νήπια σε κάθε πρόθεσή τους να γράψουν. -Εμπλέκουν τα νήπια σε δραστηριότητες στον Η/Υ. - Εξασκούν τα νήπια στη χρήση του λογισμικού εννοιολογικής χαρτογράφησης kidspiration μέσα στο νηπιαγωγείο.
- Πίνακες αναφοράς - Πινακίδες καταστημάτων - Παιχνίδια με τις λέξεις - Ποιήματα	Συνειδητοποιούν τη σχέση φωνήματος- γραφήματος.	Κατανοούν ότι κάθε γράφημα έχει σχέση με φώνημα και αντίστροφα.	Δημιουργούν συνθήκες παιχνιδιού στις οποίες τα νήπια: -μέσα από την επεξεργασία των γραπτών ερεθισμάτων της τάξης οδηγούνται να κάνουν υποθέσεις για τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται για την απόδοση των ήχων (που αντιστοιχούν σε φωνήματα) της ελληνικής.

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.2 Α΄ και Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα-Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ & ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/- ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αναγνωρίζουν τον πομπό και τον δέκτη μιας προφορικής επικοινωνίας. 2. Συνειδητοποιούν ότι ο προφορικός λόγος αποτελεί κείμενο. 3. Συνειδητοποιούν ότι η ακρόαση γίνεται με διαφορετικούς κάθε φορά σκοπούς . 4. Διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με την ποικιλία των σκοπών της ακρόασης (π.χ. ακρόαση για πρόσκτηση πληροφοριών, επίλυση προβλήματος, απόλαυση λόγου κ.ο.κ.). 5. Διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με περιστάσεις κατά τις οποίες χρησιμοποιούνται διαφορετικά είδη προφορικών κειμένων (πρόσκληση, παράκληση, διαταγή, κτλ.). 6. Συνειδητοποιούν διαισθητικά τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας ανάλογα με το κειμενικό είδος (περιγραφή, αφήγηση, επεξήγηση, επιχειρηματολογία). 	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Ο Άνθρωπος και η ταυτότητά του, Η κοινωνική ζωή, Η φύση και το περιβάλλον</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> - παραμύθια - ποιήματα - ιστορίες - βιοματικές αναδιηγήσεις - προφορικές αφηγήσεις προς οικείους - περιγραφές αντικειμένων ή προσώπων της καθημερινότητας της τάξης, του οικογενειακού περιβάλλοντος, του ευρύτερου περιγυρου - καθημερινοί διάλογοι ή/και συζητήσεις μεταξύ οικείων και μη προσώπων, με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. για πρόσκληση, καθοδήγηση, προσανατολισμό κ.ο.κ.) - απλοί διάλογοι μεταξύ αγνώστων με συγκεκριμένο στόχο (π.χ. οδηγίες/προσανατολισμός, προφορική</p>	<p>1, 2. Ακρόαση κειμένων παιχνίδια ρόλων και αξιοποίηση υλικού από τη σχολική βιβλιοθήκη ή το διαδίκτυο, και διατύπωση υποθέσεων για τον πομπό και δέκτη των υπό επεξεργασία κειμένων.</p> <p>3, 4. Επεξεργασία οπτικοακουστικού υλικού στην τάξη. Διατύπωση υποθέσεων και εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το θέμα και τους σκοπούς που εξυπηρετεί το κάθε προφορικό κείμενο. Εστίαση (με τη βοήθεια προγραμμάτων όπως το prezi) σε παρουσίαση με slides εμπλουτισμένα με ψηφιακές φωτογραφίες ή/και video τα οποία απεικονίζουν μια τυπική περίπτωση επικοινωνίας και σχολιασμός στην τάξη.</p> <p>5. Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο και επεξεργάζονται στην τάξη διαφορετικά προφορικά κείμενα τα ταξινομούν με βάση χαρακτηριστικά που προκύπτουν μέσα από συζήτηση και σχολιάζουν τότε χρησιμοποιείται κάθε ομάδα κειμένων.</p> <p>6. Οι μαθητές συγκρίνουν στην τάξη κείμενα που ανήκουν σε διαφορετικά είδη και καταγράφουν σε μορφή πίνακα τις γραμματικές και λεξιλογικές διαφορές των</p>	<p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>

<p>7. Αντιλαμβάνονται διαισθητικά ότι η μορφή του προφορικού κειμένου εξαρτάται από τις σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών, το θέμα, το σκοπό του ομιλητή.</p> <p>8. Αξιοποιούν το επικοινωνιακό πλαίσιο για να κάνουν αρχικές υποθέσεις για το θέμα του προφορικού κειμένου.</p> <p>9. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία (π.χ. κωδικοποιημένες φράσεις έναρξης και λήξης παραμυθιών και ιστοριών, ρίμα) ως ενδείξεις για επιβεβαίωση των αρχικών υποθέσεων που έχουν διατυπώσει για το υπό ακρόαση επικοινωνιακό γεγονός ή το κειμενικό είδος.</p> <p>10. Αναγνωρίζουν διαφορετικού τύπου επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής (αναδιατυπώσεις, παραφράσεις για λέξεις που δεν θυμάται, αυτοδιορθώσεις).</p> <p>11. Αναπτύσσουν στρατηγικές κατανόησης των κειμένων.</p> <p>12. Αρχίζουν να συνειδητοποιούν τη λειτουργία των παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών μέσων στο λόγο.</p> <p>13. Αρχίζουν να διακρίνουν την οπτική γωνία του ομιλητή.</p> <p>14. Συνειδητοποιούν ότι ο προφορικός λόγος δεν αποτελεί ένα σύνολο από λέξεις ή προτάσεις, αλλά ένα κείμενο με νόημα.</p> <p>15. Κατανοούν το λεξιλόγιο και τις γραμματικές επιλογές του συνομιλητή τους ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο κειμενικό είδος.</p> <p>16. Επιλέγουν στρατηγικές για να πάρουν το λόγο, να ζητήσουν διευκρινίσεις, να δηλώσουν τη συμφωνία τους ή την αντίθεσή τους στο συνομιλητή.</p> <p>17. Θέτουν ερωτήσεις στον συνομιλητή ή τη συνομιλήτριά τους, προκειμένου να κατανοήσουν</p>	<p>πρόσκληση, κανόνες παιχνιδιού κτλ.)</p> <p>-κειμενικά είδη του τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού λόγου (π.χ. διαφημίσεις, παιδικές εκπομπές, συνταγές κτλ.)</p> <p>- προφορικά παραμύθια</p> <p>- ποιήματα, τραγούδια, αινίγματα, γλωσσοδέτες, παροιμίες</p> <p>- πολυτροπικά κείμενα, κείμενα, δηλαδή, που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο/μουσική και εικόνα, π.χ. διαφημίσεις, συνταγές (βλ. και παραπάνω)</p>	<p>κειμένων. Έπειτα συζητούν για αυτές.</p> <p>6β Επεξεργασία μικρών ιστοριών με λογικές συσχετίσεις, ώστε να αποκαλυφθούν οι γραμματικές επιλογές που οργανώνουν τις σημασιολογικές σχέσεις.</p> <p>7, 8. Παρακολούθηση δραματοποιημένων διαλόγων στο διαδραστικό πίνακα όπου υπάρχει διαφορετική σχέση μεταξύ των συνομιλητών (π.χ. οικεία ή σχέση εξουσίας) ή διαφορετικό θέμα ή διαφορετικό πλαίσιο επικοινωνίας.</p> <p>9. Οι μαθητές ακούν στην τάξη μαγνητοφωνημένα προφορικά κείμενα και μαντεύουν το είδος τους αιτιολογώντας την άποψή τους.</p> <p>10. Τα παιδιά παρακολουθούν βιντεοσκοπημένους διαλόγους και σε ομάδες καταγράφουν σε σχάρα παρατήρησης τις επικοινωνιακές στρατηγικές των συνομιλητών. Έπειτα τις σχολιάζουν.</p> <p>11. Συζήτηση στην τάξη όπου τα παιδιά εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο σκέφτηκαν, ώστε να κατανοήσουν τη σημασία λέξεων ή φράσεων που τους ήταν άγνωστες.</p> <p>12. Θεατρικό παιχνίδι με διαλόγους όπου χρησιμοποιούνται ή όχι τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία, ώστε οι μαθητές βιωματικά να αντιληφθούν το ρόλο τους στη μετάδοση των μηνυμάτων ενός προφορικού κειμένου. Βιντεοσκόπηση του παιχνιδιού ρόλων των μαθητών και σχολιασμός των κινήσεων και των φράσεων που χρησιμοποιήθηκαν. Επιπλέον, ο δάσκαλος μπορεί να προβεί σε οπτικοακουστική επεξεργασία των video με απλά εργαλεία από το web 2.0, για να αναδείξει τα παραγλωσσικά</p>	
--	--	---	--

<p>πληροφορίες που δεν έγιναν αντιληπτές.</p>		<p>στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν.</p> <p>13α. Αντιπαραβολή κειμένων που ενδιατρύβουν στο ίδιο θέμα, αλλά το παρουσιάζουν μέσα από διαφορετικές οπτικές (παραμύθι και κινούμενα σχέδια, θεατρικό έργο).</p> <p>13β. Στο πλαίσιο της τάξης δημιουργούν παραμύθια ή ιστορίες από την οπτική γωνία ενός άλλου πρωταγωνιστή (π.χ. το παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας από την πλευρά του Κακού Λύκου) και συγκρίνουν τα κείμενα μεταξύ τους ή τα σχολιάζουν.</p> <p>13γ. Προετοιμασία περισσότερων του ενός ηλεκτρονικών κόμικς (λ.χ. με τα εργαλεία Go!Animate, Pixton ή Toondo) όπου κάθε φορά οι ήρωες έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και οπτική γωνία. Με τη χρήση διαφορετικών χαρακτήρων του κόμικς ή και την αλλαγή των υπαρχόντων στα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους, μπορεί να υλοποιηθεί η αλλαγή στην οπτική γωνία των ηρώων.</p> <p>15. Αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού στην τάξη και σχολιασμός των λεξιλογικών και γραμματικών επιλογών των ομιλητών.</p> <p>16, 17. Οι μαθητές επιλύουν προβλήματα ή διαφωνίες που προκύπτουν στη σχολική ζωή. Παίρνουν ευγενικά το λόγο, διατυπώνουν ή αιτιολογούν τις προσωπικές θέσεις τους και θέτουν συναφή ερωτήματα με ευγενικό τρόπο στους συνομιλητές τους.</p>	
---	--	--	--

Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>1. Αναγνωρίζουν εκτός από τον πομπό και τον δέκτη, το σκοπό μιας προφορικής επικοινωνίας (πρόσκτηση πληροφορίας, επίλυση προβλήματος).</p> <p>2. Αναγνωρίζουν πώς οι σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών, το θέμα και ο σκοπός επηρεάζουν το παραγόμενο κείμενο.</p> <p>3. Αναπτύσσουν στρατηγικές (π.χ. αξιοποίηση του πλαισίου επικοινωνίας, των γλωσσικών στοιχείων, κτλ.) για τη διατύπωση αρχικών υποθέσεων για το θέμα και το σκοπό του υπό ακρόαση κειμένου.</p> <p>4. Αναγνωρίζουν διαφορετικού τύπου επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής π.χ. αναδιατύπωση, αυτοδιόρθωση, παράφραση κτλ.</p> <p>5. Κατανοούν και εξηγούν απλά παραγλωσσικά στοιχεία (επιτόνιση, κινήσεις σώματος, γκριμάτσες προσώπου κτλ.) στην οργάνωση και εκφορά του προφορικού λόγου.</p> <p>6. Συνειδητοποιούν ότι ο προφορικός λόγος δεν αποτελεί ένα σύνολο από λέξεις ή προτάσεις, αλλά ένα κείμενο με νόημα.</p> <p>7. Θέτουν ερωτήσεις στον συνομιλητή και στη συνομιλήτριά τους, προκειμένου να κατανοήσουν πληροφορίες που δεν έγιναν αντιληπτές</p> <p>8. Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του προφορικού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου).</p> <p>9. Κατανοούν το λεξιλόγιο και τις γραμματικές</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Ο Άνθρωπος και η ταυτότητά του, Η κοινωνική ζωή, Η φύση και το περιβάλλον</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> - παραμύθια - ποιήματα - ιστορίες - βιοματικές αναδιηγήσεις - προφορικές αφηγήσεις προς οικείους - περιγραφές αντικειμένων ή προσώπων της καθημερινότητας της τάξης, του οικογενειακού περιβάλλοντος, του ευρύτερου περιγύρου - καθημερινοί διάλογοι ή/και συζητήσεις μεταξύ οικείων και μη προσώπων, με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. για πρόσκληση, καθοδήγηση, προσανατολισμό κ.ο.κ.) - απλοί διάλογοι μεταξύ αγνώστων με συγκεκριμένο στόχο (π.χ. οδηγίες/προσανατολισμός, προφορική πρόσκληση, κανόνες παιχνιδιού κτλ.) - κειμενικά είδη του τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού λόγου (π.χ. διαφημίσεις, παιδικές εκπομπές, συνταγές κτλ.) - προφορικά παραμύθια - ποιήματα, τραγούδια, αινίγματα, γλωσσοδέτες, παροιμίες</p>	<p>1. Δημιουργούνται στην τάξη συνθήκες «προβληματικής κατάστασης» (π.χ. θέλουμε να μάθουμε πού βρίσκεται το μουσείο της πόλης, για να το επισκεφτούμε, και ζητούμε οδηγίες προσανατολισμού, θέλουμε να μάθουμε τι είναι υγιεινό να τρώμε και ζητάμε τη γνώμη ενός ειδικού) για την επίλυση των οποίων τα παιδιά πρέπει να αναζητήσουν στο διαδικτυο προφορικά κείμενα.</p> <p>2. Παιχνίδια ρόλου στην τάξη όπου τα παιδιά υποδύονται ρόλους και συνομιλούν για διαφορετικά θέματα σε διαφορετικό πλαίσιο κάθε φορά.</p> <p>3, 4. Τα παιδιά παρακολουθούν βιντεοσκοπημένους διαλόγους, συζητούν και στη συνέχεια καταγράφουν τα στοιχεία στα οποία βασίζουν τις υποθέσεις τους για το θέμα και το σκοπό των κειμένων καθώς επίσης σχολιάζουν τις στρατηγικές των συνομιλητών.</p> <p>3α. Περιήγηση στο youtube σε παλαιότερες διαφημίσεις ή ειδήσεις και σύγκρισή τους με αντίστοιχες σύγχρονες.</p> <p>5. Παρακολουθούν κινούμενα σχέδια ή βιντεοσκοπημένες παιδικές σειρές και σχολιάζουν τα χρησιμοποιούμενα παραγλωσσικά στοιχεία.</p> <p>7, 10. Οι μαθητές επεξεργάζονται ηχογραφημένες συνομιλίες και σχολιάζουν τις στρατηγικές αναζήτησης διευκρινίσεων, δήλωσης συμφωνίας κτλ. που χρησιμοποιούν οι συνομιλητές.</p> <p>8. Οι μαθητές καταγράφουν και συζητούν με</p>	<p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>1. Γλώσσα Β' Δημοτικού «Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας» Ενότητα 1 «Στο δρόμο για το σχολείο»</p> <p>2. Γλώσσα Β' Δημοτικού «Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας» Ενότητα 2 «Με το σεις και με το σας»</p> <p>4. Γλώσσα Β' Δημοτικού «Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας» Ενότητα 1 «Στο δρόμο για το σχολείο»</p>
---	--	--	--

<p>επιλογές του συνομιλητή τους ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο κειμενικό είδος.</p> <p>10. Επιλέγουν στρατηγικές για να πάρουν το λόγο, να ζητήσουν διευκρινίσεις, να δηλώσουν τη συμφωνία τους ή την αντίθεσή τους στο συνομιλητή.</p> <p>11. Επιλέγουν το κατάλληλο κειμενικό είδος ανάλογα με το πλαίσιο επικοινωνίας, όταν πρέπει να συνεισφέρουν σε μια συνομιλία.</p> <p>12. Εναλλάσσουν τον τόνο (φιλικός, τυπικός κτλ.) ανάλογα με το πλαίσιο ή την πρόθεση της επικοινωνίας.</p> <p>13. Αντιλαμβάνονται διαισθητικά την προθετικότητα του συνομιλητή τους και είναι σε θέση να προβάλλουν τη δική τους προθετικότητα.</p>	<p>- πολυτροπικά κείμενα, κείμενα, δηλαδή, που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο/μουσική και εικόνα, π.χ. διαφημίσεις, συνταγές (βλ. και παραπάνω).</p>	<p>τους συμμαθητές τους στην τάξη στρατηγικές που χρησιμοποίησαν για την κατανόηση των υπό ακρόαση κειμένων.</p> <p>9α. Οι μαθητές συγκρίνουν διαφορετικού τύπου ηχογραφημένα προφορικά κείμενα (οδηγίες, περιγραφές αντικειμένων, οδηγίες χρήσης, αφηγήσεις κτλ.) και καταγράφουν σε σχάρες τις ομοιότητες και διαφορές τους ως προς τις λεξιλογικές και γραμματικές επιλογές.</p> <p>9β. Αντιστοιχίση φράσεων με ψηφιακές φωτογραφίες που θα αποδίδουν όσο πιστά κρίνουν οι μαθητές τη σημασία των φράσεων αυτών σε πληθώρα επικοινωνιακών περιστάσεων.</p> <p>11. Οι μαθητές σχολιάζουν στην τάξη την αποτελεσματικότητα της επιλογής κειμενικών ειδών σε μαγνητοφωνημένους διαλόγους.</p> <p>12, 13. Οι μαθητές επεξεργάζονται βιντεοσκοπημένους διαλόγους και διατυπώνουν υποθέσεις σχετικά με την προθετικότητα των ομιλητών και τον τόνο της συνομιλίας.</p>	
--	--	---	--

B. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα-Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επικοινωνούν για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά, για να δημιουργήσουν φιλικές σχέσεις, να εκφράσουν ή και να διερευνήσουν τις ιδέες τους, να διηγηθούν ιστορίες, να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και τις απόψεις τους, να δώσουν οδηγίες ή να ακολουθήσουν οδηγίες, να περιγράψουν γεγονότα και αντικείμενα. 2. Διατυπώνουν προτάσεις, ερωτήσεις, εντολές για να υποστηρίξουν το λόγο για τον οποίο μιλούν. 3. Σχεδιάζουν τα βασικά σημεία του προφορικού τους μηνύματος 4. Επιλέγουν το είδος λόγου ή τον τύπο κειμένου που θα χρησιμοποιήσουν ανάλογα με την περίπτωση (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία, επεξήγηση), το χρησιμοποιούν σωστά και ορίζουν τις παραμέτρους του πλαισίου επικοινωνίας. 5. Επιλέγουν το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιήσουν <ul style="list-style-type: none"> - Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση γραμματικές δομές και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής. 6. Επιλέγουν τα παραγλωσσικά μέσα που θα 	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Ο Άνθρωπος και η ταυτότητά του, Η κοινωνική ζωή, Η φύση και το περιβάλλον</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> -Προφορικές διηγήσεις, περιγραφές προσώπων, αντικειμένων, βιωματικές αναδιηγήσεις -Διάλογοι για παροχή πληροφορίας, έκφραση γνώμης, παροχή οδηγιών -Αφηγήσεις παραμυθιών και ιστοριών φανταστικών ή πραγματικών</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1α. Με αφορμή ενότητες του βιβλίου, άλλα αναγνώσματα ή εικόνες ψηφιακές ή μη ή cartoons τα παιδιά καλούνται να διηγηθούν πραγματικά γεγονότα σχετικά με τις εμπειρίες τους ή φανταστικά γεγονότα στους συμμαθητές τους. 1β. Τα παιδιά καλούνται να αφηγηθούν ιστορίες ή να εκφράσουν τις εμπειρίες τους περιγράφοντας αντικείμενα, πρόσωπα ή χώρους που τους εντυπωσίασαν ή που κίνησαν το ενδιαφέρον τους. 1γ. Τα παιδιά με τη συνεχή καθοδήγηση του δασκάλου δημιουργούν ηλεκτρονικούς χαρακτήρες cartoons και σκηνοθετούν μικρές ιστορίες με αυτούς τους χαρακτήρες που θα αποδίδουν τα κύρια σημεία μια ιστορίας που οι μαθητές αφηγήθηκαν στην τάξη. 2. Οι μαθητές συμμετέχουν σε συζητήσεις στην τάξη σχετικές με θέματα που τους ενδιαφέρουν. 3. Μέσα από εργασίες σε ομάδες τα παιδιά επεξεργάζονται θέματα που τους ενδιαφέρουν και κάθε ομάδα σχεδιάζει και παρουσιάζει στην τάξη το υλικό της ή την άποψή της γύρω από το θέμα. 4α. Μέσα από παιχνίδι ρόλου δημιουργούνται επικοινωνιακά πλαίσια και τα παιδιά 	<p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>Ενότητες: Α1, Α3, Α4 Α0, Α1, Α2, Α3, Α4, Β5, Β6, Β7, Β8, Β9, Β10 Α3 (1 & 8), Α4 (2, 3 & 8)+ Β6 (1 & 2), Β5 (4 & 5), Β7 (1 & 4 & 5), Β8 (3, 5 & 8), Β9 (1 & 5)</p>

<p>υιοθετήσουν.</p> <p>7. Χρησιμοποιούν σταδιακά επικοινωνιακές στρατηγικές (παράφραση, επαναδιατύπωση) ή αντισταθμιστικές στρατηγικές (αναζήτηση βοήθειας).</p> <p>8. Αναπροσαρμόζουν το λόγο τους ανάλογα με τη συνεισφορά του συνομιλητή τους στο διάλογο ή την αντίδραση των ακροατών τους.</p>		<p>εξασκούνται στην παραγωγή προφορικών κειμένων σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που κάθε φορά ισχύουν (π.χ. ποιος μιλά, για ποιο θέμα, με τι σκοπό, σε τι χώρο).</p> <p>4β. Μέσα από δραματοποίηση ή στο πλαίσιο οργανωμένων δραστηριοτήτων επιλέγουν ποιο προφορικό κείμενο ενδείκνυται για την κάθε περίπτωση.</p> <p>5. Μαγνητοφωνείται ο λόγος των μαθητών και γίνεται ομαδική αξιολόγηση ως προς την επιτυχία των λεξιλογικών και γραμματικών επιλογών.</p> <p>6. Τα παιδιά μέσα από ομαδικό θεατρικό παιχνίδι πειραματίζονται, ώστε να επιλέξουν τα κατάλληλα παραγωγικά, εξωγωγικά και πολυτροπικά στοιχεία, για να στηρίξουν τις πληροφορίες που κάθε φορά θέλουν να μεταδώσουν. (λ.χ. οδηγίες προσανατολισμού, διαφήμιση) Σύγκριση αποτελεσματικότητας λόγου ομάδων που χρησιμοποίησαν ή όχι αυτά τα στοιχεία.</p> <p>-Βιντεοσκόπηση ομάδων μαθητών που παράγουν λόγο με συγκεκριμένο επικοινωνιακό στόχο (λ.χ. δημιουργία διαφημιστικού σποτ) και σχολιασμός μέσα στην τάξη.</p> <p>7α. Οι μαθητές παρακινούνται να χρησιμοποιούν παραφράσεις ή επαναδιατυπώσεις όταν τίθεται πρόβλημα στο λόγο τους.</p> <p>7β. Παιχνίδια ρόλων μέσω των οποίων οι μαθητές και οι μαθήτριες καλλιεργούν την ενσυναίσθηση, ώστε να καταφέρνουν να αντιληφθούν πότε ένας συμμαθητής ή μια συμμαθήτριά τους έχει ανάγκη από βοήθεια στο πλαίσιο της επικοινωνίας και</p>	
---	--	---	--

		προσαρμόζουν το λόγο τους, ώστε να διασφαλιστεί η επικοινωνία.	
Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
<p>1. Σχεδιάζουν τα βασικά σημεία του προφορικού τους μηνύματος.</p> <p>2. Επιλέγουν το είδος λόγου ή τον τύπο κειμένου που θα χρησιμοποιήσουν ανάλογα με την περίπτωση (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία, επεξήγηση), το χρησιμοποιούν σωστά και ορίζουν τις παραμέτρους του πλαισίου επικοινωνίας.</p> <p>3. Επιλέγουν το λεξιλόγιο και τις γραμματικές δομές που θα χρησιμοποιήσουν.</p> <p>4. Επιλέγουν τα παραγλωσσικά μέσα που θα υιοθετήσουν.</p> <p>5. Χρησιμοποιούν σταδιακά επικοινωνιακές στρατηγικές (παράφραση, επαναδιατύπωση) ή αντισταθμιστικές στρατηγικές (αναζήτηση βοήθειας).</p> <p>6. Μαθαίνουν να ακούν προσεκτικά το συνομιλητή τους πριν (ξανα)πάρουν το λόγο.</p> <p>7. Διατυπώνουν διευκρινιστικές ερωτήσεις όταν δεν κατανοούν κάτι, ώστε η συνεισφορά τους στη συνομιλία να είναι συναφής.</p> <p>8. Τηρούν βασικούς κανόνες ευγένειας απέναντι στο συνομιλητή.</p> <p>9. Καταφέρνουν να δηλώσουν την προθετικότητα τους.</p> <p>10. Αναπροσαρμόζουν το λόγο τους ανάλογα με τη συνεισφορά του συνομιλητή τους στο διάλογο ή την αντίδραση των ακροατών τους.</p> <p>11. Αξιολογούν το προφορικό τους μήνυμα με βάση το κατά πόσο έγινε αποδεκτό με επιτυχία</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Ο Άνθρωπος και η ταυτότητά του, Η κοινωνική ζωή, Η φύση και το περιβάλλον</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> -Προφορικές διηγήσεις, περιγραφές προσώπων, αντικειμένων, βιωματικές αναδιηγήσεις -Διάλογοι για παροχή πληροφορίας, έκφραση γνώμης, παροχή οδηγιών -Αφηγήσεις παραμυθιών και ιστοριών φανταστικών ή πραγματικών</p>	<p>1. Διοργανώνονται στην τάξη λογομαχίες (debate) σχετικά με θέματα που ενδιαφέρουν τα παιδιά (π.χ. αν τους άρεσε μια καινούρια ταινία που προβλήθηκε στον κινηματογράφο) και οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα κρατά σημειώσεις με τα επιχειρήματά της και τη σειρά που θα τα παρουσιάσει.</p> <p>2, 3. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες συμμετέχουν σε σχέδια δράσης και επιλέγουν τον τύπο κειμένου και το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιήσουν για να παρουσιάσουν τη δουλειά της ομάδας τους στην τάξη.</p> <p>4. Τα παιδιά μέσα από ομαδικό θεατρικό παιχνίδι πειραματίζονται, ώστε να επιλέξουν τα κατάλληλα παραγλωσσικά, εξωγλωσσικά και πολυτροπικά στοιχεία, για να στηρίξουν τις πληροφορίες που κάθε φορά θέλουν να μεταδώσουν.</p> <p>5. Οι μαθητές καλούνται να κρατούν ημερολόγιο μάθησης όπου καταγράφουν στο σπίτι τεχνικές που τους βοηθούν να ξεπερνούν προβλήματα που τίθενται κατά την επικοινωνία τους. Οργάνωση των παρατηρούμενων δυσκολιών με την καθοδήγηση του δασκάλου και ταξινόμηση των στρατηγικών ανάλογα με το αποτέλεσμα τους στις διάφορες καταστάσεις. Σε τακτά χρονικά διαστήματα οι μαθητές φέρνουν τα ημερολόγια και συζητούν για τις στρατηγικές τους.</p> <p>6, 7, 8. Μέσα από συμμετοχή σε συζητήσεις οι</p>	<p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>2. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας» Ενότητες 9 «Που λες, είδα...», 12 «Ποπο! Κόσμος που περνά!», 13 «Μες στο μουσείο», 19 «Τα μάθατε τα νέα;»</p> <p>8. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας» Ενότητα 2 «Με το σεις και με το σας»</p>

<p>από το συνομιλητή-αποδέκτη.</p>		<p>μαθητές μαθαίνουν να ακούν προσεκτικά το συνομιλητή και, όταν δεν καταλαβαίνουν κάτι, να ρωτούν με ευγενικό τρόπο. 9α. Αφηγούνται ή περιγράφουν κάτι (π.χ. ένα συμβάν στην αυλή του σχολείου, μία ταινία που είδαν κτλ.) από διαφορετικές σκοπιές. 9β. Δηγούνται ένα παραμύθι π.χ. «Τα τρία γουρουνάκια» από μια άλλη οπτική (π.χ. την οπτική του Κακού Λύκου). 10, 11. Αναστοχασμός στην τάξη σχετικά με την παραγωγή λόγου των μαθητών στο σχολικό πλαίσιο.</p>	
------------------------------------	--	---	--

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα-Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Διευρύνουν τις αρχικές τους γνώσεις σχετικά με τις λειτουργίες του γραπτού λόγου. 2. Συνειδητοποιούν τους λόγους για τους οποίους χρειάζεται να κατακτήσει κανείς το μηχανισμό ανάγνωσης (λειτουργικός γραμματισμός, αναδυόμενος γραμματισμός). 3. Αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς σκοπούς της ανάγνωσης (απόκτηση πληροφορίας, ενημέρωση, απόλαυση). 4. Διαβάζουν κάποιες λέξεις ολικά-αυτοματοποιημένα, χρησιμοποιώντας την προηγούμενη γνώση τους ή μαντεύοντας ή επιβεβαιώνοντας λέξεις, χρησιμοποιώντας γραφοφωνημικές αντιστοιχίες, σημασιολογικές ή συντακτικές αλληλουχίες. 5. Χρησιμοποιούν στρατηγικές για να βγάλουν νόημα από τα γλωσσικά, οπτικά και δομικά στοιχεία των κειμένων. 6. Συνειδητοποιούν τον τρόπο που οργανώνονται οι πληροφορίες των πολυτροπικών κειμένων. 7. Ανασύρουν στρατηγικές για να κατανοήσουν το νόημα (διαβάζοντας και ξαναδιαβάζοντας) ή συλλαβίζοντας. 8. Κατανοούν υποστηρικτικά κείμενα ανακαλώντας ή εντοπίζοντας πληροφορίες που 	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Η κοινωνική ζωή, Ο άνθρωπος και η υγεία του, Η σύγχρονη τεχνολογία και ο άνθρωπος, Το ταξίδι</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> Έντυπα όπως λογαριασμοί, αποδείξεις αγορών, εισιτήρια -Προσκλήσεις, αφίσες, ανακοινώσεις, επιστολές, ευχετήριες κάρτες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μαγειρικές συνταγές, οδηγίες παιχνιδιών, κατάλογοι, ετικέτες προϊόντων, λεζάντες -Παραμύθια, εικονογραφημένα βιβλία, εξώφυλλα βιβλίων, τουριστικοί οδηγοί -Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. διαφημίσεις, κόμιξ) -Χάρτες, απλοί πίνακες και σχεδιαγράμματα, φόρμες αιτήσεων</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι μαθητές μέσα από την επεξεργασία γραπτών κειμένων που αναζήτησαν στο διαδίκτυο ή σε άλλες πηγές έρχονται σε επαφή με διάφορα είδη του γραπτού λόγου και κατανοούν τις λειτουργίες που αυτός επιτελεί. 2α. Οι μαθητές καλούνται να αντιμετωπίσουν μέσα στην τάξη προβληματικές καταστάσεις, η διαχείριση των οποίων απαιτεί δεξιότητες ανάγνωσης. 2β, 3. Επεξεργασία στην τάξη ποικίλων εντύπων και σύγκρισή τους (π.χ. πρόσκλησης, καταλόγου, σημειωμάτων, αφισών, εφημερίδων, περιοδικών κτλ.). 4. Τα παιδιά επεξεργάζονται ερεθίσματα γραπτού λόγου που βρίσκονται στις τάξεις (λειτουργικοί πίνακες αναφοράς, ανακοινώσεις, πινακίδες, έντυπα, βιβλία) ή στο ευρύτερο περιβάλλον τους (ταμπέλες με τις οδούς, διαφημίσεις, αφίσες, πινακίδες στο σούπερ μάρκετ, προσκλήσεις, εφημερίδες). 5, 6, 7. Με αφορμή τις σελίδες του βιβλίου ή άλλο έντυπο υλικό που προσκόμισαν οι μαθητές, ο δάσκαλος τους ζητά να προσπαθήσουν να καταλάβουν τι μπορεί να λέει το κείμενο και να του εξηγήσουν πώς το κατάλαβαν. Οι μαθητές ανασύρουν εμπειρίες από προηγούμενες επαφές με γραπτά κείμενα, 	<p>Ενότητα Α2: Η παρέα, πρώτη επαφή με ποικίλα είδη λόγου, όπως πεζός, έμμετρος, αίνιγμα</p> <p>Ενότητα Α3: Αφίσα, συνταγή, λάχνισμα</p> <p>Ενότητα Α4: Παραμύθι, κάρτα, οδηγίες κατασκευής</p> <p>Ενότητα Β5: Έκφραση συναισθημάτων, εντυπώσεις</p> <p>Ενότητα Β6: Αγγελία, ταυτότητα</p> <p>Β7, 8: Επιστολή, χάρτης, συνταγή, ημερολόγιο, περιγραφικός ορισμός, οδηγίες, αφηγηματικός λόγος, πληροφοριακό κείμενο, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά</p> <p>Ενότητες Β9-10: ανακοίνωση, πρόσκληση, πληροφοριακό-αφηγηματικό κείμενο, πίνακες, διαγράμματα, γραφήματα</p> <p>Αυθεντικά έντυπα,</p>

<p>βρίσκονται στο κείμενο, αναδιηγούμενοι/εξ γεγονότα, με στόχο να συνοψίσουν τις πληροφορίες και να καταλήξουν σε απλά συμπεράσματα από οπτικά, έντυπα ή ηλεκτρονικά κείμενα.</p> <p>9. Διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις μορφολογικές καταλήξεις των λέξεων (κλίση ουσιαστικών και ρημάτων) και συνειδητοποιούν το λειτουργικό τους ρόλο (π.χ. πληθυντικός ευγενείας, χρήση παρελθοντικών χρόνων σε αφηγήσεις, χρήση προστακτικής σε κατευθυντικά κείμενα κτλ.).</p> <p>10. Αναλύουν διαισθητικά τις λέξεις σε μορφήματα και τα κείμενα σε συντακτικές φράσεις, με σκοπό τη διευκόλυνση της ανάγνωσης και της πρωτοεπίπεδης κατανόησης.</p> <p>11. Διευρύνουν το λεξιλόγιό τους.</p> <p>12. Διερευνούν τον τρόπο που τα κείμενα χρησιμοποιούν μεταφορικό λόγο, για να σχηματίσουν εικόνες ή ομοιοκαταληξία.</p> <p>13. Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία).</p>		<p>συζητούν και ανακοινώνουν τα πορίσματά τους εξηγώντας τον τρόπο που έφτασαν σε αυτά.</p> <p>6α. Μετασχηματισμοί των μορφών οπτικής αναπαράστασης ενός κειμένου (μορφή γραμμάτων, γραμματοσειρά, οπτική διάταξη στοιχείων) και συζήτηση των αλλαγών που επιφέρουν οι μετασχηματισμοί αυτοί στο κοινωνικό νόημα και την αποδεκτότητα του κειμένου.</p> <p>6β. Μετασχηματισμοί μονοτροπικών κειμένων σε πολυτροπικά και αντίστροφα, και συζήτηση των αλλαγών που επιφέρουν οι μετασχηματισμοί αυτοί.</p> <p>8. Παιχνίδια - δραστηριότητες προσδιορισμού πληροφοριών που στο ένα κείμενο παρουσιάζονται ως βασικές, ενώ σε άλλο ή άλλα ως απόρροια της γνώσης που εκλαμβάνεται ως γνωστή στους αποδέκτες και στις αποδέκτριες.</p> <p>9, 10, 11. Παιχνίδια διερεύνησης, με στόχο τη διάκριση ποιότητας πληροφοριών, τη διάκριση, δηλαδή, πληροφοριών σε ψευδείς («φανταστικές») και αληθείς («πραγματικές»).</p> <p>9, 10, 11. Παιχνίδια με μορφήματα: σπάσιμο λέξης σε μορφήματα, τοποθέτηση μορφημάτων σε ακατάλληλες θέσεις, ρίμες με μορφήματα.</p> <p>-Παιχνίδια στον προφορικό λόγο με τεμαχισμό φράσεων ή κειμένων σε μικρότερα νοηματικά σύνολα.</p> <p>9, 10, 11. Οι μαθητές καλούνται να βρουν τη σημασία ή τις σημασίες νέων λέξεων χρησιμοποιώντας το γλωσσικό/εξωγλωσσικό συγκείμενο ή καταφεύγοντας στο σχολικό λεξικό. Καταγράφουν τις σχετικές πληροφορίες στο προσωπικό τους λεξικό.</p>	<p>ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα του επιπέδου των μαθητών και μαθητριών της τάξης που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
--	--	--	---

		<p>9, 10, 11. Οργανώνονται δραστηριότητες που περιλαμβάνουν αναζήτηση στη βιβλιοθήκη, τα λεξικά και κείμενα που φέρνει ο δάσκαλος στην τάξη για τη δημιουργία οικογενειών λέξεων και γλωσσικών χαρτών.</p> <p>13. Οι μαθητές ασκούνται με βιωματικό τρόπο στη χρήση στρατηγικών κατανόησης κειμένου και στη συνέχεια αξιολογούν την επιτυχία της κάθε στρατηγικής ανάλογα με τον τύπο του κειμένου.</p>	
--	--	---	--

Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>1. Διευρύνουν τις αρχικές τους γνώσεις σχετικά με τις λειτουργίες του γραπτού λόγου.</p> <p>2. Αρχίζουν να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς σκοπούς της ανάγνωσης (αναζήτηση πληροφορίας, επίλυση προβλήματος, απόλαυση και ψυχαγωγία).</p> <p>3. Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που απαρτίζουν το πλαίσιο του κειμένου.</p> <p>4. Αναγνωρίζουν ένα μονοτροπικό από ένα πολυτροπικό κείμενο.</p> <p>5. Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου).</p> <p>6. Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του γραπτού κειμένου (υποθέσεις με βάση τα συμφοραζόμενα, το ευρύτερο πλαίσιο, αξιοποίηση εικόνας, τίτλου, λέξεων κλειδιών).</p> <p>7. Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές, μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο.</p> <p>8. Διευρύνουν και σταθεροποιούν τις γνώσεις τους σχετικά με τις μορφολογικές καταλήξεις των λέξεων (κλίση ουσιαστικών και ρημάτων) και συνειδητοποιούν το λειτουργικό τους ρόλο (π.χ. πληθυντικός ευγενείας, χρήση παρελθοντικών χρόνων σε αφηγήσεις, χρήση προστακτικής σε κατευθυντικά κείμενα κτλ.).</p> <p>9. Διευρύνουν το λεξιλόγιό τους (αρχική διάκριση</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Η κοινωνική ζωή, Ο άνθρωπος και η υγεία του, Η σύγχρονη τεχνολογία και ο άνθρωπος, Το ταξίδι</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> Έντυπα όπως λογαριασμοί, αποδείξεις αγορών, εισιτήρια -Προσκλήσεις, αφίσες, ανακοινώσεις, επιστολές, ευχετήριες κάρτες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μαγειρικές συνταγές, οδηγίες παιχνιδιών, κατάλογοι, ετικέτες προϊόντων, λεζάντες -Παραμύθια, εικονογραφημένα βιβλία, εξώφυλλα βιβλίων, τουριστικοί οδηγοί -Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. διαφημίσεις, κόμιξ)</p>	<p>1. Οι μαθητές επεξεργάζονται στην τάξη πληθώρα γραπτών κειμένων και τα ταξινομούν με βάση τη λειτουργικότητά τους.</p> <p>2α. Οι μαθητές βρίσκονται αντιμέτωποι με προβληματικές καταστάσεις και καταφεύγουν σε γραπτά κείμενα για να τις επιλύσουν.</p> <p>2β. Συμμετοχή σε αναγνωστικές εμπυχωσεις.</p> <p>4. Αντιπαραβολή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων στην τάξη π.χ. μετατροπή αφηγήματος σε κόμικ (ηλεκτρονικά ή μη) και αντίστροφα.</p> <p>5. Οι μαθητές προσεγγίζουν τα κείμενα με τη βοήθεια διαφορετικού τύπου ερωτήσεων, οι οποίες άλλοτε πριμοδοτούν τη συνολική κατανόηση, άλλοτε εστιάζουν σε συγκεκριμένη πληροφορία, άλλοτε εκμαιεύουν μια προσωπική ερμηνεία του κειμένου.</p> <p>6. Τα παιδιά ασκούνται στη διατύπωση και έλεγχο υποθέσεων σχετικά με τα κείμενα που επεξεργάζονται.</p> <p>7. Οι μαθητές επεξεργάζονται στην τάξη και μαθαίνουν να «διαβάζουν» συνεχή και μη συνεχή κείμενα π.χ. παρουσιάζουν τα δεδομένα ενός πίνακα σε κείμενο, ή διαβάζουν ένα χάρτη και αντλούν πληροφορίες από αυτόν.</p> <p>8α. Παιγνιώδεις δραστηριότητες που εξασκούν τους μαθητές στην κλίση ουσιαστικών και ρημάτων.</p> <p>8β. Οι μαθητές συζητούν στην τάξη τη λειτουργία διαφορετικών γραμματικών δομών και διατυπώνουν υποθέσεις για τη χρήση τους.</p>	<p>Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 4 «Ετοιμασίες για το ταξίδι», Ενότητα 5 «Πάμε για ψώνια», Ενότητα 6 «Είμαστε έτοιμοι;»</p> <p>4. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 18 «Ένα βιβλίο που σε ταξιδεύει»</p> <p>6. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 14 «Με προσκαλούν και προσκαλώ»</p> <p>7. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 18 «Ένα βιβλίο που σε ταξιδεύει»</p> <p>8. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 17 «Εφημερίδες! Εφημερίδες!», 18 «Ένα βιβλίο που σε ταξιδεύει», 19 « Τα μάθατε τα νέα;», 20 «Ποιος είναι; Τι κάνει;», 22 «Πώς γίνεται, πώς</p>
---	---	--	---

<p>μεταξύ λόγιου και μη λόγιου λεξιλογίου, γενικού και ειδικού λεξιλογίου, επίσημου και ανεπίσημου, διαλεκτικού και λεξιλογίου της Κοινής Νεοελληνικής).</p> <p>10. Αναγνωρίζουν τη λειτουργία βασικών μορφών κειμενικής οργάνωσης.</p> <p>11. Αναγνωρίζουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης καθώς και τυπογραφικών συμβάσεων (π.χ. τύπο και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα, κτλ).</p> <p>12. Αναγνωρίζουν την προθετικότητα του συγγραφέα.</p> <p>13. Αρχίζουν να αναγνωρίζουν στοιχεία που υπονοούνται και μπορούν σιγά σιγά να κατανοούν το χιούμορ.</p> <p>14. Αρχίζουν να αξιολογούν τα υπό ανάγνωση κείμενα και την αποτελεσματικότητά τους.</p>		<p>9α. Κατασκευή λεξικού της τάξης και προσωπικού λεξικού των μαθητών, όπου σημειώνονται λέξεις και σχέσεις μεταξύ των λέξεων (συνώνυμα, αντώνυμα).</p> <p>9β. Παιχνίδια με οικογένειες λέξεων και χρήση ηλεκτρονικών εννοιολογικών χαρτών.</p> <p>10. Μετασχηματισμός κειμένων με αλλαγή ή κατάργηση δεικτών κειμενικής οργάνωσης.</p> <p>11. Μετασχηματισμός κειμένων με απαλοιφή των σημείων στίξης.</p> <p>12, 13, 14. Με τη βοήθεια ερωτήσεων διερευνούν την προθετικότητα των κειμένων, επεξεργάζονται χιουμοριστικά κείμενα και αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους.</p>	<p>παίζεται.»</p> <p>9. Γλώσσα Β' Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 18 «Ένα βιβλίο που σε ταξιδεύει»</p> <p>11. Γλώσσα Β' Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 7 «Πώς λέμε ΟΧΙ;»</p> <p>13. Γλώσσα Β' Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητα 23 «Για να γελάσουμε Αυθεντικά έντυπα, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα του επιπέδου των μαθητών και μαθητριών της τάξης που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
--	--	--	---

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα-Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σχεδιάζουν και οργανώνουν το δικό τους γραπτό χρησιμοποιώντας πρότυπα, ζωγραφιές, παρατηρήσεις ή σχόλια και απλές περιγραφές. 2. Χρησιμοποιούν το κατάλληλο για την περίπτωση λεξιλόγιο. 3. Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση γραμματικές δομές και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής. 4. Επιλέγουν τα γλωσσικά ή οπτικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν σε ένα πολυτροπικό κείμενο. 5. Εφαρμόζουν τους απαραίτητους γραμματικούς κανόνες (κλίση, σύνταξη, ορθογραφία) και χρησιμοποιούν χρηστικά βοηθήματα (λεξικά, γραμματικές, πίνακες κλίσεων, συντακτικά), για να επαληθεύσουν τις επιλογές τους. 6. Χρησιμοποιούν απλά λογισμικά για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων, για να αναπαραστήσουν τις ιδέες τους. 7. Χρησιμοποιούν τα βασικά σημεία στίξης. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Η κοινωνική ζωή, Ο άνθρωπος και η υγεία του, Η σύγχρονη τεχνολογία και ο άνθρωπος, Το ταξίδι</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> -Προσκλήσεις, αφίσες, ανακοινώσεις, επιστολές, ευχετήριες κάρτες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μαγειρικές συνταγές, οδηγίες παιχνιδιών, κατάλογοι, ετικέτες προϊόντων, λεζάντες, σημειώματα, μηνύματα. -Παραμύθια, εικονογραφημένα βιβλία, τουριστικοί οδηγοί, ρεπορτάζ -Περιγραφή προσώπων, αντικειμένων, χώρου -Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. διαφημίσεις, κόμιξ)</p>	<p>1α. Μέσα από τεχνικές όπως η ιδεοθύελλα ή η εκπόνηση σχεδιαγράμματος, τα παιδιά επιλέγουν τα στοιχεία που θα συμπεριλάβουν στο μήνυμά τους. 1β, 2α, 3α. Πειραματισμοί με καθοδηγημένη γραφή (δόμηση λέξεων-κειμένων με βάση εικόνες, προεπιλογή θεματικού λεξιλογίου, σχολιασμός ύφους κ.ο.κ.). 1γ, 2β, 3β. Ο μαθητής ζωγραφίζει σε ηλεκτρονικό περιβάλλον και συνδέει εκφράσεις με κομμάτια της ζωγραφιάς ή προσθέτει διαλόγους μέσα σε σύννεφα cartoon με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. 4. Παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (ιστορίες με λέξεις και εικόνες, αφηγήσεις με τη μορφή διαλόγων σε κόμικς, κατάλογοι, απλές προσκλήσεις, συνταγές, ηλεκτρονικό βιβλίο για το κάθε γράμμα, π.χ. παρουσίαση Power point). 5, 7. Αυτοδιόρθωση των παραγόμενων κειμένων από τους μαθητές με τη βοήθεια λεξικών, γραμματικών και πινάκων. 6. Συμμετοχή σε σχέδια εκπαιδευτικής δράσης και χρήση απλών λογισμικών για παραγωγή πολυτροπικών κειμένων που θα προκύψουν.</p>	<p>Κείμενα των κειμενικών τύπων που περιγράφονται στη β΄ στήλη</p>

Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>1. Αποφασίζουν ποια είναι τα ουσιώδη στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν στο κείμενό τους.</p> <p>2. Επιλέγουν το κειμενικό είδος που θα χρησιμοποιήσουν.</p> <p>3. Χρησιμοποιούν το κατάλληλο για την περίπτωση λεξιλόγιο.</p> <p>4. Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση γραμματικές δομές και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής.</p> <p>5. Επιλέγουν τα γλωσσικά ή οπτικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν σε ένα πολυτροπικό κείμενο.</p> <p>6. Εφαρμόζουν τους απαραίτητους γραμματικούς κανόνες (κλίση, σύνταξη, ορθογραφία) και χρησιμοποιούν χρηστικά βοηθήματα (λεξικά, γραμματικές, πίνακες κλίσεων, συντακτικά), για να επαληθεύσουν τις επιλογές τους.</p> <p>7. Χρησιμοποιούν τα βασικά σημεία στίξης αυξάνοντας τη λειτουργικότητα των κειμένων τους.</p> <p>8. Χειρίζονται κειμενογράφο και επιλέγουν κατάλληλες οπτικές και τυπογραφικές συμβάσεις (π.χ τύπο και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα, κτλ.).</p> <p>9. Επιχειρούν σταδιακά να προβάλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με ένα θέμα.</p> <p>10. Αυτοαξιολογούν το κείμενό τους με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, τήρηση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους, δείκτες συνοχής του κειμένου, γραμματική του κειμένου, προβολή της οπτικής τους) και προβαίνουν σε διορθώσεις όπου</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i> Η κοινωνική ζωή, Ο άνθρωπος και η υγεία του, Η σύγχρονη τεχνολογία και ο άνθρωπος, Το ταξίδι</p> <p><i>Κειμενικά είδη:</i> -Προσκήσεις, αφίσες, ανακοινώσεις, επιστολές, ευχετήριες κάρτες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μαγειρικές συνταγές, οδηγίες παιχνιδιών, κατάλογοι, ετικέτες προϊόντων, λεξάντες, σημειώματα, μηνύματα, αγγελίες -Παραμύθια, εικονογραφημένα βιβλία, τουριστικοί οδηγοί, ρεπορτάζ -Περιγραφή προσώπων, αντικειμένων, χώρου -Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. διαφημίσεις, κόμιξ)</p>	<p>1α. Ασκήσεις οργάνωσης κειμένου στην τάξη και παραγωγή κειμένου με υποβοήθηση. Χρήση της λειτουργίας των σχολίων στον κειμενογράφο.</p> <p>1β. Ανάλυση βασικών χαρακτηριστικών των υπό παραγωγή κειμένων (έκταση, τύπος πληροφορίας, μορφή), με σκοπό να αξιοποιηθούν ως πόροι για τη συγγραφή.</p> <p>2. Μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν το κειμενικό είδος που είναι προσφορότερο για την κάθε κοινωνική κατάσταση (π.χ. πρόσκληση σε εκδήλωση που οργανώνουν, ανακοίνωση, αφίσα, λεξάντα κ.ά.).</p> <p>3α. Ασκήσεις χρήσης λεξικού κατά τη διαδικασία παραγωγής κειμένων.</p> <p>3β, 4α. Εργασία σε ομάδες. Παιχνίδια-δοκιμές παραγωγής γραπτού λόγου σε χαρτί του μέτρου. Συζήτηση για την καταλληλότητα ή την επάρκεια των προτεινόμενων κειμένων (επιλογή γλωσσικών στοιχείων και ύφους, οπτικών στοιχείων, ηχητικής επένδυσης κ.ά.).</p> <p>4β. Ασκήσεις χρήσης μηχανισμών κειμενικής συνοχής με υποβοήθηση.</p> <p>5α. Οργάνωση δράσεων όπου οι μαθητές καλούνται να αποφασίσουν (π.χ. στην κατασκευή αφίσας, σύνταξη πρόσκλησης ή άρθρου σε εφημερίδα σχολείου) για το πώς θα καταλείμουν γλωσσικό υλικό, εικόνες, χάρτες ή διαγράμματα.</p> <p>5β. Αντιπαραβολή σημειωτικών μέσων, όπως</p>	<p>1.Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>», Ενότητα 13 «Μεσ στο μουσείο»</p> <p>2. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού «<i>Ταξίδι στον κόσμο της Γλώσσας</i>» Ενότητες 9 «Που λες, είδα...», 12 «Ποπο! Κόσμος που περνά!», 13 «Μεσ στο μουσείο», 19 «Τα μάθατε τα νέα;»</p> <p>Κείμενα των κειμενικών τύπων που περιγράφονται στη β΄ στήλη</p>
---	---	--	---

<p>το κρίνουν αναγκαίο.</p>		<p>είναι, για παράδειγμα, ο τύπος και το μέγεθος της γραμματοσειράς σε πολυτροπικά κείμενα. 6, 7, 10. Αυτοαξιολόγηση στην τάξη των παραγόμενων κειμένων με τη βοήθεια χρηστικών βοηθημάτων. 8. Χρήση στην τάξη λογισμικών για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων που προκύπτουν από ομαδικές εργασίες. 9. Εργασία σε ομάδες. Κάθε ομάδα καλείται να δώσει λύση σε ένα πρόβλημα ή να τοποθετηθεί σε ένα θέμα που μελετήθηκε ή προέκυψε στη σχολική ζωή ή την επικαιρότητα, υιοθετώντας το ρόλο ενός εμπλεκόμενου ατόμου ή φορέα. 10. Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης των παραγόμενων κειμένων με χρήση βοηθημάτων.</p>	
-----------------------------	--	--	--

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.3 Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διακρίνουν με ευχέρεια τους φθόγγους μέσα στη λέξη και τις λέξεις μέσα στην πρόταση. ✓ Παρατηρούν τα παραγλωσσικά φαινόμενα (επιτονισμός, ύψος της φωνής, εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις του σώματος) και αντιλαμβάνονται την επικοινωνιακή λειτουργία τους σε συνάρτηση με τα λόγια που συνοδεύουν. ✓ Αναγνωρίζουν και περιγράφουν διαθέσεις, συναισθήματα και επικοινωνιακές προθέσεις των ομιλητών με κριτήρια όπως η επιλογή λέξεων, η σύνταξη κτλ. ✓ Αντιλαμβάνονται τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου. ✓ Εφαρμόζουν προφορικές οδηγίες. ✓ Αναγνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σε διαφορετικά είδη και επίπεδα ύφους προφορικού λόγου. ✓ Συνειδητοποιούν τους σκοπούς της ακρόασης κειμένων (π.χ. ακρόαση για πρόσκτηση πληροφοριών, επισήμανση πληροφοριών, επίλυση προβλήματος, απόλαυση 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σχολική ζωή ✓ Κοινωνικές σχέσεις ✓ Η ζωή στο σπίτι και στη γειτονιά ✓ Γη και Θάλασσα ✓ Περιβάλλον ✓ Ανακύκλωση ✓ Ιστορίες του χειμώνα ✓ Ο καιρός ✓ Κοινωνικές εκδηλώσεις ✓ Ανθρώπινα έργα και κατασκευές ✓ Άνθρωποι και μηχανές ✓ Λαϊκά παραμύθια-μύθοι ✓ Αγροτικές εργασίες ✓ Παραδοσιακές εργασίες ✓ Υγιεινή διατροφή ✓ Παιδιά του κόσμου <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Κείμενα-σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες) ✓ Μαρτυρίες-βιωματική αφήγηση ✓ Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες ✓ Κόμικς ✓ Χάρτες 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ παιχνίδια ρόλων ✓ παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ✓ προετοιμασία θεατρικών παραστάσεων ✓ ανακοινώσεις σε ακροατήριο ✓ απαγγελίες και θεατρικά δρώμενα σε σχολικές γιορτές ✓ ακρόαση ανάγνωσης παραμυθιών ✓ ακρόαση και ανάλυση ραδιοφωνικών εκπομπών και μηνυμάτων ✓ διεξαγωγή παιχνιδιών μετά από ακρόαση και προφορική επεξεργασία των κανόνων τους ✓ διάλογος μεταξύ των μελών της τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών και αναγνωστριών για την ανάδειξη του νοήματος ενός κειμένου ✓ σύγκριση διαφορετικών κειμένων και κειμενικών ειδών για το ίδιο θέμα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Γ' Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Γ' και Δ' Δημοτικού, προσφέρονται για δραστηριότητες κατανόησης προφορικών κειμένων, εφόσον περιλαμβάνουν ασκήσεις παραγωγής προφορικού λόγου και αξιοποιούν υλικό από προφορικά κείμενα. <p>Ενδεικτικά:</p> <p>B.M.: τ.α. σ. 29 άσκηση 2 B.M.: τ.α. σ. 37 άσκηση 2 B.M.: τ.β. σ. 16 άσκηση 2 B.M.: τ.β. σ. 40 άσκηση 2 B.M.: τ.α. σ. 48 άσκηση 7 & 8 B.M.: τ.α. σ. 66 άσκηση 2 B.M.: τ.α. σ. 66 άσκηση 4 B.M.: τ.β. σ. 29 άσκηση 2 & 3 B.M.: τ.β. σ. 29 άσκηση 6 B.M.: τ.γ. σ. 20 άσκηση 2</p>

<p>κ.ο.κ.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες στο περιεχόμενο του κειμένου. ✓ Συμμετέχουν σε διάλογο εκπαιδευτικών και μαθητών και μαθητριών στα πλαίσια του κριτικού γραμματισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ημερολογιακά κείμενα ✓ Εννοιολογικοί χάρτες ✓ Μικρές αγγελίες ✓ Μύθοι ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά κείμενα (συνταγές, κατάλογοι, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Εγκυκλοπαιδικά κείμενα ✓ Διαφημιστικά φυλλάδια ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Τεχνικές περιγραφές ✓ Πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα ✓ Οδηγοί μέσω μεταφοράς ✓ Κείμενα επιστημονικής φαντασίας ✓ Διαφημιστικοί και πληροφοριακοί πίνακες ✓ Λαϊκά παραμύθια ✓ Παροιμίες ✓ Λαϊκό θέατρο ✓ Μαρτυρίες ✓ Λεζάντες ✓ Διαγράμματα ✓ Ενημερωτικά έντυπα 		<p>Τ.Ε.: τ.α. σ. 21 άσκηση 3 (προφορική)</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	---	--	--

Β. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προφέρουν τονίζοντας σωστά τις λέξεις. ✓ Διαβάζουν μεγαλόφωνα αποδίδοντας τα σημεία στίξης και το νόημα του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν σταδιακά σύνθετη προτασιακή δομή. ✓ Συμμετέχουν σε συζητήσεις με κατάλληλες ερωτήσεις, απαντήσεις και προτάσεις. ✓ Ανακοινώνουν σε ακροατήριο στοιχεία ενός μαθήματος, μιας συζήτησης, ενός αναγνώσματος, ενός ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού προγράμματος, μιας ταινίας κτλ. ✓ Διατυπώνουν υποθέσεις ή εναλλακτικές εκδοχές για τη συνέχεια μιας αφήγησης. ✓ Συνειδητοποιούν τα παραγλωσσικά φαινόμενα της δικής τους ομιλίας προσαρμόζοντάς τα αναλόγως. ✓ Αξιολογούν τα λεγόμενά τους με κριτήριο την επενέργειά τους στους αποδέκτες. ✓ Διατυπώνουν ερωτήματα, προσδιορίζουν προβλήματα, αναζητούν απαντήσεις στα προβλήματα που έχουν τεθεί, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα. ✓ Μαθαίνουν να καταλήγουν σε συμπεράσματα και προτάσεις, δημοσιοποιούν τα κείμενά τους στην κοινότητα και δέχονται την κριτική της. ✓ Ασκούνται στην ενεργητική αξιοποίηση της 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και είδη και τύποι κειμένων που περιγράφονται στην κατανόηση προφορικών κειμένων</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ αναγνώσεις παραμυθιών ✓ ανακοινώσεις σε ακροατήριο ✓ αφηγήσεις και αναδιηγήσεις πραγματικών ή φανταστικών ιστοριών ✓ αναφορές προσωπικών παρατηρήσεων συναφών με τα περιεχόμενα των σχολικών μαθημάτων ✓ δομημένοι διάλογοι με ορισμένο στόχο και πιθανούς «κριτές» τους μαθητές ✓ δραστηριότητες ακρόασης και ομιλίας που περιλαμβάνουν προσομοίωση περιστάσεων της πραγματικής ζωής ✓ θεατρικά παιχνίδια ✓ θεατρικές παραστάσεις ✓ συνεντεύξεις ✓ αξιοποίηση των περιστάσεων και των συμβάντων της σχολικής ζωής με στόχο την παραγωγή λόγου από τους μαθητές ✓ βιοματικές αναδιηγήσεις ✓ παραγωγή διαλόγων με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό ✓ προφορικά κείμενα σε δομημένα πλαίσια (σχολείο, συζητήσεις σε τηλεοπτικές εκπομπές, σειρές κτλ.) ✓ παιχνίδια ρόλων όπου οι μαθητές βιώνουν τους χαρακτήρες των πρωταγωνιστών ✓ παραγωγή προφορικών πολυτροπικών κειμένων, που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο/μουσική και εικόνα, π.χ. διαφημίσεις, 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Γ' Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Γ'-Δ' Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής προφορικών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Β.Μ.: τ.α. σ. 48 άσκηση 9 & 10</p> <p>Β.Μ.: τ.α. σ. 66 άσκηση 3, 4 & 5</p> <p>Β.Μ.: τ.β. σ. 16 άσκηση 4</p> <p>Β.Μ.: τ.β. σ. 29 άσκηση 4</p> <p>Β.Μ.: τ.β. σ. 29 άσκηση 7</p> <p>Β.Μ.: τ.β. σ. 40 άσκηση 2</p> <p>Β.Μ.: τ.β. σ. 68 άσκηση 5</p> <p>Β.Μ.: τ.γ. σ. 20 άσκηση 4</p> <p>Β.Μ.: τ.γ. σ. 42 άσκηση 2</p> <p>Β.Μ.: τ.γ. σ. 51 άσκηση 2</p> <p>Β.Μ.: τ.γ. σ. 52 άσκηση 5</p> <p>Τ.Ε.: τ.α. σ. 23 άσκηση 4</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και</p>

<p>γλώσσας σε αλληλεπίδραση με άλλους σημειωτικούς κώδικες, όπως της εικόνας και του ήχου, ώστε να παράγονται πολυτροπικά κείμενα.</p>		<p>συνταγές, παραμύθια</p>	<p>μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
--	--	----------------------------	--

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διατυπώνουν υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο ενός κειμένου, εντοπίζουν τις άγνωστες λέξεις και συνάγουν τη σημασία τους από το κειμενικό περιβάλλον ή/και από την επικοινωνιακή κατάσταση. ✓ Εξοικειώνονται με τη χρήση λεξικών κατά την αναζήτηση της σημασίας και της ορθογραφίας των λέξεων κτλ. ✓ Εφαρμόζουν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο. ✓ Αντιλαμβάνονται τους τρόπους σύνδεσης των πληροφοριών ενός κειμένου και τους μηχανισμούς συνοχής του κειμένου (σύνδεσμοι, επεξηγήσεις κτλ.). ✓ Αναγνωρίζουν τα γλωσσικά μέσα (π.χ. λέξεις, φράσεις, συντακτικές δομές) που χαρακτηρίζουν την περιγραφή, την αφήγηση, τις οδηγίες. ✓ Διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στο ανεπίσημο και στο επίσημο ύφος. ✓ Παρατηρούν και αξιολογούν τα διάφορα μέσα παρουσίασης του περιεχομένου, π.χ. πίνακες, διαγράμματα, εικόνες. ✓ Εφαρμόζουν στρατηγικές «μετά από την 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σχολική ζωή ✓ Κοινωνικές σχέσεις ✓ Η ζωή στο σπίτι και στη γειτονιά ✓ Γη και θάλασσα ✓ Περιβάλλον ✓ Ανακύκλωση ✓ Ιστορίες του χειμώνα ✓ Ο καιρός ✓ Κοινωνικές εκδηλώσεις ✓ Ανθρώπινα έργα και κατασκευές ✓ Άνθρωποι και μηχανές ✓ Λαϊκά παραμύθια-μύθοι ✓ Αγροτικές εργασίες ✓ Παραδοσιακές εργασίες ✓ Υγιεινή διατροφή ✓ Παιδιά του κόσμου <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Λογοτεχνικά κείμενα (ποιήματα, διηγήματα) ✓ Κείμενα-σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες) ✓ Μαρτυρίες-βιοματική αφήγηση ✓ Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες ✓ Κόμικς ✓ Χάρτες ✓ Ημερολογιακά κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ερωτήσεις που κατευθύνουν τους μαθητές στην αναζήτηση πληροφοριών στο κείμενο ✓ αποκατάσταση της σειράς των παραγράφων σε κείμενο, βάσει ορισμένου κριτηρίου, π.χ. χρονική αλληλουχία ✓ προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων, παιχνίδια ρόλων ✓ θεατρικά παιχνίδια ✓ διατύπωση τίτλου, εναλλακτικών τίτλων ✓ αντιστοίχιση παραγράφων με πλαγιότιτλους ✓ διεξαγωγή παιχνιδιών μετά από ανάγνωση των κανόνων τους ✓ απόδοση των βασικών πληροφοριών κάθε παραγράφου ✓ σύγκριση κειμένων διαφορετικού είδους ή προέλευσης με κοινή θεματολογία ✓ μετασχηματισμός και προσαρμογή μιας παραγράφου κειμένου σε διαφορετικό ύφος ανάλογα με τον αποδέκτη ✓ καταγραφή και παρουσίαση οδηγιών, ανάλογα με τον αποδέκτη. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Γ΄ Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Γ΄-Δ΄ Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες κατανόησης γραπτών κειμένων. <p>Ενδεικτικά:</p> <p>B.M.: τ.β. σ. 23 άσκηση 5 B.M.: τ.β. σ. 41 άσκηση 3 & 4 B.M.: τ.β. σ. 42 άσκηση 5 B.M.: τ.β. σ. 44 άσκηση 5 B.M.: τ.γ. σ. 12 άσκηση 2 T.E.: τ.α. σ. 17 άσκηση 2 T.E.: τ.α. σ. 27 άσκηση 4 & 5. T.E.: τ.α. σ. 39 άσκηση 2 T.E.: τ.α. σ. 50 άσκηση 5 T.E.: τ.β. σ. 14 άσκηση 4 T.E.: τ.β. σ. 16 άσκηση 2 T.E.: τ.β. σ. 31 άσκηση 3 T.E.: τ.β. σ. 51 «Τι έχω καταφέρει» (δελτάριο αυτοαξιολόγησης) Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός ανάλογα με</p>

<p>ανάγνωση», στις οποίες ανήκουν η ανάλυση και η επανασύνθεση του περιεχομένου, οι συνδέσεις μεταξύ των τμημάτων του καθώς και με άλλα κείμενα, η αξιολόγηση της μορφής και του περιεχομένου.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποδίδουν το περιεχόμενο ενός κειμένου συνοπτικά. ✓ Εφαρμόζουν γραπτές οδηγίες. ✓ Διερευνούν εμπειρίες ανθρώπων διαφορετικών εποχών και πολιτισμών στα κείμενα που διαβάζουν. ✓ Εντοπίζουν τις συνάψεις ανάμεσα σε διαφορετικά κείμενα, π.χ. με το ίδιο θέμα ή την ίδια γνώμη για ένα θέμα. ✓ Επιλέγουν τις κατάλληλες πληροφορίες από το κείμενο για την απόδοση του κυρίως νοήματος. ✓ Σχολιάζουν τη λειτουργία της εικόνας και του ήχου στα πολυτροπικά κείμενα. ✓ Κατακτούν ειδικό λεξιλόγιο σε σχέση με το θέμα του κειμένου και το κειμενικό είδος. ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης. ✓ Εντοπίζουν στα πολυτροπικά κείμενα το ρόλο της εικόνας στην κατασκευή του νοήματος και της νοηματικής αλληλουχίας του κειμένου. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εννοιολογικοί χάρτες ✓ Μικρές αγγελίες ✓ Μύθοι ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Άρθρα εφημερίδων και περιοδικών ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά κείμενα (συνταγές, κατάλογοι, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Εγκυκλοπαιδικά κείμενα ✓ Διαφημιστικά φυλλάδια ✓ Κάρτες ✓ Ταξιδιωτικοί οδηγοί ✓ Αφίσες ✓ Τεχνικές περιγραφές ✓ Πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα ✓ Οδηγοί μέσω μεταφοράς ✓ Κείμενα επιστημονικής φαντασίας ✓ Διαφημιστικοί και πληροφοριακοί πίνακες ✓ Λαϊκά παραμύθια ✓ Παροιμίες ✓ Λαϊκό θέατρο ✓ Μαρτυρίες ✓ Λεξάντες ✓ Διαγράμματα ✓ Ενημερωτικά έντυπα 		<p>την επικοινωνιακή κατάσταση:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα χρηστικά (από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα) ✓ Κείμενα που παρέχουν μορφωτική αξία σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των μαθητών ✓ Κείμενα Συνεχή-Ασυνεχή-Μικτά, π.χ.: Διήγηση με εικόνες, Ερμηνεία φωτογραφιών ✓ Κείμενα πολυτροπικά ✓ Π.χ.: Πληροφορίες από τη σχολική ιστοσελίδα ✓ Κείμενα ηλεκτρονικά ✓ Π.χ.: πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες
---	---	--	--

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντιγράφουν με ακρίβεια. ✓ Γράφουν ορθογραφημένα: <ul style="list-style-type: none"> - αναλύοντας τις λέξεις στα συνθετικά τους εφαρμόζοντας τους ορθογραφικούς κανόνες - χρησιμοποιώντας γνώσεις για την κλίση, την ετυμολογία, τις οικογένειες λέξεων κτλ. - αξιοποιώντας λεξικά. ✓ Χρησιμοποιούν σωστά τα βασικά σημεία στίξης. ✓ Σχεδιάζουν το περιεχόμενο του κειμένου που θα συνθέσουν και στη συνέχεια το αναπτύσσουν βάσει του σχεδίου. ✓ Ελέγχουν με ορισμένα κριτήρια το γραπτό τους, αφού το ολοκληρώσουν. ✓ Προσέχουν τη χρήση των γλωσσικών μέσων κατά τη σύνθεση κειμένου και τα επιλέγουν βαθμηδόν περισσότερο συνειδητά. ✓ Συνθέτουν κείμενο για να αποδώσουν πληροφορίες άλλων σημειωτικών συστημάτων, π.χ. εικόνες, σειρές εικόνων. ✓ Επιχειρηματολογούν με συνειδητή πρόθεση να πείσουν τον αναγνώστη. ✓ Συνειδητοποιούν ειδικές παραμέτρους της κατάστασης επικοινωνίας, όπως είναι ο επικοινωνιακός σκοπός και τα κοινωνικά 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην κατανόηση προφορικών κειμένων</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ αντιγραφή επιλεγμένων χωρίων στο πλαίσιο πραγματικής ή εικονικής κατάστασης ✓ γλωσσικά παιχνίδια ✓ σύνθεση θεατρικών διαλόγων, διαλόγων σε εικονογραφημένες ιστορίες ✓ συμπλήρωση και σύνθεση αιτήσεων, επιστολών κτλ. ✓ κατασκευή αφισών ✓ ετοιμασία προσκλήσεων, γραφή ανακοινώσεων ✓ σύνταξη άρθρων για τη σχολική εφημερίδα ✓ μετασχηματισμός κειμένου σύμφωνα με ορισμένο κριτήριο, π.χ. αρχή του κειμένου από τη μέση της ιστορίας ✓ διοργάνωση και διεξαγωγή συζητήσεων με προετοιμασία ✓ απόρριψη ή επικύρωση θέσεων, απόψεων, αρχών των πρωταγωνιστών του κειμένου (γνώμη, επιχείρημα, συμπέρασμα) ✓ χρήση εννοιολογικών χαρτών (διάρθρωση) και καταγραφή βασικών δομικών στοιχείων κειμένου για την παραγωγή γραπτού λόγου ανάλογα με την κατάσταση επικοινωνίας ✓ σύνδεση δομικών στοιχείων επικοινωνιακής κατάστασης π.χ.: αφήγηση (ποιος, πού, πότε, τι κάνει, γιατί, τι γίνεται μετά, ποιο είναι το αποτέλεσμα) και δημιουργία μαθητικών κειμένων 	<p>✓ Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Γ' Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Γ'-Δ' Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής γραπτών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά: B.M.: τ.α. σ. 25 άσκηση 1 & 2 B.M.: τ.β. σ. 44 άσκηση 5 B.M.: τ.β. σ. 61 άσκηση 1 B.M.: τ.γ. σ. 17 άσκηση 6 B.M.: τ.γ. σ. 21 άσκηση 5 T.E.: τ.α. σ. 17 άσκηση 3 T.E.: τ.α. σ. 30 άσκηση 8 T.E.: τ.α. σ. 57 άσκηση 4 T.E.: τ.β. σ. 11 άσκηση 6 T.E.: τ.β. σ. 15 άσκηση 3 T.E.: τ.β. σ. 44 άσκηση 5 T.E.: τ.β. σ. 49 άσκηση 3</p> <p>Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση: ✓ Κείμενα χρηστικά</p>

<p>χαρακτηριστικά όσων συμμετέχουν.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συντάσσουν περιλήψεις διαφόρων βαθμών σύμπτυξης. ✓ Σχεδιάζουν και μετασχηματίζουν κείμενα σε διαφορετικά είδη λόγου, μετά από διαπραγμάτευση, ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες. ✓ Κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί το λεξιλόγιο και η γραμματική, για να δηλωθεί η εναλλαγή από θέμα σε θέμα (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Λαμβάνουν αποφάσεις σε σχέση με τις γραμματικές, τις λεξιλογικές, τις υφολογικές δομές, τη γλωσσική ποικιλία κτλ. που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωση ενός κειμενικού είδους, για παράδειγμα επιλέγουν τους κατάλληλους ρηματικούς χρόνους στα αφηγηματικά κείμενα, επιλέγουν τις κατάλληλες εγκλίσεις για κείμενα οδηγιών (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Χρησιμοποιούν πολυτροπικά στοιχεία (διαγράμματα, πίνακες κτλ.) για τη στήριξη των πληροφοριών, έτσι ώστε να είναι κατανοητές στους αποδέκτες. ✓ Αξιοποιούν διακειμενικές συνδέσεις (συσχετίσεις με άλλα κείμενα παρόντα ή με την εμπειρία και την τοπική κοινότητα των παιδιών) για την παρουσίαση των πληροφοριών του κειμένου με τρόπο κατανοητό. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, αραχνογράμματα με οικογένειες λέξεων αλφαβητική σειρά λέξεων, αντιστοίχιση λέξεων και φράσεων με συνώνυμες, αντιστοίχιση προτάσεων με σωστή σημασία ✓ ανάδειξη της πολυτροπικότητας των κειμένων, π.χ. ✓ μιας ευχετήριας κάρτας, αφίσας ή διαφήμισης ✓ παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (με εικόνα και ήχο) για τις ανάγκες συγκεκριμένης περίπτωσης επικοινωνίας (π.χ.: πολυτροπικά κείμενα για τη δημοσιοποίηση και ανάρτηση δράσης στη σχολική ιστοσελίδα) ✓ πειραματισμοί με καθοδηγημένο γράψιμο (δόμηση κειμένων, με βάση εικόνες ή αυτοτελείς τίτλους ή ημιτελείς προτάσεις/παραγράφους, μέσω ιδεοθύελλας κ.ο.κ.) ✓ πειραματισμοί με δημιουργική γραφή. 	<p>(από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα Συνεχή-Ασυνεχή-Μικτά ✓ Π.χ.: Διήγηση με εικόνες, Ερμηνεία φωτογραφιών ✓ Κείμενα πολυτροπικά ✓ Π.χ.: Πληροφορίες από τη σχολική ιστοσελίδα ✓ Κείμενα Ηλεκτρονικά ✓ Π.χ.: πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες.
--	--	---	--

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.4 Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα-Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διακρίνουν με ευχέρεια τους φθόγγους μέσα στη λέξη και τις λέξεις μέσα στην εκφωνούμενη πρόταση. ✓ Κατανοούν την πραγματολογική λειτουργία των λεγομένων συνδέοντάς τα με την αντίστοιχη επικοινωνιακή περίσταση. ✓ Παρατηρούν τα παραγλωσσικά φαινόμενα (επιτονισμός, ύψος της φωνής, εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις του σώματος) και αντιλαμβάνονται την επικοινωνιακή λειτουργία τους σε συνάρτηση με τα λόγια που συνοδεύουν. ✓ Αναγνωρίζουν και περιγράφουν διαθέσεις, συναισθήματα και επικοινωνιακές προθέσεις των ομιλητών, με κριτήριο τη μορφή (π.χ. επιλογή λέξεων) και την οργάνωση (π.χ. σειρά της αφήγησης ή της περιγραφής) των λόγων τους. ✓ Ακροώνται σκοπίμως, ώστε να εντοπίζουν πληροφορίες, να κατανοούν νοήματα, να βρίσκουν ή να συνάγουν τα βασικά σημεία των λεγομένων. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σχολική ζωή ✓ Οικογενειακή ζωή ✓ Διακοπές ✓ Ταξίδια στην Ελλάδα ✓ Ελληνικοί τόποι ✓ Οι φίλοι ✓ Τα παιδιά του κόσμου ✓ Τα παιδιά με τις «ειδικές ικανότητες» ✓ Η ζωή στην πόλη ✓ Η ζωή στο χωριό ✓ Μύθοι και έθιμα από την Ελλάδα και άλλες χώρες ✓ Το περιβάλλον και η προστασία του ✓ Διατροφή και υγεία ✓ Το θέατρο, ο κινηματογράφος, η μουσική, ο χορός, η ζωγραφική ✓ Το ραδιόφωνο και η τηλεόραση ✓ Αθλητισμός και αθλήματα ✓ Τα ζώα κοντά μας και πιο μακριά μας ✓ Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και το διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση κατάλληλων τραγουδιών: αναπαραγωγή, παρατηρήσεις σχετικά με τη μορφή, π.χ. ομοιοκαταληξία ✓ Διεξαγωγή παιχνιδιών όπου χρειάζεται προφορικός λόγος, μετά από ανακοίνωση ή και ανάλυση-επεξεργασία των κανόνων του ✓ Υπαγόρευση ✓ Σημειώσεις από προφορικό λόγο ✓ Παιχνίδια ρόλων, π.χ. μετεωρολόγος-εκφωνητής, δημοσιογράφος-ανταποκριτής ✓ Θεατρικά παιχνίδια ✓ Παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων μετά από προετοιμασία και με ορισμένα κριτήρια, τα οποία γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας στην τάξη μετά από την παρακολούθηση, π.χ. να παρατηρήσουν οι μαθητές τις διαφορές στην ομιλία (επίπεδο ύψους) των χαρακτήρων σε μία παράσταση Καραγκιόζη ✓ Προετοιμασία θεατρικών παραστάσεων ✓ Θεατρικές αναγνώσεις των μαθητών, π.χ. παραμυθιών, οι οποίες μπορούν να συνδυάζονται με κατανομή ρόλων ή «διαγωνισμό» με ορισμένο κριτήριο, π.χ. η πιο διασκεδαστική ανάγνωση. ✓ Ανακοινώσεις σε ακροατήριο ✓ Απαγγελίες και θεατρικά δρώμενα σε 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιστάσεις της σχολικής ζωής ✓ Σχολικές γιορτές ✓ Κείμενα, συνεχή και ασυνεχή, αμιγή και πολυτροπικά, και επικοινωνιακές περιστάσεις που ανήκουν στον κόσμο της εμπειρίας των μαθητών και που τον διευρύνουν ✓ Τραγούδια και βίντεο εγκεκριμένα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και επιλεγμένα από τον εκπαιδευτικό με παιδαγωγικά κριτήρια ✓ Έννοιες από όλα τα σχολικά μαθήματα ✓ Σχολικά εγχειρίδια ✓ Όλες οι ενότητες του διδακτικού πακέτου «Γλώσσα Δ' Δημοτικού» και του λογισμικού «Γλώσσα Γ'-Δ' Δημοτικού» που προσφέρονται για δραστηριότητες

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν ό,τι άκουσαν με ορισμένα κριτήρια κατά περίπτωση, π.χ. επιλογές των ομιλητών ως προς το λεξιλόγιο, την έκταση του λόγου, τα παραγλωσσικά φαινόμενα, την επενέργεια του λόγου στους ακροατές και στους ίδιους. ✓ Αντιλαμβάνονται τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου. ✓ Εφαρμόζουν προφορικές οδηγίες. ✓ Αναγνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σε διαφορετικά είδη και επίπεδα ύφους προφορικού λόγου. ✓ Απολαμβάνουν την ακρόαση αξιόλογων ομιλιών (μονολόγων, διαλόγων, συζητήσεων). ✓ Συμμετέχουν σε διάλογο εκπαιδευτικών και μαθητών και μαθητριών στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παραμύθια ✓ Λογοτεχνήματα ✓ Αινίγματα ✓ Προφορικές οδηγίες ✓ Παραγγέλματα ✓ Ραδιοφωνικά δελτία ειδήσεων ✓ Δελτία καιρού ✓ Αφηγήσεις πραγματικών ή φανταστικών συμβάντων ✓ Περιγραφές προσώπων, αντικειμένων, τόπων, διαδικασιών ✓ Λόγος που αναπτύσσεται με επεξήγηση, αιτιολόγηση, σύγκριση, αναλογία ✓ Αναφορές-«ανταποκρίσεις» ✓ Διάλογοι ✓ Συζητήσεις ✓ Πολυτροπικός προφορικός λόγος: ✓ Θεατρικοί διάλογοι, θεατρικά έργα ✓ Μονόλογοι, διάλογοι και σχολιασμοί σε κινηματογραφικές ταινίες ✓ Μονόλογοι, διάλογοι και σχολιασμοί σε βίντεο ✓ Μονόλογοι, διάλογοι και σχολιασμοί σε ταινίες ντοκιμαντέρ με προφορικό σχολιασμό (speakage) ✓ Όπερες & οπερέτες (λιμπρέτα) 	<p>σχολικές γιορτές</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ακρόαση ανάγνωσης παραμυθιών π.χ. για κατασκευή «παραμυθοσαλάτας» ✓ Ακρόαση ομιλητών, π.χ. βιντεοσκοπημένων ή διά ζώσης φωνής (προσκεκλημένων στο σχολείο ή στο χώρο της εργασίας τους), οι οποίοι αναφέρονται σε εμπειρίες από τη ζωή, την εργασία, το έργο τους ✓ Ακρόαση και ανάλυση ραδιοφωνικών εκπομπών και μηνυμάτων ✓ Παρακολούθηση ξεναγήσεων σε επισκέψεις διαφόρων μουσείων ή αρχαιολογικών χώρων, με στόχο π.χ. τη σύνθεση μιας ιστορίας ή μιας «ανταπόκρισης» σχετικής με τα εκθέματα π.χ. τη μορφή, τη χρήση, την ιστορία τους, με ανάλογους καταμερισμούς π.χ. ανά ομάδες μαθητών ✓ Διεξαγωγή παιχνιδιών μετά από ακρόαση και προφορική επεξεργασία των κανόνων τους ✓ Προετοιμασία θεατρικών δρώμενων ή θεατρικής παράστασης με εφαρμογή των προφορικών οδηγιών του εκπαιδευτικού-«σκηνοθέτη», «χορογράφου» κτλ. ✓ Ξεναγήσεις σε διάφορα μουσεία μετά από προετοιμασία και ανάληψη «αρμοδιοτήτων» ή ρόλων από τους μαθητές, π.χ. επιλογή του πιο εντυπωσιακού εκθέματος από κάθε αίθουσα για περιγραφή ή «κατασκευή» σχετικής ιστορίας και ανακοίνωσή της στους υπόλοιπους μαθητές ή ομάδες μαθητών ✓ Αξιοποίηση από τον εκπαιδευτικό των περιστάσεων της σχολικής ζωής ως βιωματικό πλαίσιο για την καλλιέργεια της ικανότητας ακρόασης και παραγωγής προφορικού λόγου, π.χ. ατύχημα στο σχολείο, που γίνεται αντικείμενο δομημένης διερεύνησης σχετικά με 	<p>κατανόησης προφορικών κειμένων. Ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ακρόαση κάθε μεγάλωφνης ανάγνωσης κειμένου στην τάξη ✓ Συνέντευξη από ηλικιωμένο σχετικά με τόπου του, ηχογράφηση και ακρόαση της συνέντευξης στην τάξη: ΤΕ τ. α' σ. 27 ✓ Ακρόαση λόγου σε ντοκιμαντέρ ως προετοιμασία για τη συμμετοχή σε συζήτηση σχετική με αυτό: ΒΜ τ. α' σ. 55 άσκηση 2 ✓ Ακρόαση: τραγουδιών με θέμα σχετικό με την επέτειο του Πολυτεχνείου ΒΜ τ. α. σ. 56 Λογισμικό «Γλώσσα Γ'-Δ' Δημοτικού», ενότητα «Γνωρίζοντας τη χώρα μου», δραστηριότητα «Η Αλεξανδρούπολη», ενότητα «Η εργασία», δραστηριότητα «Το παραμύθι του παππού», δραστηριότητα «Ο αγώνας», ενότητα «Γνωρίζοντας τη χώρα μου», υποενότητα, «Η Θεσσαλονίκη», ακρόαση, κατανόηση και εφαρμογή (σε σχετική επίσκεψη)
---	---	--	--

		τις αιτίες και τις συνθήκες.	προφορικών οδηγιών για περιήγηση στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.
Β. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προφέρουν με ευκρίνεια τονίζοντας σωστά τις λέξεις. ✓ Διαβάζουν μεγαλόφωνα, με ευχέρεια, αποδίδοντας τα σημεία στίξης και το νόημα του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν σταδιακά πιο σύνθετη προτασιακή δομή από αυτήν της πυρηνικής πρότασης. ✓ Διαμορφώνουν τη συμπεριφορά και τα λόγια τους κατ' αναλογία με την πραγματολογική λειτουργία των λόγων. ✓ Αφηγούνται, περιγράφουν, εξηγούν, επιχειρηματολογούν. ✓ Κατά την ακρόαση ζωντανού προφορικού λόγου υποβάλλουν συναφείς ερωτήσεις, προκειμένου να διασαφήσουν, να αναπτύξουν ή να αξιολογήσουν ιδέες και διατυπώσεις του λόγου. ✓ Συμμετέχουν σε συζητήσεις συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του θέματος με κατάλληλες 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην ενότητα «Κατανόηση προφορικών κειμένων»</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνώσεις σε ακροατήριο, π.χ. «θεατρικές» αναγνώσεις παραμυθιών με μίμηση φωνών ✓ Ανακοινώσεις σε ακροατήριο, όπως «ανταποκρίσεις» από την εκπαιδευτική επίσκεψη, π.χ. τόπου, μουσείου με ορισμένα κριτήρια, όπως οι καλύτερες και οι χειρότερες πλευρές της επίσκεψης ✓ «Ανακοίνωση» γεγονότων ή παραμυθιού με την ανάλογη σκηνοθεσία, π.χ. σκηνικά, μουσική επένδυση, ρόλοι, η οποία είναι σύστοιχη με το κείμενο- και αποτέλεσμα συνεργασίας των μαθητών ✓ Αφηγήσεις και αναδιηγήσεις πραγματικών ή φανταστικών συμβάντων ή ιστοριών, εναλλακτικές συνέχειες ιστοριών, συνδυασμοί αφηγήσεων με ορισμένο στόχο, π.χ. «Πώς θα ήταν ιδανικές οι διακοπές του καλοκαιριού» ✓ Περιγραφές πειραμάτων, διαδικασιών, αντικειμένων, σχημάτων κ.ο.κ. στα σχολικά μαθήματα ✓ Αναφορές προσωπικών παρατηρήσεων ή καταστάσεων συναφών με τα περιεχόμενα των σχολικών μαθημάτων ✓ Δομημένοι διάλογοι με ορισμένο στόχο και 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιστάσεις της σχολικής ζωής ✓ Σχολικές γιορτές ✓ Ζητήματα της τοπικής κοινωνίας ✓ Κείμενα, συνεχή και ασυνεχή, αμιγή και πολυτροπικά, και επικοινωνιακές περιστάσεις που ανήκουν στον κόσμο της εμπειρίας των μαθητών και μαθητριών και που τον διευρύνουν ✓ Έργα τέχνης εγκεκριμένα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και επιλεγμένα με παιδαγωγικά κριτήρια ✓ Έννοιες από όλα τα σχολικά μαθήματα ✓ Σχέδια εργασίας (πρότζεκτ) Σχολικά εγχειρίδια ✓ Όλες οι ενότητες του

<p>ερωτήσεις, απαντήσεις και προτάσεις, ακούγοντας προσεκτικά, παίρνοντας το λόγο με τη σειρά, διατυπώνοντας με αυτοπεποίθηση και εξηγώντας ευγενικά τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους.</p> <p>✓ Ανακοινώνουν σε ακροατήριο αξιόλογα ή εντυπωσιακά στοιχεία ενός μαθήματος, μιας συζήτησης, ενός αναγνώσματος, ενός ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού προγράμματος, μιας ταινίας, μιας ιστοσελίδας.</p> <p>✓ Αναφέρουν, αξιολογούν, αποτιμούν και σχολιάζουν διαβάσματα, ακροάματα και θεάματα, γεγονότα πραγματικά ή φανταστικά και βιώματα, με ανάλογη ανάλυση και αιτιολόγηση.</p> <p>✓ Διατυπώνουν υποθέσεις ή εναλλακτικές εκδοχές για τη συνέχεια μιας αφήγησης.</p> <p>✓ Εκφράζουν ιδέες, συναισθήματα και γνώμες με αυτοπεποίθηση και ανάλογα με τον εκάστοτε ακροατή.</p> <p>✓ Συνειδητοποιούν τα παραγλωσσικά φαινόμενα της δικής τους ομιλίας και τα προσαρμόζουν αναλόγως.</p> <p>✓ Αντιλαμβάνονται τη διαφοροποίηση των λόγων τους ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση και τη δική τους κατάσταση και πρόθεση.</p> <p>✓ Αξιολογούν τα λεγόμενά τους με κριτήριο την επενέργεια στους αποδέκτες.</p> <p>✓ Αναπτύσσουν την ικανότητά τους να συνεργάζονται για τη δόμηση μιας γλωσσικής λειτουργίας μέσα σε συγκεκριμένο κειμενικό και επικοινωνιακό πλαίσιο (αφήγηση, περιγραφή, επιχείρημα κτλ.) –βλ. αναλυτικά στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού.</p>		<p>πιθανούς «κριτές» τους μαθητές-ακροατές και τις μαθήτριες-ακροατρίες βάσει ορισμένων κριτηρίων</p> <p>✓ Δραστηριότητες ακρόασης και ομιλίας που περιλαμβάνουν προσομοίωση περιστάσεων της πραγματικής ζωής, π.χ. οδηγίες σε επισκέπτη της περιοχής για ορισμένη διαδρομή, ή εύρεση συγκεκριμένου σημείου, όπως δρόμου ή πλατείας</p> <p>✓ Θεατρικά παιχνίδια</p> <p>✓ Θεατρικές παραστάσεις</p> <p>✓ Συνεντεύξεις πραγματικές, μέσα στο σχολείο ή έξω από αυτό, π.χ. με έναν ηθοποιό ή εικονικές, π.χ. «Τι θα λέγατε στον Αϊ-Βασίλη...»</p> <p>✓ Αξιοποίηση των περιστάσεων και των συμβάντων της σχολικής ζωής με στόχο την παραγωγή λόγου από τους μαθητές, π.χ. σε περίπτωση διαφωνίας σχετικά με την εκτίμηση για τις αιτίες ενός ατυχήματος, οι μαθητές παρουσιάζουν τη γνώμη τους προσέχοντας την ομιλία τους, με στόχο να πείσουν.</p> <p>✓ Δημιουργία ραδιοφωνικών εκπομπών επί συγκεκριμένου θέματος.</p>	<p>διδασκικού πακέτου «Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού» και του λογισμικού «Γλώσσα Γ΄-Δ΄ Δημοτικού» που προσφέρονται για δραστηριότητες παραγωγής προφορικών κειμένων. Ενδεικτικά:</p> <p>✓ Μεγαλόφωνη ανάγνωση: ΒΜ τ. α. σ. 25 άσκηση 3</p> <p>✓ Βιοματική διήγηση περιστατικών ή ιστοριών από τις πρόσφατες διακοπές: ΒΜ τ. α΄ σ. 14</p> <p>✓ Περιγραφή κτηρίου, ΒΜ τ. α΄ σ. 16</p> <p>✓ Συζήτηση επί του κειμένου για το νερό στη μυθολογία: ΒΜ τ. α΄ σ. 39</p> <p>✓ Συζήτηση για τη μεταφορική χρήση της λέξης «νερό» σε συμφραζόμενα: ΤΕ τ. α΄ σ. 24</p> <p>✓ Συζήτηση για την καθημερινή διαδρομή από το σπίτι στο σχολείο: ΒΜ τ. α΄ σ. 78</p> <p>✓ Συζήτηση για τα έθιμα των Χριστουγέννων: ΒΜ α΄ σ. 59 άσκηση 2, σ. 50</p> <p>✓ Παιχνίδι ρόλων βάσει της ιστορίας του βιβλίου: ΒΜ τ. β΄ σ. 12 άσκηση 2</p>
---	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναδιήγηση ιστορίας από διαφορετική οπτική γωνία: ΒΜ τ. β', σ. 17 άσκηση 1 ✓ Συζήτηση για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ΒΜ τ. γ' σ. 44, άσκηση 2 ✓ Ανάλυση ρόλων κατά το ανέβασμα θεατρικού έργου που σχεδίασαν, έγραψαν και σκηνοθέτησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες στο πλαίσιο προτεινόμενου σχεδίου εργασίας (πρότζεκτ): ΤΕ, τ. β. σσ. 16-18 ✓ Ανακοίνωση στην τάξη της πιθανής συνέχειας και του τέλους μιας ιστορίας που προέκυψαν από ομαδική συνεργασία και συζήτηση στην τάξη: ΒΜ τ. α' σ. 59 άσκηση 2 ✓ Ανακοίνωση στην τάξη για το αγαπημένο παιχνίδι του ομιλούντος μαθητή: ΤΕ τ. β' σ. 22 άσκηση σ. 3 ✓ Συζήτηση για την εμπειρία των μαθητών και μαθητριών σχετικά με ξένες γλώσσες: ΤΕ τ. β' σ. 24 άσκηση 4
--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δραματοποίηση παραμυθιού ΒΜ τ. β' σ. 78 ✓ Λογισμικό «Γλώσσα Γ'-Δ' Δημοτικού», ενότητα «Γνωρίζοντας τη χώρα μου» υποενότητα «Ο Βόλος» ✓ Ενότητα «Εργασία» υποενότητα «Αφίσα».
Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνωρίζουν με ευχέρεια τα όρια των λέξεων και των φράσεων. ✓ Κατανοούν την πραγματολογική λειτουργία των γραπτών κειμένων, έντυπων ή ηλεκτρονικών, συνδέοντας τα γραπτά με την αντίστοιχη κατάσταση. ✓ Σαρώνουν (scan) το κείμενο για να εντοπίσουν ορισμένες πληροφορίες. ✓ Διατρέχουν (skim) το κείμενο για να αντιληφθούν τη βασική πληροφορία, να σχηματίσουν γενική εντύπωση και να συλλάβουν την κεντρική ιδέα γύρω από την οποία αναπτύσσεται. ✓ Αναπτύσσουν στρατηγικές ανάγνωσης: 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τα ίδια βασικά θέματα που περιγράφονται στην ενότητα «Κατανόηση προφορικών κειμένων» <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Πολυτροπικά, συνεχή ή ασυνεχή, έντυπα και ηλεκτρονικά κείμενα, π.χ. χάρτες με υπομνήματα, λεζάντες σε εικόνες, ηλεκτρονικά αρχεία παρουσίας ✓ Κείμενα ειδήσεων και κείμενα γνώμης από έντυπες εφημερίδες ή από διαδικτυακούς τόπους ✓ Εικονογραφημένες ιστορίες (κόμικς) ✓ Έντυπα ή ηλεκτρονικά ενημερωτικά κείμενα π.χ. προγράμματα θεατρικών 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συζητήσεις σχετικές με την επικοινωνιακή κατάσταση εντός της οποίας παράγεται και λειτουργεί ένα κείμενο ✓ Διατύπωση εναλλακτικών τίτλων του κειμένου που προκύπτουν από την παλίνδρομη ανάγνωσή του, στον εντοπισμό της κύριας πληροφορίας και στην αντίληψη των υποδηλώσεων. ✓ Συζητήσεις επί των κειμένων με στόχο την ένταξη του περιεχομένου τους στον κόσμο της εμπειρίας και των γνώσεων των μαθητών. ✓ Χρήση των λεξικών κατά τη σύνθεση κειμένων στην τάξη για την αποφυγή ορθογραφικών λαθών, λανθασμένης χρήσης λέξεων και επανάληψης των ίδιων λέξεων ✓ Κατάρτιση θεματικών λεξιλογίων ✓ Ερωτήσεις επί κειμένων των σχολικών εγχειριδίων ή άλλων, κατάλληλα επιλεγμένων εντύπων ή ηλεκτρονικών κειμένων, οι οποίες 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι ίδιες γενικές κατηγορίες υλικού που περιγράφονται στην ενότητα «Κατανόηση προφορικών κειμένων» <p><i>Σχολικά εγχειρίδια</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλες οι ενότητες του διδακτικού πακέτου «Γλώσσα Δ' Δημοτικού» και του λογισμικού «Γλώσσα Γ'-Δ' Δημοτικού» που προσφέρονται για δραστηριότητες κατανόησης γραπτών κειμένων. Ενδεικτικά: ✓ Διάκριση των ορίων των γραπτών λέξεων: ΒΜ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διατυπώνουν υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο ενός κειμένου, βάσει του τίτλου, της έκτασης, της διάταξης, της μορφοποίησης, των συνοδευτικών εικόνων ή σχημάτων, εντοπίζουν τις άγνωστες λέξεις και συνάγουν τη σημασία τους από το κειμενικό περιβάλλον ή και από την επικοινωνιακή περίσταση. ✓ Εξοικειώνονται με τη χρήση λεξικών κατά την αναζήτηση της σημασίας και της ορθογραφίας των λέξεων, συνωνύμων και αντωνύμων, οικογενειών λέξεων, σύνταξης ρημάτων. ✓ Εφαρμόζουν, βαθμηδόν περισσότερο συστηματικά και συνειδητά, στρατηγικές κατανόησης των γραπτών κειμένων, οι οποίες περιλαμβάνουν την παλίνδρομη ανάγνωση, τον εντοπισμό της κύριας πληροφορίας ή ιδέας, την αντίληψη των υποδηλώσεων, τη χρήση των γνώσεων και των εμπειριών τους που είναι συναφείς με τον «κόσμο» του κειμένου. ✓ Διακρίνουν το γεγονός από το σχόλιο. ✓ Αναγνωρίζουν τη μορφή, το σκοπό και τα δομικά χαρακτηριστικά των παραγράφων. ✓ Αντιλαμβάνονται τη σειρά, τους τρόπους σύνδεσης των πληροφοριών ή και των συλλογισμών στην ίδια παράγραφο και σε διαδοχικές ή σε μη διαδοχικές παραγράφους ενός κειμένου. ✓ Διακρίνουν τα δομικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά διαφορετικών κειμενικών τύπων π.χ. παραγραφοποίηση, επικεφαλίδες, υπερσυνδέσεις, στροφές και στίχοι. ✓ Αναγνωρίζουν τα γλωσσικά μέσα (π.χ. λέξεις, φράσεις, γραμματικές κατηγορίες, συντακτικές δομές) που χαρακτηρίζουν την περιγραφή, την αφήγηση, τις οδηγίες, την 	<ul style="list-style-type: none"> παραστάσεων, συναυλιών, μεταφορικών μέσων ✓ Πληροφοριακά κείμενα, π.χ. λήμματα εγκυκλοπαιδειών, άρθρα εφημερίδων και περιοδικών για το φυσικό κόσμο ✓ Θεατρικά έργα ✓ Λογοτεχνήματα ✓ Μύθοι και παραμύθια ✓ Κείμενα προσωπικής έκφρασης π.χ. ημερολόγια διακοπών, αναφορές σε προτιμήσεις αθλημάτων ✓ Περιγραφές προσώπων, ζώων, αντικειμένων, τόπων, διαδικασιών ✓ Προσκλήσεις, ανακοινώσεις, επιστολές αιτημάτων, οδηγίες κατασκευών, κανόνες παιχνιδιών ✓ Κείμενα της σχολικής ζωής, π.χ. άρθρα για τη σχολική εφημερίδα, ανακοινώσεις, εργασίες 	<ul style="list-style-type: none"> κατευθύνουν τους μαθητές στην αναζήτηση πληροφοριών στο κείμενο ✓ Αντιστοίχιση απλών και σύντομων παραγράφων με τις θεματικές προτάσεις τους ✓ Αποκατάσταση της σειράς των προτάσεων μιας απλής παραγράφου ✓ Αποκατάσταση της σειράς των παραγράφων σε απλό και σύντομο κείμενο, βάσει ορισμένου κριτηρίου, π.χ. χρονική αλληλουχία, σειρά στο χώρο (πάνω/κάτω, δεξιά/αριστερά κ.ο.κ.) ✓ Διαγραφή προτάσεων που δεν ταιριάζουν από κατασκευασμένες παραγράφους ✓ Αξιοποίηση των λαθών σε γραπτά των μαθητών ✓ Προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων, παιχνίδια ρόλων ✓ Θεατρικά παιχνίδια με αστείες καταστάσεις λόγω της ακαταλληλότητας του ύφους ✓ Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού όπου η πρόοδος των παικτών εξαρτάται από την επιτυχία της κατάλληλης κάθε φορά έκφρασης - κλειδιού ✓ Διατύπωση τίτλου, εναλλακτικών τίτλων ✓ Αντιστοίχιση απλών και σύντομων παραγράφων με πλαγιότιτλους ✓ Παρατήρηση, σχολιασμός, αφισών ✓ Κρυπτόλεξα ✓ «Αναγνώσεις» οδικού χάρτη, π.χ. της ευρύτερης περιοχής κατοικίας των μαθητών, σε συνδυασμό με το υπόμνημά του, π.χ. για την εύρεση διαδρομών βάσει ορισμένων κριτηρίων π.χ. συντομότερη διαδρομή από το σπίτι στο Δημαρχείο, διαδρομή μέσα από παιδικές χαρές και πάρκα κ.ο.κ. ✓ Διεξαγωγή παιχνιδιών μετά από ανάγνωση των κανόνων του 	<ul style="list-style-type: none"> τ. α' σ. 87, ΒΜ τ. β' σ. 79, ΒΜ τ. γ' σ. 42 άσκηση 5, ΤΕ τ. β. σ. 69 άσκηση 1 ✓ Αντίληψη του κειμενικού είδους των τίτλων εφημερίδων και επεξεργασία των πληροφοριών που διατυπώνονται ή υποδηλώνονται σε αυτούς: ΒΜ τ. α' σ. 49 ✓ Αναγνώριση των γνωρισμάτων μορφής και περιεχομένου του κειμενικού είδους του άρθρου σε έντυπη και ηλεκτρονική εφημερίδα: ΒΜ τ. α σ. 83-84 άσκηση 1 ✓ Αναγνώριση των επιμέρους θεμάτων στις αντίστοιχες στροφές ενός ποιήματος: ΒΜ τ. β' σ. 29, άσκηση 1 ✓ Εντοπισμός διαφορών ανάμεσα σε γραπτά κείμενα που ανήκουν σε διαφορετικό είδος: ΒΜ τ. β' σ. 75 άσκηση 2 ✓ Αναγνώριση των μορφικών γνωρισμάτων ενός ποιήματος και πρόσληψη υποδηλούμενων σημασιών σε αυτό: ΒΜ τ.
---	---	---	---

<p>αιτιολόγηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνωρίζουν τα γλωσσικά μέσα σε επίπεδο λέξης, πρότασης και κειμένου ως προς τη συμβολή τους στο νόημα και στην επικοινωνιακή λειτουργία του κειμένου, π.χ. πώς συμβάλλουν τα επίθετα μιας περιγραφής στην εντύπωση του κειμένου, πώς επηρεάζει το μήκος των προτάσεων την κατανόηση, πώς βοηθούν την κατανόηση οι συνδετικές και μεταβατικές λέξεις και φράσεις. ✓ Διακρίνουν ανάμεσα στο οικείο και στο «επίσημο» ύφος καθώς και σε αδρές ενδιάμεσες διαβαθμίσεις. ✓ Παρατηρούν και αξιολογούν τα διάφορα μέσα παρουσίασης του περιεχομένου, π.χ. πίνακες, διαγράμματα, εικόνες, μορφοποίηση, χρώματα. ✓ Κατανοούν συντομογραφίες και αρκτικόλεξα. ✓ Εφαρμόζουν στρατηγικές «μετά από την ανάγνωση», στις οποίες ανήκουν η ανάλυση και η επανασύνθεση του περιεχομένου, οι συνδέσεις μεταξύ των τμημάτων του καθώς και με άλλα κείμενα, η αξιολόγηση της μορφής και του περιεχομένου. ✓ Αποδίδουν το περιεχόμενο ενός κειμένου με άλλα σημειωτικά συστήματα. ✓ Εξοικειώνονται με τη συνοπτική απόδοση περιεχομένου και τις τεχνικές της. ✓ Συσχετίζουν κείμενα με τα μη λεκτικά συνοδευτικά τους (π.χ. πίνακες, χάρτες, διαγράμματα, μουσική, χρώματα, βίντεο), προκειμένου να συνθέσουν πληροφορίες και γνώσεις σε δεδομένη περίπτωση. ✓ Συνδυάζουν πληροφορίες και στοιχεία από απλά συνεχή και ασυνεχή κείμενα, έντυπα ή 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συναρμολόγηση παιχνιδιών βάσει των αντίστοιχων οδηγιών ✓ Ανακύκλωση χαρτιού στη σχολική τάξη βάσει του κειμένου με τα βήματα της διαδικασίας που έχει αναρτηθεί στον τοίχο ✓ Συζητήσεις επί κρίσεων και απόψεων που διατυπώνονται σε κείμενα 	<p>β' σ. 82-83 ασκήσεις 1 & 2</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κριτική ανάγνωση ηλεκτρονικών κειμένων για την εύρεση συμμαθητών από άλλες χώρες με τους οποίους θα μπορούσε να ξεκινήσει επικοινωνία μέσω διαδικτύου: ΒΜ τ. γ' σ. 39 άσκηση 7 ✓ «Σάρωση» αφηγηματικού κειμένου για την κατανόηση του τρόπου δράσης καθενός από τους ήρωες της ιστορίας: ΒΜ τ. β' σ. 10-12 άσκηση 1 ✓ «Σάρωση» ποιήματος για εντοπισμό ορισμένων πληροφοριών: ΒΜ τ. γ' σ. 10 άσκηση 1 ✓ Ανάγνωση για αντίληψη υποδηλώσεων: ΤΕ τ. β' σ. 23 άσκηση 3 ✓ Κατανόηση ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα σε πολυτροπικά κείμενα του ίδιου είδους: ΜΒ τ. β' σ. 50 -51 ✓ Λογισμικό «Γλώσσα Γ' - Δ' Δημοτικού»: ✓ Ενότητα «Εργασία» δραστηριότητα «Τα πεντόβολα», δραστηριότητα «Το
--	--	--	--

<p>ηλεκτρονικά, σε ενιαίο συνεκτικό περιεχόμενο.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εφαρμόζουν γραπτές οδηγίες. ✓ Βρίσκουν τις συνάφειες ανάμεσα στους ίδιους, στα κείμενα που συναντούν / επεξεργάζονται και στο πεδίο αναφοράς των κειμένων (άμεσο ή μακρινό, πραγματικό ή φανταστικό περιβάλλον). ✓ Αντιλαμβάνονται ότι τα κείμενα παρουσιάζουν ορισμένη άποψη, η οποία αναγνωρίζεται και κρίνεται. ✓ Διευρύνουν τον κόσμο της εμπειρίας τους και αναπτύσσουν ενσυναίσθηση για ανθρώπους που ζουν υπό διαφορετικούς όρους. ✓ Κατανοούν λιγότερο οικείες γνώμες και περιστάσεις, όπως αυτές παρουσιάζονται σε κείμενα. ✓ Διερευνούν εμπειρίες ανθρώπων διαφορετικών εποχών και πολιτισμών στα κείμενα που διαβάζουν. ✓ Εντοπίζουν τις συνάφειες ανάμεσα σε διαφορετικά κείμενα π.χ. με το ίδιο θέμα ή την ίδια γνώμη για ένα θέμα. ✓ Διευρύνουν τη γραμματική τους ενημερότητα, με σκοπό την κατανόηση και αξιοποίηση της λειτουργικής αξίας των γραμματικών φαινομένων για τη δόμηση νοήματος και ύφους (βλ. αναλυτικά στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού). ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης (βλ. αναλυτικά στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού). 			<p>παραμύθι του παππού»</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ενότητα «Γνωρίζοντας τη χώρα μου», υποενότητα «Τα Ζαγοροχώρια» 3η δραστηριότητα: «Η μαντίλα», υποενότητα «Ο Βόλος» 2η δραστηριότητα «Η παραγγελία», υποενότητα «Η Κρήτη» 1η δραστηριότητα «Ο Μινώταυρος», υποενότητα «Ο Βόλος» 1η δραστηριότητα «Η ταμπέλα», δραστηριότητα «Ο Όλυμπος», δραστηριότητα «Η αρκούδα», υποενότητα «Η Πελοπόννησος», ✓ Ενότητα «Ιστορία της γραφής» υποενότητα «Το ελληνικό αλφάβητο», υποενότητα «Αίγυπτος», δραστηριότητα «Ιερογλυφικά»
---	--	--	---

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντιγράφουν με ακρίβεια. ✓ Γράφουν ορθογραφημένα αναπτύσσοντας τις εξής δεξιότητες: <ul style="list-style-type: none"> - αναλύουν τις λέξεις σε συλλαβές και στα συνθετικά τους - εφαρμόζουν τους ορθογραφικούς κανόνες - διακρίνουν τις ομόηχες και τις ομώνυμες λέξεις - χρησιμοποιούν γνώσεις για τα κλιτικά συστήματα, την αναλογία, την ετυμολογία και τις οικογένειες λέξεων - αξιολογούν λεξικά - εφαρμόζουν τους κανόνες συλλαβισμού. ✓ Καταρτίζουν απλά αλφαβητικά και θεματικά λεξιλόγια. ✓ Χρησιμοποιούν σωστά τα σημεία στίξης. ✓ Εκφράζουν ιδέες, συναισθήματα και γνώμες ανάλογα με τον εκάστοτε αναγνώστη. ✓ Απευθύνονται σε πραγματικούς αναγνώστες, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, συμμαθητών και συμμαθητριών, φίλων, προσώπων της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας, καθώς και σε φανταστικούς αναγνώστες και αναγνώστριες, π.χ. σε 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην ενότητα «Κατανόηση γραπτών κειμένων»</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντιγραφή επιλεγμένων χωρίων από τα σχολικά βιβλία για αντιγραφή με ορισμένο κριτήριο και, κατά το δυνατόν, στο πλαίσιο πραγματικής ή εικονικής περίπτωσης, π.χ. από κείμενο για το περιβάλλον, εντοπίζονται, συνάγονται και αντιγράφονται οι σχετικές συμβουλές-συνθήματα σε χαρτόνια για ανάρτηση στην τάξη ✓ Συστηματική χρήση λεξικών κατά τη σύνθεση κειμένων στην τάξη ✓ Διόρθωση λαθών σε σκοπίμως ανορθόγραφες λέξεις μεμονωμένες ή σε κείμενα ✓ Αξιοποίηση των ορθογραφικών λαθών των μαθητών π.χ. για αναγωγή στις αντίστοιχες κανονικότητες ή αναλογίες ✓ Αραχνογράμματα με οικογένειες λέξεων ✓ Γλωσσικά παιχνίδια ή τραγούδια με σύνθετες λέξεις π.χ. έμμετρες «ιστορίες» με ομοιοκαταληξία λόγω του ίδιου β' συνθετικού π.χ. ρήματα σε -ώνω, -ίζω κ.ο.κ ✓ Σύνθεση θεατρικών διαλόγων, διαλόγων σε εικονογραφημένες ιστορίες ✓ Συμπλήρωση και σύνθεση αιτήσεων, επιστολών, ηλεκτρονικών μηνυμάτων ✓ Κατασκευή αφισών π.χ. για τη διαφήμιση μιας θεατρικής τους παράστασης ή ραδιοφωνικής εκπομπής ✓ Ετοιμασία προσκλήσεων, γραφή ανακοινώσεων στο ταμπλό της τάξης και του 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι ίδιες γενικές κατηγορίες υλικού που περιγράφονται στις προηγούμενες ενότητες <p><i>Σχολικά εγχειρίδια</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλες οι ενότητες του διδακτικού πακέτου «Γλώσσα Δ' Δημοτικού» και του λογισμικού «Γλώσσα Γ'-Δ' Δημοτικού» που προσφέρονται για δραστηριότητες παραγωγής γραπτών κειμένων. Ενδεικτικά: ✓ Αντιγραφή τμήματος κειμένου με συγκεκριμένο κριτήριο επιλογής: ΒΜ, τ. α', σελ. 12, πρώτη άσκηση, σ. 40 άσκηση 2, σ. 63 άσκηση 5, ΒΜ τ. β' σ. 14 άσκηση 7, σ. 18 άσκηση 5, σ. 25 σ. 32 άσκηση 3, σ. 38, σ. 69 άσκηση 6, σ. 73 άσκηση 5, σ. 91 άσκηση 7, ΒΜ τ. γ' σ. 14 άσκηση 4, σ. 35 άσκηση 7, σ. 46

<p>συνομηλικούς από άλλες χώρες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εξοικειώνονται με τη σύνθεση κειμένων διαφόρων ειδών, από χρηστικά, όπως πρόσκληση ή οδηγίες για τη διεξαγωγή παιχνιδιού, έως κατεξοχήν δημιουργικά, όπως κείμενα γνώμης και θεατρικά έργα. ✓ Σχεδιάζουν το περιεχόμενο του κειμένου που θα συνθέσουν, περιγράφοντας τα μέρη με τις βασικές ιδέες τους και στη συνέχεια το αναπτύσσουν βάσει του σχεδίου. ✓ Ελέγχουν το γραπτό τους αφού το ολοκληρώσουν, με ορισμένα κριτήρια κατά περίπτωση. ✓ Προσέχουν τη χρήση των γλωσσικών μέσων κατά τη σύνθεση κειμένου και τα επιλέγουν βαθμηδόν περισσότερο συνειδητά. ✓ Συνθέτουν κείμενο για να αποδώσουν πληροφορίες άλλων σημειωτικών συστημάτων, π.χ. εικόνες, σειρές εικόνων. ✓ Χρησιμοποιούν τυπική, απρόσωπη έκφραση, προκειμένου να περιγράψουν και να εξηγήσουν πληροφορίες και ιδέες, με βάση τον κόσμο της εμπειρίας τους. ✓ Πληροφορούν και εξηγούν επικεντρωμένοι στο θέμα και στο τρόπο με τον οποίο θα δώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες στον αναγνώστη. ✓ Εκφράζουν συναισθήματα, γνώμες και ιδέες εστιάζοντας στη δημιουργική χρήση της γλώσσας και στη διατήρηση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη. ✓ Επιχειρηματολογούν με συνειδητή πρόθεση να πείσουν τον αναγνώστη. ✓ Χρησιμοποιούν τη γλώσσα με φαντασία κατά τη σύνθεση κειμένων. ✓ Συνθέτουν κείμενο βάσει αποσπασματικών πληροφοριών από άλλα κείμενα ή σημειωτικά 		<p>σχολείου</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύνταξη άρθρων για τη σχολική εφημερίδα ✓ Σύνθεση κειμένου με μεγάλο βαθμό καθοδήγησης, π.χ. με τη μέθοδο των απαντήσεων σε ερωτήσεις ✓ Εφαρμογή «σειριακών» κριτηρίων, π.χ. χρονολογική σειρά, σειρά περιγραφής για τη σύνθεση αφήγησης και περιγραφής αντιστοίχως ✓ Μετασχηματισμός κειμένου, π.χ. ιστορίας ή παραμυθιού, σύμφωνα με ορισμένο κριτήριο, π.χ. αρχή του κειμένου από τη μέση της ιστορίας ✓ Ανάπτυξη κειμένων με ελάχιστο βαθμό καθοδήγησης, π.χ. από τίτλο ή βάσει εκτενέστερης εκφώνησης ✓ Εφαρμογή δεδομένων καταλόγων με σημεία ελέγχου ✓ Κατασκευή (από τον εκπαιδευτικό σε συνεργασία με τους μαθητές ή μόνο από τους μαθητές) και εφαρμογή καταλόγων με σημεία ελέγχου ✓ Διόρθωση των γραπτών από τους ίδιους τους μαθητές ή από συμμαθητές τους π.χ. με τη χρήση προσυμφωνημένων συμβόλων ✓ Περιγραφή θεατρικής παράστασης ή μουσείου που επισκέφθηκαν οι μαθητές με τη μορφή «ανταπόκρισης» σε συμμαθητές και συμμαθήτριές τους, άρθρων στη σχολική ή τοπική εφημερίδα, ραδιοφωνικής εκπομπής ✓ Σύνθεση ποιημάτων, στίχων, λιμπρέτων για παιδικές όπερες ή μουσικές παραστάσεις, θεατρικών διαλόγων και θεατρικών έργων, διαφημιστικών μηνυμάτων ✓ Διοργάνωση και διεξαγωγή συζητήσεων με προετοιμασία 	<p>άσκηση 6, σ. 85 άσκηση 5</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ορθογραφία με εφαρμογή ορισμένων κανόνων: ΒΜ, τ. α' σ. 19, 23, σ. 27 άσκηση 6, σ. 38 άσκηση 7, σ. 39 άσκηση 2, σ. 41 άσκηση 4, σ. 62 άσκηση 3, σ. 70 άσκηση 3, ΒΜ τ. β' σ. 12 άσκηση 6, σ. 24 άσκηση 5, σ. 34 άσκηση 5, σ. 37 άσκηση 3, σ. 39 άσκηση 5, σ. 64 άσκηση 3, σ. 77 ασκήσεις 4 & 5, ΒΜ τ. γ' σ. 23 άσκηση 6, σ. 24 άσκηση 7, σ. 35 ασκήσεις 4, 5, 6, σ. 52 άσκηση 6, σ. 89 άσκηση 3, ΤΕ τ. α' σ. 32 άσκηση 1, σ. 37 άσκηση 1, σ. 56 άσκηση 6, σ. 58-59 άσκηση 3, σ. 75 άσκηση 1 ✓ Γραπτή απάντηση σε γραπτές ερωτήσεις, από την οποία προκύπτει συνεχές συνεκτικό κείμενο: ΒΜ τ. α' σ. 44 άσκηση 7 ✓ Σύνθεση κειμένου με μεγάλο βαθμό καθοδήγησης, μέσω των απαντήσεων σε δεδομένες ερωτήσεις: ΤΕ τ. α' σ. 9, 16, σ. 21 άσκηση 1, σ. 53-54 άσκηση 1, σ. 63 άσκηση 2, σ. 64 ασκήσεις 1 & 2, ΤΕ τ. β' σ. 31
--	--	---	---

<p>συστήματα, π.χ. χάρτες, εικόνες, βίντεο.</p> <p>✓ Εξοικειώνονται με τη γραφή και την αξιοποίηση σημειώσεων κατά τις διαδικασίες της σκέψης, της αναζήτησης, της οργάνωσης και της μάθησης.</p> <p>✓ Λαμβάνουν αποφάσεις σε σχέση με τις γραμματικές, τις λεξιλογικές, τις υφολογικές δομές, τη γλωσσική ποικιλία κτλ. που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωση ενός κειμενικού είδους, για παράδειγμα επιλέγουν τους κατάλληλους ρηματικούς χρόνους στα αφηγηματικά κείμενα, επιλέγουν τις κατάλληλες εγκλίσεις για κείμενα οδηγιών (βλ. αναλυτικά στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού).</p> <p>✓ Κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί το λεξιλόγιο και η γραμματική, για να δηλωθεί η εναλλαγή από θέμα σε θέμα (βλ. αναλυτικά στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού).</p> <p>✓ Διαπιστώνουν τις δυνατότητες επαύξησης και μείωσης των προτάσεων καθώς και αλλαγής της σειράς των λέξεων σε αυτές, ανάλογα με τις επικοινωνιακές προθέσεις και συνθήκες.</p>			<p>άσκηση 3, σ. 32 άσκηση 1, σ. 36 άσκηση 4, σ. 43-44 άσκηση 2, σ. 55 άσκηση 1</p> <p>✓ Σύνθεση κειμένου με μεσαίο βαθμό καθοδήγησης, π.χ. βάσει δεδομένου λεξιλογίου: TE τ. α' σ. 17 άσκηση 3, ή γενικών οδηγιών σχετικά με τη δομή: TE σ. 73 άσκηση 1</p> <p>✓ Σύνθεση κειμένου με ελάχιστο βαθμό καθοδήγησης: TE τ. β' σ. 52</p> <p>✓ Σύνθεση κειμένου ορισμένου είδους, με ορισμένο επίπεδο είδους που απευθύνεται σε συγκεκριμένο αποδέκτη: TE τ. β' σ. 47</p> <p>✓ Εφαρμογή των σημείων στίξης: TE τ. α' σ. 27 άσκηση 2, σ. 68 άσκηση 3, σ. 75 άσκηση 3, τ. β' σ. 8 άσκηση 3, TE τ. β' σ. 16 άσκηση 1, σ. 37 άσκηση 2</p> <p>✓ Σύνθεση κειμένου βάσει εικόνων: TE τ. α' σ. 72 άσκηση 2, TE τ. β' σ. 9-10 άσκηση 1</p> <p>✓ Σύνθεση πολυτροπικού κειμένου με κατασκευή εικονογραφημένης</p>
--	--	--	--

			<p>ιστορίας: ΤΕ τ. β' σ. 36 άσκηση 4 ή με υπομνηματισμό χάρτη: ΤΕ τ. β' σ. 64 άσκηση 2</p> <p>✓ Γραφή κειμένου κατάλληλου για ταχυδρομική κάρτα, με τήρηση των συμβάσεων μορφής και περιεχομένου του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: ΤΕ τ. β' σ. 64 -65 άσκηση 3</p> <p>✓ Συμπλήρωση εντύπων: ΤΕ τ. α' σ. 18, ΤΕ τ. β' σ. 46 άσκηση 2</p> <p>✓ Αυτοαξιολόγηση του εκάστοτε γραπτού βάσει συναφών σημείων ελέγχου: ΤΕ τ. β' σ. 36, 66</p> <p>✓ Λογισμικό «Γλώσσα Γ' - Δ' Δημοτικού»,</p> <p>✓ Ενότητα «Γνωρίζοντας τη χώρα μου», υποενότητα «Η Κρήτη» γλωσσάρι με θέμα τη θάλασσα, υποενότητα «Ο Βόλος» ενότητα «Φυσικά τοπία» δραστηριότητα «Ερημωμένα χωριά»: ένα στίκι αφηγείται το ένδοξο παρελθόν του με σημείο αναφοράς την αρχική μορφή του, υποενότητα «Ο Βόλος» δραστηριότητα «Φυσικό</p>
--	--	--	--

			<p>τοπίο» (σύνθεση κειμένου μιας ταχυδρομικής κάρτας όπου ζητείται η περιγραφή συγκεκριμένου τοπίου με προσεκτική επιλογή επιθέτων και ονομάτων), υποενότητα «Η Κρήτη» δραστηριότητα «Η θάλασσα», 5η δραστηριότητα «Η μαντινάδα» 3η δραστηριότητα «Οι τοιχογραφίες» ✓ Ενότητα «Το εργαστήρι μου», δραστηριότητα «Η σύνθεση»</p>
--	--	--	---

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.5 Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν το σκοπό ή τους σκοπούς της ακρόασης κειμένων, π.χ. ακρόαση για πρόσκτηση πληροφοριών, επισήμανση πληροφοριών, επίλυση προβλήματος κ.ο.κ. ✓ Ανατρέχουν στο καταστασιακό περιβάλλον, για να κατανοήσουν δυσνόητα σημεία στο υπό ακρόαση κείμενο. ο Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του προφορικού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου). ✓ Εντοπίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες στο περιεχόμενο του κειμένου. ✓ Αναπτύσσουν την αίσθηση της γενικής κατανόησης του κειμένου. ✓ Αναπτύσσουν την αίσθηση της συνολικής ερμηνείας του κειμένου. ✓ Αναστοχάζονται και αξιολογούν το περιεχόμενο του κειμένου. ✓ Αναστοχάζονται και αξιολογούν τη μορφή του κειμένου. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιβάλλον ✓ Ταξίδια ✓ Η ζωή στην πόλη ✓ Διατροφή ✓ Κατοικίδια ζώα ✓ Φιλία ✓ Συγγενικές σχέσεις ✓ Μουσική ✓ Βιβλία ✓ Επιστημονική φαντασία ✓ Παιχνίδια ✓ Κατασκευές ✓ Ραδιόφωνο-Τηλεόραση ✓ Κινηματογράφος- Θέατρο ✓ Μουσεία ✓ Αθλητισμός ✓ Επαγγέλματα ✓ Πόλεμος και ειρήνη <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Μαρτυρίες-ιωματική αφήγηση ✓ Καθημερινοί διάλογοι για αναζήτηση πληροφορίας, ανταλλαγή απόψεων κτλ. ✓ Διάλογοι σε επίσημο ύφος, συνεντεύξεις κτλ. 	<p>Συζητήσεις στο πλαίσιο ομάδων, αλλά και μεταξύ παιδιών και εκπαιδευτικού, και προκαταρκτική συγκριτική αντιπαραβολή προφορικών κειμένων που χαρακτηρίζονται από:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ διαφορετικό βαθμό κωδικοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης πάνω σε ένα θέμα (δηλαδή κείμενα που απευθύνονται σε ένα γενικό κοινό και κωδικοποιούν αρκετά στοιχεία για ένα θέμα, σε αντίθεση με κείμενα που απευθύνονται σε εξειδικευμένο κοινό και αφήνουν υπονοούμενες κάποιες πληροφορίες) ✓ υιοθέτηση διαφορετικής γλώσσας σώματος ✓ παιχνίδια ρόλων ✓ διαφορετικά μέσα μετάδοσης προφορικών κειμένων με κοινό θέμα, αντικείμενο ή περιεχόμενο ✓ συζητήσεις σε σχέση με τις προβλέψεις που διαμορφώνονται για το είδος του κειμένου που θα επιλεγεί και του ύφους (οικείο, επίσημο κτλ.) διάλογος μεταξύ των μελών της τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών/-τριών για την ανάδειξη του νοήματος ενός κειμένου ✓ σύγκριση διαφορετικών κειμένων και κειμενικών ειδών για το ίδιο θέμα 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Ε΄ Δημοτικού καθώς και του λογισμικού Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού προσφέρονται για δραστηριότητες κατανόησης προφορικών κειμένων, εφόσον περιλαμβάνουν ασκήσεις παραγωγής προφορικού λόγου και αξιοποιούν υλικό από προφορικά κείμενα.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Β.Μ. τ. α΄ σ. 26 άσκηση 5 Β.Μ. τ. α΄ σ. 30 άσκηση 2 Β.Μ. τ. α΄ σ. 81 άσκηση 2 Β.Μ. τ. β΄ σ. 18 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β΄ σ. 42 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β΄ σ. 49 άσκηση 3 Β.Μ. τ. β΄ σ. 63 άσκηση 2 Β.Μ. τ. β΄ σ. 77 άσκηση 2 Β.Μ. τ. γ΄ σ. 37 άσκηση 2 Β.Μ. τ. γ΄ σ. 51 άσκηση 2</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κατανοούν τη διαφορετική οπτική γωνία των διαφόρων ομιλητών και ομιλητριών ή πιθανόν τη διαμόρφωση του λόγου τους ανάλογα με τις προθέσεις της επικοινωνίας. ✓ Συμμετέχουν σε διάλογο εκπαιδευτικών και μαθητών και μαθητριών στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού. ✓ Συμμετέχουν στο διάλογο μεταξύ των «επίσημων» κειμένων με τα κείμενα της καθημερινής εμπειρίας. ✓ Συμμετέχουν στο διάλογο μεταξύ κειμένων που προέρχονται από άτομα με διαφορετικά κοινωνικά και γλωσσικά υπόβαθρα και στα οποία χρησιμοποιούνται διαφορετικές ποικιλίες και επίπεδα ύφους. ✓ Διατυπώνουν διευκρινιστικές ερωτήσεις για το είδος του κειμένου. ✓ Ασκούνται στο ρόλο που επιτελεί η υιοθέτηση της κατάλληλης «γλώσσας σώματος» για τη μετάδοση μηνυμάτων. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μύθοι-αϊκά παραμύθια ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά προφορικά κείμενα (π.χ. συνταγές, προσκλήσεις, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Πολυτροπικά κείμενα, όπως διαφημίσεις 		<p>B.M. τ. γ' σ. 54 άσκηση 6 B.M. τ. γ' σ. 73 άσκηση 8</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
--	--	--	---

Β. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διατυπώνουν ερωτήματα, προσδιορίζουν προβλήματα, αναζητούν απαντήσεις στα προβλήματα που έχουν τεθεί, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα. ✓ Μαθαίνουν να καταλήγουν σε συμπεράσματα και προτάσεις, παράγουν κείμενα, τα δημοσιοποιούν στην κοινότητα και δέχονται την κριτική της. ✓ Ασκούνται στην ενεργητική αξιοποίηση της γλώσσας σε αλληλεπίδραση με άλλους σημειωτικούς κώδικες, όπως της εικόνας και του ήχου, ώστε να παράγονται πολυτροπικά κείμενα. ✓ Επιλέγουν γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφολογία, σύνταξη) ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες. ✓ Αναπτύσσουν κριτική αντίσταση σε σαφή ή υπονοούμενα νοήματα, π.χ. σε κείμενα τηλεοπτικών διαφημίσεων, σε συνδυασμό με εικόνα, κίνηση, μουσική κτλ. ✓ Αναπτύσσουν την ικανότητά τους να συνεργάζονται για τη δόμηση μιας γλωσσικής λειτουργίας μέσα σε συγκεκριμένο κειμενικό και επικοινωνιακό πλαίσιο (αφήγηση, περιγραφή, επιχεί- 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην κατανόηση προφορικών κειμένων</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ παραγωγή διαλόγων με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό ✓ συνομιλίες με άτομα με διαφορετικές σχέσεις μεταξύ τους (φίλοι, γνωστοί, επαγγελματικοί συνεργάτες κτλ.) ✓ προφορικά κείμενα σε δομημένα πλαίσια (σχολείο, συζητήσεις σε τηλεοπτικές εκπομπές, σειρές κτλ.) ✓ κείμενα λογοτεχνικού λόγου στα οποία υπάρχει συγκεκριμένη μορφή προφορικού λόγου, π.χ. φανταστικές ιστορίες, παραμύθια, ποιήματα, θρύλοι, παραδόσεις, θεατρικά δράματα («σκετς»), θεατρικά έργα ✓ αναζήτηση της οπτικής γωνίας διαφορετικών συνομιλητών ✓ παραγωγή προφορικών πολυτροπικών κειμένων που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο/μουσική και εικόνα, π.χ. διαφημίσεις, συνταγές κτλ. 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Ε΄ Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής προφορικών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Β.Μ. τ. α΄ σ. 10 άσκηση 3 Β.Μ. τ. α΄ σ. 17 άσκηση 2 Β.Μ. τ. α΄ σ. 25 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α΄ σ. 59 άσκηση 2 Β.Μ. τ. α΄ σ. 81 άσκηση 2 Β.Μ. τ. α΄ σ. 33 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β΄ σ. 2 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β΄ σ. 63 άσκηση 2 Β.Μ. τ. β΄ σ. 77 άσκηση 2 Β.Μ. τ. γ΄ σ. 9 άσκηση 2 Β.Μ. τ. γ΄ σ. 60 άσκηση 3 Β.Μ. τ. γ΄ σ. 63 άσκηση 2</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους</p>

<p>ρημα κτλ.) – (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία, εκτός από τα καθαρά γλωσσικά, που θα χρησιμοποιήσουν στο λόγο τους.</p> <p>✓ Προβάλλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με ένα θέμα.</p>			<p>τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
--	--	--	---

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν τους λόγους ανάγνωσης ενός κειμένου (π.χ. απόκτηση πληροφορίας, ενημέρωση). ✓ Καλλιεργούν αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές ή μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο. ✓ Αντιλαμβάνονται τους μηχανισμούς συνοχής του κειμένου (σύνδεσμοι, επεξηγήσεις κτλ.). ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές) του γραπτού κειμένου. ✓ Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων που επεξεργάζονται. ✓ Επιλέγουν τις κατάλληλες πληροφορίες από το κείμενο για την απόδοση του νοήματος που κάθε φορά θεωρείται πιο σημαντικό. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα των κειμένων και διακρίνουν την οπτική του 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιβάλλον ✓ Ταξίδια ✓ Η ζωή στην πόλη ✓ Διατροφή ✓ Κατοικίδια ζώα ✓ Φιλία ✓ Συγγενικές σχέσεις ✓ Μουσική ✓ Βιβλία ✓ Επιστημονική φαντασία ✓ Παιχνίδια ✓ Κατασκευές ✓ Ραδιόφωνο-Τηλεόραση ✓ Κινηματογράφος-Θέατρο ✓ Μουσεία ✓ Αθλητισμός ✓ Επαγγέλματα ✓ Πόλεμος και ειρήνη <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Κείμενα-σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες) ✓ Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες ✓ Κόμικς ✓ Χάρτες ✓ Ημερολογιακά κείμενα 	<p>Ο/Η εκπαιδευτικός αξιοποιεί ενδεικτικές δραστηριότητες για την επίτευξη των στόχων (α' στήλη) όσον αφορά την κατανόηση γραπτών κειμένων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ διάκριση των λόγων ανάγνωσης κάθε κειμένου ✓ απόδοση των βασικών πληροφοριών κάθε παραγράφου ✓ ερωτήσεις για την ανάδειξη συγκεκριμένων πληροφοριών του κειμένου ✓ εντοπισμός των μηχανισμών συνοχής σε μια παράγραφο (ως παράδειγμα) του κειμένου ✓ σύγκριση κειμένων διαφορετικού είδους ή προέλευσης με κοινή θεματολογία ✓ εξάσκηση στην απόδοση του κυρίως νοήματος μιας παραγράφου ✓ εξάσκηση στην απόδοση τίτλου μιας παραγράφου ✓ αφαίρεση ή προσθήκη στοιχείων πολυτροπικότητας (εικόνας, ήχου κτλ.) σε τμήμα κειμένου ✓ μετασχηματισμός και προσαρμογή μιας παραγράφου κειμένου σε διαφορετικό ύφος ανάλογα με τον αποδέκτη ✓ εξάσκηση στην κατανόηση και αξιοποίηση της λειτουργικής αξίας της γραμματικής, π.χ.: <ul style="list-style-type: none"> α) ρηματικοί χρόνοι, διαφοροποίηση ανάλογα με το είδος του κειμένου, το ύφος και την κατάσταση επικοινωνίας 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Ε' Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Ε' και Στ' Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες κατανόησης γραπτών κειμένων.</p> <p><i>Ενδεικτικά:</i></p> <p>Β.Μ. τ. α' σ. 13 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 17 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 18 άσκηση 4 Β.Μ. τ. α' σ. 25 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 33 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 59 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β' σ. 61 άσκηση 1 Β.Μ. τ. β' σ. 63 άσκηση 2 Β.Μ. τ. γ' σ. 42 άσκηση 1 Β.Μ. τ. γ' σ. 68 άσκηση 1 Β.Μ. τ. γ' σ. 84 άσκηση 1</p> <p><i>Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα χρηστικά (από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα)

<p>συγγραφέα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επισημαίνουν τυχόν πολυτροπικά στοιχεία των κειμένων. ✓ Σχολιάζουν τη σημειολογική λειτουργία της εικόνας και του ήχου στα πολυτροπικά κείμενα. ✓ Κατακτούν ειδικό λεξιλόγιο σε σχέση με το θέμα του κειμένου και το κειμενικό είδος. ✓ Διευρύνουν τη γραμματική τους ενημερότητα, με σκοπό την κατανόηση και αξιοποίηση της λειτουργικής αξίας των γραμματικών φαινομένων για τη δόμηση νοήματος και ύφους (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά για να μάθουν άγνωστες λέξεις ή ορισμένες σημασίες λέξεων. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μικρές αγγελίες ✓ Μύθοι ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά κείμενα (συνταγές, κατάλογοι, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Εγκυκλοπαιδικά κείμενα ✓ Διαφημιστικά φυλλάδια ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Τεχνικές περιγραφές ✓ Πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα ✓ Οδηγοί μέσω μεταφοράς ✓ Κείμενα επιστημονικής φαντασίας ✓ Διαφημιστικοί και πληροφοριακοί πίνακες ✓ Λαϊκά παραμύθια ✓ Παροιμίες ✓ Λαϊκό θέατρο ✓ Μαρτυρίες ✓ Λεζάντες ✓ Διαγράμματα ✓ Ενημερωτικά έντυπα 	<p>β) λειτουργία ουσιαστικών και επιθέτων (π.χ. διάκριση μεταξύ επιθέτων που περιγράφουν και επιθέτων που δηλώνουν υποκειμενικό σχολιασμό) (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>)</p> <p>γ) λειτουργία της σειράς των λέξεων και της εστίασης ανάλογα με το κειμενικό είδος (π.χ. προτίμηση για τη σειρά Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο στον επίσημο/επιστημονικό λόγο και, αντίστροφα, έκφραση υποκειμενικού σχολιασμού με εστίαση σε άλλα είδη) (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα πολυτροπικά, π.χ. πληροφορίες από τη σχολική ιστοσελίδα όπου επιλέγονται κείμενα που συνοδεύονται με εικόνα και ήχο ✓ Κείμενα ηλεκτρονικά, π.χ. πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού</p>
--	---	---	--

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <p>✓ Συνειδητοποιούν ειδικές παραμέτρους της περίπτωσης επικοινωνίας, όπως είναι ο επικοινωνιακός σκοπός και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά όσων συμμετέχουν.</p> <p>✓ Επιλέγουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τον τρόπο οργάνωσης των υπό δόμηση κειμένων • τον τρόπο ανάπτυξης και σύνδεσης των πληροφοριών • το ύφος • την έκταση • τα εξωγλωσσικά στοιχεία που αξιολογούνται ως κατάλληλα για στήριξη/ενίσχυση • τα σημειωτικά μέσα που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για στήριξη των υπό δόμηση κειμένων, ανάλογα με τις παραμέτρους της περίπτωσης επικοινωνίας ή/και τις μεταβλητές του κοινωνικοπολιτισμικού περιβάλλοντος. <p>✓ Σχεδιάζουν κείμενα μετά από διαπραγμάτευση, ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες.</p> <p>✓ Λαμβάνουν αποφάσεις σε σχέση με τις γραμματικές, τις λεξιλογικές, τις υφολογικές</p>	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην κατανόηση γραπτών κειμένων</p>	<p>✓ καταγραφή απόψεων (γνώμη, επιχείρημα, συμπέρασμα) και διαφορετικών ερμηνειών για το νόημα ενός κειμένου</p> <p>✓ συλλογή, καταγραφή, σύγκριση και επιλογή πληροφοριών ανάλογα με το κείμενο και το θέμα</p> <p>✓ απόρριψη ή επικύρωση θέσεων, απόψεων, αρχών που διατυπώνονται σε ένα κείμενο</p> <p>✓ χαρτογράφηση σχημάτων δόμησης ενδεικτικών κειμένων (π.χ.: συνεχή, ασυνεχή, μικτά, ηλεκτρονικά, πολυτροπικά)</p> <p>✓ χρήση εννοιολογικών χαρτών (διάρθρωση) και καταγραφή βασικών δομικών στοιχείων για την παραγωγή γραπτού λόγου ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας</p> <p>✓ σύνδεση δομικών στοιχείων, π.χ. αφήγησης (ποιος, πού, πότε, τι κάνει, γιατί, τι γίνεται μετά, ποιο είναι το αποτέλεσμα) και δημιουργία μαθητικών κειμένων</p> <p>✓ ανάδειξη της πολυτροπικότητας των κειμένων, π.χ. μίας ευχετήριας κάρτας, αφίσας, διαφήμισης, πρωτοσέλιδου εφημερίδας κτλ.</p> <p>✓ παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (με εικόνα και ήχο) για τις ανάγκες συγκεκριμένης περίπτωσης επικοινωνίας (π.χ. πολυτροπικά κείμενα για τη δημοσιοποίηση και ανάρτηση δράσης στο σχολικό ιστότοπο)</p> <p>✓ αξιοποίηση προσωπικών βιωμάτων των μαθητών και μαθητριών-μελών ομάδας και</p>	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Ε΄ Δημοτικού, καθώς και του λογισμικού Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού, περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής γραπτών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>B.M. τ. α΄ σ. 13 άσκηση 2 B.M. τ. α΄ σ. 25 άσκηση 2 B.M. τ. α΄ σ. 33 άσκηση 2 B.M. τ. α΄ σ. 52 άσκηση 2 B.M. τ. α΄ σ. 53, 54 B.M. τ. α΄ σ. 56 άσκηση 1 B.M. τ. α΄ σ. 63 άσκηση 3, 4 B.M. τ. α΄ σ. 74 άσκηση 3 B.M. τ. α΄ σ. 84 άσκηση 3 B.M. τ. β΄ σ. 37 άσκηση 1 B.M. τ. β΄ σ. 46 άσκηση 2 B.M. τ. γ΄ σ. 37 άσκηση 3 B.M. τ. γ΄ σ. 45 άσκηση 4 B.M. τ. γ΄ σ. 46 άσκηση 6, 7 B.M. τ. γ΄ σ. 60 άσκηση 5</p>

<p>δομές, τη γλωσσική ποικιλία κτλ. που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωση ενός κειμενικού είδους, για παράδειγμα επιλέγουν τους κατάλληλους ρηματικούς χρόνους στα αφηγηματικά κείμενα, επιλέγουν τις κατάλληλες εγκλίσεις για κείμενα οδηγιών (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί το λεξιλόγιο και η γραμματική για να δηλωθεί η εναλλαγή από θέμα σε θέμα (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Χρησιμοποιούν πολυτροπικά στοιχεία (διαγράμματα, πίνακες κτλ.) για τη στήριξη των πληροφοριών, έτσι ώστε να είναι κατανοητές στους αποδέκτες.</p> <p>✓ Προσδιορίζουν τα γνωρίσματα των κειμένων υπό την οπτική γωνία πραγμάτωσής τους.</p> <p>✓ Αξιοποιούν διακειμενικές συνδέσεις (συσχετίσεις με άλλα κείμενα παρόντα ή με την εμπειρία και την τοπική κοινότητα των παιδιών) για την παρουσίαση των πληροφοριών του κειμένου με τρόπο κατανοητό.</p> <p>✓ Κατανοούν ότι η παραγωγή γραπτού κειμένου συνιστά μια δυναμική διαδικασία που αναδύεται μέσα από την ενεργό εμπλοκή των μαθητών και μαθητριών με διαδικασίες συλλογής, σύγκρισης, καταγραφής και αναθεώρησης του περιεχομένου και της γλωσσικής του διατύπωσης.</p> <p>✓ Μαθαίνουν να κρίνουν, να επικυρώνουν ή να αμφισβητούν θέσεις και απόψεις, πάντοτε με επιχειρήματα.</p> <p>✓ Κατανοούν ότι οι παραπάνω λειτουργίες πραγματοποιούνται σε πραγματικές συνθήκες, περιέχουν προσωπικά βιώματα και ανάγκες, χρησιμοποιούνται συνδυαστικά και ανάλογα με</p>		<p>παραγωγή ανάλογου για την περίπτωση κειμένου</p> <p>✓ προκαταρκτική γλωσσική πραγμάτωση των υπό δόμηση κειμένων μέσω κατάλληλων γραμματικών, λεξιλογικών και, ενδεχομένως, πολυτροπικών στοιχείων</p> <p>✓ πειραματισμοί με καθοδηγημένη γραφή (δόμηση κειμένων με βάση εικόνες ή αυτοτελείς τίτλους ή ημιτελείς προτάσεις/παραγράφους, μέσω ιδεοθύελλας κ.ο.κ.)</p> <p>✓ μετασχηματισμοί κειμενικών ειδών σε άλλα (π.χ. μίας συνεχούς ιστορίας σε κόμικς και αντίστροφα)</p> <p>✓ μετασχηματισμοί του ύφους του κειμένου και αποφάνσεις σχετικά με την καταλληλότητα των μετασχηματισμών αυτών ανάλογα με το κειμενικό είδος και το πλαίσιο περίπτωσης</p> <p>✓ μετασχηματισμοί της οπτικής γωνίας και αποφάνσεις σχετικά με την καταλληλότητά τους</p> <p>✓ πειραματισμοί με εναλλαγή συνωνύμων ή παρεμφερών σημασιολογικά εκφράσεων και επιλογή με βάση το κειμενικό είδος και το πλαίσιο περίπτωσης</p>	<p>Β.Μ. τ. γ' σ. 90 άσκηση 1</p> <p><i>Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός:</i></p> <p>✓ Κείμενα χρηστικά (από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα)</p> <p>✓ Κείμενα πολυτροπικά, π.χ. πληροφορίες από το σχολικό ιστότοπο όπου επιλέγονται κείμενα που συνοδεύονται με εικόνα και ήχο</p> <p>✓ Κείμενα ηλεκτρονικά, π.χ. πληροφορίες από σχετικούς με το θέμα ιστότοπους</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
---	--	--	--

τις επικοινωνιακές περιστάσεις.		
---------------------------------	--	--

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.6 ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν το σκοπό ή τους σκοπούς της ακρόασης κειμένων, π.χ. ακρόαση για πρόσκτηση πληροφοριών, επίσημανση πληροφοριών, επίλυση προβλήματος κ.ο.κ. ✓ Ανατρέχουν στο καταστασιακό περιβάλλον, για να κατανοήσουν δυσνόητα σημεία στο υπό ακρόαση κείμενο. ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του προφορικού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου). ✓ Εντοπίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες στο περιεχόμενο του κειμένου. ✓ Αναπτύσσουν την αίσθηση της γενικής κατανόησης του κειμένου. ✓ Αναπτύσσουν την αίσθηση της συνολικής ερμηνείας του κειμένου. ✓ Αναστοχάζονται και αξιολογούν το 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιβάλλον ✓ Ταξίδια ✓ Η ζωή στην πόλη ✓ Διατροφή ✓ Κατοικίδια ζώα ✓ Φιλία ✓ Συγγενικές σχέσεις ✓ Μουσική ✓ Βιβλία ✓ Επιστημονική φαντασία ✓ Παιχνίδια ✓ Κατασκευές ✓ Ραδιόφωνο-Τηλεόραση ✓ Κινηματογράφος-Θέατρο ✓ Μουσεία ✓ Αθλητισμός ✓ Επαγγέλματα ✓ Πόλεμος και ειρήνη <p><i>Κειμενικά είδη</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Μαρτυρίες-βιοματική αφήγηση ✓ Καθημερινοί διάλογοι για αναζήτηση πληροφορίας, ανταλλαγή 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συζητήσεις στο πλαίσιο ομάδων, αλλά και μεταξύ παιδιών και εκπαιδευτικού, και προκαταρκτική συγκριτική αντιπαραβολή προφορικών κειμένων που χαρακτηρίζονται από: <ul style="list-style-type: none"> • διαφορετικό βαθμό κωδικοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης πάνω σε ένα θέμα (δηλαδή κείμενα που απευθύνονται σε ένα γενικό κοινό και κωδικοποιούν αρκετά στοιχεία για ένα θέμα σε αντίθεση με κείμενα που απευθύνονται σε εξειδικευμένο κοινό και αφήνουν υπονοούμενες κάποιες πληροφορίες) • υιοθέτηση διαφορετικής γλώσσας σώματος • παιχνίδια ρόλων • διαφορετικά μέσα μετάδοσης προφορικών κειμένων με κοινό θέμα, αντικείμενο ή περιεχόμενο ✓ Συζητήσεις σε σχέση με τις προβλέψεις που διαμορφώνονται για το είδος του κειμενικού σχήματος που θα επιλεγεί και του ύφους του κειμένου (οικείο, επίσημο κτλ.) ✓ Διάλογος μεταξύ των μελών της τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών και αναγνωστριών για την ανάδειξη του νοήματος ενός κειμένου ✓ Σύγκριση διαφορετικών κειμένων και 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Στ΄ Δημοτικού καθώς και του λογισμικού Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού προσφέρονται για δραστηριότητες κατανόησης προφορικών κειμένων, εφόσον περιλαμβάνουν ασκήσεις παραγωγής προφορικού λόγου και αξιοποιούν υλικό από προφορικά κείμενα.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. α΄ σ. 14 άσκηση 2 ✓ Β.Μ. τ. α΄ σ. 17 άσκηση 1 ✓ Β.Μ. τ. α΄ σ. 30 άσκηση 2, 3 ✓ Β.Μ. τ. α΄ σ. 60

<p>περιεχόμενο του κειμένου.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναστοχάζονται και αξιολογούν τη μορφή του κειμένου. ✓ Κατανοούν τη διαφορετική οπτική γωνία των διαφόρων ομιλητών ή πιθανόν τη διαμόρφωση του λόγου των ομιλητών ανάλογα με τις προθέσεις της επικοινωνίας. ✓ Συμμετέχουν σε διάλογο εκπαιδευτικών και μαθητών και μαθητριών στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού. ✓ Συμμετέχουν στο διάλογο μεταξύ των «επίσημων» κειμένων με τα κείμενα της καθημερινής εμπειρίας. ✓ Συμμετέχουν στο διάλογο μεταξύ κειμένων που προέρχονται από άτομα με διαφορετικά κοινωνικά και γλωσσικά υπόβαθρα και στα οποία χρησιμοποιούνται διαφορετικές ποικιλίες και επίπεδα ύφους. ✓ Διατυπώνουν διευκρινιστικές ερωτήσεις για το είδος του κειμένου. ✓ Ασκούνται στο ρόλο που επιτελεί η υιοθέτηση της κατάλληλης γλώσσας σώματος για τη μετάδοση μηνυμάτων. 	<p>απόψεων κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διάλογοι σε επίσημο ύφος, συνεντεύξεις κτλ. ✓ Μύθοι-Λαϊκά παραμύθια ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά προφορικά κείμενα (π.χ. συνταγές, προσκλήσεις, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Πολυτροπικά κείμενα, όπως διαφημίσεις 	<p>κειμενικών ειδών για το ίδιο θέμα.</p>	<p>άσκηση 6</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. β' σ. 44 <p>άσκηση 1</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. β' σ. 56 <p>άσκηση 2</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. β' σ. 75 <p>άσκηση 3</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. γ' σ. 39 <p>άσκηση 2</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Β.Μ. τ. γ' σ. 41 <p>άσκηση 3</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
--	--	---	--

Β. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διατυπώνουν ερωτήματα, προσδιορίζουν προβλήματα, αναζητούν απαντήσεις στα προβλήματα που έχουν τεθεί, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα. ✓ Μαθαίνουν να καταλήγουν σε συμπεράσματα και προτάσεις, παράγουν έργα (ερευνητικά, καλλιτεχνικά, κατασκευαστικά κτλ.), δημοσιοποιούν τις παραγωγές τους στην κοινότητα και δέχονται την κριτική της. ✓ Ασκούνται στην ενεργητική αξιοποίηση της γλώσσας σε αλληλεπίδραση με άλλους σημειωτικούς κώδικες, όπως της εικόνας και του ήχου, ώστε να παράγονται πολυτροπικά κείμενα. ✓ Επιλέγουν γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφολογία, σύνταξη) ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες. ✓ Αναπτύσσουν κριτική αντίσταση σε σαφή ή υπονοούμενα νοήματα, π.χ. σε κείμενα όπως των τηλεοπτικών διαφημίσεων, σε συνδυασμό με εικόνα, κίνηση, μουσική κτλ. ✓ Αναπτύσσουν την ικανότητά τους να συνομιλούν με πολλούς αποδέκτες και πολλές 	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην κατανόηση προφορικών κειμένων</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ παραγωγή διαλόγων με συγκεκριμένο θέμα και για συγκεκριμένο σκοπό ✓ συνομιλίες με άτομα με διαφορετικές σχέσεις μεταξύ τους (φίλοι, γνωστοί, επαγγελματικοί συνεργάτες) ✓ προφορικά κείμενα σε δομημένα πλαίσια (σχολείο, συζητήσεις σε τηλεοπτικές εκπομπές, σειρές κτλ.) ✓ κείμενα λογοτεχνικού λόγου στα οποία υπάρχει μια συγκεκριμένη μορφή προφορικού λόγου, π.χ. φανταστικές ιστορίες, παραμύθια, ποιήματα, θρύλοι, παραδόσεις, θεατρικά δράματα (σκετς), θεατρικά έργα ✓ αναζήτηση της οπτικής γωνίας διαφορετικών συνομιλητών ✓ παραγωγή προφορικών πολυτροπικών κειμένων που συνδυάζουν προφορικό λόγο, ήχο/μουσική και εικόνα, π.χ. διαφημίσεις, συνταγές κτλ. 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Στ' Δημοτικού καθώς και του λογισμικού Ε' και Στ' Δημοτικού περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής προφορικών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>B.M. τ. α' σ. 27 άσκηση 4 B.M. τ. α' σ. 33 άσκηση 2 B.M. τ. α' σ. 49 άσκηση 2 B.M. τ. α' σ. 56 άσκηση 1γ B.M. τ. β' σ. 10 άσκηση 3 B.M. τ. β' σ. 18 άσκηση 6 B.M. τ. β' σ. 46 άσκηση 7 B.M. τ. β' σ. 71 άσκηση 2 B.M. τ. γ' σ. 48 άσκηση 4 B.M. τ. γ' σ. 66 άσκηση 3 B.M. τ. γ' σ. 86 άσκηση 2</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους</p>

<p>αποδέκτριες για ποικίλα θέματα.</p> <p>✓ Αναπτύσσουν την ικανότητά τους να συνεργάζονται για τη δόμηση μιας γλωσσικής λειτουργίας μέσα σε συγκεκριμένο κειμενικό και επικοινωνιακό πλαίσιο (αφήγηση, περιγραφή, επιχείρημα κτλ.) (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία, εκτός από τα καθαρά γλωσσικά, που θα χρησιμοποιήσουν στο λόγο τους.</p> <p>✓ Προβάλλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με ένα θέμα.</p>			<p>τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
--	--	--	---

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν την ποικιλία των λόγων ανάγνωσης ενός κειμένου (π.χ. απόκτηση πληροφορίας, ενημέρωση). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο. ✓ Αντιλαμβάνονται τους μηχανισμούς συνοχής του κειμένου (σύνδεσμοι, επεξηγήσεις κτλ.). ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές, συνοχή) του γραπτού κειμένου. ✓ Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων που επεξεργάζονται. ✓ Επιλέγουν τις κατάλληλες πληροφορίες από το κείμενο για την απόδοση του νοήματος που κάθε φορά θεωρείται πιο σημαντικό. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα των κειμένων και διακρίνουν την οπτική του 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιβάλλον ✓ Ταξίδια ✓ Η ζωή στην πόλη ✓ Διατροφή ✓ Κατοικίδια ζώα ✓ Φιλία ✓ Συγγενικές σχέσεις ✓ Μουσική ✓ Βιβλία ✓ Επιστημονική φαντασία ✓ Παγχνίδια ✓ Κατασκευές ✓ Ραδιόφωνο-Τηλεόραση ✓ Κινηματογράφος-Θέατρο ✓ Μουσεία ✓ Αθλητισμός ✓ Επαγγέλματα ✓ Πόλεμος και ειρήνη <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Κείμενα-σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες) ✓ Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες ✓ Κόμικς ✓ Χάρτες ✓ Ημερολογιακά κείμενα 	<p>Ο/Η εκπαιδευτικός αξιοποιεί ενδεικτικές δραστηριότητες για την επίτευξη των στόχων (α' στήλη) όσον αφορά την κατανόηση γραπτών κειμένων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ διάκριση των λόγων ανάγνωσης κάθε κειμένου ✓ απόδοση των βασικών πληροφοριών κάθε παραγράφου ✓ ερωτήσεις για την ανάδειξη συγκεκριμένων πληροφοριών του κειμένου ✓ εντοπισμός των μηχανισμών συνοχής σε μια παράγραφο (ως παράδειγμα) του κειμένου ✓ σύγκριση κειμένων διαφορετικού είδους ή προέλευσης με κοινή θεματολογία ✓ εξάσκηση στην απόδοση του κυρίως νοήματος μιας παραγράφου ✓ εξάσκηση στην απόδοση τίτλου μιας παραγράφου ✓ αφαίρεση ή προσθήκη στοιχείων πολυτροπικότητας (εικόνα, ήχο κτλ.) σε τμήμα κειμένου ✓ μετασχηματισμός και προσαρμογή μιας παραγράφου κειμένου σε διαφορετικό ύφος ανάλογα με τον αποδέκτη ✓ εξάσκηση στην κατανόηση και αξιοποίηση της λειτουργικής αξίας της γραμματικής: ✓ ρηματικοί χρόνοι, διαφοροποίηση ανάλογα με το είδος του κειμένου, το ύφος και την κατάσταση επικοινωνίας 	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Στ' Δημοτικού καθώς και του λογισμικού Ε' και Στ' Δημοτικού περιλαμβάνουν δραστηριότητες κατανόησης γραπτών κειμένων.</p> <p><i>Ενδεικτικά:</i></p> <p>Β.Μ. τ. α' σ. 17 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 25 άσκηση 1 Β.Μ. τ. α' σ. 34 άσκηση 3 Β.Μ. τ. β' σ. 23 άσκηση 3 Β.Μ. τ. β' σ. 26 άσκηση 8 Β.Μ. τ. β' σ. 74 άσκηση 1, 2 Β.Μ. τ. γ' σ. 45 άσκηση 1 Β.Μ. τ. γ' σ. 70 άσκηση 1 Β.Μ. τ. γ' σ. 86 άσκηση 1</p> <p><i>Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα χρηστικά (από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα) ✓ Κείμενα πολυτροπικά,

<p>συγγραφέα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επισημαίνουν τυχόν πολυτροπικά στοιχεία των κειμένων. ✓ Σχολιάζουν τη σημειολογική λειτουργία της εικόνας και του ήχου στα πολυτροπικά κείμενα. ✓ Κατακτούν ειδικό λεξιλόγιο σε σχέση με το θέμα του κειμένου και το κειμενικό είδος. ✓ Διευρύνουν τη γραμματική τους ενημερότητα, με σκοπό την κατανόηση και αξιοποίηση της λειτουργικής αξίας των γραμματικών φαινομένων για τη δόμηση νοήματος και ύφους (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>). ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά για να μάθουν άγνωστες λέξεις ή ορισμένες σημασίες λέξεων. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μικρές αγγελίες ✓ Μύθοι ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Ειδησεογραφικά κείμενα ✓ Θεατρικός διάλογος ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτίο καιρού ✓ Χρηστικά κείμενα (συνταγές, κατάλογοι, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, οδηγίες χρήσης και οδηγίες κατασκευής) ✓ Εγκυκλοπαιδικά κείμενα ✓ Διαφημιστικά φυλλάδια ✓ Άρθρα εφημερίδων ✓ Τεχνικές περιγραφές ✓ Πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα ✓ Οδηγοί μέσω μεταφοράς ✓ Κείμενα επιστημονικής φαντασίας ✓ Διαφημιστικοί και πληροφοριακοί πίνακες ✓ Λαϊκά παραμύθια ✓ Παροιμίες ✓ Λαϊκό θέατρο ✓ Μαρτυρίες ✓ Λεζάντες ✓ Διαγράμματα ✓ Ενημερωτικά έντυπα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ λειτουργία ουσιαστικών και επιθέτων (π.χ. διάκριση μεταξύ επιθέτων που περιγράφουν και επιθέτων που δηλώνουν υποκειμενικό σχολιασμό) (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>) ✓ λειτουργία της σειράς των λέξεων και της εστίασης ανάλογα με το κειμενικό είδος (π.χ. προτίμηση για τη σειρά Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο στον επίσημο/ επιστημονικό λόγο και, αντίστροφα, έκφραση υποκειμενικού σχολιασμού με εστίαση σε άλλα είδη) (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>) 	<p>π.χ. πληροφορίες από το σχολικό ιστότοπο όπου επιλέγονται κείμενα που συνοδεύονται με εικόνα και ήχο</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα ηλεκτρονικά, π.χ. πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού</p>
--	---	---	---

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <p>✓ Συνειδητοποιούν ειδικές παραμέτρους της κατάστασης επικοινωνίας όπως είναι ο επικοινωνιακός σκοπός και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά όσων συμμετέχουν.</p> <p>✓ Επιλέγουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τον τρόπο οργάνωσης των υπό δόμηση κειμένων • τον τρόπο ανάπτυξης και σύνδεσης των πληροφοριών των υπό δόμηση κειμένων • το ύφος • την έκταση των υπό δόμηση κειμένων • τα εξωγλωσσικά στοιχεία που αξιολογούνται ως κατάλληλα για στήριξη/ενίσχυση των υπό δόμηση κειμένων • τα σημειωτικά μέσα που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για στήριξη των υπό δόμηση κειμένων, ανάλογα με τις παραμέτρους της κατάστασης επικοινωνίας ή/και τις μεταβλητές του κοινωνικοπολιτισμικού περιβάλλοντος. <p>✓ Σχεδιάζουν κείμενα μετά από διαπραγμάτευση, ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες.</p> <p>✓ Λαμβάνουν αποφάσεις σε σχέση με τις γραμματικές, τις λεξιλογικές, τις υφολογικές δομές,</p>	<p>Τα ίδια βασικά θέματα και κειμενικά είδη που περιγράφονται στην κατανόηση γραπτών κειμένων</p>	<p>✓ καταγραφή απόψεων (γνώμη, επιχείρημα, συμπέρασμα) και διαφορετικών ερμηνειών για το νόημα ενός κειμένου</p> <p>✓ συλλογή, καταγραφή, σύγκριση και επιλογή πληροφοριών ανάλογα με το κείμενο και το θέμα</p> <p>✓ απόρριψη ή επικύρωση θέσεων, απόψεων, αρχών που διατυπώνονται σε ένα κείμενο</p> <p>✓ χαρτογράφηση σχημάτων δόμησης ενδεικτικών κειμένων (π.χ.: συνεχή, ασυνεχή, μικτά, ηλεκτρονικά, πολυτροπικά)</p> <p>✓ χρήση εννοιολογικών χαρτών (διάρθρωση) και καταγραφή βασικών δομικών στοιχείων κειμένου για την παραγωγή γραπτού λόγου ανάλογα με την κατάσταση επικοινωνίας</p> <p>✓ σύνδεση δομικών στοιχείων π.χ.: αφήγησης (ποιος, πού, πότε, τι κάνει, γιατί, τι γίνεται μετά, ποιο είναι το αποτέλεσμα) και δημιουργία μαθητικών κειμένων</p> <p>✓ ανάδειξη της πολυτροπικότητας των κειμένων, π.χ. μίας ευχετήριας κάρτας, αφίσας, διαφήμισης, πρωτοσέλιδου εφημερίδας κτλ.</p> <p>✓ παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (με εικόνα και ήχο) για τις ανάγκες συγκεκριμένης κατάστασης επικοινωνίας (π.χ. πολυτροπικά κείμενα για τη δημοσιοποίηση και ανάρτηση δράσης στο σχολικό ιστότοπο)</p> <p>✓ αξιοποίηση προσωπικών βιωμάτων των μαθητών και μαθητριών-μελών ομάδας και</p>	<p><i>Ενότητες σχολικών εγχειριδίων:</i></p> <p>Όλες οι ενότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Στ' Δημοτικού καθώς και του λογισμικού Ε' και Στ' Δημοτικού περιλαμβάνουν δραστηριότητες παραγωγής γραπτών κειμένων.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>B.M. τ. α' σ. 14 άσκηση 3, 4</p> <p>B.M. τ. α' σ. 18 άσκηση 3, 4</p> <p>B.M. τ. α' σ. 31 άσκηση 6</p> <p>B.M. τ. α' σ. 59 άσκηση 4</p> <p>B.M. τ. α' σ. 65, άσκηση 4</p> <p>B.M. τ. β' σ. 13 άσκηση 9</p> <p>B.M. τ. β' σ. 52 άσκηση 6</p> <p>B.M. τ. β' σ. 75 άσκηση 4</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 17 άσκηση 2</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 20 άσκηση 2</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 43 άσκηση 2</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 61 άσκηση 4</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 77 άσκηση 5</p> <p>B.M. τ. γ' σ. 82 άσκηση 2</p>

<p>τη γλωσσική ποικιλία κτλ. που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωση ενός κειμενικού είδους, για παράδειγμα επιλέγουν τους κατάλληλους ρηματικούς χρόνους στα αφηγηματικά κείμενα, επιλέγουν τις κατάλληλες εγκλίσεις για κείμενα οδηγιών (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί το λεξιλόγιο και η γραμματική για να δηλωθεί η εναλλαγή από θέμα σε θέμα (βλ. αναλυτικά στον <i>Οδηγό του Εκπαιδευτικού</i>).</p> <p>✓ Χρησιμοποιούν πολυτροπικά στοιχεία (διαγράμματα, πίνακες κτλ.) για τη στήριξη των πληροφοριών, έτσι ώστε να είναι κατανοητές στους αποδέκτες.</p> <p>✓ Προσδιορίζουν τα γνωρίσματα των κειμένων υπό την οπτική γωνία πραγμάτωσής τους.</p> <p>✓ Αξιοποιούν διακειμενικές συνδέσεις (συσχετίσεις με άλλα κείμενα παρόντα ή με την εμπειρία και την τοπική κοινότητα των παιδιών) για την παρουσίαση των πληροφοριών του κειμένου με τρόπο κατανοητό.</p> <p>✓ Κατανοούν ότι η παραγωγή γραπτού κειμένου συνιστά μια δυναμική διαδικασία που αναδύεται μέσα από την ενεργό εμπλοκή των μαθητών και μαθητριών με διαδικασίες συλλογής, σύγκρισης, καταγραφής και αναθεώρησης του περιεχομένου και της γλωσσικής του διατύπωσης.</p> <p>✓ Μαθαίνουν να κρίνουν, να επικυρώνουν ή να αμφισβητούν θέσεις και απόψεις, πάντοτε με επιχειρήματα.</p> <p>✓ Κατανοούν ότι οι παραπάνω λειτουργίες πραγματοποιούνται σε πραγματικές συνθήκες, περιέχουν προσωπικά βιώματα και ανάγκες, χρησιμοποιούνται συνδυαστικά και ανάλογα με</p>		<p>παραγωγή ανάλογου για την περίπτωση κειμένου:</p> <p>✓ προκαταρκτική γλωσσική πραγμάτωση των υπό δόμηση κειμένων μέσω κατάλληλων γραμματικών, λεξιλογικών και, ενδεχομένως, πολυτροπικών στοιχείων</p> <p>✓ πειραματισμοί με καθοδηγημένη γραφή (δόμηση κειμένων με βάση εικόνες ή αυτοτελείς τίτλους ή ημιτελείς προτάσεις/παραγράφους, μέσω ιδεοθύελλας κ.ο.κ.)</p> <p>✓ μετασχηματισμοί κειμενικών ειδών σε άλλα (π.χ. μίας συνεχούς ιστορίας σε κόμικς και αντίστροφα)</p> <p>✓ μετασχηματισμοί του ύφους του κειμένου και αποφάνσεις σχετικά με την καταλληλότητα των μετασχηματισμών αυτών ανάλογα με το κειμενικό είδος και το πλαίσιο περίπτωσης</p> <p>✓ μετασχηματισμοί της οπτικής γωνίας και αποφάνσεις σχετικά με την καταλληλότητά τους</p> <p>✓ πειραματισμοί με εναλλαγή συνωνύμων ή παρεμφερών σημασιολογικά εκφράσεων και επιλογή με βάση το κειμενικό είδος και το πλαίσιο περίπτωσης</p>	<p><i>Κείμενα που επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός:</i></p> <p>✓ Κείμενα χρηστικά (από την καθημερινή ζωή και ανάλογα με το θέμα)</p> <p>✓ Κείμενα πολυτροπικά, π.χ. πληροφορίες από το σχολικό ιστότοπο όπου επιλέγονται κείμενα που συνοδεύονται με εικόνα και ήχο</p> <p>✓ Κείμενα ηλεκτρονικά, π.χ. πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες</p> <p>Γραμματική νέας ελληνικής Ε' & Στ' Δημοτικού</p>
--	--	---	---

τις επικοινωνιακές περιστάσεις.		
---------------------------------	--	--

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.7 ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ & ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/-ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν την ποικιλία των λόγων ακρόασης ενός κειμένου (λ.χ. ενημέρωση για συμβάντα ή για απόψεις, άσκηση κριτικής, ψυχαγωγία, διαμόρφωση κοινωνικών σχέσεων και ταυτοτήτων κτλ.). ✓ Καλλιεργούν σταδιακά διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του προφορικού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου). ✓ Κάνουν αρχικές υποθέσεις σχετικά με το σκοπό και το θέμα του κειμένου. ✓ Κάνουν αρχικές υποθέσεις σχετικά με το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση όσων συμμετέχουν. ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου και την οργάνωση πληροφορίας. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθημερινοί διάλογοι που αφορούν αναζήτηση πληροφορίας, παροχή βοήθειας, επεξήγηση, περιγραφή κτλ. ✓ Καθημερινοί ή επίσημοι διάλογοι μεταξύ φιλικών ή μη προσώπων ✓ Τηλεφωνικές συνομιλίες ✓ Ομιλίες, διαλέξεις ✓ Συνεντεύξεις, τηλεοπτικές εκπομπές 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες φέρνουν στην τάξη προφορικά κείμενα από διαφορετικά κειμενικά είδη σχετικά με ορισμένο θέμα και το επεξεργάζονται από τη διαφορετική σκοπιά κάθε κειμένου. ✓ Δημιουργούνται στην τάξη συνθήκες προβληματικής κατάστασης (π.χ. θέλουμε να μάθουμε πώς να προφυλαχτούμε από μια επιδημία γρίπης και ζητούμε τη γνώμη ενός ειδικού, θέλουμε να μάθουμε πού βρίσκεται ένα κτήριο και ζητούμε οδηγίες προσανατολισμού), για την επίλυση των οποίων οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να ανατρέξουν σε προφορικά κείμενα. ✓ Αναζήτηση συνομιλιών στους ηλεκτρονικούς φακέλους (e-portfolios) σχολικών δικτύων, παρακολούθηση μιας τηλεδιάσκεψης (web-conference), μιας online συζήτησης που γίνεται σε ένα άλλο σχολείο ή σε μια άλλη τάξη και σχολιασμός τους. ✓ Αναζήτηση στο διαδίκτυο βιντεοσκοπημένων διαλόγων, επεξεργασία τους στην τάξη και 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Προφορικός και γραπτός λόγος), Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, κεφάλαια για την κλίση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας» (προφορικός και γραπτός λόγος)</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνωρίζουν διαφορετικού τύπου επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής/η συνομιλήτρια, π.χ. αναδιατύπωση, αυτοδιόρθωση, παράφραση, διακοπές, επικαλύψεις κτλ. ✓ Αναγνωρίζουν τις μορφοσυντακτικές και λεξιλογικές επιλογές που διαμορφώνουν το ύφος του συνομιλητή και της συνομιλήτριας. ✓ Εντοπίζουν φωνολογικές, μορφολογικές και συντακτικές πολυτυπίες σε διαφορετικά είδη προφορικού κειμένου. ✓ Αναγνωρίζουν τη συμβολή ορισμένων παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων στη διαμόρφωση του μηνύματος ανάλογα με το καταστασιακό πλαίσιο. ✓ Εντοπίζουν και αξιολογούν ορισμένα στοιχεία γλωσσικής ποικιλότητας (γεωγραφικής και κοινωνικής) και τον υφολογικό/επικοινωνιακό τους ρόλο στον προφορικό λόγο). ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές, βαθμός συνοχής και συνεκτικότητας) του υπό ακρόαση κειμένου σε σχέση με τις προσδοκίες που δημιουργεί το πλαίσιο της επικοινωνίας. ✓ Ερμηνεύουν και αξιολογούν την προθετικότητα του (συν)ομιλητή και της (συν)ομιλήτριας και την κοινωνική ταυτότητα την οποία προβάλλει με βάση το περιεχόμενο και τη μορφή του λόγου του/της, καθώς και τη χρήση συγκεκριμένων γραμματικών και λεξιλογικών επιλογών. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία διαφορετικών ειδών προφορικού λόγου. ✓ Ερμηνεύουν τις συγκεκριμένες γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας ανάλογα με την προθετικότητά 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. διαφημίσεις) 	<p>κατάταξη σε κειμενικά είδη με βάση το είδος της πληροφορίας, την προθετικότητα, το ύφος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός, σε διαφορετικά προφορικά κείμενα, του πλαισίου επικοινωνίας και της κοινωνικής σχέσης όσων συμμετέχουν (λ.χ. φιλική συνομιλία, συνομιλία σε επίσημο πλαίσιο με συνομιλητές που κατέχουν διαφορετικό βαθμό εξουσίας/αυθεντίας ή βρίσκονται σε ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας, π.χ. μαθητής-καθηγητής, γιατρός-ασθενής, παρέα ...). ✓ Καταγραφή προφορικών κειμένων και αποτίμηση της επίδρασης παραμέτρων καταστασιακού τύπου (π.χ. σχέσεις μεταξύ συνομιλητών και συνομιλητριών) στη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, ύφος, διακοπή του λόγου του συνομιλητή και της συνομιλήτριας, αλληλοεπικαλύψεις, ένταση φωνής, επιτονισμός κτλ.). ✓ Συσχετισμός φαινομένων πολυτυπίας με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις. ✓ Συζητήσεις στην τάξη σε σχέση με τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας (π.χ. χρήση παθητικής φωνής αντί ενεργητικής, όπως διαπιστώθηκε ότι αντί διαπίστωση ότι, χρήση συνώνυμων λέξεων όπως αξιοποίηση αντί εκμετάλλευση κτλ.). ✓ Οι μαθητές οι μαθήτριες παρακολουθούν (συν)ομιλητές και συνομιλήτριες και εστιάζουν στα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία (στον τόνο της φωνής, τη μμόγλωσσα, τις περιστάσεις ...). Διατυπώνουν τα ίδια λόγια με άλλο τόνο και κινήσεις του σώματος. Καλούνται να εντοπίσουν ποια σημασία παίρνουν τα λόγια 	<p>μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	--	--

του/της.		<p>στις διαφορετικές περιπτώσεις (το ίδιο ισχύει και για βιντεοσκοπημένες συζητήσεις).</p> <p>✓ Επεξεργασία στην τάξη διαφορετικών τύπων ερωτήσεων (συνολικής κατανόησης, αναζήτησης συγκεκριμένης πληροφορίας, ερμηνείας του κειμένου, ρητορικές ερωτήσεις) οι οποίες αφορούν προφορικά κείμενα που άκουσαν οι μαθητές και οι μαθήτριες. Ταξινόμηση των ερωτήσεων.</p> <p>✓ Επεξεργασία διαφημίσεων και αξιολόγηση της επίδρασης συγκεκριμένων λεξιλογικών και γραμματικών επιλογών στην επιτυχία ή μη της διαφήμισης καθώς και της χρήσης πολυτροπικών στοιχείων.</p> <p>✓ Παρακολούθηση διαλέξεων από ειδικούς, είτε ζωντανά είτε σε βίντεο για θέματα που τους αφορούν, διαμόρφωση κριτηρίων αξιολόγησης, καταγραφή με μορφή διαγραμμάτων και με βάση αυτά αξιολόγηση των ομιλητών και ομιλητριών.</p> <p>✓ Προβολή στο διαδραστικό πίνακα ή σε τηλεόραση ή υπολογιστή διάφορων βίντεο με διαλόγους πάνω σε θέματα της καθημερινότητας, σχολιασμός στην τάξη παραγόντων που δημιούργησαν πρόβλημα στην επικοινωνία και αξιολόγηση των στρατηγικών που χρησιμοποιήθηκαν για να διασφαλιστεί η επικοινωνία.</p> <p>✓ Υπόδυση ρόλων οι οποίοι έχουν ανατεθεί στους μαθητές και στις μαθήτριες μέσα από ηλεκτρονικές συλλογές υλικού που έχουν διανεμηθεί από τους εκπαιδευτικούς.</p> <p>✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες ακούνε συνομιλητές να αλληλεπιδρούν, σε διαφορετικά επικοινωνιακά πλαίσια, πάνω στο ίδιο θέμα. Καλούνται να εντοπίσουν τις διαφορές στο ύφος του προφορικού λόγου και τον τρόπο</p>	
----------	--	---	--

		διαπραγμάτευσης του θέματος στα διαφορετικά πλαίσια.	
--	--	--	--

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<p>✓ Επιλέγουν τι θα ακούσουν με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους και αναπτύσσουν διαφορετικές στρατηγικές ακρόασης (συνολική ακρόαση, κατανόηση σκοπών, αναζήτηση συγκεκριμένης πληροφορίας κτλ.).</p> <p>✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και τους κοινωνικούς ρόλους όσων συμμετέχουν, καθώς και τη μεταξύ τους κοινωνική απόσταση/ισότητα/οικειότητα /αλληλεγγύη κτλ.</p> <p>✓ Αντιλαμβάνονται πώς τα διαφορετικά κειμενικά είδη του προφορικού λόγου συσχετίζονται με το πλαίσιο επικοινωνίας.</p> <p>✓ Εντοπίζουν τους γλωσσικούς μηχανισμούς που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής και η συνομιλήτριά τους.</p> <p>✓ Διακρίνουν τα γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά διαφορετικών κειμενικών ειδών του προφορικού λόγου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γραμματικές, λεξιλογικές και υφολογικές επιλογές) και τη σχέση τους με το πλαίσιο επικοινωνίας και το κειμενικό είδος.</p> <p>✓ Κατανοούν αν ένα προφορικό κείμενο είναι συνεκτικό ή όχι, εντοπίζουν βασικούς δείκτες κειμενικής συνοχής και αξιολογούν το βαθμό συνεκτικότητας ανάλογα με τις συμβάσεις του προφορικού κειμενικού είδους.</p> <p>✓ Εντοπίζουν τα παραγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και η ομιλήτρια και ερμηνεύουν τον επικοινωνιακό τους ρόλο.</p> <p>✓ Ερμηνεύουν τη συμβολή των παραπάνω στην κατασκευή της συνομιλιακής και κοινωνικής</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φίλια ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τηλεοπτικές εκπομπές ✓ Προφορικές συνεντεύξεις ✓ Ρεπορτάζ ✓ Διαφημίσεις ✓ Τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ✓ Καθημερινοί ή επίσημοι διάλογοι μεταξύ φιλικών ή μη προσώπων ✓ Ομιλίες ✓ Διαλέξεις ✓ Συνεντεύξεις 	<p>✓ Παρακολούθηση βιντεοσκοπημένων ομιλιών ή συζητήσεων σε σχολικά ιστολόγια και αναζήτηση παρόμοιων προφορικών κειμένων στους ηλεκτρονικούς φακέλους άλλων σχολείων.</p> <p>✓ Παρακολούθηση και σύγκριση διαφορετικών ειδών προφορικών κειμένων (συνεντεύξεις, ρεπορτάζ, ομιλίες, συζητήσεις κτλ.) που αντλήθηκαν από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή το διαδίκτυο και αποτίμηση των λειτουργιών τους.</p> <p>✓ Παρακολούθηση ζωντανών ή βιντεοσκοπημένων συζητήσεων, αναζήτηση της κοινωνικής ταυτότητας και της προθετικότητας των συνομιλητών και διατύπωση κρίσεων για την πειστικότητα των επιχειρημάτων.</p> <p>✓ Παρακολούθηση εκπομπών με κοινωνικά θέματα που περιλαμβάνουν ρεπορτάζ, ομιλίες-διαλέξεις και συζητήσεις και παρατήρηση των παραγλωσσικών και συγκειμενικών στοιχείων που χρησιμοποιούν οι ομιλητές και οι ομιλήτριες, συσχέτιση των στοιχείων με την ηλικία, το κύρος, την ιδιότητα κτλ.</p> <p>✓ Περιήγηση σε έναν τουριστικό προορισμό μέσα από τηλεοπτικές εκπομπές (ντοκιμαντέρ, διαφημιστικά βίντεο κτλ.) και διαδικτυακούς τόπους, αναγνώριση των επικοινωνιακών στόχων και αποτίμηση αποτελεσμάτων.</p> <p>✓ Συμμετοχή σε παιχνίδια ρόλων με πολιτιστικά θέματα (ήθη και έθιμα μιας περιοχής κτλ.). Οι αλλόγλωσσοι μαθητές και οι αλλόγλωσσες μαθήτριες μπορούν να αναζητήσουν προφορικά</p>	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου</i>, Ενότητα 5 (Οργάνωση περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 8 (Αξιολόγηση επιχειρημάτων)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 5^ο κεφ., 2.2.β (προφορικά κειμενικά είδη), σ. 100, 135 (κειμενικοί δείκτες)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας» (παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία)</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	---	---

<p>ταυτότητας του ομιλητή και της ομιλήτριας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν το βαθμό εξάρτησης των κειμένων από εξωγλωσσικά και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ανάλογα με τις συμβάσεις του προφορικού κειμενικού είδους. ✓ Παρακολουθούν την επιχειρηματολογία σε μια συζήτηση και κρίνουν την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων καθώς και των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιήθηκαν. ✓ Εντοπίζουν υπόρρητες πληροφορίες σχετικά με ιδεολογικές και κοινωνικές στάσεις και απόψεις των ομιλητών και ομιλητριών. ✓ Αντιλαμβάνονται τις βασικές διαφορές μεταξύ προφορικότητας και γραφής. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία διαφόρων ειδών προφορικού λόγου. 		<p>κείμενα στα ελληνικά για τη χώρα προέλευσής τους και έτσι να δοθούν διαπολιτισμικές προεκτάσεις στις δραστηριότητες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρακολούθηση εκπαιδευτικών εκπομπών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες κρατούν σημειώσεις και μετασχηματίζουν τα πολυτροπικά κείμενα σε μονοτροπικά, όπου περιγράφουν με συντομία το θέμα της εκπομπής, ή σε δικά τους πολυτροπικά γραπτά κείμενα, όπου καταγράφουν τις εντυπώσεις τους από τα βίντεο. ✓ Ακρόαση σκηνών διασκέδασης που έζησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τους φίλους και τις φίλες τους. Μετά από διαδοχικές περιγραφές, οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να κρίνουν ποια ομάδα τα πήγε καλύτερα αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα του προφορικού λόγου, τη συνοχή του, την κατάλληλη χρήση παραγλωσσικών στοιχείων κτλ. ✓ Αναγνώριση της λειτουργίας των γραμματικών επιλογών (π.χ. επιλογή κλιτικών τύπων από ένα πεδίο πολυτυπιών, βαθμός συντακτικής πολυπλοκότητας) και δεικτών συνοχής και σχολιασμού σε διαφορετικά προφορικά κείμενα και κειμενικά είδη. ✓ Αναγνώριση των λεξιλογικών επιλογών, π.χ. στη χρήση λόγιων/λαϊκών, παράγωγων και σύνθετων λέξεων, σε διαφορετικά προφορικά κείμενα και κειμενικά είδη και αποτίμηση της λειτουργικότητάς τους. ✓ Ακρόαση δύο διαφορετικών προφορικών κειμένων με το ίδιο θέμα και αναζήτηση των ομοιοτήτων και των διαφορών που υπάρχουν στην κατασκευή και την πρόσληψη του μηνύματος. ✓ Επεξεργασία διαλόγου με θέμα την αφήγηση ενός συμβάντος και συλλογική αξιολόγηση του 	
--	--	---	--

		<p>προφορικού λόγου του αφηγητή ως προς την αποτελεσματικότητα, την ακρίβεια, τη συνοχή κτλ.</p> <p>✓ Ατομικές και ομαδικές έρευνες μικρής εμβέλειας με υποστήριξη υπολογιστή.</p>	
--	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<p>✓ Αναπτύσσουν στρατηγικές ακρόασης σε συνδυασμό με τα ενδιαφέροντά τους, τις ανάγκες τους και τους σκοπούς της ακρόασης.</p> <p>✓ Αξιοποιούν τις γνώσεις τους για το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο του προφορικού κειμένου, ώστε να διατυπώσουν προκαταρκτικές υποθέσεις σχετικά με το θέμα και τους στόχους του.</p> <p>✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και τους κοινωνικούς ρόλους όσων συμμετέχουν καθώς και τη μεταξύ τους κοινωνική απόσταση / ισότητα/οικειότητα / αλληλεγγύη κτλ.</p> <p>✓ Κατανοούν τις διαφορές μεταξύ προφορικών κειμενικών ειδών και τους τρόπους με τους οποίους αυτές συσχετίζονται με κοινωνικοπολιτισμικούς παράγοντες και το πλαίσιο επικοινωνίας.</p> <p>✓ Διακρίνουν την προθετικότητα και το ύφος του συνομιλητή και της συνομιλήτριας με βάση μορφολογικούς, λεξιλογικούς και παραγλωσσικούς δείκτες.</p> <p>✓ Αναγνωρίζουν τα συγκεκριμένα και εξωγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και η ομιλήτρια.</p> <p>✓ Διακρίνουν τη μεταφορική ή κυριολεκτική χρήση της γλώσσας και τη συσχετίζουν με την προθετικότητα του ομιλητή και της ομιλήτριας.</p> <p>✓ Αξιολογούν τις πληροφορίες και τα επιχειρήματα του συνομιλητή και της συνομιλήτριας τους και εντοπίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που κάνουν το λόγο του/της</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διαλέξεις ✓ Ραδιοφωνικές εκπομπές ✓ Επίσημες ομιλίες ✓ Θεατρικά έργα ✓ Προφορικά κείμενα που συνδυάζουν διάφορους τρόπους (πολυτροπικά) 	<p>✓ Προσεκτική παρακολούθηση μιας διάλεξης ή συζήτησης για ένα θέμα και άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών (στόχοι, προσωπικές απόψεις των ομιλητών, ορισμένες πληροφοριακές πτυχές κτλ.).</p> <p>✓ Ακρόαση ραδιοφωνικών εκπομπών, επίσημων ομιλιών, ελληνικών τραγουδιών κτλ. και επισήμανση των γλωσσικών στοιχείων και μηχανισμών που αξιοποιεί ο πομπός.</p> <p>✓ Παρακολούθηση τηλεδιασκέψεων ή βιντεοσκοπημένων διαλόγων στο διαδίκτυο (σε ιστολόγια, ηλεκτρονικούς φακέλους σχολικών δικτύων κτλ.), εντοπισμός της επιχειρηματολογίας, των σκοπών και των μέσων και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους.</p> <p>✓ Εντοπισμός μορφολογικών, λεξιλογικών και παραγλωσσικών στοιχείων (π.χ. επιλογή κλιτικών τύπων, συνδετικών λέξεων, λόγιων ή λαϊκών λέξεων, παράταξης ή υπόταξης, επιτονικές καμπύλες, στοιχεία γεωγραφικής και κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας κτλ.) που φανερώνουν την προθετικότητα του συνομιλητή και της συνομιλήτριας σε προφορικά κείμενα διαφόρων ειδών.</p> <p>✓ Συσχετισμός των μορφολογικών/λεξιλογικών/συγκεκριμένων/ παραγλωσσικών στοιχείων των ομιλητών και ομιλητριών με την κοινωνική ταυτότητα/ιδιότητά τους και το βαθμό αποδοχής αυτών των στοιχείων από μια κειμενική κοινότητα.</p> <p>✓ Αναγνώριση της λειτουργίας των</p>	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 2 (Κριτική αποτίμηση), Ενότητα 3 (Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υπολογία)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 2 και 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά).</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
--	---	---	---

<p>αποτελεσματικό.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Χρησιμοποιούν ανάλογες επικοινωνιακές στρατηγικές με εκείνες του συνομιλητή και της συνομιλήτριάς τους. ✓ Αξιολογούν προφορικά κείμενα ως προς το βαθμό καταλληλότητας και αποδοχής τους από μια κειμενική κοινότητα. ✓ Εντοπίζουν και αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Εντοπίζουν υπόρρητα μηνύματα, οπτικές γωνίες, στάσεις και ιδεολογικά στοιχεία με βάση το περιεχόμενο και το ύφος του προφορικού λόγου. ✓ Αποτιμούν συνολικά το λόγο του συνομιλητή και της συνομιλήτριάς τους. 		<p>παραγωγικών και εξωγλωσσικών επιλογών (τόνος φωνής, κινήσεις, εκφράσεις του προσώπου) που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής και η συνομιλήτρια συμπληρωματικά με τις γλωσσικές επιλογές του/της.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός κυριολεξίας και μεταφοράς σε διαφορετικούς τύπους προφορικών κειμένων και αιτιολόγηση της χρήσης τους. ✓ Αναγνώριση ρητορικών σχημάτων σε επιλεγμένα προφορικά κείμενα και ανάλυση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητάς τους. ✓ Εντοπισμός των θέσεων και των επιχειρημάτων των ομιλητών και ομιλητριών και αξιολόγηση της καταλληλότητας και της πειστικότητάς τους. ✓ Εντοπισμός χαρακτηριστικών του γραπτού λόγου σε ορισμένα προφορικά κείμενα (π.χ. πολύπλοκη σύνταξη) και αποτίμηση της λειτουργίας τους. ✓ Σύγκριση προφορικών κειμένων με βάση τον τρόπο κατασκευής και το δίαυλο μετάδοσής τους (ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή, τηλεφωνική συνομιλία, διαδίκτυο κτλ.). ✓ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας προφορικών κειμένων διάφορων τύπων σε σχέση με τους αποδέκτες και τις αποδέκτριές τους, με βάση τις στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν. ✓ Εντοπισμός των κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτισμικών λειτουργιών ορισμένων προφορικών κειμενικών ειδών και συγκρίσεις μεταξύ των κειμενικών αυτών ειδών. 	
--	--	--	--

B. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσχεδιάζουν τα βασικά σημεία ενός προφορικού κειμένου και επιλέγουν το κατάλληλο κειμενικό είδος ανάλογα με το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα ουσιώδη στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν στο λόγο τους. ✓ Κάνουν χρήση επικοινωνιακών στρατηγικών κατάλληλων για το εκάστοτε πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Επιλέγουν την κατάλληλη κειμενική δομή, περιεχόμενο, τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης πληροφοριών. ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση γραμματικές δομές, γραμματικούς τύπους, λεξιλόγιο και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις της (συν)ομιλίας. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων και προθέσεων. ✓ Αναπροσαρμόζουν τα χαρακτηριστικά του λόγου τους ανάλογα με τη συνεισφορά των συνομιλητών τους, ή τις αντιδράσεις των 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ομιλίες στο κοινό ✓ παρουσιάσεις βιβλίων ✓ αφηγήσεις συμβάντων ✓ παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προβολή στο διαδραστικό πίνακα ή στον υπολογιστή διαλόγων, οι οποίοι αξιολογούνται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που έχουν τεθεί εκ των προτέρων, και διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση του παραγόμενου λόγου. ✓ Συνομιλίες μέσω τηλεδιασκέψεων (web-conference), απομαγνητοφώνηση συνομιλιών, ανταλλαγή και δημοσιοποίησή τους σε ψηφιακά περιβάλλοντα. ✓ Αφηγήσεις ή περιγραφές των μαθητών και μαθητριών (π.χ. αθλητικών συμβάντων, ιστορικών μαχών κτλ.) από διαφορετικές σκοπιές με ανάλογες προσαρμογές στην οργάνωση της πληροφορίας και τα λεξικογραμματικά / παραγλωσσικά/εξωγλωσσικά μέσα. ✓ Διατύπωση εκφράσεων που, συνοδευόμενες από κατάλληλο τόνο και κινήσεις, μπορούν να δηλώνουν ειρωνεία, υπακοή, αντιπαράθεση κτλ. ✓ Επαναδιατύπωση μιας συνομιλίας με και χωρίς ενδείκτες προφορικότητας (ελλειπτικός λόγος, φατικά στοιχεία όπως <i>να πούμε, ξέρεις</i> κτλ.) και κατόπιν ερμηνεία και αξιολόγηση των διαφορών στο ύφος και στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα. ✓ Πειραματισμοί με τη χρήση διαφορετικών επικοινωνιακών στρατηγικών (π.χ. επαναδιατύπωση, αναζήτηση διευκρινίσεων από 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Προφορικός και γραπτός λόγος), Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, κεφάλαια για την κλίση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>

<p>ακροατών και ακροατριών τους αν παράγουν συνεχές κείμενο.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν το ρόλο των γλωσσικών, παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών μέσων στην αποτελεσματικότητα των προφορικών κειμένων. ✓ Προβάλλουν την προσωπική τους θέση σε σχέση με ένα θέμα και την αντιπαραβάλλουν με αντίθετες απόψεις. ✓ Προβάλλουν διαφορετικές οπτικές γωνίες για ένα θέμα, αξιοποιώντας ποικίλα γλωσσικά μέσα και κειμενικές στρατηγικές. 		<p>τον συνομιλητή και τη συνομιλήτρια, αξιοποίηση του επικοινωνιακού πλαισίου).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Παιχνίδια ρόλων όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες, υποδυόμενοι/-ες ομιλητές και ομιλήτριες με διαφορετικά κάθε φορά χαρακτηριστικά, συνειδητοποιούν με βιωματικό τρόπο την ποικιλία της εκφοράς του λόγου, ανάλογα με την πρόθεση των ομιλητών και το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιχειρούν να πείσουν τον συνομιλητή και τη συνομιλήτριά τους για ένα ζήτημα της σχολικής ή της κοινωνικής ζωής, αξιοποιώντας τα γλωσσικά τους μέσα και τις επικοινωνιακές περιστάσεις του λόγου τους. ✓ Σύγκριση προφορικών κειμένων με κριτήρια το περιεχόμενο και τη μορφή τους, τον τρόπο οργάνωσης των πληροφοριών και τη συνολική αποτελεσματικότητά τους σε δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών και γραπτών κειμένων και αναζήτηση των διαφορών τους ως προς τη γλωσσική μορφή, τα παραγλωσσικά στοιχεία, το επικοινωνιακό πλαίσιο κτλ. ✓ Αναζήτηση της οπτικής γωνίας διαφορετικών συνομιλητών και συνομιλητριών και των γλωσσικών μέσων με την οποία αυτή κωδικοποιείται. 	
--	--	---	--

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν, λαμβάνοντας υπόψη το κειμενικό είδος που θα χρησιμοποιήσουν και την κειμενική κοινότητα στην οποία απευθύνονται, και οργανώνουν αντίστοιχα τον λόγο τους. ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές παραγωγής προφορικού κειμένου σε σχέση με το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Επιλέγουν την κειμενική δομή, το περιεχόμενο και το μονοτροπικό ή πολυτροπικό τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης πληροφοριών που ταιριάζει στις περιστάσεις. ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση μορφοσυντακτικές δομές, λεξιλόγιο, παραγωγικά στοιχεία και πολυτροπικά μέσα σε διαφορετικά είδη προφορικού κειμένου. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Επιχειρηματολογούν προφορικά για επίκαιρα θέματα, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα πειθούς ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιολογούν την ποικιλότητα και την πολυτυπία που χαρακτηρίζει τα προφορικά κειμενικά είδη σε συνδυασμό με την προθετικότητα και την αποτελεσματικότητά τους. ✓ Αποτιμούν τις πολλαπλές ερμηνείες που μπορεί να προσλάβει ένα κείμενο σε σχέση με τους αποδέκτες του. ✓ Αξιολογούν την προφορική τους παραγωγή 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομιλίες στο κοινό ✓ Παρουσιάσεις βιβλίων ✓ Παρουσιάσεις συμβάντων ✓ Παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων ✓ Παρουσιάσεις θεατρικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσχεδιασμός και πραγματοποίηση προφορικής ομιλίας πάνω σε επιλεγμένο θέμα. ✓ Διατύπωση κανόνων συνομιλίας και οργάνωση συζητήσεων στην τάξη πάνω σε επίκαιρα θέματα. ✓ Παιχνίδια ρόλων μέσα από παιχνίδια που παίζονται ζωντανά στο διαδίκτυο (online social games). ✓ Ανάπτυξη προφορικών κειμένων με την κατάλληλη οργάνωση και το κατάλληλο ύφος για τις περιστάσεις και το σκοπό της επικοινωνίας. ✓ Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας πάνω σε θέματα ενδιαφέροντος και συλλογική αξιολόγηση επιχειρημάτων. ✓ Κριτικός σχολιασμός παραδειγμάτων κειμενικών ειδών από το διαδίκτυο. ✓ Παρουσίαση στην τάξη της υπόθεσης μιας κινηματογραφικής ταινίας και συζήτηση των σημείων ενδιαφέροντος. ✓ Παρουσίαση θεατρικού έργου και συζήτηση πάνω στο έργο και τους συντελεστές της παράστασης. ✓ Αξιολόγηση στην τάξη προφορικών κειμένων που ανήκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη (π.χ. διάλεξη, ανέκδοτο, διαλογικός αγώνας, παρουσίαση κτλ.) με κριτήρια το αν επιλέχθηκαν οι κατάλληλες λεξικογραμματικές δομές και το αν οι δείκτες συνοχής και σχολιασμού διευκολύνουν την κατανόηση του κειμένου. ✓ Αξιολόγηση στην τάξη των ίδιων προφορικών κειμένων με κριτήριο το πώς 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 5 (Οργάνωση περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 7 (Ανάπτυξη κειμένων), Ενότητα 8 (Διατύπωση επιχειρημάτων)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 5^ο κεφ., 2.2.β (προφορικά κειμενικά είδη), σ. 100, 135 (κειμενικοί δείκτες)</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	---	--

<p>εντός και εκτός τάξης.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Τηρούν ορισμένες βασικές συμβάσεις της συνομιλίας ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις επικοινωνίας. ✓ Παρουσιάζουν μικρές έρευνες. 		<p>χρησιμοποιήθηκαν επικοινωνιακά μέσα και στρατηγικές όπως η επαναδιατύπωση, η αξιοποίηση του επικοινωνιακού πλαισίου και τα παραγωγιστικά/εξωγωγιστικά στοιχεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών κειμένων με και χωρίς πολυτροπικά στοιχεία. ✓ Επανασχεδιασμός/επαναδιατύπωση/μετασχηματισμός κειμένων σε συνάρτηση με τον αποδέκτη και τις περιστάσεις. ✓ Παραγωγή και σύγκριση προφορικών κειμένων που παρουσιάζουν το ίδιο θέμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και απευθύνονται σε διαφορετικούς αποδέκτες. ✓ Μετατροπή γραπτού λόγου σε προφορικό, επισήμανση των διαφορών (επιλογή γλωσσικών/παραγωγιστικών/εξωγωγιστικών/συγκειμενικών στοιχείων, πληροφοριακή δομή, πλαίσιο επικοινωνίας κτλ.) και σύγκριση των δύο κατηγοριών λόγου. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες εφαρμόζουν στις προφορικές τους δραστηριότητες βασικές συμβάσεις της συνομιλίας, όπως το να συμμετέχουν ισότιμα σε έναν διάλογο, να κρατούν τη σειρά τους σε μια συζήτηση, να χρησιμοποιούν ανάλογα γλωσσικά στοιχεία με αυτά των συνομιλητών και συνομιλητριών τους, να κάνουν ουσιαστικές κρίσεις για τα λεγόμενά τους, ώστε να συνεισφέρουν με τη σειρά τους αποτελεσματικά στη συνομιλία κτλ. ✓ Προφορική παρουσίαση μικρής έρευνας και συλλογική αξιολόγηση με έμφαση στην εγκυρότητα των γνώσεων και την καταλληλότητα των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιούνται. 	
--	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες στρατηγικές προφορικού λόγου για την επίτευξη του επικοινωνιακού τους στόχου, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά μιας κειμενικής κοινότητας. ✓ Δηλώνουν την πρόθεση και τον κοινωνικό σκοπό τους σε ορισμένα κειμενικά είδη. ✓ Χρησιμοποιούν επικοινωνιακές στρατηγικές προσαρμοσμένες σε εκείνες του συνομιλητή και της συνομιλήτριάς τους. ✓ Ερμηνεύουν και ελέγχουν τις αντιδράσεις των ακροατών και ακροατριών. ✓ Χρησιμοποιούν κατάλληλα γλωσσικά, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά μέσα για να κρατήσουν την προσοχή αδιάπτωτη και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του μηνύματος. ✓ Αξιοποιούν τον κυριολεκτικό ή το μεταφορικό λόγο ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν. ✓ Χρησιμοποιούν διαφορετικά συνώνυμα ανάλογα με τους συνομιλητές και τις συνομιλήτριάς τους, το είδος και το θέμα του λόγου. ✓ Χρησιμοποιούν την κατάλληλη φρασεολογία για να δομήσουν την ταυτότητά τους ως ομιλητών και ομιλητριών. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Κατανοούν την προθετικότητα διαφορετικών κειμένων και υιοθετούν κριτική στάση απέναντι 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομιλίες στο κοινό ✓ Παρουσιάσεις βιβλίων ✓ Παρουσιάσεις συμβάντων ✓ Παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων ✓ Παρουσιάσεις θεατρικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε διαλογικούς αγώνες, τηλεδιασκέψεις, ραδιοφωνικές συζητήσεις και ανοιχτές συζητήσεις ή ομιλίες. ✓ Αξιοποίηση λογισμικών παρουσίασης σε ομιλία ή συζήτηση. ✓ Κριτική αποτίμηση στην τάξη μαγνητοσκοπημένων ομιλιών ή κινηματογραφικών και θεατρικών έργων που προβάλλονται στο διαδραστικό πίνακα ή στον υπολογιστή. ✓ Κριτική αποτίμηση ενός βιβλίου, ενός έργου, ενός άρθρου από εφημερίδα ή το διαδίκτυο κτλ., και αιτιολόγηση των κρίσεων κατά τη σχετική συζήτηση στην τάξη με βάση κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης. ✓ Χρήση επικοινωνιακών στρατηγικών, όπως η επαναδιατύπωση και η προσαρμογή στις στρατηγικές του συνομιλητή και της συνομιλήτριας. ✓ Χρήση κυριολεκτικού ή μεταφορικού λόγου σε διαφορετικές περιστάσεις με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένου επικοινωνιακού αποτελέσματος. ✓ Μετατροπή του μεταφορικού λόγου σε κυριολεκτικό και το αντίστροφο, παρατήρηση των λειτουργικών μεταβολών και αποτίμηση του επικοινωνιακού αποτελέσματος. ✓ Επιλογή συνώνυμων λέξεων ανάλογα με το ύφος (π.χ. επίσημο ή οικείο) και το είδος του προφορικού κειμένου. ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών κειμένων με 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 2 (Κριτική αποτίμηση), Ενότητα 3 (Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 2 και 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά)</p> <p>Διάφορα προφορικά κείμενα του επιπέδου της ηλικίας των μαθητών και μαθητριών που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β΄ στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	---	---

<p>στα νοήματα που εκφράζονται ή συνάγονται έμμεσα από αυτά.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τηρούν τις συμβάσεις της συνομιλίας κατά περίπτωση και ανάλογα με το κειμενικό είδος και το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Αξιολογούν την προφορική τους παραγωγή εντός και εκτός τάξης. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Παρουσιάζουν συνθετικές εργασίες σε διαφορετικά ακροατήρια προσαρμόζοντας το λόγο τους στο επικοινωνιακό πλαίσιο. 		<p>και χωρίς την παρουσία παραγωγιστικών και εξωγλωσσικών στοιχείων.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση παραγωγιστικών και εξωγλωσσικών στοιχείων κατά την παραγωγή λόγου ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες παίρνουν το λόγο για να προσθέσουν ένα νέο στοιχείο στη συζήτηση, τηρούν τα χρονικά πλαίσια της ομιλίας τους, εκφράζουν εντός θέματος απόψεις, μιλούν με επιχειρήματα και δίνουν με τη σειρά το λόγο στους συνομιλητές και τις συνομιλήτριές τους. ✓ Εκφράζουν τη συμφωνία τους ή την αντίθεσή τους στις απόψεις που υιοθετούν οι (συν)ομιλητές και οι (συν)ομιλήτριες και αιτιολογούν τη στάση τους με την κατάλληλη επιχειρηματολογία, λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική ταυτότητα του αποδέκτη και το ευρύτερο κοινωνικό και επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιολόγηση ενός ομιλητή και μιας ομιλήτριας σε σχέση με τον τρόπο οργάνωσης της ομιλίας, τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του/της και συνολικά το βαθμό επίτευξης του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. ✓ Παρουσίαση συνθετικών εργασιών στην τάξη, σε σχολική γιορτή ή άλλες περιστάσεις με χρήση των νέων τεχνολογιών (λογισμικό παρουσίασης, βιντεοπροβολή κτλ.). 	
---	--	--	--

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ & ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν την ποικιλία των λόγων ανάγνωσης ενός κειμένου (λ.χ. απόκτηση πληροφορίας, ενημέρωση, απόλαυση). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση θέματος και σκοπού, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου κτλ.). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του γραπτού κειμένου (υποθέσεις με βάση τα συμφραζόμενα, το ευρύτερο πλαίσιο, αξιοποίηση εικόνας, τίτλου, λέξεων κλειδιών). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές, μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο. ✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση συγγραφέα και πραγματικού/εννοούμενου αναγνώστη (λ.χ. διαφορετικός βαθμός εξουσίας/αυθεντίας, ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας κτλ.). ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i> <i>Κείμενα συνεχή</i> (αφηγήσεις, περιγραφές, επεξηγήσεις, επιχειρηματολογία, οδηγίες, υπερκείμενα). Πιο συγκεκριμένα: Λειτουργικά κείμενα (προσκλήσεις, αφίσες, κατάλογοι, λεζάντες, πληροφόρηση, προσανατολισμός, οδηγίες). Κείμενα δημοσιογραφικού λόγου (ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, άρθρα, σχόλια). Επιστημονικά κείμενα (εγκυκλοπαιδικά άρθρα, βιβλιοκριτικές). Πολυτροπικά κείμενα (διαφημίσεις, κινούμενα σχέδια,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση διαφορετικών κειμένων ηλεκτρονικών ή έντυπων στην τάξη (π.χ. ενός άρθρου στην ιστοσελίδα μιας εφημερίδας, ενός επιστημονικού άρθρου που μόλις δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο, ενός δελτίου τύπου κτλ.) και συστηματική καταγραφή των εντοπιζόμενων διαφορών σε πίνακα ή στον προσωπικό «μαυροπίνακα» του κάθε μαθητή-χρήστη. ✓ Αξιοποίηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες διευθύνσεων ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών (wikis) για την άντληση πληροφοριών σχετικά με ένα ζήτημα που ερευνούν. ✓ Αναζήτηση πληροφοριών από τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ιστοχώρους συζητήσεων (fora) και αξιολόγηση της εγκυρότητας των πηγών τους με βάση κριτήρια που προέκυψαν από συζήτηση στην τάξη. ✓ Συστηματική επεξεργασία των κειμένων μέσω ερωτήσεων διαφορετικού τύπου (ερωτήσεις συνολικής κατανόησης, αναζήτησης συγκεκριμένης πληροφορίας, ερμηνείας) που καλλιεργούν διαφορετικές όψεις της κατανόησης ενός κειμένου. ✓ Μετατροπή κειμένων σε νοητικούς χάρτες. ✓ Ανάγνωση του προλόγου ενός κειμένου ή της αρχής μιας ιστορίας και πρόβλεψη της 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (κειμενικοί τύποι/λειτουργίες: περιγραφή, αφήγηση κτλ.), Ενότητα 4 (περιγραφή), Ενότητα 5 (αφήγηση), Ενότητα 10 (Σημεία στίξης, Χρήση λεξικών)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 5^ο κεφ. 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες «Περί γλώσσας» (προφορικός και γραπτός</p>

<p>ύφος, χρήση πολυτροπικών στοιχείων κτλ.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνωρίζουν το κειμενικό είδος και τον κειμενικό τύπο (ή κειμενικούς τύπους) που απαντούν στο υπό επεξεργασία κείμενο με βάση τα συγκεκριμένα κειμενικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά του. ✓ Διακρίνουν αν ένα κείμενο εμπλέκει χαρακτηριστικά μόνο από ένα ή και περισσότερους κειμενικούς τύπους (π.χ. αν ένα κείμενο είναι αμιγώς περιγραφικό ή εμπλέκει αφήγηση, επεξήγηση, επιχειρηματολογία κτλ.). ✓ Αντιλαμβάνονται τους μηχανισμούς συνοχής του κειμένου (σύνδεσμοι, επεξηγήσεις κτλ.) και αξιολογούν την καταλληλότητά τους ανάλογα με τις συμβάσεις του κειμενικού είδους. ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές, συνοχή και συνεκτικότητα) του γραπτού κειμένου και αποτιμούν την αποτελεσματικότητά του. ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης και οπτικών και τυπογραφικών συμβάσεων. ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά αξιοποιώντας λεξικογραφικές πληροφορίες που συμβάλλουν στο να αντιληφθούν την προθετικότητα και τον τύπο του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν τη γραμματική για να διευρύνουν τη γνώση τους αναφορικά με γραμματικές δομές (π.χ. ενεργητική και παθητική διάθεση, υποτακτική και παρατακτική σύνταξη) και άλλα γραμματικά φαινόμενα (π.χ. εγκλίσεις, παραγωγή, σύνθεση) και τη χρήση τους στα κείμενα. ✓ Μέσω της χρήσης της γλώσσας τελειοποιούν επίσης τη χρήση του κλιτικού συστήματος και των άλλων γραμματικών φαινομένων. 	<p>γελοιογραφίες)</p> <p><i>Κείμενα μη συνεχή</i> (χάρτες, σχεδιαγράμματα, πίνακες, γραφήματα, φόρμες αιτήσεων, βεβαιώσεις, πιστοποιητικά)</p>	<p>συνέχειας με αξιοποίηση στοιχείων όπως οι εικόνες, ο τίτλος κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες ασκούνται με βιωματικό τρόπο στη χρήση στρατηγικών κατανόησης κειμένου και στη συνέχεια αξιολογούν την επιτυχία της κάθε στρατηγικής ανάλογα με τον τύπο του κειμένου. ✓ Σύγκριση στην τάξη, μέσα από εργασία σε ομάδες, κειμένων συνεχών ή και μη συνεχών ως προς την ευκολία κατανόησής τους και ανίχνευση των παραγόντων που διευκολύνουν ή δυσχεραίνουν την κατανόηση σε συνεχή και μη συνεχή κείμενα. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναζητούν διαδικτυακά κείμενα ή δίνονται έντυπα κείμενα ή κείμενα από εκπαιδευτικά λογισμικά και στη συνέχεια κατατάσσουν τα κείμενα ανάλογα με το κειμενικό είδος ή τον τύπο κειμένου. Έπειτα, εντοπίζουν τα αξιολογικά σχόλια που εκφέρονται από τον/τη συγγραφέα και τα διακρίνουν από τα γεγονότα αυτά καθαυτά. ✓ Εντοπισμός και αφαίρεση συνοχικών μηχανισμών από κείμενα διαφορετικών ειδών και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. ✓ Εντοπισμός της λειτουργικής χρήσης γραμματικών φαινομένων (υποτακτική και παρατακτική σύνταξη, απρόσωπη σύνταξη, πολυτυπίες κτλ.) σε ορισμένα κειμενικά είδη και αιτιολόγηση της χρήσης τους με βάση την προθετικότητα του συγγραφέα και το επικοινωνιακό πλαίσιο (δημιουργία επίσημου ύφους κτλ.). ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν τίτλους εφημερίδων και εντοπίζουν τις λεξικογραμματικές επιλογές (π.χ. παθητική/ενεργητική σύνταξη). Καλούνται να 	<p>λόγος) και «Εισαγωγή» (περιγραφή, αφήγηση, σημεία στίξης)</p> <p>Αυθεντικά έντυπα, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα του επιπέδου των μαθητών και μαθητριών της τάξης που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αρχίζουν κατά την ανάγνωση να διακρίνουν τα αξιολογικά σχόλια από τα γεγονότα. ✓ Αρχίζουν να εντοπίζουν υπόρρητες πληροφορίες, στάσεις και ιδεολογίες. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα των κειμένων και διακρίνουν την οπτική των συγγραφέων. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. ✓ Συγκρίνουν τις αναγνωστικές τους συνήθειες εντός και εκτός τάξης. 		<p>συζητήσουν γιατί έκανε ο δημοσιογράφος αυτή την επιλογή. Τι θέλει να πει; Τι μπορεί να αποκρύπτει; Πώς θα διατυπώναμε τον ίδιο τίτλο με άλλο τρόπο; Τι θα άλλαζε;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός των λειτουργιών των σημείων στίξης σε διάφορα είδη κειμένων και εξέταση των περιπτώσεων αστιξίας και επιλεκτικής αστιξίας, π.χ. σε λογοτεχνικά κείμενα ή πολυτροπικά κείμενα. ✓ Ερμηνεία των οπτικών και τυπογραφικών συμβάσεων που χρησιμοποιούνται σε ορισμένα γραπτά κείμενα (τύπο και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα κτλ.). ✓ Χρήση συνεργατικών εργαλείων επεξεργασίας κειμένου στο διαδίκτυο. ✓ Εξάσκηση στη χρήση λεξικών και την αναγνώριση της σημειογραφίας τους. ✓ Άντληση πληροφοριών από τα λεξικά σχετικά με άγνωστες λέξεις ή σημασίες και χρήσεις λέξεων και εντοπισμός της προθετικότητας κειμένων διαφορετικών ειδών με βάση και τα λεξιλογικά μέσα που χρησιμοποιούν. ✓ Ανάσυρση πληροφοριών από ηλεκτρονικά σώματα κειμένων σχετικά με τις χρήσεις και τα συγκεκριμένα λέξεων. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες συγκρίνουν το λόγιο και το λαϊκό λεξιλόγιο της ελληνικής αξιοποιώντας τις γνώσεις τους και από άλλα μαθήματα, όπως λ.χ. τα Αρχαία Ελληνικά από το πρωτότυπο, και παρατηρούν πώς λόγιες και λαϊκές λέξεις χρησιμοποιούνται ανάλογα με την προθετικότητα του συγγραφέα και τις συμβάσεις του κειμενικού είδους και του πλαισίου επικοινωνίας. 	
---	--	--	--

		✓ Σύγκριση στην τάξη των τρόπων με τους οποίους παρουσιάζεται το ίδιο γεγονός από διαφορετικές πηγές, π.χ. διαφορετικές εφημερίδες.	
Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διαβάζουν μεγαλόφωνα ένα κείμενο με τον τρόπο που απαιτείται. ✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση συγγραφέα και πραγματικού/εννοουμένου αναγνώστη και αναγνώστριας (λ.χ. διαφορετικός βαθμός εξουσίας/αυθεντίας, ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας κτλ.). ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, ύφος, χρήση πολυτροπικών στοιχείων κτλ.). ✓ Κατανοούν ότι οι λέξεις έχουν ορισμένη ιστορία, που έχει σχέση με το υφολογικό επίπεδο στο οποίο ανήκουν. ✓ Διακρίνουν λόγιες από λαϊκές λέξεις. ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά διαφόρων ειδών ανάλογα με τις ανάγκες πληροφόρησής τους. ✓ Συνειδητοποιούν τη διαφορά χρήσης μεταξύ παρατακτικής και υποτακτικής σύνταξης, απρόσωπης και μη απρόσωπης σύνταξης, ενεργητικής και παθητικής διάθεσης, μεταξύ οριστικής και των άλλων εγκλίσεων κ.ο.κ. και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη χρήση τους στην κειμενική οργάνωση και το ύφος. ✓ Εξηγούν την οργάνωση και το ύφος ενός κειμένου σε σχέση με το είδος και το πλαίσιο 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ειδήσεις ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτία καιρού ✓ Σχολιογραφικά άρθρα ✓ Συνταγές ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Διαφημίσεις ✓ Ανακοινώσεις ✓ Κατάλογοι ✓ Ψηφιακά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Κόμικς 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρουσίαση υποδειγματικών αναγνώσεων. ✓ Υποθέσεις-προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου που πρόκειται να αναγνωστεί. ✓ Αναζήτηση και εντοπισμός των επικοινωνιακών παραγόντων ενός κειμένου. ✓ Αναζήτηση και επιλογή, βάσει κριτηρίων, ορισμένων κειμενικών ειδών (π.χ. ειδησεογραφικών κειμένων) σε έντυπη μορφή, από το διαδίκτυο κτλ. ✓ Εντοπισμός σχολίου-γεγονότος-ιδεολογικής οπτικής του αρθρογράφου. ✓ Σύγκριση μεταξύ διαφημίσεων και εκτενών πληροφοριακών κειμένων. ✓ Αναζήτηση φαινομένων παράταξης και υπόταξης, απρόσωπης και μη απρόσωπης σύνταξης, ενεργητικής και παθητικής διάθεσης, κλιτικών πολυτυπιών κτλ. και αιτιολόγησή τους σε σχέση με τους διαφορετικούς τύπους κειμένων όπου εμφανίζονται. ✓ Αξιοποίηση ποικίλων λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών, συνωνύμων, παραγώγων κτλ.). ✓ Αναζήτηση άγνωστων λέξεων και ετυμολογιών σε λεξικά. ✓ Αναζήτηση διαφόρων σημασιών και χρήσεων λέξεων σε λεξικά και ηλεκτρονικά σώματα κειμένων (κυριολεκτική/μεταφορική 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου), Ενότητα 2 (Περίληψη), Ενότητα 5 (Συλλογή υλικού), Ενότητα 8 (Αξιολόγηση επιχειρημάτων), Ενότητα 9 (Χρήση ποικίλων λεξικών)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παράταξη και υπόταξη), 4^ο κεφ. 2.1 (καταγωγή των λέξεων)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 7 και 8 (παράταξη και υπόταξη)</p>

<p>παραγωγής και πρόσληψής του.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διακρίνουν τους τρόπους οργάνωσης των παραγράφων (αιτιολόγηση, σύγκριση κτλ.) ανάλογα με τα κειμενικά είδη. ✓ Εντοπίζουν τα σημεία όπου υπάρχουν υπόρρητα νοήματα και αποκαλύπτουν ιδεολογικά μηνύματα. ✓ Αξιολογούν τη μορφή του κειμένου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων που επεξεργάζονται. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. 		<p>σημασία, πολυσημία, συνωνυμία κτλ.) και εντοπισμός των διαφορετικών λειτουργιών τους ανάλογα με το κειμενικό είδος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση κειμένων σε λαϊκό και επίσημο ύφος. ✓ Εντοπισμός γραμματικοσυντακτικών και λεξιλογικών στοιχείων που διαμορφώνουν το ύφος ενός κειμένου και αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους σε διάφορα κειμενικά παραδείγματα. ✓ Εντοπισμός χαρακτηριστικών του προφορικού λόγου σε ορισμένα γραπτά κείμενα (π.χ. λαϊκοί τύποι, φατικά στοιχεία σε ηλεκτρονικά μηνύματα) και επισήμανση της λειτουργίας τους. ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης παραγράφων και της λειτουργίας τους ανάλογα με τα κείμενα. ✓ Χρήση σημειώσεων στο τετράδιο ή σε ηλεκτρονικά σημειωματάρια (notepad). ✓ Πύκνωση κειμένου με εξαγωγή πλαγιότιτλων και ενσωμάτωση σε ευρύτερο κείμενο. ✓ Παρουσίαση αρχιτεκτονικής κειμένων. ✓ Αιτιολόγηση των δομικών επιλογών των συγγραφέων σε σχέση με το κειμενικό είδος. ✓ Ατομικές και ομαδικές έρευνες μικρής εμβέλειας με χρήση ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών ή άλλων πηγών του διαδικτύου και λογισμικών. 	<p>Αυθεντικά έντυπα, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα του επιπέδου των μαθητών και μαθητριών της τάξης που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
---	--	---	---

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κάνουν γενικές παρατηρήσεις για την προέλευση ενός κειμένου και τις περιστάσεις που το παρήγαγαν. ✓ Αναγνωρίζουν τις λειτουργίες που επιτελεί ένα κείμενο. ✓ Κάνουν λεξιλογικές συγκρίσεις μεταξύ κειμένων. ✓ Εξηγούν ορισμένα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα σε σχέση με τις λειτουργίες τους σε διάφορα κείμενα. ✓ Διακρίνουν τον ευθύ από τον πλάγιο λόγο σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη. ✓ Ετυμολογούν ορισμένες λέξεις. ✓ Διακρίνουν τα δομικά συστατικά ενός κειμένου και αναλύουν τις σχέσεις μεταξύ τους. ✓ Διακρίνουν τα φαινόμενα πολυσημίας, σημασιακής αλλαγής (μετωνυμίας και μεταφοράς) σε ένα κείμενο. ✓ Διακρίνουν τις επιλογές ανάμεσα σε συνώνυμες λέξεις, που διαφοροποιούν το ύφος του κειμένου. ✓ Αιτιολογούν τις επιλογές οργάνωσης ενός κειμένου που αφορούν το κειμενικό είδος και το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Εντοπίζουν σημεία ενός κειμένου με τα οποία επιχειρείται να ασκηθεί επίδραση στην κοινή γνώμη. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δοκίμια ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Επιστημονικά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Διάλογοι μέσω διαδικτύου ✓ Άλλα ψηφιακά κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Άσκηση στην ανάγνωση δύσκολων κειμένων και αναζήτηση των επικοινωνιακών παραγόντων που οδήγησαν στην παραγωγή των κειμένων. ✓ Εξήγηση των λειτουργιών ενός έντυπου ή ψηφιακού κειμένου (π.χ. προπαγανδιστικό, παιδαγωγικό, προκλητικό κτλ.). ✓ Σύγκριση διαφορετικών εκδοχών του ίδιου κειμενικού είδους. ✓ Ενασχόληση με τη γραμματικοσυντακτική ορολογία με αφετηρία λειτουργικά στοιχεία των κειμένων. ✓ Αναγνώριση των λειτουργιών που εκπληρώνουν σε διάφορα κείμενα ορισμένα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα όπως π.χ. η παθητική διάθεση, η διαδοχική υπόταξη, η απρόσωπη σύνταξη, ο ετερόπτωτος προσδιορισμός, η παρατακτική και η υποτακτική σύνταξη, η συμπλεκτική και διαζευκτική σύνδεση όρων κ.ά. ✓ Αναγνώριση των λειτουργιών της γραμματικοσυντακτικής και λεξιλογικής ποικιλίας, π.χ. κλιτικές πολυτυπίες, επίθετα σε -ης, επιρρήματα σε -ως και σε -α, λόγιες και κοινές προθέσεις, <i>που/ο οποίος</i>, συνώνυμες λαϊκές και λόγιες λέξεις κ.ά. ✓ Εντοπισμός του πλάγιου λόγου σε αφηγήσεις, δημοσιογραφικά άρθρα κτλ., μετατροπή του σε ευθύ και παρατήρηση των αλλαγών στη λειτουργικότητα του κειμένου. ✓ Ανάλυση των κειμενικών συστατικών με πορεία από το κείμενο στη λέξη, αναγνώριση 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Παράταξη και υπόταξη), Ενότητα 2 (Πολυσημία, Αιτιολογημένες κρίσεις), Ενότητα 3 (Ευθύς και πλάγιος λόγος, Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα), Ενότητα 5 (Ανάλυση κειμένου στα συστατικά του), Ενότητα 7 (Μετωνυμία), Ενότητα 8 (Στίξη, Περίληψη).</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 2^ο κεφ., 2,3,6 (μορφολογία ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων), 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παρατακτική και υποτακτική σύνταξη), 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 5 (κυριολεξία και μεταφορά), 4 (συνώνυμα,</p>
---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ερμηνεύουν το ρόλο των γλωσσικών, υφολογικών και κειμενικών επιλογών στην κατασκευή και προβολή στάσεων, απόψεων, ιδεολογιών. ✓ Εντοπίζουν λανθάνοντα μηνύματα και ιδεολογικά στοιχεία στη μορφή και στο νόημα του κειμένου. ✓ Αποτιμούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων. ✓ Αξιολογούν τα κείμενα συγκριτικά. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. 		<ul style="list-style-type: none"> δεικτών συνοχής, εξήγηση των τρόπων με τους οποίους οι επικοινωνιακοί παράγοντες και η προθετικότητα διαμορφώνουν τα δομικά συστατικά των κειμένων. ✓ Αναγνώριση πολυσημιών, μετωνυμιών και μεταφορών σε διάφορα κείμενα και αιτιολόγησή τους με βάση τον τύπο κειμένου και τις περιστάσεις σύνταξής του. ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών λειτουργιών συνώνυμων λέξεων (π.χ. <i>κάνω</i> και <i>επιτελώ</i>) σε ποικίλα κείμενα με αντικαταστάσεις και μετασχηματισμούς. ✓ Ερμηνεία άγνωστων λέξεων με βάση τα συμφραζόμενα. ✓ Αναζήτηση άγνωστων ή σπάνιων λέξεων σε έντυπα, ψηφιακά και διαδικτυακά λεξικά και σε ηλεκτρονικά σώματα κειμένων. ✓ Ανάσυρση πληροφοριών από ηλεκτρονικά σώματα κειμένων σχετικά με τις υφολογικές χρήσεις ορισμένων λέξεων και παρατήρηση του ρόλου του συγκεκριμένου στα φαινόμενα πολυσημίας και νέων μεταφορών. ✓ Αναζήτηση των τρόπων που υπάρχουν σε πολυτροπικά κείμενα και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του κειμένου σε σχέση με το συνδυασμό γλωσσικών και εικονιστικών επιλογών. ✓ Αναζήτηση κειμένων με ορισμένη θεματολογία σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες και ιστοχώρους συζητήσεων και αποτίμηση της πληροφοριακής τους συμβολής. ✓ Αναγνώριση και κατάταξη διαφορετικών τύπων κειμένων από το διαδίκτυο και αποτίμηση των στόχων και της αποτελεσματικότητάς τους. 	<p>αντώνυμα), 9 (ετυμολογικές οικογένειες λέξεων) και 10 (πρόταση, περίοδος, παράγραφος, σημασιακά σχήματα λόγου)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Διαδικτυακά λεξικά νέας ελληνικής</p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας</p> <p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Αυθεντικά έντυπα, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα του επιπέδου των μαθητών και μαθητριών της τάξης που θα συγκαταλέγονται στους τύπους κειμένου που περιγράφονται στη β' στήλη «Βασικά θέματα-Τύποι κειμένων».</p>
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none">✓ Παρουσίαση σχεδιασμού και οργάνωσης ιστοσελίδων.✓ Αξιολόγηση του βαθμού συνοχής και της χρήσης κειμενικών δεικτών συνοχής και σχολιασμού στο εσωτερικό ενός τύπου κειμένων και σε διαφορετικούς τύπους κειμένων, έντυπων και ψηφιακών.	
--	--	---	--

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα/Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επιλέγουν πλαίσιο επικοινωνίας, πιθανούς αποδέκτες, καθορίζουν τη φύση της κοινωνικής σχέσης συγγραφέα και αποδέκτη και το κειμενικό είδος. ✓ Σχεδιάζουν τα βασικά σημεία που θα χρησιμοποιήσουν στο κείμενό τους. ✓ Χρησιμοποιούν το κατάλληλο για την περίπτωση λεξιλόγιο, γραμματικές δομές και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής. ✓ Εφαρμόζουν τους απαραίτητους γραμματικούς κανόνες (κλίση, σύνταξη, ορθογραφία), χρησιμοποιώντας χρηστικά βοηθήματα (λεξικά, πίνακες κλίσεων, γραμματικές) για να επαληθεύσουν τις επιλογές τους. ✓ Χρησιμοποιούν γραμματικές δομές και φαινόμενα γλωσσικής ποικιλότητας ανάλογα με την προθετικότητα και το ύφος του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν τα βασικά σημεία στίξης αυξάνοντας τη λειτουργικότητα των κειμένων τους, ανάλογα με τις συμβάσεις του κειμενικού είδους. ✓ Χειρίζονται κειμενογράφο και άλλα λογισμικά επιλέγοντας τις κατάλληλες οπτικές και 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Ο άνθρωπος και η υγεία του ✓ Η φύση και το περιβάλλον ✓ Διατροφή ✓ Τέχνη και άνθρωπος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Η γνώση ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i> <i>Κείμενα συνεχή</i> Λειτουργικά κείμενα (προσκλήσεις, αφίσες, κατάλογοι, λεζάντες, πληροφόρηση, προσανατολισμός, οδηγίες, βιογραφικό, αυτοβιογραφικό) Κείμενα δημοσιογραφικού λόγου (ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, άρθρα, σχόλια)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επιστημονικά κείμενα (εγκυκλοπαιδικά άρθρα, βιβλιοκριτικές) ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Υπερκείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε δραστηριότητες που καλλιεργούν τις τεχνικές προοργάνωσης γραπτού λόγου, π.χ. ιδεοθύελλα, ελεύθερη γραφή, δημιουργική γραφή, οργάνωση των βασικών σημείων. ✓ Αναπροσαρμογή/ιεράρχηση των στοιχείων που προέκυψαν κατά τον προσχεδιασμό/την προοργάνωση του κειμένου των μαθητών μέσω της ενεργοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης και του συνυπολογισμού ποικίλων επικοινωνιακών παραγόντων, π.χ. δέκτης, περίσταση επικοινωνίας, επίπεδο ύφους κτλ. ✓ Άσκηση στον εντοπισμό εναλλακτικών/ισοδύναμων/συνώνυμων λεξιλογικών τύπων και επιλογή του καταλληλότερου με βάση την περίσταση επικοινωνίας και το επίπεδο ύφους. ✓ Τροποποιήσεις της δόμησης και της οργάνωσης των γραπτών κειμένων, ώστε να ανταποκρίνονται στο σκοπό και στην περίσταση επικοινωνίας. ✓ Σύγκριση του παραγόμενου κειμένου με άλλα που emπίπτουν στον ίδιο κειμενικό τύπο και εντοπίζονται στο σχολικό βιβλίο και στο διαδίκτυο ή προέρχονται από άλλες πηγές. Αντιπαραβολή των λεξικογραμματικών επιλογών τους και επιλογή μίας από τις 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.), Ενότητα 10 (Χρήση λεξικών)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 5^ο κεφ. 2.2-2.3 (κειμενικά είδη υφολογία)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας</p> <p>Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p> <p>Κείμενα των κειμενικών τύπων που περιγράφονται στη β΄ στήλη</p>

<p>τυπογραφικές συμβάσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προβάλλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με ένα θέμα. ✓ Υιοθετούν τα γλωσσικά μέσα/μηχανισμούς που αναδεικνύουν την ταυτότητα και τη στάση τους ως παραγωγών του γραπτού κειμένου. ✓ Προβαίνουν σε αυτοαξιολόγηση του κειμένου τους με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, τήρηση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους, δείκτες συνοχής, γραμματική του κειμένου, προβολή με ρητό ή υπόρητο τρόπο της οπτικής τους), προχωρώντας σε διορθώσεις όπου το κρίνουν αναγκαίο. ✓ Αξιολογούν τα γλωσσικά ή άλλα μέσα που χρησιμοποιούν για να αναπτύξουν το θέμα τους και τα αναπροσαρμόζουν όταν υπάρχει ανάγκη. ✓ Συγκρίνουν τις συγγραφικές τους επιλογές και πρακτικές εντός και εκτός τάξης. ✓ Αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά μορφώματα που λανθάνουν σε όλες τις μορφές και χρήσεις του λόγου. 	<p><i>Κείμενα μη συνεχή</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αιτήσεις ✓ Σχεδιαγράμματα ✓ Αγγελίες ✓ Κατάλογοι 	<p>εναλλακτικές επιλογές μετά από επαλήθευση της ορθότητάς της σε εγχειρίδια αναφοράς (λεξικά, γραμματικές κτλ.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εξάσκηση στη στρατηγική χρήση λεξικού (παιχνίδια αναζήτησης λέξεων, λημματοποίησης κτλ.) ✓ Ομαδική παραγωγή κειμένου με υποβοήθηση στο πλαίσιο ομάδων. Κάθε ομάδα μελετά άλλα παρόμοια κείμενα, επιλέγει τα βασικά σημεία, το λεξιλόγιο και τις δομές που θα χρησιμοποιήσει και προχωρά στη συγγραφική φάση. ✓ Αξιολόγηση των γραμματικών δομών που χρησιμοποιήθηκαν (π.χ. υπόταξης, απρόσωπης σύνταξης) και φαινομένων γλωσσικής ποικιλίας (π.χ. κλιτική πολυτυπία, ενεργητική/παθητική σύνταξη, λόγιες/λαϊκές λέξεις) ως προς την αποτελεσματικότητά τους σε συνάρτηση με το κειμενικό είδος ✓ Σχολιασμός λαθών στην κατανόηση των παραγόμενων κειμένων που προκύπτουν από εσφαλμένη χρήση σημείων στίξης ✓ Εξάσκηση στην αξιοποίηση διαφορετικών γραφολογικών, τυπογραφικών και σημειωτικών επιλογών (π.χ. τύπος και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα, πολυτροπικά στοιχεία κτλ.) με βάση τον τύπο του παραγόμενου ψηφιακού κειμένου ✓ Μετασχηματισμός μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες των κειμένων των μαθητών και μαθητριών, προκειμένου να αναδειχτεί διαφορετική προθετικότητα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαφοροποιούν το κειμενικό είδος, τις λεξιλογικές και συντακτικές επιλογές, την οργάνωση της πληροφορίας, τη χρήση συνοχικών μηχανισμών και σχολιάζουν το αποτέλεσμα. 	
--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση διαφόρων πολυτροπικών κειμένων για την ανάδειξη του ρόλου των οπτικών, γραφολογικών και τυπογραφικών σημειωτικών μέσων (π.χ. ο τύπος και το μέγεθος της γραμματοσειράς) στη μετάδοση πληροφοριών ✓ Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με χρήση κειμενογράφου και των υπηρεσιών και συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου ✓ Αφήγηση γεγονότων από διαφορετικές οπτικές γωνίες στο πλαίσιο δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής ✓ Σύγκριση των παραγόμενων κειμένων με άλλα κείμενα που πληρούν τα συγκεκριμένα κριτήρια, αντιπαραβολή των κειμένων στο διαδραστικό πίνακα ✓ Αυτοαξιολόγηση της γραμματικής δομής και των λεξιλογικών επιλογών στα παραγόμενα από τους μαθητές κείμενα με χρήση βοηθημάτων (λεξικά, γραμματικές) ✓ Εξάσκηση των μαθητών και μαθητριών στην αυτοαξιολόγηση και αυτοδιόρθωση των κειμένων τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, μέσα από δραστηριότητες που αναδεικνύουν τα στάδια συγγραφής ενός κειμένου 	
--	--	---	--

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθορίζουν τους επικοινωνιακούς στόχους του υπό σύνταξη κειμένου, το κειμενικό είδος και τη σχέση πομπού και αποδέκτη και επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο παρουσίασης του κειμένου. ✓ Σχεδιάζουν τη δομή μονοτροπικού ή πολυτροπικού κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης των παραγράφων (όπου χρειάζεται) σε συμφωνία με τους επικοινωνιακούς στόχους των κειμένων τους (αιτιολόγηση, σύγκριση, αντίθεση κτλ.). ✓ Χρησιμοποιούν βοηθήματα (λεξικά, γραμματική) για την αποδεκτή, ανάλογα με το είδος και την περίσταση, γραφή. ✓ Εφαρμόζουν συνειδητά μορφολογικούς και συντακτικούς κανόνες ανάλογα με το είδος και το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιολογούν τη γεωγραφική και κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμούς ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Συνειδητοποιούν και αξιολογούν τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας σε διαφορετικά πολυτροπικά κείμενα. ✓ Επιλέγουν και αξιολογούν τα γλωσσικά στοιχεία που αποδίδουν τη σκέψη του γράφοντα/της γράφουσας και την ιδεολογία τους. ✓ Επαναξιολογούν τα δικά τους κείμενα και τα βελτιώνουν. ✓ Συνειδητοποιούν τα διαφορετικά νοήματα που προκύπτουν από ένα κείμενο για διαφορετικές 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Κοινωνική ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ρεπορτάζ ✓ Διαμαρτυρία ✓ Δελτία καιρού ✓ Σχολιογραφικά άρθρα ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Επιστολές ✓ Οδηγίες χρήσης ✓ Λεζάντες ✓ Διαφημίσεις ✓ Ανακοινώσεις ✓ Κατάλογοι ✓ Ψηφιακά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Συνταγές 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε συζητήσεις με χρήση των εργαλείων επικοινωνίας και συνεργασίας του διαδικτύου για άντληση πληροφοριών ✓ Αναζήτηση έντυπων ή ψηφιακών κειμένων, σύγκριση πληροφοριών και κριτικός σχολιασμός ✓ Ενασχόληση με γραμματικοσυντακτικούς κανόνες και χρήση της αντίστοιχης ορολογίας ✓ Λειτουργική αξιοποίηση των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης παραγράφων κατά τη σύνταξη διαφόρων τύπων κειμένων ✓ Μετασχηματισμοί κειμένων (λογοτεχνικά/μη λογοτεχνικά) ✓ Επαναδιατυπώσεις κειμένων με έμφαση στην προσαρμογή των μορφοσυντακτικών και λεξιλογικών μέσων στους επικοινωνιακούς παράγοντες ✓ Εναλλαγή γραμματοσειρών και άλλων σημειωτικών δηλώσεων (κεφαλαία-πεζά, μαύρα-πλάγια κτλ.) ✓ Χωρισμός των μαθητών και μαθητριών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με τη χρήση κειμενογράφου, λογισμικού παρουσίασης (για πολυτροπικά κείμενα) και διαδικτυακών εργαλείων συνεργατικής γραφής ✓ Εντοπισμός των αποδεκτών του κειμένου και διάκριση/ομαδοποίησή τους ✓ Παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων, αντιπαραθετική παρουσίασή τους σε διαδραστικό πίνακα και επισήμανση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων τους ✓ Σύγκριση δύο διαφορετικών τρόπων 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου), Ενότητα 2 (Επανάλεγχος της γραπτής έκφρασης), Ενότητα 4 (Οργάνωση ευρύτερου κειμένου), Ενότητα 5 (Οργάνωση και συνοχή περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 8 (Διατύπωση επιχειρημάτων)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παράταξη και υπόταξη), 4^ο κεφ. 2.1 (καταγωγή των λέξεων)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i> Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p> <p>Κείμενα των κειμενικών τύπων που περιγράφονται στη β' στήλη</p>
---	--	---	---

<p>κοινωνικές ομάδες αναγνωστών και αναγνωστριών.</p>		<p>παραγωγής κειμένου: σύνθεση κειμένου με αλλά και χωρίς προσχεδιασμό/προοργάνωση και επανέλεγχο. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και ανατροφοδότηση</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δημιουργική διόρθωση στην τάξη κειμένου που εντοπίστηκε σε ιστολόγιο, μη κατάλληλου επικοινωνιακά και μη ορθού γλωσσικά. Αντιπαραβολή του πρωτότυπου με το διορθωμένο κείμενο, σχολιασμός των πλεονεκτημάτων από τη χρήση βοηθημάτων και ανατροφοδότηση ✓ Ανάλυση κειμένου στην τάξη και μετασχηματισμός του σε κείμενο του ίδιου είδους αλλά διαφορετικού ύφους ✓ Μετατροπή προφορικού λόγου σε γραπτό, επισήμανση των διαφορών (επιλογή γλωσσικών και συγκεκριμένων στοιχείων, οργάνωση της πληροφορίας, πλαίσιο επικοινωνίας κτλ.) και παρουσίαση των διαφορών μεταξύ των δύο κατηγοριών λόγου ✓ Σύγκριση της γλώσσας και της πληροφοριακής δομής κειμένων τα οποία έχουν παραχθεί από ομάδες που είναι κοινωνικά/ιδεολογικά διαφορετικές ✓ Παρουσίαση στην τάξη μικρών ατομικών ή ομαδικών ερευνών που γράφτηκαν στον υπολογιστή με χρήση κειμενογράφου, διορθωτή, λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, σελιδοποιητή κτλ., εκπαιδευτικών λογισμικών ή με χρήση των υπηρεσιών και των συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου. 	
---	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθορίζουν τους επικοινωνιακούς στόχους του υπό σύνταξη κειμένου, το κειμενικό είδος και τη σχέση πομπού και αποδέκτη. ✓ Συντάσσουν πολυτροπικά κείμενα και εξηγούν το αποτέλεσμα από τη χρήση διαφορετικών τρόπων σε αυτά τα κείμενα. ✓ Χρησιμοποιούν το κατάλληλο ύφος ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και εντάσσουν λειτουργικά τα γραμματικοσυντακτικά στοιχεία κατά τη σύνταξη κειμένων διαφόρων ειδών. ✓ Αξιοποιούν λειτουργικά όλα τα σημεία στίξης. ✓ Επιλέγουν την κατάλληλη γραμματοσειρά και γενικά τις κατάλληλες τυπογραφικές συμβάσεις κατά τη χρήση κειμενογράφου ή λογισμικού παρουσίασης. ✓ Χρησιμοποιούν πλάγιο λόγο σε ορισμένα είδη κειμένων. ✓ Αξιοποιούν τους κατάλληλους δείκτες συνοχής και σχολιασμού για τη σύνδεση προτάσεων αλλά και ευρύτερων τμημάτων του κειμένου. ✓ Αξιοποιούν τις πολυσημικές και μεταφορικές χρήσεις λέξεων σε ορισμένα κείμενά τους. ✓ Επιλέγουν από συνώνυμες λέξεις εκείνη που ταιριάζει με το ύφος και την προθετικότητα του κειμένου τους. ✓ Εξηγούν την επιλογή των γλωσσικών στοιχείων σε συνάρτηση με τα νοήματα και την κοινωνική/ πολιτισμική λειτουργία των κειμένων τους. ✓ Κατανοούν το πώς ορισμένες γλωσσικές 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία και άνθρωπος <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δοκίμια ✓ Διαμαρτυρία ✓ Επιστολή ✓ Επιφυλλίδες ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Επιστημονικά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Διάλογοι μέσω διαδικτύου ✓ Άλλα ψηφιακά κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμπλήρωση ημιτελών κειμένων ή κειμένων για τα οποία δίνεται η πρώτη παράγραφος ή ορισμένοι πλαγιότιτλοι ✓ Κατασκευή πολυτροπικών κειμένων που απευθύνονται σε συγκεκριμένους αποδέκτες, π.χ. διαφημιστικά μηνύματα ✓ Χρησιμοποίηση λογισμικών παρουσίασης για τη σύνταξη πολυτροπικών κειμένων και την αξιοποίησή τους σε ομιλία ✓ Κατασκευή διαγραμμάτων στον υπολογιστή, χρήση τους σε πολυτροπικό κείμενο και συλλογική αξιολόγηση στην τάξη ✓ Μετασχηματισμός μονοτροπικού κειμένου σε πολυτροπικό και αντίστροφα και επισήμανση της επίδρασης που ασκούν οι μετατροπές στην κατασκευή του νοήματος ✓ Συμπύκνωση κειμένου με τη βοήθεια σημειώσεων, νοητικού χάρτη, σχεδιαγραμμάτων κτλ. ✓ Συγγραφή κειμένου με βάση δεδομένο σχεδιασμό, π.χ. με αφητηρία νοηματικούς χάρτες, σημειώσεις κ.ά. επιχειρείται η σύνταξη συνεχούς κειμένου με προσθήκη κατάλληλων κειμενικών δεικτών. ✓ Σύνταξη κειμένων με λειτουργική αξιοποίηση διάφορων γραμματικοσυντακτικών φαινομένων όπως η ενεργητική και η παθητική διάθεση, η διαδοχική υπόταξη, η απρόσωπη σύνταξη, ο ετερόπλωτος προσδιορισμός, η παρατακτική και υποτακτική σύνταξη, η συμπλεκτική και διαζευκτική σύνδεση όρων κ.ά. 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>, Ενότητα 1 (Παράταξη και υπόταξη, Ερευνητικές εργασίες), Ενότητα 2 (Πολυσημία, Αιτιολογημένες κρίσεις), Ενότητα 3 (Ευθύς και πλάγιος λόγος, Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα), Ενότητα 7 (Μετωνυμία), Ενότητα 8 (Στίξη, Περιλίψη)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 2^ο κεφ., 2, 3, 6 (μορφολογία ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων), 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παρατακτική και υποτακτική σύνταξη), 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής</p>
--	--	--	---

<p>επιλογές οδηγούν σε ορισμένες σημασίες και εκφράζουν ρητά ή υπόρρητα στάσεις, αξίες και ιδεολογίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναλύουν τα αποτελέσματα που προσδοκούν από το κείμενο που συνέταξαν. ✓ Αναστοχάζονται πάνω στα δικά τους κείμενα, επαναπροσδιορίζουν τις επιλογές τους και τα βελτιώνουν με διορθώσεις όπου το κρίνουν αναγκαίο. ✓ Συγκρίνουν τις συγγραφικές τους επιλογές και πρακτικές εντός και εκτός τάξης. ✓ Συντάσσουν αξιολογικές κρίσεις για τα νοήματα που εκφράζονται από διάφορα κείμενα. ✓ Αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά μορφώματα που λανθάνουν σε όλες τις μορφές και χρήσεις του λόγου. ✓ Κατανοούν την προθετικότητα διαφορετικών κειμένων και υιοθετούν κριτική/διερευνητική στάση απέναντι στα νοήματα που εκφράζονται σε αυτά, διατυπώνοντας θετικές ή αρνητικές κρίσεις και αιτιολογώντας τη στάση τους. ✓ Συντάσσουν συνθετικές εργασίες αξιοποιώντας κριτικά πηγές κάθε είδους. 		<p>ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επεξεργασία κειμένων σε διαφορετικό ύφος με αξιοποίηση των λειτουργιών της γραμματικοσυντακτικής ποικιλίας, π.χ. λόγιοι και λαϊκοί κλιτικοί τύποι, επίθετα σε -ης, επιρρήματα σε -ως και σε -α, λόγιες και κοινές προθέσεις, <i>που/ο οποίος</i>, συνώνυμες λαϊκές και λόγιες λέξεις κ.ά. ✓ Σύνταξη κειμένων διαφόρων ειδών με λειτουργική χρήση των σημείων στίξης και των κειμενικών δεικτών συνοχής και σχολιασμού ✓ Σύνταξη αφηγήσεων, άρθρων κτλ. με λειτουργική ενσωμάτωση του πλάγιου λόγου ✓ Δημιουργική αξιοποίηση κειμενικών υποδειγμάτων από έντυπες ή διαδικτυακές πηγές για τη σύνταξη κειμένων διάφορων τύπων ✓ Ενσωμάτωση φαινομένων συνωνυμίας, πολυσημίας και μεταφοράς σε διάφορα κείμενα με βάση το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις ✓ Σύνταξη παραφράσεων κειμένων με διαφοροποιημένους επικοινωνιακούς στόχους ✓ Διαφοροποιήσεις/μετασχηματισμοί στο ύφος ενός κειμένου πάνω σε συγκεκριμένο θέμα με βάση τη λειτουργία και την προθετικότητα του κειμένου καθώς και την κοινωνική ταυτότητα του αποδέκτη ✓ Επαναξιολόγηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες των δικών τους κειμένων με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, τήρηση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους, δείκτες συνοχής του κειμένου, γραμματική του κειμένου, προβολή με ρητό ή υπόρρητο τρόπο της οπτικής τους) και πραγματοποίηση των αναγκαίων διορθώσεων ✓ Αποδόμηση και αναδόμηση του κειμένου 	<p>γλώσσας</p> <p>Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά) και 10 (σημασιακά σχήματα λόγου)</p> <p>Κείμενα των κειμενικών τύπων που περιγράφονται στη β' στήλη</p>
--	--	--	--

		<p>που παράχθηκε και επαναπροσδιορισμός των επιλογών με συλλογική ανατροφοδότηση</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επαναδιατυπώσεις κειμένων ως προς τις λεξιλογικές, μορφοσυντακτικές και υφολογικές επιλογές, την εκφραστική και νοηματική συνοχή κτλ. και διερεύνηση της καταλληλότητάς τους για την κατασκευή συγκεκριμένης σημασίας ✓ Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με χρήση κειμενογράφου και των υπηρεσιών και συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου ✓ Σύνταξη μονοτροπικών ή πολυτροπικών κειμένων (άρθρων, παρουσιάσεων, ανακοινώσεων, αιτημάτων κτλ.) για δημοσίευση στη σχολική εφημερίδα ή ιστοσελίδα ή σε εξωτερικούς ιστοτόπους και αλληλεπίδραση με τους αποδέκτες ✓ Σύνταξη κριτικής σε επιλεγμένο κείμενο, τεκμηρίωση των απόψεων και υιοθέτηση του κατάλληλου ύφους ανάλογα με τον αποδέκτη ✓ Συγκριτική αξιολόγηση υλικών από ποικίλες πηγές και σύνταξη ατομικής ή ομαδικής εργασίας ✓ Ετεροαξιολόγηση και κριτική ανάλυση των παραγόμενων κειμένων στην τάξη ✓ Σύνταξη ομαδικών συνθετικών εργασιών με χρήση των νέων τεχνολογιών (διαδίκτυο, κατάλληλα λογισμικά κτλ.) και δημοσιοποίησή τους στο διαδίκτυο ή αλλού σε πλήρη ή συντομευμένη μορφή. 	
--	--	--	--

2. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2.1 Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το προτεινόμενο πρόγραμμα συλλαμβάνει την παρουσία της λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση ως μια ενότητα που διακρίνεται από τους ίδιους σκοπούς και τις ίδιες μεθοδολογικές αρχές, όπως αναπτύχθηκαν παραπάνω. Τούτο δε σημαίνει, φυσικά, πως δε σημειώνονται διαφοροποιήσεις στην κάθε βαθμίδα, ανάλογα με την ηλικία και την πνευματική ανάπτυξη του παιδιού αλλά επίσης και το ρόλο που καλείται κάθε βαθμίδα να παίξει.

Κεντρικός σκοπός του Δημοτικού Σχολείου είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, δηλαδή η ταυτόχρονη καλλιέργεια των γνωστικών ικανοτήτων, του συναισθηματικού κόσμου και της κοινωνικότητάς του. Στο Δημοτικό παίρνει τα πρώτα και πιο γερά εδραιωμένα μηνύματα για τις βασικές έννοιες που κυριαρχούν στον πολιτισμό μας και στη μεταξύ μας επικοινωνία και εκεί είναι που δημιουργούνται οι πρώτες πεποιθήσεις για τις κοινωνικές σχέσεις και τη δική του θέση στον κόσμο. Σε σχέση με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στο Δημοτικό η εκπαιδευτική διαδικασία είναι στο σύνολό της περισσότερο παιδοκεντρική και λιγότερο γνωσιοκεντρική. Πριν δηλαδή από τον αναπόφευκτό τεμαχισμό της γνώσης και της αντίληψης του κόσμου, που θα γίνει στις ανώτερες βαθμίδες, το παιδί στο Δημοτικό μπορεί και πρέπει να έχει την ευκαιρία να προσεγγίσει τον κόσμο ενιαία, κατ' αρχήν μέσα από την εμπειρία και κατόπιν να περάσει στη λογική επεξεργασία της, με γνώμονα πάντα την ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Είναι αυτονόητο πως η ανάγνωση, ως βασικό συστατικό της έννοιας του γραμματισμού, είναι ο θεμελιώδης λίθος της μάθησης, της κοινωνικοποίησης και της διά βίου ανάπτυξης του παιδιού. Σ' αυτά τα πρώτα χρόνια του σχολείου μπαίνουν οι βάσεις της σχέσης του παιδιού με την ανάγνωση και τη γραφή και συνακόλουθα της σχέσης του με το βιβλίο, τόσο ως πηγή γνώσεων και μάθησης όσο και ως πηγή πολιτισμικών εμπειριών και απόλαυσης. Βασικός μας σκοπός είναι να εντάξουμε την *ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών*, με την ευρεία έννοια, *βιβλίων*, μέσα στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική του σχολείου. Από πρώτη άποψη, η ένταξη αυτή αφορά στο γλωσσικό μάθημα αλλά, λόγω της ιδιότητας της λογοτεχνίας να μιλά για όλα τα θέματα που απασχολούν τον άνθρωπο, θέματα που εντάσσονται παραδοσιακά στις γνωστικές περιοχές άλλων μαθημάτων, όπως της ιστορίας, της γεωγραφίας, της μελέτης του περιβάλλοντος, η ανάγνωση των βιβλίων δεν μπορεί να ανήκει σε ένα μάθημα, αλλά διαπερνά στην ουσία όλο το σχολικό πρόγραμμα και γίνεται ουσιαστικό μέρος της σχολικής ζωής στο σύνολό της. Με αυτή την έννοια, η λογοτεχνία στο Δημοτικό σχολείο μπορεί να παίξει έναν ιδιαίτερος σημαντικό ρόλο ως σύνδεσμος ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα και τις διάφορες κοινωνικές και συναισθηματικές εμπειρίες που έχουν τα παιδιά στο χώρο του σχολείου και έξω από αυτόν.

Τούτο δε σημαίνει πως δεν πρέπει, στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου, να είναι διακριτή μία τουλάχιστον ώρα την εβδομάδα, σε όλες τις τάξεις, η οποία θα αφιερώνεται στην ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων. Σήμερα έχει εισαχθεί μία διδακτική ώρα *φιλιαναγνωσίας* στην Α' και Β' τάξη των 800 Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων. Προτείνουμε η ώρα αυτή να επεκταθεί σε όλες τις τάξεις και σε όλα τα σχολεία. Απαραίτητη είναι μία ακόμη διευκρίνιση: Η φιλιαναγνωσία δε νοείται ως κάτι διαφορετικό από την ανάγνωση της λογοτεχνίας. Και τα δύο

«μαθήματα» τους ίδιους σκοπούς εξυπηρετούν και τις ίδιες μεθόδους διδασκαλίας θα πρέπει να ακολουθούν. Ούτως ή άλλως, ο βασικός σκοπός της διδασκαλίας της λογοτεχνίας είναι η προώθηση της φιλαναγνωσίας. Από κει και πέρα, ανάλογα με το θέμα της διδακτικής ενότητας, η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων και οι διαθεματικές δραστηριότητες που τη συνοδεύουν μπορεί να εκτείνονται είτε στις ώρες της σχολικής ζωής, είτε στις ώρες των καλλιτεχνικών μαθημάτων, είτε, ακόμα, στις ώρες διδασκαλίας άλλων γνωστικών αντικειμένων.

Ένα άλλο καίριο σημείο για την προώθηση της ανάγνωσης στις μικρές ηλικίες που πρέπει να τονιστεί είναι η δημιουργία κινήτρων για ανάγνωση. Παίρνοντας υπόψη ότι η υποχρεωτική ανάγνωση των σχολικών βιβλίων στερείται οποιουδήποτε κινήτρου, εκτός από το αίσθημα του καθήκοντος και το φόβο της εξέτασης, η δημιουργία κινήτρων για ανάγνωση θα πρέπει να βασιστεί στα ενδιαφέροντα των παιδιών αλλά και στη σύνδεση της ανάγνωσης με τις προσωπικές εμπειρίες τους. Αυτή η απλή πρόταση πρακτικά σημαίνει πως θα πρέπει να δημιουργήσουμε μέσα στην τάξη ένα νοηματοδοτικό περιβάλλον, το οποίο διαρκώς θα προκαλεί ερωτήματα και προβλήματα που μπορούν να απαντηθούν με την ανάγνωση. Συχνά τα παιδιά δεν διαβάζουν, γιατί δεν ξέρουν τι αναζητούν μέσα από την ανάγνωση.

Σε αρκετές τάξεις διαβάζονται λογοτεχνικά κείμενα ή και ολόκληρα βιβλία και γίνονται ενδιαφέρουσες συζητήσεις και παρουσιάσεις. Το πρόβλημα, ωστόσο, που αντιμετωπίζουν πολλοί δάσκαλοι είναι πώς να συνδέσουν τα διαφορετικά βιβλία και τις διαφορετικές αναγνώσεις μεταξύ τους, σε ένα σύνολο το οποίο να δίνει κίνητρα για ανάγνωση, να διευκολύνει τη νοηματοδότηση των κειμένων και να προσφέρει ευκαιρίες για μάθηση και πολιτισμικές εμπειρίες. Η ανάγνωση του κάθε βιβλίου, του κάθε κειμένου αποτελεί ένα στάδιο αυτής της διαδικασίας· με άλλα λόγια κάθε αναγνωστική εμπειρία τροφοδοτεί την επόμενη, το ένα κείμενο οδηγεί στο άλλο.

Αυτό το σκοπό εξυπηρετεί η οργάνωση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε διδακτικές ενότητες. Υπάρχουν απεριόριστοι τρόποι να οργανωθεί μια διδακτική ενότητα. Το παρόν πρόγραμμα προτείνει κάποιες ενότητες **ως παραδείγματα**. Η έννοια του παραδείγματος στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έχει τη σημασία του προτύπου αλλά της υπόδειξης κάποιων κριτηρίων επιλογής θεμάτων, βιβλίων και τρόπου οργάνωσης της όλης αναγνωστικής διαδικασίας. Εννοείται πως ο εκπαιδευτικός, παίρνοντας υπόψη το επίπεδο των συγκεκριμένων μαθητών και τις ανάγκες τους, μπορεί να οργανώσει ενότητες δικής του επιλογής ή να τροποποιήσει κάποιες από τις προτεινόμενες.

Οι διδακτικές ενότητες, τρεις για κάθε τάξη από την Β΄ έως την Στ΄ Δημοτικού, που προτείνουμε αφορούν σε κρίσιμα ζητήματα της σύγχρονης ζωής, σε καταστάσεις τις οποίες βιώνουν τα παιδιά στην καθημερινότητά τους ενώ συσχετίζονται με το περιεχόμενο διαφόρων μαθημάτων του σχολείου.

Για την Α΄ τάξη δεν ενδείκνυται η ανάγνωση κειμένων σε θεματικές ενότητες. Πιο πρόσφορη είναι η εναλλαγή πολλών ειδών αφηγηματικών, πολυτροπικών και ποιητικών κειμένων. Το γεγονός ωστόσο ότι οι μαθητές της Α΄ Δημοτικού δε γνωρίζουν στην ηλικία αυτή να γράφουν και να διαβάζουν δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση εμπόδιο, ώστε ν' αναβάλουν γι' αργότερα τη γνωριμία τους με λογοτεχνικά κείμενα διαφόρων ειδών. Μπορούν κάλλιστα, και σ' αυτή την περίοδο της ζωής τους, να ζητούν τη συντροφιά των βιβλίων και να διευρύνουν την όποια αναγνωστική εμπειρία διαθέτουν. Ανήκει πλέον στο παρελθόν η αντίληψη ότι προηγείται η διδασκαλία της ανάγνωσης και της γραφής και μετά η καλλιέργεια του ενδιαφέροντος των παιδιών για το βιβλίο. Το ενδιαφέρον μας στην τάξη αυτή εστιάζεται στο πώς θα καταφέρει το παιδί να περάσει από τον προφορικό στο γραπτό

λόγο, από την εικόνα στη γραπτή αναπαράσταση της εικόνας. Ξεκινούμε από την παρατήρηση και περιγραφή εικόνων και την ακρόαση παραμυθιών, μικρών ιστοριών και ποιημάτων και περνούμε σταδιακά, παράλληλα με την πρόοδο των παιδιών στη γραφή και στην ανάγνωση, στην προσωπική ανάγνωση και στη συγγραφή μικρών κειμένων. Ανεξάρτητα αν τη λογοτεχνία την ακούμε ή τη διαβάζουμε, το είδος των δραστηριοτήτων που ακολουθούν μια ακρόαση ή μια ανάγνωση είναι αυτό που έχει τη μεγαλύτερη σημασία για να τεθούν οι βάσεις μιας βιωματικής και ταυτόχρονα κριτικής πρόσληψης του λογοτεχνικού λόγου. Για την Α΄ τάξη λοιπόν προτείνουμε μια ενιαία σκοποθεσία και δραστηριότητες για ολόκληρη τη σχολική χρονιά.

Για τις υπόλοιπες τάξεις, οι διδακτικές ενότητες που προτείνουμε είναι οι εξής:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ			
Β	Το παραμύθι	Ποίηση και τραγούδι	Οικογένεια
Γ	Λογοτεχνία και φύση	Το ταξίδι	Φιλικές σχέσεις
Δ	Το παιχνίδι στη λογοτεχνία	Κόμικς	Ιστορίες άλλων λαών
Ε	Χιουμοριστικές ιστορίες	Η ποίηση ως παιχνίδι λέξεων και εικόνων	Λογοτεχνία και κινηματογράφος
Στ	Εικόνες του τόπου μου	Επιστημονική φαντασία	Ο ξένος

Γίνεται φανερό πως οι συγκεκριμένες επιλογές αποσκοπούν στην ισορροπία ανάμεσα στη διερεύνηση και συνειδητοποίηση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζούμε (φυσικό περιβάλλον, οικογένεια, ο τόπος μου) και στη γνωριμία με άλλους τόπους και άλλες κουλτούρες (ταξίδι, ιστορίες άλλων λαών, ο ξένος): μια ισορροπία κρίσιμη για τη διαμόρφωση της ταυτότητας και της υποκειμενικότητας των παιδιών. Σταθερό μέλημά μας πρέπει να είναι η ενασχόληση με θέματα που έχουν βέβαιο ενδιαφέρον για τα παιδιά (παιχνίδι, φιλικές σχέσεις) ενώ παράλληλα επιδιώκουμε την εις βάθος γνωριμία των παιδιών με συγκεκριμένα λογοτεχνικά είδη που απευθύνονται στην ηλικία τους (παραμύθια, κόμικς, χιουμοριστικές ιστορίες) αλλά και με αφηγηματικά είδη που έχουν μεγάλη σημασία στο πλαίσιο του σύγχρονου πολιτισμού (κινηματογράφος, επιστημονική φαντασία) και θα μας δώσουν τη δυνατότητα για πλούσιο προβληματισμό αλλά και για μια ποικιλία ελκυστικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την ποίηση η οποία έχει δεινοπαθήσει στην εκπαίδευση από την υπέρμετρη ανάλυση και γλωσσική επεξεργασία. Θεωρούμε, λοιπόν, ότι πρέπει να τεθεί η διδασκαλία της σε νέες βάσεις γι αυτό και, εκτός από τα ποιήματα και τα τραγούδια τα οποία περιλαμβάνονται σε όλες σχεδόν τις διδακτικές ενότητες, προτείνουμε δύο ενότητες εξολοκλήρου αφιερωμένες στην ποίηση, με ειδική σκοποθεσία που αναδεικνύει τη διαχρονική σχέση της ποίησης με το τραγούδι αλλά και τον παιγνιώδη χαρακτήρα της.

Σχετικά με τη μέθοδο, εκτός από όσα αναφέρθηκαν στο οικείο κεφάλαιο του παρόντος ΠΣ, θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα πως οι προτεινόμενες δραστηριότητες δεν είναι αποκλειστικά γλωσσικές. Η γλώσσα είναι φυσικά το κυριότερο μέσο επικοινωνίας και το εργαλείο της ανάγνωσης και της γραφής, αλλά δεν είναι το μόνο μέσον εκδήλωσης της ανταπόκρισής μας στην ανάγνωση. Στις μικρές ηλικίες, η

γλωσσική ικανότητα, στα παιδιά της ίδιας τάξης, διαφέρει πολύ και οι διαφορές αυτές οφείλονται συνήθως στο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται. Όταν το μοναδικό μέσον έκφρασης της ανταπόκρισής τους στην ανάγνωση και τελικά της συμμετοχής τους στην όλη διαδικασία είναι η γλώσσα, δημιουργείται ανυπέρβλητη ανισότητα μέσα στην κοινότητα της τάξης και τα αδύνατα παιδιά αποθαρρύνονται ενώ αυτά είναι κυρίως που θα έπρεπε να βοηθηθούν για να βελτιώσουν τη σχέση τους με την ανάγνωση. Οι δραστηριότητες, λοιπόν, που προτείνουμε, εκτός από την προφορική και τη γραπτή γλώσσα, χρησιμοποιούν πρακτικές από άλλες τέχνες όπως το θέατρο, η μουσική, η ζωγραφική, η φωτογραφία και το video. Ο σκοπός μας είναι μέσα από την ποικιλία των μέσων να δοθεί η δυνατότητα σε κάθε παιδί, όποια κι αν είναι τα προβλήματά του, να αναδείξει τις ικανότητές του και, μέσα από τη συμμετοχή, να νιώσει ότι η λογοτεχνία δεν είναι μια τέχνη που έχει αυστηρούς κανόνες και απευθύνεται σε λίγους αλλά μια κατηγορία κειμένων που μας βοηθά να επεξεργαστούμε τις εμπειρίες μας, να βελτιώσουμε τις σχέσεις μας με τους άλλους και να μάθουμε ένα σωρό πράγματα για τον κόσμο. Πιστεύουμε ότι αυτό είναι το πιο σπουδαίο μήνυμα για τις μικρές ηλικίες. Αν οι μικροί μαθητές αγαπήσουν το βιβλίο και αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης και άνεσης με τα κείμενα, θα είναι πολύ πιο εύκολο, σε μεγαλύτερες ηλικίες, να εισχωρήσουν σε συνθετότερα ζητήματα του λογοτεχνικού πεδίου.

2.1.1 Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Α΄ τάξη: από την προφορική στη γραπτή λογοτεχνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να αντιλαμβάνονται μια ιστορία προφορική, γραπτή ή εικονική ως σύνολο με αλληλουχία γεγονότων.</p> <p>✓ Να εξοικειωθούν με πολυτροπικά κείμενα.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τα στοιχεία μιας αφήγησης: χρόνος, χώρος, χαρακτήρες, πλοκή, αφηγητής.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τι είναι η περιγραφή μιας εικόνας ή ενός προσώπου.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη αφήγησης που ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς.</p> <p>✓ Να διακρίνουν ένα παραμύθι από άλλα είδη αφήγησης.</p> <p>✓ Να διακρίνουν τα φανταστικά από τα πραγματικά γεγονότα, τις πραγματικές από τις φανταστικές ιστορίες.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν πώς δημιουργείται ρυθμός με τη χρήση επαναλαμβανόμενων μοτίβων.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι υπάρχουν πολλά είδη βιβλίων και να μάθουν να τα ξεχωρίζουν.</p>	<p>✓ Να μπορούν να αφηγηθούν μικρές ιστορίες της καθημερινής τους ζωής.</p> <p>✓ Να συσχετίζουν τις ιστορίες που διαβάζουν με τις προσωπικές τους εμπειρίες.</p> <p>✓ Να μπορούν να αφηγηθούν μια ιστορία μόνο από μια εικόνα ή μια σειρά εικόνων.</p> <p>✓ Να αναπαριστούν ένα προφορικό ή γραπτό κείμενο σε εικόνες.</p> <p>✓ Να αναδιηγούνται μια ιστορία ή ένα παραμύθι παίρνοντας το ρόλο ενός προσώπου της ιστορίας.</p> <p>✓ Να διακρίνουν το χιουμοριστικό στοιχείο στα ποιητικά και πεζά κείμενα.</p> <p>✓ Να διακρίνουν τους δημιουργούς ενός βιβλίου: συγγραφέας, εκδότης, εικονογράφος, μεταφραστής.</p> <p>✓ Να ανταλλάσσουν απόψεις για ένα βιβλίο που διάβασαν και να λένε τη γνώμη τους γι' αυτό.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν και να απολαμβάνουν το ρυθμό στα ποιήματα</p>	<p>✓ ελληνικά λαϊκά παραμύθια</p> <p>✓ ευρωπαϊκά κλασικά παραμύθια</p> <p>✓ παραμύθια άλλων λαών</p> <p>✓ «ανατρεπτικά» παραμύθια</p> <p>✓ εικονογραφημένες μικρές ιστορίες</p> <p>✓ ζωόμορφες ιστορίες</p> <p>✓ ιστορίες από την αρχαία ελληνική μυθολογία</p> <p>✓ μύθοι του Αισώπου</p> <p>✓ κόμικς</p> <p>✓ τραγούδια</p> <p>✓ παιχνιδόλεξα</p> <p>✓ αφηγηματικά ποιήματα</p> <p>✓ δημοτικά τραγούδια</p> <p>✓ νανουρίσματα</p> <p>✓ κάλαντα</p> <p>✓ παιδική ποίηση</p> <p>✓ επιλογές από την ποίηση για ενήλικες</p>	<p>✓ Ακρόαση παραμυθιών, μικρών ιστοριών, τραγουδιών-ποιημάτων</p> <p>✓ Αφήγηση μιας ιστορίας με βάση σειρά εικόνων</p> <p>✓ Αναδίγηση μιας ιστορίας</p> <p>✓ Αλλαγή στοιχείων της ιστορίας: πρόσθεση ή αφαίρεση ηρώων, επεισοδίων, αλλαγή τέλους, αλλαγή αφηγητή, αλλαγή τόπου</p> <p>✓ Δραματοποίηση μιας ιστορίας</p> <p>✓ Υπόδυση ρόλων</p> <p>✓ Ζωγραφική ή εικονογράφηση μιας ιστορίας</p> <p>✓ Μετατροπή μιας αφηγημένης ιστορίας σε κόμικς, κουκλοθέατρο ή θέατρο σκιών</p> <p>✓ Ομαδική σύνθεση μιας πρωτότυπης ιστορίας ή «παραμυθοσαλάτας»</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου για οπισθόφυλλο βιβλίου</p> <p>✓ Ποιητικά παιχνίδια: μπερδεμένα ποιήματα, αλλαγή λέξεων, παιχνίδια με τις ομοιοκαταληξίες, σύνθεση ποιημάτων με βάση εικόνες, μελοποίηση ποιημάτων με απλά όργανα</p>	<p>✓ Κείμενα από το σχολικό ανθολόγιο. «Το δελφίνο»</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία γνώσεων</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία με εικονογραφημένες ιστορίες</p> <p>✓ Τα «αγαπημένα» βιβλία των παιδιών</p> <p>✓ Ανθολογίες ποιημάτων</p> <p>✓ Κασέτες με ηχογραφημένες ιστορίες-παραμύθια</p> <p>✓ Κόμικς</p> <p>✓ DVD με ιστορίες για παιδιά</p> <p>✓ Εκπαιδευτικά διαδραστικά λογισμικά με παιδικές ιστορίες</p>

2.1.2 Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Β' τάξη: Το παραμύθι

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν το αφηγηματικό είδος του παραμυθιού. ✓ Να κατανοήσουν ότι τα βασικά στοιχεία του παραμυθιού είναι η πλοκή, τα πρόσωπα, οι λειτουργίες και το μαγικό ή φανταστικό στοιχείο. ✓ Να καταλάβουν ότι το παραμύθι είναι προφορικό είδος. ✓ Να το συνδέσουν με άλλα είδη του προφορικού λόγου (δημοτικά τραγούδια, μύθους, ανέκδοτα, συνθήματα .). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διαβάζουν τα παραμύθια με επιτόνιση. ✓ Να μπορούν να βρουν τα βασικά πρόσωπα του παραμυθιού. ✓ Να αναγνωρίζουν τους ήρωες των παραμυθιών και τις πράξεις-λειτουργίες τους που επαναλαμβάνονται συχνά. ✓ Να διακρίνουν μεταξύ φανταστικών και πραγματικών γεγονότων. ✓ Να είναι σε θέση να εντοπίζουν το κεντρικό θέμα του παραμυθιού. ✓ Να εντοπίζουν τα στερεότυπα και τις συμβάσεις των παραμυθιών. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ελληνικά λαϊκά-μαγικά παραμύθια ✓ ευρωπαϊκά κλασικά παραμύθια ✓ παραμύθια των βαλκανικών και άλλων λαών ✓ έντεχνα παραμύθια ελληνικά και ξένα ✓ «ανατρεπτικά» παραμύθια ✓ παραμύθια σε κόμικς 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ανεύρεση παραμυθιών (από τη βιβλιοθήκη του σχολείου, της κοινότητας, του σπιτιού) ✓ Κατάταξη των παραμυθιών σε κατηγορίες (λαϊκά, έντεχνα, κλασικά ευρωπαϊκά, άλλων λαών κοκ) ✓ Αφήγηση των παραμυθιών με επιτόνιση ✓ Ακρόαση παραμυθιών από ψηφιακό μέσο ή από 'παραμυθάδες'-πληροφορητές της περιοχής ✓ Σύγκριση μεταξύ ηρώων από διαφορετικά παραμύθια για να φανούν οι ομοιότητες και οι κοινές τους λειτουργίες ✓ Χρήση της τράπουλας του Propp (ιδέα του Ροντάρι) για κατανόηση των προσώπων και των λειτουργιών ✓ Αλλαγή των παραμυθιών (του τέλους, της αρχής του, επιμήκυνση μιας σκηνής του) ✓ Συλλογή των αγαπημένων παραμυθιών της τάξης και εικονογράφησή τους ✓ Δραματοποίηση των παραμυθιών και εγγραφή τους σε video ✓ Συγγραφή παραμυθιών με 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παραμύθια από τα σχολικά ανθολόγια ✓ Παραμύθια από παιδικές βιβλιοθήκες ✓ Παραμύθια σε δίσκους, κασέτες, cd, τηλεόραση ✓ Παραμύθια που θα μας αφηγηθούν σύγχρονοι ή και παλιοί παραμυθάδες

			βάση έναν ήρωα ή μία λειτουργία ✓ Δραματοποίηση	
--	--	--	--	--

Ποίηση και τραγούδι

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να καλλιεργήσουν την αγάπη για την ποίηση και το τραγούδι. ✓ Να κατανοήσουν τη μουσικότητα της «ποιητικής γλώσσας» και το ρυθμό της. ✓ Να εξοικειωθούν με τη μεταφορική χρήση της γλώσσας. ✓ Να απομυθοποιήσουν τη ‘δυσκολία’ της ποίησης. ✓ Να εξοικειωθούν με διαφορετικά είδη ποίησης (αφηγηματικής, λυρικής, για παιδιά, για ενήλικους, σοβαρής, σκωπτικής). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διαβάζουν ποιήματα με επιτόνιση. ✓ Να αναγνωρίζουν την ‘προσωπική φωνή’ στην ποίηση (ποιος μιλά;). ✓ Να δημιουργούν «εύκολα» και αστεία ποιήματα, λ.χ. Iymericis. ✓ Να διαβάζουν σιωπηλά και δυνατά διάφορων ειδών ποιήματα. ✓ Να αναπτύσσουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική άποψη για τα ποιήματα που διαβάζουν. ✓ Να απομνημονεύουν ποιήματα και να τα απαγγέλλουν στην τάξη. ✓ Να συγκρίνουν τα τραγούδια με τα ποιήματα. ✓ Να εντοπίζουν βασικά στοιχεία της στιχουργίας (επαναλήψεις λέξεων, αριθμός συλλαβών, ομοιοκαταληξίες). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συλλογές παιδικής ποίησης ✓ Ανθολογίες τραγουδιών (π.χ. Ν. Γκάτσος) ✓ Μεταφρασμένη ξένη ποίηση ✓ Τα ποιήματα για παιδιά γνωστών ποιητών (Σεφέρης, Ρίτσος, Βρεττάκος) ✓ Δημοτικά τραγούδια ✓ Τραγούδια από παιδικές εκπομπές ή θεατρικά έργα για παιδιά (λ.χ. <i>Λιλιπούπολη</i>, <i>Μυθολογία</i> του Δ. Σαββόπουλου) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διαμόρφωση «ποιητικής γωνιάς» με βιβλία, cd player, cd για χρήση ομαδική ή και κατά μόνας ✓ Εγγραφή της ανάγνωσης σε ψηφιακό μέσον, για αξιολόγηση και διόρθωση της ανάγνωσης ✓ Ανεύρεση των εικόνων, των αισθημάτων ενός ποιήματος, της μουσικής του (μήπως είναι η σιωπή;) ✓ Μεταφορά του ποιήματος σε πεζό ή σε ζωγραφιά ✓ Άσκηση στη ρίμα και την ομοιοκαταληξία παίζοντας με τις λέξεις ✓ Μετεγγραφή μιας ιστορίας σε ποίημα ✓ «Διαγωνισμός» συγγραφής ποιημάτων μόνο μεταξύ της τάξης ή και με διπλανές τάξεις ✓ Ακρόαση μελοποιημένων ποιημάτων, ανάγνωσή τους και συσχέτιση των εντυπώσεων της ακρόασης και της ανάγνωσης ✓ Ανάγνωση εικονογραφημένων ποιημάτων και εικονογράφηση ποιημάτων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιήματα από τα σχολικά ανθολόγια ✓ Μελοποιημένα ποιήματα ✓ Συλλογές παιδικής ποίησης ✓ cd ✓ τραγούδια από το youtube

			<p>που επέλεγον τα παιδιά</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δημιουργία ποιητικής ανθολογίας με αγαπημένα ποιήματα της τάξης και εικονογράφησή της ✓ Δημιουργία ψηφιακής ανθολογίας με τίτλο: «τα αγαπημένα μας τραγούδια» ✓ project για έναν ποιητή ή για ένα θέμα από πολλούς ποιητές ή για μία ‘συστάδα ποιημάτων’ ή για έναν θεματικό άξονα 	
--	--	--	--	--

Οικογένεια

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓Να συνειδητοποιήσουν, μέσα από τον ασφαλή και συμβολικό χώρο της λογοτεχνίας πως η οικογένεια είναι ο πρώτος χώρος στον οποίο καλύπτουμε τις ανάγκες μας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • βιοτικές ανάγκες (ανάγκη για τροφή, στέγαση, υγιεινή) • συναισθηματικές (ανάγκη για αγάπη, ασφάλεια, εμπιστοσύνη), • γνωστικές. <p>✓Να κατανοήσουν πως η οικογένεια είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης, δηλαδή ο πρώτος χώρος στον οποίο τα παιδιά οικειοποιούνται τρόπους συμπεριφοράς, βάζουν τις βάσεις της κοινωνικής τους ανάπτυξης, διαμορφώνουν το χαρακτήρα τους.</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν την ιστορικότητα του θεσμού, δηλαδή την αλλαγή της δομής και λειτουργίας της οικογένειας ανάλογα με το χώρο και το χρόνο (αγροτική πολυμελής οικογένεια, αστική πυρηνική οικογένεια, μονογονεϊκή, οικογένεια των χωριών SOS) και να αποενοχοποιήσουν αυτές τις διαφοροποιήσεις.</p>	<p>✓Να αναγνωρίζουν μέσα στα κείμενα τον τρόπο με τον οποίο η οικογένεια καλύπτει τις βιοτικές, συναισθηματικές, κοινωνικοποιητικές, γνωστικές ανάγκες των μελών της.</p> <p>✓Να παρατηρούν τις σχέσεις και τα συναισθήματα των ηρώων της οικογένειας του κειμένου και να τα ερμηνεύουν.</p> <p>✓Να παρατηρούν τον τρόπο με τον οποίο η οικογένεια μέσα στο κείμενο επηρεάζει το ρόλο, το χαρακτήρα, το αξιακό σύστημα, τους στόχους των παιδιών.</p> <p>✓Να αναζητούν και να καταγράφουν το ρόλο κάθε μέλους της οικογένειας και να τον ερμηνεύουν με βάση το χώρο και το χρόνο, το πολιτισμικό κεφάλαιο, τις ανάγκες, το χαρακτήρα, των μελών της.</p> <p>✓Να ελέγχουν τον τρόπο με τον οποίο οι διαφορετικές μορφές οικογένειας προσπαθούν να καλύψουν τις ίδιες ανάγκες (βιοτικές, συναισθηματικές, κοινωνικοποιητικές).</p> <p>✓Να συνδέουν τις παραπάνω παρατηρήσεις τους με την καθημερινή ζωή.</p>	<p>✓ παραμύθια</p> <p>✓ μύθοι</p> <p>✓ μικρές ιστορίες για παιδιά</p> <p>✓ ζώομορφες ιστορίες</p> <p>✓ αυτοβιογραφικά κείμενα</p> <p>✓ χιουμοριστικές ιστορίες</p> <p>✓ κόμικς</p> <p>✓ θεατρικά έργα</p> <p>✓ κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓ παιδικά τραγούδια</p> <p>✓ δημοτικά τραγούδια</p>	<p>✓ Ανάγνωση κειμένων με ανάλογη θεματική</p> <p>✓ Παρουσίαση αγαπημένων ιστοριών των παιδιών (από κείμενα αφηγηματικά, οπτικά, πολυτροπικά)</p> <p>✓ Δραματοποίηση κομβικών σκηνών του κειμένου</p> <p>✓ Δραματοποίηση με προσθήκη σκηνών για να παρουσιασθούν καλύτερα ο χαρακτήρας και τα συναισθήματα ενός ήρωα (π.χ. ενός παιδιού) ή για να ακουσθεί και «η άλλη φωνή» (αυτή του πατέρα, της μητέρας, του αδελφού)</p> <p>✓ Συγγραφή ιστορίας με ανάλογο θέμα, με ύφος σοβαρό ή χιουμοριστικό</p> <p>✓ Μετατροπή κόμικ σε αφηγηματικό κείμενο για να δοθεί έμφαση στον τρόπο παρουσίασης των συναισθημάτων, σκέψεων, κτλ. των ηρώων</p> <p>✓ Γραφή ημερολογίου ενός ήρωα της ιστορίας</p> <p>✓ Μουσική επένδυση μίας ιστορίας</p> <p>✓ Μεταφορά σκηνής σε</p>	<p>✓ Σχετικά κείμενα από όλα τα ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου</p> <p>✓ Αγαπημένα βιβλία των παιδιών με ανάλογη θεματική</p> <p>✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης με ανάλογη θεματική</p> <p>✓ Συλλογές παραμυθιών</p> <p>✓ Συλλογές μύθων</p> <p>✓ Παιδικές ανθολογίες</p> <p>✓ Βιβλία που βρίσκουμε στο διαδίκτυο</p> <p>✓ Λευκώματα με πίνακες ζωγραφικής</p> <p>✓ Οικογενειακές φωτογραφίες παλιές και καινούριες</p> <p>✓ Κείμενα των παιδιών</p>

<p>✓Να συνδέσουν τα προβλήματα της σύγχρονης οικογένειας (διαζύγιο, αποξένωση) με τα κοινωνικά προβλήματα (οικονομική κρίση, ανασφάλεια).</p> <p>✓Να αντιληφθούν πως οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια διαφοροποιούνται ανάλογα με το χρόνο, το χώρο και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της οικογένειας.</p> <p>✓Να αιτιολογούν τη διαφοροποίηση των στερεοτυπικών μορφών με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις.</p> <p>✓Να καταλάβουν πως και ο ρόλος του παιδιού (υποχρεώσεις, δικαιώματα, σχέσεις), προσδιορίζεται από τις παραπάνω συνθήκες, αλλά και από το χαρακτήρα και τις σχέσεις των ενηλίκων της οικογένειας.</p> <p>✓Να κατανοήσουν πως όλες οι οικογένειες περνούν δύσκολες και όμορφες στιγμές, πως όλα τα μέλη της οικογένειας μπορεί να διαχειρισθούν με επιτυχία ή αστοχία κάποια περιστατικά.</p> <p>✓Να ενισχύσουν τη δυνατότητα της ενσυναίσθησης.</p>			<p>ζωγραφιά</p> <p>✓Συνεξέταση εικονογράφησης και αφήγησης ενός κειμένου: Επισήμανση σημείων του κειμένου που αποδίδονται, επαυξάνονται ή ανατρέπονται κατά την εικονογράφηση</p> <p>✓Συλλογή οικογενειακών φωτογραφιών παλαιότερης εποχής ή σύγχρονης</p> <p>✓Συνεντεύξεις με ενήλικες για τα βιώματά τους από την παιδική τους ηλικία</p> <p>✓Δημιουργία εξώφυλλου και οπισθόφυλλου για την αγαπημένη ιστορία</p>	
---	--	--	---	--

2.1.3 Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Γ' τάξη: Λογοτεχνία και φύση

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας και της τοπικής κοινωνίας στην οποία ζουν.</p> <p>✓ Να μάθουν τις ιδιαιτερότητες και τα γνωρίσματα κάθε περιοχής (ορεινή/πεδινή, θάλασσα/βουνό).</p> <p>✓ Να γνωρίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα κείμενα παλιά και σύγχρονα που μιλούν για τη φύση: κείμενα με «πρωταγωνιστές» έναν τόπο ή ζώα.</p> <p>✓ Να εξοικειωθούν με την ποικιλία των «φωνών» για τη φύση: η φωνή αυτού που ζει στη φύση, αυτού που τη βλέπει από μακριά, αυτού που την αγαπά, αυτού που δεν την γνωρίζει, η φωνή ενός ζώου.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τους κινδύνους που απειλούν το φυσικό περιβάλλον.</p> <p>✓ Να αποκτήσουν περιβαλλοντική συνείδηση.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν διαφορετικά είδη κειμένων για τη φύση: λογοτεχνία, πληροφοριακά κείμενα, βιβλία γνώσεων, ρεπορτάζ, τουριστικοί οδηγοί.</p>	<p>✓ Να συλλέγουν πληροφορίες και υλικό για διάφορους τόπους και ζώα με ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή (αμπέλι, χελώνα).</p> <p>✓ Να αναζητούν και να καταγράφουν προφορικές αφηγήσεις, παραμύθια, θρύλους, έθιμα για τον τόπο τους με βάση αυτό που έχει εντοπιστεί ως ιδιαίτερης σημασίας: τραγούδια για τον τρύγο, μύθοι για την αρκούδα.</p> <p>✓ Να αναζητούν λύσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα.</p> <p>✓ Να διακρίνουν στο κείμενο την οπτική γωνία από την οποία μιλά αυτό για τη φύση.</p>	<p>✓ μικρές ιστορίες και παιδικά μυθιστορήματα με θέμα: τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και τα ζώα τη ζωή στην ύπαιθρο φυσικά φαινόμενα όπως ο κύκλος του νερού, η εναλλαγή των εποχών την καταστροφή του περιβάλλοντος τον κίνδυνο εξαφάνισης κάποιων ζώων</p> <p>✓ ποιήματα και τραγούδια για τη φύση</p>	<p>✓ Επιτόπια παρατήρηση, μελέτη χάρτη της περιοχής και αναζήτηση των φυσικών στοιχείων</p> <p>✓ Ανεύρεση λογοτεχνικών και πληροφοριακών κειμένων για το φυσικό περιβάλλον γύρω από το σχολείο</p> <p>✓ Εικονογράφηση των κειμένων με ζωγραφιές των παιδιών, φωτογραφίες ή άλλες εικόνες και παρουσίασή τους με ένα λογισμικό παρουσίασης</p> <p>✓ Σύγκριση της εικόνας ενός φυσικού στοιχείου ή φαινομένου όπως παρουσιάζεται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο και σε ένα πληροφοριακό</p> <p>✓ Κατασκευή «ημερολογίου» για τα δρώμενα στη φύση στην περιοχή μας (ποιες αλλαγές γίνονται στη φύση, τι κάνουν οι αγρότες, τι συμβαίνει στον τόπο μας, σε επίπεδο τόσο φυσικού όσο και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος)</p> <p>✓ Συγκρότηση ανθολογίας με κείμενα για το ζώο, το φυτό ή άλλο θέμα του τόπου μας με το οποίο ασχολήθηκε η τάξη</p>	<p>✓ Κείμενα με θέμα τη φύση από τα σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης, της τάξης, της οικογένειας</p> <p>✓ Οδηγοί περιπάτων για συγκεκριμένους τόπους</p> <p>✓ Ταινίες για τη φύση και για τα ζώα</p> <p>✓ Εκπαιδευτικό υλικό περιβαλλοντικών οργανώσεων για ζώα, λ.χ. λύκος, αρκούδα, χελώνα</p>

Το ταξίδι

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να αντιληφθούν τα είδη, τους στόχους και τα κίνητρα των διαφόρων ταξιδιών.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες κάθε ταξιδιού ανάλογα με την εποχή του.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν την ποικιλία των μεταφορικών μέσων και τη σχέση τους με τον πολιτισμό και την τεχνολογία της κάθε εποχής.</p> <p>✓ Να αποκτήσουν τη συνείδηση του ταξιδιώτη-παρατηρητή και όχι του τουρίστα.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς.</p> <p>✓ Να αντιληφθούν ότι το ταξίδι μας φέρνει σε επαφή με τον ξένο, μας βοηθά να άρουμε τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και να συμφιλωθούμε με την έννοια της ετερότητας.</p> <p>✓ Να διαμορφώσουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα μέσα από τη γνωριμία με τον «άλλο».</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι σε ένα ταξίδι δε γνωρίζουμε μόνον άλλους ανθρώπους αλλά και τον εαυτό μας.</p> <p>✓ Να συνδέσουν το ταξίδι με</p>	<p>✓ Να διακρίνουν τις παραμέτρους της προετοιμασίας και της πραγματοποίησης ενός ταξιδιού (κόστος, οργάνωση).</p> <p>✓ Να ανιχνεύουν την επίδραση του ταξιδιού στην εμπειρία, στα συναισθήματα και στην οπτική των ηρώων.</p> <p>✓ Να εντάσσουν το λογοτεχνικό ταξίδι στο ιστορικό του πλαίσιο.</p> <p>✓ Να προετοιμάζουν ένα αφηγηματικό ταξίδι στον κόσμο αλλά και σε διάφορες εποχές λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που απαιτούνται.</p> <p>✓ Να συλλέγουν πληροφορίες και υλικό για διάφορους τόπους, χώρες και εποχές αξιοποιώντας τις γεωγραφικές και ιστορικές τους γνώσεις.</p> <p>✓ Να προσανατολίζονται στο χώρο, να διαβάζουν και να σχεδιάζουν χάρτες.</p>	<p>Λογοτεχνικά κείμενα:</p> <p>✓ με ταξίδια που συνδυάζουν μύθο και ιστορικά στοιχεία</p> <p>✓ με ταξίδια στο χρόνο, στο παρελθόν ή στο μέλλον</p> <p>✓ με ταξίδια στον κόσμο</p> <p>✓ με ταξίδια που έχουν στόχο την ενδοσκόπηση και την αυτογνωσία</p> <p>✓ με ταξίδια εξερευνήσεων</p> <p>✓ με ταξίδια σε φανταστικούς τόπους ή στο διάστημα</p> <p>✓ με ταξίδια ιδιαίτερα όπως τα ταξίδια του νερού, των γραμμών</p> <p>✓ παραμύθια που έχουν ως κεντρικό θέμα ταξίδια.</p>	<p>✓ Να παρουσιάσουν το ταξίδι του λογοτεχνικού κειμένου που διάβασαν με χρήση λογισμικού παρουσίασης, google earth, φωτογραφιών, χαρτών, βιβλίων γνώσεων, τουριστικών οδηγών, βίντεο από το youtube με μουσική από τις χώρες-τόπους, που αναφέρονται, και ανάρτηση του υλικού στο ιστολόγιο του σχολείου.</p> <p>✓ Να τροποποιήσουν στοιχεία της ιστορίας: πρόσθεση / αφαίρεση ηρώων, επεισοδίων, αλλαγή τέλους, αλλαγή αφηγητή, μεταφορά από το χτες στο σήμερα ή στο μέλλον.</p> <p>✓ Να υιοθετήσουν το ρόλο του ήρωα γράφοντας ημερολόγιο ή στέλνοντας ανταποκρίσεις, κάρτες και γράμματα από τα ταξίδια του.</p> <p>✓ Να αφηγηθούν και να ζωγραφίσουν δικά τους πραγματικά ή ονειρικά ταξίδια.</p> <p>✓ Να δημιουργήσουν την πινακοθήκη των αγαπημένων τους ηρώων-ταξιδιωτών, να γράψουν τα χαρακτηριστικά τους και να τους ζωγραφίσουν.</p>	<p>✓ Σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓ Λογοτεχνικά κείμενα</p> <p>✓ Θεατρικά έργα</p> <p>✓ Βιβλία γνώσεων</p> <p>✓ Κινηματογραφικά έργα</p> <p>✓ Τραγουδία με θέμα το ταξίδι</p> <p>✓ Λογισμικό παρουσίασης, επεξεργασίας κειμένου, ζωγραφικής</p> <p>✓ Δικτυακές μηχανές αναζήτησης</p>

<p>ιστορικές παραμέτρους (πόλεμος, προσφυγιά).</p> <p>✓Να προσεγγίσουν το ταξίδι διαθεματικά με τη βοήθεια του μαθήματος της Ιστορίας και της Γεωγραφίας.</p>			<p>✓Να σχεδιάσουν το δικό τους ταξίδι, να δημιουργήσουν έναν ταξιδιωτικό οδηγό για τον προορισμό και ένα άλμπουμ φωτογραφιών από το ταξίδι.</p> <p>✓Να ανιχνεύουν στο χάρτη τη διαδρομή του ταξιδιού που αναφέρεται στο κείμενο ή να σχεδιάσουν το χάρτη ενός φανταστικού ταξιδιού.</p> <p>✓Να ακούσουν τραγούδια με θέμα το ταξίδι ή διάσημους ήρωες-ταξιδιώτες.</p>	
---	--	--	---	--

Φιλικές σχέσεις

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να συνειδητοποιήσουν μέσα από τα κείμενα τη διαχρονική αξία της φιλίας και την αναγκαιότητά της για όλους τους ανθρώπους, ενήλικες και παιδιά. ✓ Να αντιπαραβάλουν ποικίλες στάσεις ζωής που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις (π.χ. φιλία, αλληλεγγύη/μοναξιά, αλλοτρίωση, ρατσισμός). ✓ Να κατανοήσουν μέσα από το ασφαλές και συμβολικό πλαίσιο της λογοτεχνίας τη δύναμη και τη σημασία της φιλίας αλλά και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία των φιλικών σχέσεων. ✓ Να αναστοχαστούν τις δικές τους εμπειρίες με φίλους. ✓ Να κατανοήσουν την ποικιλία των περιστάσεων που μοιραζόμαστε με φίλους (στιγμές δημιουργίας, στοχασμού, χαράς, δυσκολιών, θλίψης κτλ.). ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των φιλικών σχέσεων για την ομαλή κοινωνικοποίηση των ατόμων. ✓ Να κατανοήσουν ότι οι μορφές των φιλικών σχέσεων και οι τρόποι επικοινωνίας των φίλων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εντοπίζουν στα κείμενα τη φωνή που μιλά για τις φιλικές σχέσεις και την οπτική γωνία από την οποία μιλά (ηλικία, φύλο). ✓ Να επισημαίνουν όλους τους όρους που περιγράφουν μια φιλική σχέση: <ul style="list-style-type: none"> • τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία της και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ξεκινά μία φιλία • τις συναισθηματικές διακυμάνσεις που συχνά περνούν οι φίλοι, στη διάρκεια δυσκολιών, αγωνίας, αναμονής, δημιουργίας κτλ. • τους προβληματισμούς και τις συζητήσεις των φίλων που οδηγούν σε ενίσχυση του αυτοπροσδιορισμού τους και της διαμόρφωσης της ταυτότητάς τους • τη συμπληρωματικότητα των χαρακτήρων των ηρώων. ✓ Να διακρίνουν την επίδραση των φιλικών σχέσεων του ήρωα στην κοινωνικοποίησή του και στη γενικότερη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. ✓ Να συνδέουν τις παραπάνω 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ παραμύθια ✓ ιστορίες από τη μυθολογία ✓ μύθοι του Αισώπου ✓ λογοτεχνικά κείμενα για παιδιά, με θέμα: <ul style="list-style-type: none"> • τη φιλία μεταξύ παιδιών • τη φιλία μεταξύ παιδιών και ενηλίκων • φίλιες σε παρέες κοριτσιών ή αγοριών • φίλιες με παιδιά από άλλες χώρες • φίλιες με ζώα ή με περίεργα όντα • φίλιες με πρόσωπα από άλλους κόσμους (<i>Μικρός πρίγκηπας</i>) ✓ παιδικά τραγούδια ✓ παιδικά θεατρικά έργα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συλλογή λογοτεχνικών κειμένων με ανάλογο θέμα ✓ Δραματοποίηση κομβικών σκηνών των κειμένων (π.χ. μεταφορά σκηνών με έντονη συναισθηματική φόρτιση ή μεταφορά σκηνής με μια σημαντική συζήτηση των φίλων) ✓ Υιοθέτηση του ρόλου ενός ήρωα και σχολιασμός ενός γεγονότος μέσα από το ημερολόγιό του ✓ Γραφή κειμένου για το οπισθόφυλλο του βιβλίου ✓ Γραφή αφηγηματικού κειμένου με θέμα: «Είμαι κι εγώ φίλος με τον/την /τους...» ✓ Ηλεκτρονική αλληλογραφία με άλλες σχολικές τάξεις για την ανταλλαγή βιβλιοπαρουσιάσεων με ανάλογη θεματική ✓ Δημιουργία πινακοθήκης φίλων με πρόσωπα των κειμένων που διαβάστηκαν και της ζωής ✓ Δημιουργία ιστοριών με θέμα: «Εγώ και οι φίλοι μου μετά από χρόνια...» ✓ Δημιουργία αφηγηματικών και 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλα τα κείμενα των σχολικών ανθολογίων με ανάλογη θεματική ✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης ✓ Αγαπημένα βιβλία των παιδιών ✓ Κείμενα των παιδιών ✓ Κείμενα που μας στέλνουν μαθητές με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ✓ Ιστορίες που βρίσκουμε στην ιστοσελίδα του <i>Μικρού Αναγνώστη</i> (ΕΚΕΒΙ) ✓ Παιδικά τραγούδια ✓ Ταινίες ✓ Κόμικς

επηρεάζονται από την εποχή και την κουλτούρα.	παρατηρήσεις από τα κείμενα με την προσωπική τους εμπειρία και γνώση.		θεατρικών κειμένων με βάση την εμπειρία των παιδιών από τις δικές τους φιλικές σχέσεις	
---	---	--	--	--

2.1.4 Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Δ' τάξη: Το παιχνίδι στη λογοτεχνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν οι μαθητές ότι το παιχνίδι, εκτός από μια παιδική εμπειρία, είναι μια καθολική ανθρώπινη, πολιτισμική πρακτική, της οποίας η μορφή καθορίζεται από την κάθε κουλτούρα.</p> <p>✓ Να επανεξετάσουν τις διακρίσεις που περιβάλλουν το παιχνίδι: παιχνίδια των μικρών και των μεγάλων, κοριτσίστικα και αγορίστικα, πονηρά και αθώα.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν τα διάφορα είδη παιχνιδιού: μοναχικά-συλλογικά, διανοητικά-αθλητικά, τυχερά/συναγωνιστικά.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τις διάφορες κοινωνικές χρήσεις του παιχνιδιού (μέσον διαπαιδαγώγησης, κοινωνικής συναναστροφής, κοινωνικών διακρίσεων ή επίδειξης πλούτου).</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τη σημασία που αποδίδει η λογοτεχνία στο παιχνίδι και τους τρόπους με τους οποίους το χρησιμοποιεί, κυρίως ως μεταφορά.</p> <p>✓ Να επεξεργαστούν τα προσωπικά τους βιώματα από τα δικά τους παιχνίδια</p> <p>✓ Να δουν την ανάγνωση ως</p>	<p>✓ Να αναγνωρίζουν στα κείμενα το είδος του παιχνιδιού και τους όρους με τους οποίους αυτό διεξάγεται.</p> <p>✓ Να αναζητούν τη σχέση του παιχνιδιού που αφηγείται το κείμενο με κοινωνικές παραμέτρους και ψυχολογικές καταστάσεις.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την οπτική γωνία από την οποία ο αφηγητής μιλά για ένα παιχνίδι: του παιδιού, του ενήλικα που θυμάται την παιδική του ηλικία, κ.ο.κ.</p>	<p>✓ χιουμοριστικές ιστορίες με παιδιά που παίζουν (π.χ. Ο μικρός Νικόλας, Τζιάνι Ροντάρι)</p> <p>✓ αυτοβιογραφικές αφηγήσεις συγγραφέων για τα παιδικά τους παιχνίδια</p> <p>✓ παιδικά μυθιστορήματα (ή αποσπάσματα από μυθιστορήματα) με θέμα το παιχνίδι</p> <p>✓ παιδική ποίηση με θέμα το παιχνίδι</p> <p>✓ κόμικς με θέμα το παιχνίδι</p> <p>✓ λαογραφικά κείμενα που περιγράφουν παραδοσιακά παιχνίδια</p>	<p>✓ Αναζήτηση και συλλογή υλικού για παιχνίδια άλλων εποχών (ατομικά ή ομαδικά)</p> <p>✓ Συνεντεύξεις από ενήλικες σχετικά με τα παιχνίδια που έπαιζαν στην παιδική τους ηλικία</p> <p>✓ Δημοσκόπηση και δημιουργία καταλόγου με κατηγορίες παιχνιδιών που παίζουν τώρα τα παιδιά</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου με τις οδηγίες παιζίματος για ένα παιχνίδι που αναφέρεται στο λογοτεχνικό κείμενο</p> <p>✓ Δραματοποιήσεις των παιχνιδιών που αναφέρονται στα κείμενα</p> <p>✓ Αλλαγή του αφηγητή ως προς το φύλο ή την ηλικία (από κορίτσι σε αγόρι, από ενήλικας σε παιδί)</p> <p>✓ Συγγραφή προσωπικής ιστορίας με μια εμπειρία παιχνιδιού</p> <p>✓ Επινόηση ενός νέου, ατομικού ή ομαδικού, παιχνιδιού</p>	<p>✓ Κείμενα με θέμα το παιχνίδι από τα ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία γνώσεων με παραδοσιακά παιχνίδια</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία με μικρές ιστορίες</p> <p>✓ Διηγήματα συγγραφέων της λογοτεχνίας για μεγάλους με θέμα το παιχνίδι</p> <p>✓ Πίνακες ζωγραφικής με θέμα το παιχνίδι</p> <p>✓ Φωτογραφίες από παιχνίδια παιδιών από όλο τον κόσμο</p> <p>✓ Κατάλογοι εκθέσεων παιδικών παιχνιδιών και μουσείων της παιδικής ηλικίας</p>

παιχνίδι.				
-----------	--	--	--	--

Κόμικς

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν τη συλλειτουργία εικόνας και λόγου.</p> <p>✓ Να εξοικειωθούν με τις τεχνικές, τους κώδικες, τα είδη των κόμικς.</p> <p>✓ Να εκτιμήσουν τις δυνατότητες και να αντιληφθούν τους περιορισμούς που έχουν τα λεκτικά και τα εικονικά μέσα έκφρασης.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν την ιστορία και την πολυμορφία των κόμικς.</p> <p>✓ Να αναλύσουν τους χαρακτήρες και τα στερεότυπα που προβάλλονται στα κόμικς.</p>	<p>✓ Να διακρίνουν το ρόλο της εικόνας και το ρόλο του λόγου σε μια εικονογραφήση.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν και να παρατηρούν τα εκφραστικά στοιχεία, τους κώδικες και τα είδη των κόμικς.</p> <p>✓ Να παράγουν κείμενα όπου λόγος και εικόνα συλλειτουργούν.</p> <p>✓ Να συσχετίζουν τις προσωπικές εμπειρίες, τα βιώματα, τα συναισθήματά τους με τη θεματική των κόμικς.</p> <p>✓ Να αξιοποιούν την τεχνική των κόμικς για την έκφραση εμπειριών, αντιλήψεων, συναισθημάτων τους γύρω από μια ποικιλία θεμάτων.</p> <p>✓ Να δημιουργούν κόμικς είτε σχεδιάζοντάς το είτε με τη βοήθεια Η/Υ, χρησιμοποιώντας λογισμικό δημιουργίας κόμικς.</p>	<p><i>κόμικς σύντομης έκτασης (από ένα κάδρο έως δύο σελίδες, ενίοτε και χωρίς λόγια)</i></p> <p><i>κόμικς μεγάλης έκτασης</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ιστορίες με ομιλούντα ζώα • «ιστορικά» κόμικς • ιστορίες κωμικές (με ήρωες ανθρώπους) • πολιτικού-κοινωνικού προβληματισμού • κόμικς βασισμένα στη αρχαία ελληνική κωμωδία και τραγωδία • κόμικς με υπερήρωες • κόμικς που βασίζονται σε λογοτεχνικά έργα: • «κλασικά εικονογραφημένα» 	<p>✓ Επεξεργασία τεχνικών και συμβάσεων των κόμικς και των χαρακτήρων τους (ρεαλιστικός, ημιρεαλιστικός, καρικατούρα)</p> <p>Αν το κόμικς βασίζεται σε λογοτεχνικό έργο</p> <p>✓ σύγκριση του λογοτεχνικού κειμένου με το κόμικς</p> <p>✓ σύγκριση διαφορετικών εικονογραφημάτων του ίδιου κειμένου, ώστε να κατανοηθεί η πολλαπλότητα των δυνατών αποδόσεων</p> <p>✓ Παιχνίδια μετασχηματισμών στα κόμικς που διάβασαν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • δίνουμε τα καρέ ανακατεμένα, για να τα τοποθετήσουν στη σωστή σειρά και να δημιουργήσουν αφήγηση • δίνουμε ξεχωριστά τα καρέ από τους διαλόγους και ζητούμε να τα συνδυάσουν • ζητούμε να προσθέσουν ή να αφαιρέσουν καρέ, ώστε να αποδώσουν περιληπτικά ή εκτεταμένα την αφήγηση. <p>✓ Δίνουμε ένα σύντομης</p>	<p>✓ Τα αγαπημένα κόμικς των παιδιών</p> <p>✓ Άλμπουμ, σειρές, αφιερώματα περιοδικών</p> <p>✓ Διασκευές λογοτεχνικών έργων σε κόμικς</p> <p>✓ Γελοιογραφίες, ένθετα εφημερίδων</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικές σειρές, DVD κινουμένων σχεδίων</p> <p>✓ Ιστοσελίδες, ιστολόγια με κόμικς</p> <p>✓ Λογισμικά δημιουργίας κόμικς και βίντεο.</p>

		<p>έκτασης κόμικς με κενά μπαλονάκια και ζητούμε να προσθέσουν τους διαλόγους.</p> <p>✓ Ζητούμε από τους μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να δημιουργήσουν έναν δικό τους ήρωα και να τον εντάξουν στο αγαπημένο τους κόμικς • να τον ζωγραφίσουν • να γράψουν μια περιγραφή του χαρακτήρα του • να κάνουν ένα κόμικς 3-4 καρτέ με τον δικό τους ήρωα ενταγμένο στην υπόθεση. <p>✓ Διασκευή σε κόμικς παραμυθιού ή διηγήματος που διαβάσαμε στην τάξη και το αντίστροφο, διασκευή κόμικς σε αφήγημα.</p> <p>✓ Ανατροπή των χαρακτηριστικών ενός υπερήρωα, μετατροπή δευτερεύοντα ήρωα σε πρωταγωνιστή, αλλαγή αφηγητή, αλλαγή τέλους.</p> <p>✓ Δημιουργία αυτοβιογραφικών κόμικς.</p> <p>✓ Δραματοποίηση κόμικς</p> <p>✓ Δημιουργία βίντεο/ταινίας μικρού μήκους βασισμένης σε κόμικς με πρωταγωνιστές τους μαθητές.</p>	
--	--	---	--

Ιστορίες άλλων λαών

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν οι μαθητές πως κάθε τόπος έχει ένα συνολικό τρόπο ζωής, ένα δικό του πολιτισμό.</p> <p>✓ Να προσεγγίσουν τους «άλλους» τρόπους ζωής μέσα από την εμπειρία και την οπτική των ανθρώπων που βιώνουν τον άλλο πολιτισμό (ενηλίκων και παιδιών).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν πως οι διάφορες πολιτισμικές κοινότητες έχουν αναπτύξει και συνεχίζουν να αναπτύσσουν μία μεγάλη ποικιλία απαντήσεων, επινοήσεων και αξιών, επιχειρώντας να αντιμετωπίσουν τα ίδια βασικά προβλήματα (επιβίωση, συμβίωση, συνεργασία, επικοινωνία).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν πως το παράδοξο και διαφορετικό μπορεί να γίνει κατανοήσιμο ως ένας άλλος τρόπος εμπειρίας και οργάνωσης της πραγματικότητας.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν πως τα στερεότυπα για διαφορετικές φυλετικές και πολιτισμικές ομάδες προκύπτουν από την απομόνωση και την άγνοια του «άλλου» τρόπου ζωής.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν πως και στον ίδιο τόπο υπάρχουν στοιχεία</p>	<p>✓ Να αναγνωρίζουν στα κείμενα διαφορές και ομοιότητες σε σύγκριση με το δικό τους τρόπο ζωής.</p> <p>✓ Να αναζητούν την οπτική του ανθρώπου (ενήλικα ή παιδιού) που μιλά στο κείμενο και να κατανοούν τις επιλογές του.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν και να ερμηνεύουν τις ξένες μορφές ζωής και στοιχεία του πολιτισμού που συναντούν καθημερινά σε άλλα κείμενα αλλά και στη ζωή.</p> <p>✓ Να συνδυάζουν τις παρατηρήσεις αυτές με τη γνώση από το μάθημα της Γεωγραφίας και της Ιστορίας.</p>	<p>✓ παραμύθια άλλων λαών, (γειτονικών, ευρωπαϊκών και μακρινών), λαϊκά παραμύθια</p> <p>✓ αφηγήσεις για παιδιά με θέμα την καθημερινή ζωή σε άλλους πολιτισμούς</p> <p>✓ αυτοβιογραφικές αφηγήσεις</p> <p>✓ τραγούδια από άλλους τόπους</p> <p>✓ κείμενα που μας στέλνουν οι e-friends για ιστορίες του τόπου τους</p>	<p>✓ Αναζήτηση παραμυθιών, μύθων, τραγουδιών, παραδόσεων, αφηγήσεων από άλλους λαούς</p> <p>✓ Δραματοποίηση σκηνών της καθημερινής ζωής και τελετών άλλων λαών</p> <p>✓ Σύγκριση ηθών και εθίμων διαφορετικών λαών. Ποια είναι ίδια και ποια διαφορετικά;</p> <p>✓ Συναντήσεις με τους ήρωες των ιστοριών για συνέντευξη («Τι θα ρωτούσες για τη ζωή τους;»)</p> <p>✓ Συγγραφή θεατρικού έργου με θέμα: «Οι ήρωες πολλών ιστοριών συναντιούνται» ή «Τα παιδιά του κόσμου συναντιούνται»</p> <p>✓ Επικοινωνία με μαθητές άλλων χωρών μέσω του διαδικτύου με στόχο την αναζήτηση ανάλογου υλικού</p> <p>✓ Παρακολούθηση ταινιών ή θεατρικών έργων με ίδια θεματική</p> <p>✓ Αλλαγή του αφηγητή: πώς αφηγείται ο ντόπιος και ο ξένος την ίδια ιστορία;</p> <p>✓ Δημιουργία ενός μικρού «Μουσείου του ανθρώπου» μέσα</p>	<p>✓ Κείμενα με ανάλογο θέμα από τα ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία με μικρές ιστορίες</p> <p>✓ Αγαπημένα βιβλία των παιδιών με ίδια θεματική</p> <p>✓ Ανάλογα βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης</p> <p>✓ Παιδικές κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓ Παιδικά θεατρικά έργα</p> <p>✓ Παιδικά βιβλία γνώσεων</p> <p>✓ Ανάλογο υλικό που θα στείλουν οι e-friends</p> <p>✓ Διαδικτυακές επισκέψεις σε μεγάλα ανθρωπολογικά και εθνογραφικά μουσεία</p>

πολιτισμικής ανομοιογένειας.			στην τάξη ✓ Δημιουργία παγκόσμιας ανθολογίας με ιστορίες άλλων λαών	
------------------------------	--	--	--	--

2.1.5 Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ε΄ τάξη: Χιουμοριστικές ιστορίες

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να κατανοήσουν πως ο χώρος, ο χρόνος, το φύλο, η ηλικία, ο κοινωνικός ρόλος είναι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαφορετική πρόσληψη του χιουμοριστικού στοιχείου. ✓ Να συνειδητοποιήσουν τη νέα οπτική, συνήθως «ανατρεπτική», μέσα από την οποία προβάλλονται στο κείμενο οι άνθρωποι, οι ιδέες, η γλώσσα. ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με το γλωσσικό κώδικα που παράγει το χιουμοριστικό στοιχείο μέσα από επαναλήψεις, παρηχήσεις, μεταφορικές χρήσεις λέξεων και φράσεων. ✓ Να γνωρίσουν άλλες τεχνικές με τις οποίες παράγεται το κωμικό στοιχείο (π.χ. επαναλήψεις καταστάσεων, αντιστροφή ρόλων, δίσημη ερμηνεία του ίδιου γεγονότος). ✓ Να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα μετατρέπεται από κωμικό σε 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναγνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους παράγεται το χιουμοριστικό στοιχείο στο κείμενο. ✓ Να συγκρίνουν το «σοβαρό μοντέλο» αναπαράστασης του κόσμου με το «δυνητικά ανατρεπτικό» του χιουμοριστικού κειμένου. ✓ Να μετατρέπουν ένα χιουμοριστικό κείμενο σε «σοβαρό» και αντίστροφα. ✓ Να αναγνωρίζουν την κοινωνική φύση του αστείου με την ανάπλαση των όρων της επικοινωνιακής σχέσης πομπού, αποδέκτη, χώρου, χρόνου. ✓ Να δημιουργούν χιουμοριστικά κείμενα. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ελληνικά και ξένα παραμύθια ✓ μύθοι ✓ ποιήματα (παιχνιδόλεξα, λίμερικς) ✓ τραγούδια ✓ θεατρικά έργα (π.χ. Καραγκιόζης, έργα του Δ. Ψαθά) ✓ μικρά και μεγάλα αστεία ✓ αφηγηματικά κείμενα ✓ κόμικς ✓ γελοιογραφίες ✓ ευθυμογραφήματα ✓ οπτική αφήγηση με ανάλογο περιεχόμενο 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μετατροπή του αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό ✓ Προσθήκη και αφαίρεση σκηνών και χαρακτήρων από το κείμενο για ενίσχυση ή για εξάλειψη του χιουμοριστικού στοιχείου ✓ Μετατροπή του κειμένου σε «σοβαρό» ✓ Δημιουργία χιουμοριστικών κειμένων (πολυτροπικών, αφηγηματικών) ✓ Δημιουργία ανθολογίας χιουμοριστικών κειμένων ✓ Γραφή «οπισθόφυλλου» για την παρουσίαση ενός κειμένου, έτσι ώστε να αναδεικνύεται ο χιουμοριστικός του χαρακτήρας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλα τα χιουμοριστικά κείμενα που περιλαμβάνονται στα βιβλία Γλώσσας όλων των τάξεων του Δημοτικού ✓ Το ανάλογο υλικό από τα Ανθολόγια ✓ Αγαπημένα βιβλία των παιδιών ✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης με ανάλογη θεματική ✓ Ανθολογίες χιουμοριστικών κειμένων ✓ Κινηματογραφικές ταινίες ✓ Παιδικά θεατρικά έργα

σοβαρό και αντίστροφα.				
------------------------	--	--	--	--

Η ποίηση ως παιχνίδι λέξεων και εικόνων

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓Να καλλιεργηθεί η αγάπη των μαθητών για την ποίηση.</p> <p>✓Να απομυθοποιήσουν τη «δυσκολία» της ποίησης.</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν τη σχέση ποίησης -παιχνιδιού (παιχνίδι φαντασίας, παιχνίδι με λέξεις).</p> <p>✓Να εξοικειωθούν με την πολυσημία και τη μεταφορική λειτουργία της ποιητικής γλώσσας.</p> <p>✓Να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους η ποίηση παράγει εικόνες.</p> <p>✓Να γνωρίσουν τη δημόδη, την παραδοσιακή και τη νεότερη ποίηση.</p> <p>✓Να εξοικειωθούν με τα διαφορετικά είδη ποίησης (αφηγηματικής, λυρικής, για παιδιά, για ενήλικους, σοβαρής, σκωπτικής).</p> <p>✓Να εξοικειωθούν με τα εκφραστικά μέσα (εικονοπλασία, σύμβολα, σχήματα λόγου, επιλογή λέξεων) και τα τεχνικά χαρακτηριστικά της ποίησης (ομοιοκαταληξία, μέτρο, στροφικά σχήματα).</p> <p>✓Να συσχετίσουν τις προσωπικές</p>	<p>✓Να εντοπίζουν και να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της στιχουργίας.</p> <p>✓Να ανιχνεύουν ποιητικές εικόνες, σχήματα λόγου, σύμβολα.</p> <p>✓Να γράφουν ποιήματα και στίχους.</p> <p>✓Να κάνουν επιτονισμένη ανάγνωση ποιημάτων.</p> <p>✓Να διαβάζουν γλωσσοδέτες.</p> <p>✓Να εκφράζουν προσωπικά βιώματα και συναισθήματα με στίχους.</p> <p>✓Να συσχετίζουν την ποίηση με άλλες τέχνες (ζωγραφική, μουσική, θέατρο).</p> <p>✓Να αναπτύσσουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική ερμηνεία και προτίμηση.</p> <p>✓Να συσχετίζουν λέξεις με βάση κοινά στοιχεία τους (ομόηχο, ομοιοκαταληξία).</p>	<p>✓εικονογραφημένη ποίηση για παιδιά</p> <p>✓μελοποιημένη ποίηση</p> <p>✓μύθοι του Αισώπου σε ποιήματα</p> <p>✓σατυρικά/χιουμοριστικά ποιήματα</p> <p>✓χαϊκού, λίμερικς, μαντινάδες, ποιήματα με ελεύθερο στίχο</p> <p>✓εικονοποιήματα</p> <p>✓παραμυθοτράγουδα</p> <p>✓παιχνιδόλεξα</p> <p>✓νανουρίσματα, ταχταρίσματα</p> <p>✓δημοτική ποίηση</p> <p>✓ποιήματα δόκιμων ποιητών για παιδιά (Σεφέρης, Ρίτσος, Ελύτης)</p>	<p>✓Ομαδική / ατομική ανάγνωση ποιημάτων</p> <p>✓Δραματοποιημένη, επιτονισμένη ανάγνωση</p> <p>✓Δημιουργία προσωπικής ποιητικής ανθολογίας-καταγραφή αγαπημένων στίχων</p> <p>✓Δημιουργία ποιητικής ανθολογίας της τάξης, εικονογράφησης της και ανάρτησή της στο ιστολόγιο του σχολείου</p> <p>✓Εντοπισμός των ποιητικών εικόνων και ζωγραφική απόδοσή τους</p> <p>✓Κατασκευή κολάζ, ζωγραφικής εμπνευσμένης από την εικονοπλασία του ποιήματος, ψηφιοποίησή τους με τη χρήση σαρωτή και παρουσίασής τους στην τάξη με λογισμικό παρουσίασης. Ανάρτηση της παρουσίασης στο ιστολόγιο του σχολείου</p> <p>✓Ακρόαση μελοποιημένης ποίησης από CD ή από το youtube</p> <p>✓Παιχνίδια λέξεων, φαντασίας, ρυθμού</p> <p>✓Υπερρεαλιστικά παιχνίδια με τις λέξεις</p> <p>✓Συγγραφή ατομικών /</p>	<p>✓Σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓CD μελοποιημένης ποίησης, youtube</p> <p>✓Βιβλία με εικονογραφημένη ποίηση για παιδιά</p> <p>✓Ιστοσελίδες με παιδική ποίηση</p> <p>✓Λογισμικό παρουσίασης, επεξεργασίας κειμένου, ζωγραφικής</p>

<p>εμπειρίες, τα βιώματα, τα συναισθήματά τους με τη θεματική της ποίησης.</p>		<p>ομαδικών ποιημάτων ✓ Επεξεργασία μιας λέξης ή ενός στίχου, ώστε να βρεθούν όλες οι δυνατότητες της ηχητικής αλυσίδας ✓ Λεκτικά παιχνίδια: σύνθεση ποιήματος/ιστορίας με βάση ένα ζεύγος λέξεων αταίριστων μεταξύ τους (φανταστικό δυόνυμο), αντικατάσταση λέξεων του ποιήματος με άλλες συγγενείς σημασιολογικά, δημιουργία ακροστιχίδας από μια λέξη του ποιήματος ✓ Δραματοποιήσεις ποιημάτων ✓ Μετασχηματισμοί του ποιήματος. Αλλαγή τέλους, συνέχιση της εξέλιξης σε αφηγηματικά ποιήματα</p>	
--	--	--	--

Λογοτεχνία και κινηματογράφος

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓Να συνειδητοποιήσουν ότι δεν υπάρχει κάποια ασυμφιλίωτη σύγκρουση ανάμεσα στην εικόνα και στο λόγο. Η εικόνα εμφιλοχωρεί στο λογοτεχνικό κείμενο, όπως ακριβώς και ο λόγος στην εικόνα.</p> <p>✓Να κατανοήσουν την έννοια της αφήγησης και των διαφορετικών ειδών αφήγησης (γραπτής, οπτικής, δραματοποιημένης).</p> <p>✓Να κατανοήσουν τις βασικές συμβάσεις (γλώσσας, κώδικα) της γραπτής και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης.</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές δυνατότητες της γραπτής αφήγησης και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης.</p> <p>✓Να γνωρίσουν τους τρόπους συλλειτουργίας κινούμενης εικόνας, λόγου και μουσικής.</p> <p>✓Να αντιληφθούν ότι κάθε τεχνική ή επιλογή του συγγραφέα ή του κινηματογραφιστή είναι φορέας νοήματος.</p> <p>✓Να γνωρίσουν το κειμενικό είδος του σεναρίου.</p>	<p>✓Να αναγνωρίζουν τις συμβάσεις και τους κώδικες του οπτικο-ακουστικού αφηγήματος.</p> <p>✓Να συγκρίνουν το λογοτεχνικό με το οπτικο-ακουστικό κείμενο που βασίζεται σε αυτό (ομοιότητες και διαφορές, ιδιαιτερότητες του καθενός).</p> <p>✓Να εικονοποιούν και να δραματοποιούν τα λογοτεχνικά κείμενα και, αντίστροφα, να αφηγηματοποιούν τα οπτικο-ακουστικά κείμενα.</p>	<p>Λογοτεχνικά έργα για παιδιά που έχουν γυριστεί σε κινηματογραφικές ταινίες. λ.χ. Ελληνικά:</p> <p>✓Ντίνου Δημόπουλου, <i>Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού</i>-Ντίνου Δημόπουλου, <i>Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού</i></p> <p>✓Γεωργίου Βιζυηνού, <i>Το μόνον της ζωής του ταξίδιον</i> (σε διασκευή για παιδιά)-Λάκη Παπαστάθη, <i>Το μόνο της ζωής του ταξίδιον</i></p> <p>Ξένα σύγχρονα:</p> <p>✓Ρόαλντ Νταλ, <i>Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας</i>-Τιμ Μπάρτον, <i>Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας</i></p> <p>✓Ρενέ Γκοσινί, <i>Ο μικρός Νικόλας</i>-Λορέν Τιράρ, <i>Ο μικρός Νικόλας</i></p> <p>Ξένα κλασικά:</p> <p>✓Τσαρλς Ντίκενς, <i>Όλιβερ Τουίστ</i>-Ντέιβιντ Λίν, <i>Όλιβερ Τουίστ</i>, Ρομάν Πολάνσκι, <i>Όλιβερ Τουίστ</i></p> <p>✓Ι. Βερν, <i>Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες</i> (πολλές κινηματογραφικές εκδοχές)</p> <p>✓Κόμικς που έχουν γυριστεί ταινία, π.χ. <i>Αστερίξ</i></p>	<p>✓Παρακολούθηση ταινίας του βωβού κινηματογράφου και ανάλυση ορισμένων καρέ, προκειμένου να δειχθούν οι τρόποι που μεταδίδονται η πλοκή, η αφηγηματική γωνία, τα συναισθήματα των ηρώων χωρίς λόγια.</p> <p>✓Ανάγνωση ενός μυθιστορήματος και παρακολούθηση της κινηματογραφικής μεταφοράς του, προκειμένου να επισημανθούν οι διαφορές (τι παραλείπεται, τι προστίθεται, γιατί, ποια στοιχεία της ταινίας ή της τηλεοπτικής σειράς μας δίνουν να καταλάβουμε την ιστορία και τους χαρακτήρες, πού εστιάζει η κάμερα, τι φωτισμός υπάρχει, το χρώμα, το σκηνικό, πώς αλλάζουν οι σκηνές, πώς καταλαβαίνουμε τις σκέψεις των ηρώων, τι εντύπωση μας δημιουργεί η μουσική;)</p> <p>✓Αντίστροφα: παρακολούθηση μιας ταινίας και μετά ανάγνωση του λογοτεχνικού βιβλίου. Επισήμανση των διαφορών.</p> <p>✓Σύγκριση δύο κινηματογραφικών εκδοχών του</p>	<p>✓Λογοτεχνικά βιβλία</p> <p>✓Κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ</p>

		<p>✓ Λογοτεχνικά έργα για παιδιά που έχουν γυριστεί σε τηλεοπτικές σειρές:</p> <p>✓ Άλκη Ζέη, <i>Το καπλάκι της βιτρίνας</i>-Πέτρος Λύκας, <i>Το καπλάκι της βιτρίνας</i>, ΕΡΤ</p> <p>✓ Άλκη Ζέη, <i>Ο ψεύτης παππούς</i>, 2008-Γιώργου Μιχαλακόπουλου και Νίκου Καβουκίδη, <i>Ο ψεύτης παππούς</i>, NET</p> <p>✓ Ζωρζ Σαρή, <i>Ο θησαυρός της Βαγιάς</i>-Δημήτρης Δημογεροντάκης, <i>Ο θησαυρός της Βαγιάς</i> ΕΡΤ</p> <p>✓ Ευγένιος Τριβιζάς, <i>Ένα δέντρο, μια φορά</i>-Παναγιώτης Ράππας, <i>Ένα δέντρο, μια φορά</i> (κινούμενα σχέδια)</p> <p>✓ Ταινίες βωβού κινηματογράφου π.χ. του Τσάρλυ Τσάπλιν</p>	<p>ίδιου λογοτεχνικού έργου</p> <p>✓ Συγγραφή ενός αφηγηματικού κειμένου που να βασίζεται σε κινηματογραφική ταινία. Συγγραφή σεναρίου για την κινηματογραφική μεταφορά ενός βιβλίου και σχεδιασμός επί χάρτου της παραγωγής του. Φωτογράφιση και κατασκευή μιας φωτο-ιστορίας.</p> <p>✓ Κατασκευή αφίσας για την προβολή του βιβλίου ή/και της ταινίας. Σε τι διαφέρουν;</p> <p>✓ Συγγραφή σεναρίου με πρωτότυπο θέμα.</p>	
--	--	---	---	--

2.1.6 Στ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Στ' τάξη: Εικόνες του τόπου μου

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές τον τόπο τους (=γεωγραφική και ιστορική ενότητα μικρότερη από τη χώρα: πόλη, νησί, γεωγραφική περιφέρεια) από πολλές πλευρές του: τα ιστορικά γεγονότα που συνέβησαν σ' αυτόν, τους ανθρώπους που τον κατοικούν και την προέλευσή τους, το φυσικό περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά του προβλήματα κτλ.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τα γραπτά κείμενα (λογοτεχνικά, λαογραφικά, πληροφοριακά) που μιλούν γι' αυτόν.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές προσεγγίσεις και «εικόνες» του τόπου μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και διαφορετικά κείμενα.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τα εξής λογοτεχνικά είδη: δημοτικό τραγούδι, ηθογραφικό διήγημα, ιστορικό μυθιστόρημα, αυτοβιογραφία.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν την έννοια της ιστορικότητας μέσα από την αλλαγή και τη συνέχεια στα χαρακτηριστικά και στη ζωή του τόπου.</p>	<p>✓ Να παρατηρούν τον περιβάλλοντα χώρο και τα μνημεία ως τεκμήρια της ζωής του τόπου.</p> <p>✓ Να αναζητούν και να καταγράφουν προφορικές αφηγήσεις, τοπικά παραμύθια, τραγούδια, θρύλους και παραδόσεις.</p> <p>✓ Να ανιχνεύουν πληροφορίες για τον τόπο σε γραπτές πηγές και στο διαδίκτυο.</p> <p>✓ Να συσχετίζουν το είδος του κειμένου με τη διαφορετική «εικόνα» ενός τόπου (πώς π.χ. το ιστορικό κείμενο δημιουργεί μια «αντικειμενική» εικόνα ενώ το λογοτεχνικό μια «υποκειμενική»).</p> <p>✓ Να συγκρίνουν μεταξύ διαφορετικών κειμενικών προσεγγίσεων και «εικόνων» του τόπου.</p> <p>✓ Να διακρίνουν ανάμεσα σε ιστορία και μυθολογία.</p>	<p>✓ κείμενα τοπικής ιστορίας ειδικά γραμμένα για παιδιά</p> <p>✓ κείμενα από οδηγούς μουσείων και μνημείων</p> <p>✓ άρθρα τοπικών εφημερίδων</p> <p>✓ τοπικά λαϊκά παραμύθια</p> <p>✓ τοπικοί θρύλοι και παραδόσεις</p> <p>✓ δημοτικά τραγούδια</p> <p>✓ αυτοβιογραφικά κείμενα με έμφαση στον τόπο (κυρίως μυθιστορήματα αλλά και ενθυμήσεις τοπικών λογίων)</p> <p>✓ ιστορικά μυθιστορήματα για παιδιά</p> <p>✓ ηθογραφικά διηγήματα</p> <p>✓ σύγχρονα πεζογραφήματα με ισχυρό τοπικό προσδιορισμό</p>	<p>✓ Αναζήτηση των ιστορικών προσώπων και των γεγονότων μέσα σε ένα ιστορικό μυθιστόρημα και σύγκριση με ανάλογες πληροφορίες από ιστορικά βιβλία</p> <p>✓ Εντοπισμός των λαογραφικών στοιχείων σε ένα ηθογραφικό διήγημα. Εντοπισμός και δημιουργία πινάκων με βασικά θέματα ή μοτίβα που ανιχνεύονται σε συλλογές δημοτικών τραγουδιών και προφορικών παραδόσεων του τόπου</p> <p>✓ Αναβίωση της ζωής σε μια παλαιότερη ιστορική εποχή μέσα από δραματοποιήσεις ή προφορικές αφηγήσεις</p> <p>✓ Δραματοποιημένη ή μαγνητοσκοπημένη ξενάγηση σε ένα ιστορικό μνημείο του τόπου</p> <p>✓ Συγγραφή της οικογενειακής μας ιστορίας σε σχέση με τον τόπο</p> <p>✓ Συνεντεύξεις με ενήλικες για τα βιώματά τους από τη ζωή στον τόπο. Σύγκριση με τα βιώματα που περιγράφουν συγγραφείς σε αυτοβιογραφικά</p>	<p>✓ Σχετικά κείμενα από όλα τα ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου</p> <p>✓ Βιβλία τοπικής ιστορίας για παιδιά</p> <p>✓ Οδηγοί μουσείων και μνημείων για παιδιά</p> <p>✓ Τοπικές εφημερίδες και περιοδικά</p> <p>✓ Συλλογές λαϊκών παραμυθιών, δημοτικών τραγουδιών</p> <p>✓ Λαογραφικά βιβλία με τοπικά ήθη και έθιμα</p> <p>✓ Ιστοσελίδες δήμων, μουσείων, τοπικών φορέων</p>

<p>✓ Να συγκροτήσουν την ταυτότητά τους μέσα από την ανάχνευση της οικογενειακής ιστορίας και της σύνδεσής της με τον τόπο.</p> <p>✓ Να συνεργαστούν με προγράμματα τοπικής ιστορίας και μουσειακής εκπαίδευσης.</p>			<p>κειείμενα</p> <p>✓ Πρόβλεψη της εξέλιξης του τόπου μας σε πενήντα χρόνια (με τη μορφή περιγραφικού κειμένου ή χάρτη ή μακέτας)</p> <p>✓ Αναζήτηση και καταγραφή των θεσμών της πολιτισμικής ζωής του τόπου (μουσεία, θέατρα, βιβλιοθήκες, πολιτιστικοί σύλλογοι) μέσα από τις ιστοσελίδες τους και το έντυπο υλικό που διανέμουν</p>	
--	--	--	---	--

Επιστημονική φαντασία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓Να διερευνήσουν θέματα με τα οποία ασχολείται η Επιστημονική Φαντασία (ο ρόλος των μηχανών, το διάστημα, η ζωή σε άλλους πλανήτες, η ζωή του μέλλοντος).</p> <p>✓Να κατανοήσουν τα στερεότυπα του είδους (θετικοί/αρνητικοί ήρωες, ουτοπία-δυστοπία).</p> <p>✓Να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να οραματιστούν τη μελλοντική κοινωνία.</p> <p>✓Να κατανοήσουν ότι και μια ιστορία Επιστημονικής Φαντασίας εκτυλίσσεται μέσα σε πολιτικοκοινωνικά συμφραζόμενα.</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν τα σύγχρονα προβλήματα (ενεργειακό, οικολογικό, υπερπληθυσμός), τα οποία εμπνέουν την ΕΦ.</p> <p>✓Να διερευνήσουν τα πολιτικά συστήματα και να τα διακρίνουν από τα ουτοπικά πολιτικά οράματα.</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν τις γλωσσικές υπερβάσεις της Επιστημονικής Φαντασίας.</p> <p>✓Να προσεγγίσουν διαθεματικά τα θέματα της Επιστημονικής Φαντασίας.</p>	<p>✓Να εντοπίζουν τα βασικά θέματα της ΕΦ (ταξίδι στο χρόνο/διάστημα, φουτουριστική τεχνολογία, παρουσία εξωγήινων, χρήση ρομπότ κ.ά.).</p> <p>✓Να διακρίνουν τα στερεότυπα της ΕΦ και να σχολιάζουν τις στάσεις/αξίες που διαφαίνονται στα κείμενα.</p> <p>✓Να αναζητούν, να αξιολογούν και να επιλέγουν πληροφορίες από γραπτές /ηλεκτρονικές πηγές για φυσικές επιστήμες, τεχνολογία, αστρονομία, πηγές ενέργειας, μόλυνση περιβάλλοντος, γενετική.</p> <p>✓Να διερευνούν τα ζητήματα που θέτει η ΕΦ και να φαντάζονται λύσεις.</p> <p>✓Να εντοπίζουν νεολογισμούς που αποδίδουν την εξέλιξη της τεχνολογίας.</p> <p>✓Να αξιοποιούν τις συμβάσεις της ΕΦ για τη σύνθεση της δικής τους ιστορίας ΕΦ (με διαστημικό ταξίδι ή ρομπότ, ή εξωγήινους).</p>	<p>✓κείμενα που αναφέρονται σε μηχανές και εφευρέσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • κείμενα τα οποία σχετίζονται με τη μηχανή του χρόνου • κείμενα με θέμα τα ρομπότ <p>✓κείμενα με περιεχόμενο περιπετειώδες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • στα οποία οι επιζώντες ζουν κάτω από τη Γη λόγω της μόλυνσης • στα οποία υπάρχει απόπειρα δημιουργίας ζωής κάτω από τη θάλασσα • στα οποία επιχειρείται κατάβαση στα έγκατα της Γης <p>✓Κείμενα διαστημικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> • με διαπλανητικά ταξίδια • στα οποία εξωγήινοι επισκέπτονται τη Γη <p>✓κείμενα που αναφέρονται σε επιστημονικά θέματα: φυσικής, βιοιατρικής, γενετικής, βιοτεχνολογίας, κρυογονικής, κλωνοποίησης</p> <p>✓κοινωνικό μυθιστόρημα ΕΦ</p> <p>✓κείμενα που αναφέρονται στο χωροχρόνο</p> <p>✓κόμικς</p> <p>✓«κλασικά εικονογραφημένα»</p>	<p>✓Τροποποίηση στοιχείων της ιστορίας: πρόσθεση / αφαίρεση ηρώων, επεισοδίων, αλλαγή τέλους, αλλαγή αφηγητή, αλλαγή τόπου, αντιστροφή των χαρακτηριστικών του υπερήρωα κόμικς</p> <p>✓Δημιουργία λεξικού νεολογισμών που συναντώνται στη λογοτεχνία ΕΦ και αποδίδουν την εξέλιξη της τεχνολογίας</p> <p>✓Καταγραφή των σύγχρονων προβλημάτων που διαφαίνονται στο κείμενο και πρόταση λύσεων γι' αυτά</p> <p>✓Συλλογή πληροφοριών από βιβλία γνώσεων/ηλεκτρονικές πηγές για τα θέματα της ΕΦ που περιέχει το κείμενο</p> <p>✓Κατασκευή/ζωγραφική επιτευγμάτων φουτουριστικής τεχνολογίας</p> <p>✓Εικονογράφηση της αγαπημένης τους ή της δικής τους ιστορίας ΕΦ</p> <p>✓Εικονογράφηση ουτοπικής κοινωνίας, που παρουσιάζεται σε έργο ΕΦ</p> <p>✓Καταγραφή ομοιοτήτων /διαφορών μεταξύ των</p>	<p>✓Κείμενα από τα σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓Λογοτεχνικά Κείμενα ΕΦ</p> <p>✓Κόμικς ΕΦ</p> <p>✓Κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓Παιδικές τηλεοπτικές σειρές</p> <p>✓DVD Επιστημονικής Φαντασίας</p> <p>✓Βιβλία / ηλεκτρονικές πηγές γνώσεων</p>

			<p>διαστημικών ταξιδιών και των ταξιδιών με αεροπλάνο, συζήτηση για τις επιπτώσεις που φέρει η τεχνολογία στη ζωή μας</p> <p>✓Επιλογή ενός προβλήματος της καθημερινότητάς μας, εφεύρεση μηχανής που λύνει αυτό το πρόβλημα</p> <p>✓Επισήμανση των τεχνολογικών επιτευγμάτων που ενυπάρχουν σε κάθε έργο ΕΦ</p> <p>✓Σύνθεση ιστορίας ΕΦ με διαστημικό ταξίδι ή ρομπότ ή εξωγήινους</p>	
--	--	--	--	--

Ο ξένος

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να αντιληφθούν την ύπαρξη του ξένου σε κάθε κοινωνία και σε κάθε εποχή.</p> <p>✓ Να συνδέσουν τον «ξένο» με τις ιστορικές συνθήκες που τον δημιουργούν (σύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι ο «ξένος» δεν είναι μια εγγενής ιδιότητα αλλά επίκτητη. Ο καθένας μπορεί κάποια στιγμή να γίνει ξένος.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν την πολυσημία και τη σχετικότητα της έννοιας του ξένου.</p> <p>✓ Να συνδέσουν την έννοια του ξένου με έννοιες όπως: ξενοφοβία, ρατσισμός, εθνικισμός και κοινωνικές συνθήκες όπως: πόλεμος, προσφυγιά, περιθωριοποίηση.</p> <p>✓ Να ευαισθητοποιηθούν και να καλλιεργήσουν την ανοχή και την κατανόηση για τον ξένο και την ετερότητα.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν παραδειγματικούς ξένους στην ελληνική μυθολογία και ιστορία.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν τους ξένους στην ελληνική κοινωνία γενικά και στην τοπική κοινωνία ειδικότερα.</p> <p>✓ Να διακρίνουν τους ξένους στο κείμενο και να περιγράφουν τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες που τους έφεραν στη θέση του ξένου.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν τα στερεότυπα και τις «κατασκευές» για τον ξένο μέσα σε ποικίλα κείμενα.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την οπτική γωνία από την οποία ο συγγραφέας μιλά για τον ξένο.</p>	<p>✓ παιδική και νεανική λογοτεχνία, ελληνική και ξένη, με θέματα παιδιά αλλά και ενήλικες μετανάστες, πρόσφυγες, μειονότητες κάθε είδους</p> <p>✓ ποίηση και δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς</p> <p>✓ ελληνικά και ξένα τραγούδια</p>	<p>✓ Αναζήτηση της έννοιας «ξένος» σε λεξικό και συζήτηση για τις αποχρώσεις, την παραδειγματικότητά της</p> <p>✓ Κατασκευή οικογενειακών δέντρων με έμφαση στις μετακινήσεις, τον τόπο γέννησης, ζωής και θανάτου, πλαισιωμένα από αφηγήσεις από τους 'ξένους' και μετανάστες συγγενείς</p> <p>✓ Δραματοποίηση των κειμένων</p> <p>✓ Ανάπλαση των κειμένων, αλλάζοντας το τέλος τους ή προσθέτοντας ενδιάμεσα επεισόδια στην πλοκή</p> <p>✓ Κατασκευή αφίσας για το/τα βιβλίο/α με θέμα τον ξένο</p> <p>✓ Ανάγνωση μη-λογοτεχνικών κειμένων για τον ξένο (εφημερίδες, ιστορία, επιστημονικά) με πληροφορίες για την ιστορία των ξένων, τον τρόπο ζωής τους και σύγκριση της εικόνας που προκύπτει με εκείνην του λογοτεχνικού κειμένου</p> <p>✓ Παραγωγή κειμένων για τον ξένο σε διάφορα κειμενικά είδη: εφημερίδα, ημερολογιακή καταγραφή, αφήγηση</p>	<p>✓ Τα κείμενα των ανθολογίων με ανάλογο περιεχόμενο</p> <p>✓ Κείμενα από τη σχολική βιβλιοθήκη</p> <p>✓ Φωτογραφικά λευκώματα με θέμα την ελληνική (και όχι μόνον) προσφυγιά</p> <p>✓ Σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας, της Πολιτικής Αγωγής, των Θρησκευτικών</p> <p>✓ Ταινίες</p> <p>✓ Εφημερίδες σύγχρονες και παλιές με θεματολογία ανάλογη</p> <p>✓ Έρευνα στο διαδίκτυο</p>

			<p>χρησιμοποιώντας τους διάφορους ορισμούς και τις αποχρώσεις της έννοιας 'ξένος' άλλοτε σε α' πρόσωπο με ήρωα τον ξένο και άλλοτε όχι.</p> <p>✓ Ακρόαση και ανάγνωση δημοτικών τραγουδιών για τον ξένο. Σχεδιασμός ραδιοφωνικής εκπομπής με τραγούδια και μικρά κείμενα για τον 'ξένο'</p> <p>✓ Έκθεση του πραγματολογικού υλικού που έχει συγκεντρωθεί για τους ξένους, καθώς και των κειμένων των μαθητών</p>	
--	--	--	--	--

2.2 Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Το Γυμνάσιο αποτελεί συνέχεια του Δημοτικού σχολείου και είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές. Για το λόγο αυτό, ο σχεδιασμός του παρόντος προγράμματος για το μάθημα της λογοτεχνίας υιοθετεί και για τη διδασκαλία του μαθήματος στο Γυμνάσιο τις ίδιες βασικές θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές που ακολουθούνται στο Δημοτικό. Ουσιαστικά, συνεχίζεται η προσπάθεια που ξεκινά το παρόν πρόγραμμα στο Δημοτικό σχολείο για τη θεμελίωση της σχέσης του παιδιού με την ανάγνωση και το βιβλίο, λαμβάνοντας, βέβαια, υπόψη του το διαφορετικό νοητικό και συναισθηματικό στάδιο των παιδιών, λόγω της διαφορετικής ηλικίας τους.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο αντιμετωπίζει τη λογοτεχνία ως ένα επικοινωνιακό συμβάν, ιστορικά προσδιορισμένο, που προϋποθέτει ένα κείμενο, έναν πομπό και έναν ή περισσότερους δέκτες, και τη διδασκαλία ως μία μεσολαβητική πράξη που επιδιώκει να διευκολύνει αυτήν την επικοινωνιακή σχέση. Βασικός σκοπός αυτής της διαμεσολαβητικής πράξης που επιτελεί η διδασκαλία είναι η δημιουργία ενός κριτικού αναγνώστη, που θα μπορεί να διαλεχθεί με το κείμενο και θα έχει τη δυνατότητα να αιτιολογήσει την προσωπική ερμηνεία του αλλά και τις ερμηνείες των συναναγνωστών του. Ουσιαστικά, βλέπουμε το νέο πρόγραμμα ως μία συνεχή εννεαετή πορεία, η οποία μέσα από σταδιακή κατάκτηση επιμέρους δεξιοτήτων, μέσα από την προσέγγιση οικείων και προσφιλών θεμάτων, οδηγεί στην αναγνωστική ωριμότητα και στη συνέχεια στη διά βίου ανάγνωση. Στόχοι μας λοιπόν είναι να μεταθέσουμε το ενδιαφέρον της διδασκαλίας από το κείμενο στην ανάγνωσή του και να μετατρέψουμε το μαθητή σε αναγνώστη.

Κατά το σχεδιασμό του προγράμματος λάβαμε σταθερά υπόψη μας το γεγονός πως ο μαθητής-αναγνώστης δεν είναι ο «δανικός» αναγνώστης του κάθε κειμένου, αλλά ένας έφηβος που βρίσκεται σε μία διαδικασία αναζήτησης και προσανατολισμού της εφηβικής ταυτότητας. Για το λόγο αυτό, εκτιμούμε πως το μάθημα της λογοτεχνίας πρέπει να συντροφεύει το νεαρό αναγνώστη στις αγωνίες και προσωπικές του αναζητήσεις και όχι να μετατρέπεται απλώς σε ένα μάθημα εισαγωγικό για την επιστήμη της φιλολογίας.

Η μεταφορά, τέλος, του ενδιαφέροντός μας από το κείμενο στον αναγνώστη δε γίνεται αυθαίρετα. Βασίζεται σε αρχές και πορίσματα διαφόρων επιστημών ή επιμέρους επιστημονικών πεδίων, όπως η θεωρία της λογοτεχνίας, η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, η ερμηνευτική και κριτική παιδαγωγική και η ψυχολογία, με τη συνδρομή των οποίων σχεδιάστηκε το προτεινόμενο πρόγραμμα. Η θεωρία της λογοτεχνίας, με την έμφαση που έδωσε στην έννοια της πρόσληψης του λογοτεχνικού έργου, εξασφάλισε προνομιακή θέση στον αναγνώστη. Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης στη συνέχεια, αναγνωρίζοντας την ετερογένεια και πολυμορφία που υπάρχουν μέσα στο μαθητικό πληθυσμό της ίδιας σχολικής τάξης, επισημαίνει τις ιδιαιτερότητες αυτής της ανομοιομορφίας, υπογραμμίζει το διαφορετικό σημείο εκκίνησης των μαθητών και επιβάλλει την ανάγκη διαμόρφωσης μίας τέτοιας διαδικασίας ανάγνωσης, μέσα στην τάξη, ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν μερίδιο συμμετοχής σε αυτήν. Η ερμηνευτική και κριτική παιδαγωγική, από τη μεριά τους, δίνουν επίσης προτεραιότητα στις παραπάνω επιλογές και ενισχύουν την επιχειρηματολογία μας. Η πρώτη, με την επιθυμία της για επανορθωτική παρέμβαση, κατά την οποία η πορεία του κάθε μαθητή ελέγχεται όχι συγκριτικά αλλά με βάση τους δική του πρόοδο μάθησης, η δεύτερη με τη διερεύνηση, ενσωμάτωση και

αξιοποίηση των πορισμάτων της κοινωνιολογίας στα οποία ήδη αναφερθήκαμε. Τέλος, την έμφαση και τη στροφή του προτεινόμενου προγράμματος προς τον αναγνώστη ενισχύει και η ψυχολογία, η οποία αναγνωρίζει ως βασικές ανάγκες και χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας την ανάγκη αυτογνωσίας και την άσκηση κριτικής.

Με τις διδακτικές ενότητες που προτείνουμε στο Γυμνάσιο, ουσιαστικά πολιορκούμε την κοινωνική και ατομική εμπειρία των μαθητών και επιδιώκουμε την προσεκτική ενασχόλησή τους με επιμέρους παραμέτρους που στοιχειοθετούν την εμπειρία αυτή (π.χ. έννοια του χωροχρόνου, της υποκειμενικότητας). Παράλληλα, εκμεταλλευόμαστε ό,τι είναι οικείο και ευχάριστο στην έως τώρα αναγνωστική τους διαδρομή, ενώ δεν παραλείπουμε να δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στις ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες των εφήβων μαθητών. Απορρίπτοντας τη σημερινή πρωτοκαθεδρία καθαρά γραμματολογικών και ιστορικών κριτηρίων, συγκροτήσαμε διδακτικές ενότητες οι οποίες αφορούν σε συγκεκριμένες πλευρές της ιστορικής-πολιτισμικής εμπειρίας του σύγχρονου μαθητή, επιθυμώντας να εξασφαλίσουμε το ενδιαφέρον και την ενεργητική συμμετοχή τους. Οι όποιες γραμματολογικές κατηγορίες επελέγησαν βρίσκουν τη θέση τους στο πρόγραμμα, μόνο επειδή εξυπηρετούν τα παραπάνω κριτήρια.

Η χρονική κατάτμηση του διδακτικού έτους σε τρίμηνα αλλά και η επιθυμία μας να ασχολούνται οι μαθητές με έναν κύκλο κειμένων σε βάθος και, επομένως, για αρκετό χρονικό διάστημα, μας οδήγησε στην υιοθέτηση τριών διδακτικών ενοτήτων ανά διδακτικό έτος, άρα και ανά σχολική τάξη. Οι διδακτικές ενότητες που προτείνουμε είναι οι εξής:

ΓΥΜΝΑΣΙΟ			
A	Σχολική ζωή	Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση	Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
B	Πορτρέτα εφήβων	Ετερότητα στη λογοτεχνία	Θέατρο
Γ	Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα	Χιούμορ/σάτιρα	Άτομο και κοινωνία

Ξεκινούμε με κείμενα που φέρνουν τα παιδιά πιο κοντά στο χώρο που ζουν, με κείμενα που μιλούν για το σχολείο και τη σχολική ζωή ή το ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον τους. Μέσα από το λόγο ηρώων που μιλούν για το σχολείο τους και για το δικό τους περιβάλλον, οι μαθητές συγκρίνουν και παράγουν λόγο για τους δικούς τους αντίστοιχους χώρους. Σε μεγαλύτερη τάξη, οι ενότητες «Πορτρέτα εφήβων» και «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα» επιθυμούν να δώσουν έμφαση όχι στο χώρο αλλά στον άνθρωπο. Επιθυμούν να σταθούν με προσοχή στον τρόπο διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας εφήβων αλλά και ενηλίκων, επιθυμούν, δηλαδή, να πραγματευθούν ένα θέμα διαχρονικό και επίκαιρο, ιδιαίτερα σημαντικό για εφήβους που βρίσκονται στη διαδικασία διαμόρφωσης της δικής τους υποκειμενικότητας. Η επιμονή στο κοινωνικό περιβάλλον και στη σχέση του ατόμου με αυτό, διερευνάται στην ενότητα άτομο και κοινωνία, ενώ η ενότητα της ετερότητας έχει μία συμπληρωματική σχέση με τα παραπάνω, καθώς επιθυμεί να δώσει οπτικές του «άλλου» για θέματα που ήδη συζητήθηκαν, όπως τα θέματα της υποκειμενικότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η ενότητα χιούμορ και σάτιρα

επιλέχθηκε γιατί μπορεί να παρουσιάσει μέσα από την ανάγνωση του ευχάριστου κειμένου, την κριτική και ανατρεπτική ματιά πάνω στους ρόλους και τις πράξεις των ανθρώπων. Τέλος, το θέατρο και η ποίηση διδάσκονται αυτόνομα, σε ξεχωριστά τρίμηνα –χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν διδάσκονται ποιήματα και θεατρικά κείμενα και σε άλλες ενότητες– λόγω των ιδιαιτεροτήτων και των δυσκολιών που παρουσιάζουν: το θεατρικό κείμενο προορίζεται για παράσταση, επομένως είναι ανάγκη να διδαχθούν οι παράμετροι που καθορίζουν το πέρασμα από το κείμενο στην παράσταση, ενώ η ποίηση εξακολουθεί να θεωρείται ένα είδος απρόσιτου λόγου, επομένως απαιτείται αναστοχασμός πάνω στη φύση και τις λειτουργίες του.

Το περιεχόμενο της διδασκαλίας στηρίζεται στη λογοτεχνία των ενηλίκων, ελληνική και μεταφρασμένη, παλαιότερη και σύγχρονη, αλλά και στην εφηβική λογοτεχνία. Η επιλογή των κειμένων θα πρέπει να βασιστεί –όπως ήδη σημειώθηκε– στην πεποίθηση πως για τη διδακτική της λογοτεχνίας η χρήση του κειμένου είναι συχνά πιο σημαντική από το ίδιο το κείμενο, καθώς και στην άποψη πως τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα των εφήβων πρέπει να λαμβάνονται σταθερά υπόψη μας.

Φροντίσαμε ώστε στο Γυμνάσιο οι εργασίες των μαθητών να είναι ποικίλες, γραπτές και προφορικές, ομαδικές και ατομικές, και να έχουν όλες ισοδύναμη βαρύτητα, έτσι ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν μεγαλύτερα περιθώρια ενίσχυσης του ρόλου τους μέσα στην τάξη. Βασικός στόχος των εργασιών είναι να ξεκινούν οι μαθητές ως ερμηνευτές ενός κειμένου ή μίας ομάδας κειμένων και να γίνονται στη συνέχεια ερμηνευτές της ερμηνείας τους και της ερμηνείας των συμμαθητών τους. Η δημιουργία της ομάδας αναγνωστών μέσα στη σχολική τάξη αλλά και έξω από αυτήν –με την ηλεκτρονική επικοινωνία μαθητών διαφορετικών σχολείων που ασχολούνται με την ίδια θεματική– φιλοδοξεί να ενθαρρύνει την επικοινωνία των ομηλίκων μέσα από την ανάγνωση και τη δημιουργία διά βίου σχέσης με το βιβλίο και το διάβασμα.

Για τη συνολικότερη εικόνα του προγράμματος της λογοτεχνίας είναι σημαντικό να γνωρίζει ο φιλόλογος που διδάσκει λογοτεχνία στο Γυμνάσιο το αντίστοιχο πρόγραμμα του μαθήματος για το Δημοτικό, καθώς οι ενότητες του Γυμνασίου έχουν άμεση σχέση, συμπληρωματική πολλές φορές, με αυτές του Δημοτικού και ουσιαστικά αποτελούν συνέχειά του. Πολλές από τις προτεινόμενες θεματικές ενότητες στο Γυμνάσιο φωτίζονται και γίνονται περισσότερο κατανοητές εφόσον παρακολουθήσουμε θεματικές ενότητες του Δημοτικού, ενώ πολλές ενότητες του Δημοτικού μπορούν να αξιοποιηθούν και στο Γυμνάσιο με μία προσαρμογή των στόχων και των δραστηριοτήτων. Οι ανάγκες της σχολικής τάξης και η δημιουργικότητα του κάθε εκπαιδευτικού μπορούν να οδηγήσουν σε συνδυασμούς που θα κάνουν το μάθημα περισσότερο ελκυστικό, ενδιαφέρον και αποτελεσματικό για τους δικούς του μαθητές.

2.2.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α΄ τάξη: Σχολική ζωή

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓Να κατανοήσουν ότι το σχολείο και η σχολική ζωή συνδέονται με την κοινωνία και την εποχή και άρα αλλάζουν σε κάθε ιστορική περίοδο.</p> <p>✓Να γνωρίσουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι συγγραφείς μιλούν για (τη δική τους) σχολική ζωή (με νοσταλγία, με απέχθεια).</p> <p>✓Να συνειδητοποιήσουν τις διαφορές της σχολικής ζωής παλαιότερα και σήμερα.</p> <p>✓Να κατανοήσουν τη διαφορετική θέση και, άρα, το διαφορετικό τρόπο με τον οποίον μιλούν για το σχολείο οι μεγάλοι και τα παιδιά.</p> <p>✓Να κατανοήσουν ότι το σχολείο είναι βασικά μέσο κοινωνικοποίησης των παιδιών.</p>	<p>✓Να εντοπίζουν τις διαφορετικές ‘φωνές’ για το σχολείο: παρελθόντος, παρόντος, ανδρικής-γυναικείας, ενηλίκου-παιδιού.</p> <p>✓Να διακρίνουν το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υπάρχει το σχολείο του κειμένου.</p> <p>✓Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στη σχολική ζωή των ηρώων των κειμένων και τη δική τους.</p> <p>✓Να επισημαίνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές σε επιμέρους θέματα: σχολικές πρακτικές, κτήρια, πειθαρχία, αμοιβές, ποινές, τεχνολογία.</p>	<p>✓ελληνικά και ξένα παιδικά και εφηβικά λογοτεχνικά κείμενα, σύγχρονα και παλαιότερα, αυτοβιογραφικά ή μυθοπλαστικά, σοβαρά ή χιουμοριστικά με σκηνές από τη ζωή στο σχολείο</p> <p>✓κόμικς με θέμα το σχολείο (λ.χ. <i>Μαφάλντα, Charlie Brown...</i>)</p> <p>✓αυτοβιογραφικά κείμενα</p> <p>✓ποιήματα με θέμα το σχολείο</p>	<p>✓Αναζήτηση κειμένων για το σχολείο και τη σχολική ζωή</p> <p>✓Συζήτηση για το σχολείο και τη ζωή μας μέσα σ’ αυτό</p> <p>✓Φωτογράφιση του σχολείου (συνειδητοποιούμε το μέγεθός του, τη λειτουργικότητά του, τα προβλήματα που έχουμε κτλ)</p> <p>✓Συνέντευξη από ανθρώπους μεγάλης ηλικίας: το σχολείο στις μέρες τους (κτηριακό, ποινές και αμοιβές, πειθαρχία, τρόπος διδασκαλίας, εκδρομές)</p> <p>✓Αλλαγή του αφηγητή μιας ιστορίας, προκειμένου να δοθεί έμφαση στη σημασία της ‘φωνής’ (παιδική φωνή ή φωνή ενηλίκου, αγοριού ή κοριτσιού) του κειμένου</p> <p>✓Ταξινόμηση των κειμένων με κριτήρια που έχουν προκύψει κατά την ανάγνωση: αγόρια/κορίτσια, φωνή νοσταλγίας, φωνή πίκρας, θετική/αρνητική άποψη για το σχολείο, κ.ο.κ.</p> <p>✓Θεματική ανθολογία με κομμάτια από τα βιβλία που διαβάζουμε (λ.χ. για τις τιμορίες).</p>	<p>✓Τα κείμενα από τα σχολικά βιβλία</p> <p>✓Κείμενα της βιβλιοθήκης του σχολείου, της τάξης ή της οικογένειας</p> <p>✓Συλλογή φωτογραφιών του σχολείου μας όπως ήταν παλιά (εάν υπάρχουν)</p> <p>✓Φωτογραφίες σχολείων και σχολικών πρακτικών από εγχειρίδια (ελληνικά και ξένα)</p> <p>✓Κινηματογραφικές ταινίες και τραγούδια για το σχολείο και τη σχολική ζωή (από δισκοθήκες, youtube)</p> <p>✓Βιβλία για την ιστορία σχολείων σε διάφορους τόπους</p> <p>✓Σκίτσα και κόμικς από βιβλιοθήκες ή το διαδίκτυο</p>

			<p>✓ Ζωγραφική αναπαράσταση, δημιουργία κόμικς ή δραματοποίηση σημείων των κειμένων</p> <p>✓ Μετάπλαση ιστοριών: αλλάζουμε το τέλος τους, το ύφος τους (από σοβαρές τις κάνουμε αστείες και το αντίστροφο) τις μεταφέρουμε σε άλλη εποχή</p> <p>✓ Συγγραφή φανταστικού κειμένου για το πώς θα ήταν το σχολείο τους στο παρελθόν ή πώς θα είναι στο μέλλον με ενδεχόμενες αλλαγές στη χρήση των χώρων, στην τεχνολογία</p> <p>✓ Ηλεκτρονική αλληλογραφία με άλλες σχολικές τάξεις για τη ζωή στο σχολείο</p>	
--	--	--	---	--

Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ανιχνεύσουν τους τρόπους με τους οποίους οι ποιητές εμπνεύστηκαν και απέδωσαν ποιητικά τα τοπία, τη φύση, την ιστορία (σε σχέση πάντα με τον τόπο) της Ελλάδας. ✓ Να συγκροτήσουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα μέσα από τη συνείδηση του τόπου και της ιστορίας του. ✓ Να γνωρίσουν ποιητικές προσεγγίσεις σημαντικών γεγονότων της ελληνικής ιστορίας. ✓ Να γνωρίσουν διαφορετικές «εικόνες» της Ελλάδας μέσα από τις διαφορετικές οπτικές γωνίες των ποιητών. ✓ Να διερευνήσουν τους ποιητικούς τρόπους με τους οποίους συγκροτείται η εικόνα ενός τόπου ή τοπίου. ✓ Να παρακολουθήσουν διαχρονικά το μετασχηματισμό της «εικόνας» της Ελλάδας μέσα στην ποίηση, ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες αλλά και τις διαφορετικές ποιητικές τεχνολογίες. ✓ Να συγκρίνουν τη δική τους «εικόνα» ελληνικών τόπων και 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ερμηνεύουν την «εικόνα» της Ελλάδας, που παρουσιάζει ο κάθε ποιητής με βάση τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του. ✓ Να διακρίνουν τη διαφορετική προσέγγιση και οπτική γωνία του κάθε ποιητή όσον αφορά την «εικόνα» της Ελλάδας. ✓ Να εντοπίζουν τις ποιητικές τεχνικές με τις οποίες «κατασκευάζεται» η εικόνα ενός τόπου ή τοπίου. ✓ Να συσχετίζουν τη θεματική του ποιήματος με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα αξιοποιώντας τις ιστορικές τους γνώσεις. ✓ Να συγκρίνουν τις ποιητικές εικόνες της Ελλάδας με τις εικόνες της σημερινής πραγματικότητας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιήματα που αναφέρονται: <ul style="list-style-type: none"> • στην Ελλάδα ως χώρα • σε τόπους που συνδέονται με ιστορικά γεγονότα • σε τοπία της Ελλάδας • σε πόλεις της Ελλάδας ή στοιχεία των πόλεων (δρόμους, πλατείες κτλ.) ✓ Η Ελλάδα στην ξένη ποίηση. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναζητήσουν ποιήματα με ανάλογο θέμα. ✓ Να οπτικοποιήσουν το ποίημα με φωτογραφίες τοπίων της Ελλάδας, με κολάζ και έργα ζωγραφικής που θα βρουν στο διαδίκτυο ή με δικές τους ζωγραφιές και να το παρουσιάσουν στην τάξη χρησιμοποιώντας λογισμικό παρουσίασης. ✓ Να ακούσουν μελοποιήσεις ποιημάτων, αναγνώσεις των ίδιων των ποιητών και να ντύσουν με αυτές τις παρουσιάσεις τους. ✓ Να ανιχνεύσουν την «εικόνα» της Ελλάδας στο έργο των μεγάλων μας ποιητών (Κάλβος, Σολωμός, Καβάφης, Παλαμάς, Σικελιανός, Ρίτσος, Ελύτης, Σεφέρης). ✓ Να αποδώσουν είτε με κείμενο είτε με ζωγραφική τη διαφορετική «εικόνα» της Ελλάδας που προβάλλει ο κάθε ποιητής στο έργο του. ✓ Να γράψουν ατομικά ή ομαδικά ένα κείμενο στο οποίο θα περιγράψουν και θα ερμηνεύουν την οπτική του 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλα τα ποιήματα των σχολικών εγχειριδίων με ανάλογη θεματική ✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης ✓ Έργα αγαπημένων ποιητών των παιδιών ✓ CD, βίντεο με αναγνώσεις ποιημάτων από τους ίδιους τους ποιητές ή από ηθοποιούς ✓ CD με μελοποιημένη ποίηση ✓ Ντοκιμαντέρ από το αρχείο της EPT και το youtube ✓ Ιστοσελίδες: <ul style="list-style-type: none"> • ποιητών • του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού (ανθολόγιο λογοτεχνίας, ανθολόγιο αναγνώσεων) • της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα • του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού ✓ Βιβλία ιστορίας και γεωγραφίας

<p>τοπίων με αυτή των ποιητών με σκοπό την ανάδειξη της πολυσημίας των «εικόνων» της Ελλάδας και την έκφραση των προσωπικών τους εμπειριών.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για την ελληνική φύση και το ελληνικό τοπίο, όπως εκφράζονται στην ποίηση.</p> <p>✓ Να προσεγγίσουν διαθεματικά τις εικόνες της Ελλάδας με τη βοήθεια του μαθήματος της Ιστορίας και της Γεωγραφίας.</p>			<p>ποιητή λαμβάνοντας υπόψη τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του.</p> <p>✓ Να αναζητήσουν πληροφορίες σε γραπτές πηγές και στο διαδίκτυο για τον τόπο και τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται στο ποίημα</p> <p>✓ Να συγκρίνουν ποιήματα διαφορετικών ποιητών που πραγματεύονται εικόνες του ίδιου τόπου.</p> <p>✓ Να γράψουν κείμενο στο οποίο θα συγκρίνουν τη δική τους εικόνα της Ελλάδας με αυτή των ποιητών.</p> <p>✓ Να γράψουν κείμενο στο οποίο θα αιτιολογήσουν την προτίμησή τους στην «εικόνα» της Ελλάδας, όπως προβάλλεται στο έργο ενός συγκεκριμένου ποιητή.</p> <p>✓ Να δημιουργήσουν αφίσα ή βίντεο με θέμα «Η Ελλάδα του Ελύτη», «Η Ελλάδα του Σεφέρη» κ.ά., «Η δική μου Ελλάδα».</p> <p>✓ Να βρουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της Ελλάδας των ποιημάτων και της Ελλάδας του σήμερα.</p>	
--	--	--	--	--

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν την ενότητα φύσης και κοινωνίας, του φυσικού και ανθρωπογενούς (κοινωνικού) περιβάλλοντος.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν το φυσικό και ανθρωπογενές (κοινωνικό) περιβάλλον της Ελλάδας και της τοπικής κοινωνίας στην οποία ζουν.</p> <p>✓ Να εμβαθύνουν στην κατανόηση της αλληλεπίδρασης φύσης και κοινωνίας (του ανθρώπου πάνω στη φύση και το αντίστροφο).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα τίθενται με όρους ιστορικού-κοινωνικού τόσο στα πληροφοριακά κείμενα όσο και στα λογοτεχνικά και να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ των δύο.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν κοινωνικά προσανατολισμένη περιβαλλοντική συνείδηση.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους η λογοτεχνία μιλά για τη σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν το «περιβαλλοντικό θέμα» στο κείμενο και να αναδεικνύουν την πολυπλοκότητά του.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την οπτική γωνία από την οποία μιλά το κείμενο για το φυσικό ή κοινωνικό περιβάλλον.</p> <p>✓ Να διακρίνουν τις λύσεις που προτείνει το κείμενο και να διατυπώνουν τη δική τους αιτιολογημένη, ενδεχομένως διαφορετική, στάση-άποψη.</p> <p>✓ Να παρατηρούν το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, να εντοπίζουν τα προβλήματα της κάθε περιοχής και να φαντάζονται λύσεις.</p>	<p>✓ λογοτεχνικά κείμενα που μιλούν για τη σχέση ανθρώπου-φύσης, για περιβαλλοντικά προβλήματα, για την αλληλεπίδραση φύσης και κοινωνίας</p> <p>✓ κείμενα επιστημονικής φαντασίας</p>	<p>✓ Εντοπισμός των περιβαλλοντικών προβλημάτων του χώρου του σχολείου (συνοικίας, χωριού, πόλης)</p> <p>✓ Εντοπισμός του περιβαλλοντικού προβλήματος στο κείμενο και περιγραφή των κοινωνικών παραμέτρων του</p> <p>✓ Αναγνώριση της οπτικής γωνίας από την οποία το κείμενο πραγματεύεται το περιβαλλοντικό θέμα. Προφορική ή γραπτή αφήγηση του κειμένου με αλλαγή αφηγητή.</p> <p>✓ Σύγκριση μεταξύ κειμένων ως προς τη διαφορετική οπτική γωνία</p> <p>✓ Συγγραφή διαφορετικών κειμενικών ειδών με αφορμή τα κείμενα που διαβάστηκαν (λ.χ. ημερολόγιο, διάλογος, αφήγηση, γράμμα, ρεπορτάζ, διαμαρτυρία στον τύπο)</p> <p>✓ Έκδοση εφημερίδας με σκοπό την καταγραφή των προβλημάτων της περιοχής και πλαισίωσή τους από λογοτεχνικά κείμενα</p> <p>✓ Έπαφή με οικολογική οργάνωση και αλληλογραφία με</p>	<p>✓ Λογοτεχνικά κείμενα από τα σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓ Λογοτεχνικά βιβλία</p> <p>✓ Κείμενα-φυλλάδια-μπροσούρες περιβαλλοντικών οργανώσεων</p> <p>✓ Εφημερίδες για διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες και βίντεο από το youtube</p> <p>✓ Ιστοσελίδες περιβαλλοντικών οργανώσεων</p>

			αυτήν. Εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό δουλεύεται στην τάξη.	
--	--	--	---	--

2.2.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Β΄ τάξη: Πορτρέτα εφήβων

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν οι μαθητές τη διαδικασία με την οποία διαμορφώνεται μέσα στο λογοτεχνικό κείμενο η ατομική ταυτότητα των ηρώων εφήβων.</p> <p>✓ Να ενισχύσουν την αυτοσυνειδησία τους μέσα από αυτή τη διερεύνηση.</p> <p>✓ Να επισημάνουν τα προβλήματα της παλαιότερης και της σύγχρονης ζωής και τις επιπτώσεις τους στη ζωή των εφήβων.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα σε ποικίλα περιβάλλοντα και να εξετάσουν τις επιπτώσεις τους στα άτομα.</p> <p>✓ Να εξετάσουν τις αντιθέσεις-συγκρούσεις που βιώνει ο έφηβος ήρωας με τον εαυτό του, τους άλλους (συνομηλίκους, μεγαλύτερους, άλλο φύλο) και την κοινωνία.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι ανάλογα με το χρόνο, το χώρο, τις οικογενειακές και φιλικές σχέσεις, τον κοινωνικό περίγυρο, τις ιδιαίτερες κλίσεις του εφήβου προκύπτουν ποικίλα εφηβικά</p>	<p>✓ Να εντοπίσουν οι μαθητές αντιστοιχίες ανάμεσα στους έφηβους ήρωες των κειμένων και στους ίδιους.</p> <p>✓ Να επισημάνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς στη ζωή του ήρωα.</p> <p>✓ Να ερμηνεύουν την αλλαγή στάσης του ήρωα, (π.χ. το ξεπέραςμα μιας προσωπικής κρίσης).</p> <p>✓ Να σχολιάζουν τις παραμέτρους που προσδιορίζουν τη διαμόρφωση της εφηβικής ταυτότητας.</p> <p>✓ Να συνδέσουν το κείμενο με τη δική τους ζωή για να αναστοχαστούν τις δικές τους εμπειρίες.</p>	<p>✓ Λογοτεχνικά κείμενα, παλαιότερα και σύγχρονα, με ήρωες εφήβους (διάφορες παραλλαγές του bildungsroman):</p> <ul style="list-style-type: none"> • κείμενα που παρακολουθούν τους εφήβους έως την ωρίμανση • κείμενα που παρακολουθούν τους εφήβους σε μία μόνο περίοδο της ανάπτυξής τους • βιβλία που ανήκουν στο εφηβικό «μυθιστόρημα ιδεών» • βιβλία με ήρωες εφήβους που κινούνται στο χώρο του φανταστικού <p>✓ κινηματογραφικές ταινίες με ανάλογη θεματική</p>	<p>✓ Σύγκριση διαφορετικών εφηβικών πορτρέτων και αιτιολόγηση συμπεριφορών</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου για το οπισθόφυλλο του βιβλίου το οποίο να προσπαθεί να ελκύσει τους έφηβους αναγνώστες</p> <p>✓ Δημιουργία «πινακοθήκης εφηβικών πορτρέτων»</p> <p>✓ Δημιουργία σχολικού λογοτεχνικού περιοδικού με ίδιο θέμα</p> <p>✓ Παρουσίαση των εργασιών της τάξης σε ιστολόγιο και δημιουργία διαδικτυακής κοινότητας αναγνωστών</p> <p>✓ Αναζήτηση διαφόρων ειδών κειμένων που να αναφέρονται σε εφήβους σε βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία αλλά κυρίως σε ιστολόγια και σχολιασμό τους με βάση τις παραμέτρους που αναφέρονται στη σκοποθεσία</p> <p>✓ Αλλαγή του τέλους της ιστορίας</p> <p>✓ Αναδίγηση τμήματος της ιστορίας από την οπτική γωνία άλλου εφήβου ή ενήλικα</p> <p>✓ Δημιουργία μιας σκηνής στην οποία ο αναγνώστης συναντιέται</p>	<p>✓ Τα σχολικά ανθολόγια όλων των τάξεων</p> <p>✓ Προσωπικά αναγνώσματα των μαθητών με ίδιο θέμα</p> <p>✓ E-books με ανάλογο θέμα</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες με ανάλογο θέμα</p>

<p>πορτρέτα τόσο μέσα στα κείμενα, όσο και στην ίδια τη ζωή.</p> <p>✓ Να δώσουν έμφαση στις ιδιαιτερότητες που εμφανίζει η κοινωνική ένταξη εφήβων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (γυναίκες, «ξένοι»).</p> <p>✓ Να συνδέσουν τα εφηβικά μυθιστορήματα με άλλα λογοτεχνικά είδη (ιστορικό μυθιστόρημα, ταξιδιωτικό μυθιστόρημα) ή άλλα γνωστικά αντικείμενα (ιστορία, ψυχολογία, κοινωνιολογία).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο ρεαλισμός στη μυθοπλασία (κύριο μέσο ανάδειξης κοινωνικών προβλημάτων που βιώνουν οι νέοι) αλλά και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το υπερφυσικό και μαγικό στοιχείο το οποίο συνυπάρχει με το ρεαλισμό σε πολλά «εφηβικά» μυθιστορήματα.</p>			<p>με τον ήρωα (π.χ. με μορφή συνέντευξης ή δραματοποιημένης αφήγησης)</p> <p>✓ Γραφή ανάλογου κειμένου με βάση προσωπικές παρατηρήσεις από την καθημερινή ζωή</p>	
---	--	--	--	--

Ετερότητα στη λογοτεχνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να κατανοήσουν την έννοια της ετερότητας στις διάφορες μορφές της: εθνική, πολιτισμική, θρησκευτική, αναπηρίας. ✓ Να κατανοήσουν ότι μπορούμε να συνυπάρχουμε παρά την ετερότητά μας: είμαστε όλοι ίσοι αλλά όχι ίδιοι. ✓ Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην ετερότητα, να την αποδεχτούν ως ιστορική, κοινωνική και φυσική αναγκαιότητα. ✓ Να κατανοήσουν τις έννοιες: ρατσισμός, κοινωνικός αποκλεισμός κ.ά. ✓ Να κατανοήσουν ότι η ετερότητα είναι κοινωνικά κατασκευασμένη. ✓ Να κατανοούν και να αποδέχονται τις ομοιότητες και διαφορές των θρησκειών, των λαών, των νοοτροπιών ζωής. ✓ Να αποδεχθούν την ύπαρξη κάποιων ομάδων με δυσκολίες και να κατανοούν τις ανάγκες τους. ✓ Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση. ✓ Να αναγνωρίζουν τις δικές τους προκαταλήψεις. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να συγκρίνουν τους διάφορους λόγους που μιλούν και 'κατασκευάζουν' τον ξένο: του ιστορικού με το λογοτεχνικό, με τον δημοσιογραφικό κ.ο.κ. ✓ Να εντοπίζουν την ετερότητα στα κείμενα και να είναι σε θέση να αιτιολογούν γιατί για τον καθένα η ετερότητα έχει διαφορετική νοηματοδότηση. ✓ Να εντοπίζουν στο κείμενο τον «διαφορετικό» ήρωα και να ερμηνεύουν τη δική του συμπεριφορά καθώς και των άλλων ηρώων απέναντί του. ✓ Να διακρίνουν στο κείμενο τις οπτικές των ηρώων. ✓ Να εντοπίζουν τα στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους διαφορετικούς μεταξύ τους: κοινωνική θέση, θρησκεία, έθιμα. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ κλασικά έργα (Αισχύλος <i>Πέρσες</i>, Ευριπίδης <i>Τρωάδες</i>, Σαίξπηρ <i>Ο Έμπορος της Βενετίας</i>) ✓ ελληνική και ξένη ποίηση και πεζογραφία με θέμα την ετερότητα ✓ δημοτικά τραγούδια και άλλα τραγούδια για ξένους, μετανάστες, πρόσφυγες, μειονότητες 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έρευνα σε εφημερίδες και περιοδικά για συλλογή και ανθολόγηση του λόγου για την ετερότητα ▪ Έρευνα σε σχολικά και άλλα βιβλία για συλλογή και ανθολόγηση του λόγου για τον 'ξένο' και την ετερότητα ✓ Ανεύρεση και καταγραφή της οπτικής γωνίας μέσω της οποίας κατασκευάζεται η ετερότητα, του τρόπου που μιλά ο συγγραφέας γι' αυτήν (θετικός ή αρνητικός), των στερεοτύπων που δημιουργούνται ✓ Πλαισίωση των λογοτεχνικών κειμένων με ιστορικά στοιχεία που φωτίζουν το κείμενο ✓ Δραματοποίηση κρίσιμων σκηνών των βιβλίων ✓ Συγκρότηση της ανθολογίας της τάξης για την ετερότητα με κείμενα εμπλουτισμένα με ψηφιακό υλικό ✓ Συγγραφή προσωπικών κειμένων (ημερολόγια, αυτοβιογραφίες, επιστολές) με εμπειρίες ετερότητας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα από τα σχολικά βιβλία, τη βιβλιοθήκη του σχολείου και του σπιτιού ✓ Ταινίες ✓ Αναζήτηση στο διαδίκτυο για αφίσες, τραγούδια ✓ Φωτογραφικά λευκώματα

Θέατρο

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θεατρικού λόγου. ✓ Να γνωρίσουν τα διαφορετικά είδη θεατρικού λόγου (κωμωδία, δράμα, παντομίμα, κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών) και τη μεταβολή τους σε κάθε εποχή. ✓ Να αντιληφθούν τη σχέση ανάμεσα στο θεατρικό προϊόν και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο παράγεται. ✓ Να κατανοήσουν τη λειτουργία των θεατρικών συμβάσεων. ✓ Να συνειδητοποιήσουν τη δομή ενός θεατρικού έργου. ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των δραματουργικών στοιχείων (χώρος, χρόνος, χαρακτήρες, σύγκρουση). ✓ Να προβληματιστούν γύρω από τη σχέση λογοτεχνίας και θεάτρου. ✓ Να αντιληφθούν τη θεατρικότητα της καθημερινής ζωής. ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η θεατρική παράσταση αποτελεί ένα σύνθετο καλλιτεχνικό προϊόν στο οποίο συμβάλλουν πολλές τέχνες. ✓ Να κατανοήσουν ότι η παράσταση (ως αποτέλεσμα μιας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να καλλιεργήσουν οι μαθητές τη δεξιότητα της παρατήρησης των ανθρώπων εν δράσει. ✓ Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία από τα οποία συντίθεται μια θεατρική παράσταση και να τα σχολιάζουν. ✓ Να συγκρίνουν ένα θεατρικό έργο με ένα λογοτεχνικό αφήγημα και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές. ✓ Να εντοπίζουν το κεντρικό διακύβευμα-σύγκρουση σε ένα θεατρικό έργο. ✓ Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των σκηνών στο πλαίσιο της συνολικής δραματουργίας του θεατρικού έργου. ✓ Να διακρίνουν την ποιότητα του θεατρικού έργου από την ποιότητα της παράστασης. ✓ Να καλλιεργήσουν τις δικές τους ικανότητες δραματικής έκφρασης, μέσα από τη χρήση δραματικών τεχνικών και συμβάσεων. ✓ Να δοκιμάσουν να σκηνοθετήσουν το δικό τους «θεατρικό σύμπαν» σε 	<ul style="list-style-type: none"> Θεατρικά έργα παλαιότερα και σύγχρονα: ✓ Έργα του παιδικού θεάτρου (π.χ. <i>Παραμύθι χωρίς όνομα</i>, έργα της Ξ. Καλογεροπούλου) ✓ Κείμενα του θεάτρου σκιών ✓ Αριστοφάνης ✓ Κρητικό θέατρο ✓ Commedia del' arte ✓ Σαίξπηρ (κυρίως κωμωδίες ή τον Ρωμαιοί και την Ιουλιέτα) ✓ Επτανησιακό θέατρο (π.χ. <i>Βασιλικός</i> του Μάτεση, ή έργα του Ξενόπουλου) ✓ Νεοελληνικό θέατρο (π.χ. Παντελής Χορν, Ι. Καμπανέλλης) ✓ Μονόπρακτα του Τσέχωφ ή του Μπρεχτ ✓ Λογοτεχνικά κείμενα με έντονη θεατρικότητα (π.χ. Θ. Βαλτινού, <i>Φτερά μεκκάτσας</i>) ή λογοτεχνικά κείμενα με θέμα το θέατρο 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομαδική ανάγνωση θεατρικού έργου με διανομή ρόλων ✓ Δραματοποίηση σκηνών και συγκρούσεων της καθημερινής ζωής ✓ Συλλογική παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης μετά από ανάγνωση του έργου ✓ Ανάγνωση θεατρικής κριτικής ✓ Συγγραφή κριτικής για θεατρική παράσταση ✓ Ταύτιση με έναν θεατρικό χαρακτήρα και συγγραφή προσωπικών κειμένων (ημερολογίου, επιστολής) από την οπτική γωνία του ✓ Παράσταση (επιλογή, διανομή ρόλων, σκηνοθεσία) σκηνών από θεατρικό έργο ✓ Συνεξέταση δύο έργων συγγενικών ως προς το θέμα ή το είδος ✓ Μετατροπή αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό και θεατρικού σε αφηγηματικό ✓ Αλλαγή σκηνών και τέλους σε ένα θεατρικό έργο ✓ Πρόσθεση ή αφαίρεση χαρακτήρων από θεατρικό έργο ✓ Δραματοποιήσεις (παγωμένες εικόνες, μια μέρα από τη ζωή 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Θεατρικά έργα ✓ Φωτογραφίες από παραστάσεις ✓ Θεατρικά προγράμματα ✓ Θέατρο στο ραδιόφωνο ✓ Βίντεο από παραστάσεις (αρχείο Εθνικού Θεάτρου, Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος) ✓ Ιστοσελίδες μεγάλων θεάτρων

<p>ορισμένης σκηνοθεσίας) είναι ερμηνεία του θεατρικού έργου.</p>	<p>δεδομένες συνθήκες.</p>		<p>του ήρωα, ο διάδρομος της συνείδησης) ✓ Διαφήμιση ενός θεατρικού έργου με παντομίμα, τρέιλερ ή αφίσα ✓ Συγγραφή θεατρικού μονόπρακτου</p>	
---	----------------------------	--	--	--

2.2.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Γ΄ τάξη: Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να αντιληφθούν οι μαθητές το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο οι ποιητές μιλούν για τη ζωή.</p> <p>✓ Να αιτιολογήσουν τις στάσεις ζωής (τον τρόπο σκέψης, τις αξίες, τις παραινέσεις κτλ. που καταγράφονται στο ποιητικό κείμενο) με βάση τις ιστορικές συνθήκες, αλλά και το συνολικό χαρακτήρα του έργου κάθε ποιητή.</p> <p>✓ Να καταλάβουν πως ένα ποιητικό κείμενο δε μας μαθαίνει πράγματα μόνο για τους άλλους αλλά και για τον εαυτό μας.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν πως η διαμόρφωση της «βιοθεωρίας» είναι ανάγκη καθολική και διαχρονική και δεν αφορά μόνο τους εφήβους αλλά και τους ενηλίκους.</p> <p>✓ Να αρχίσουν να συζητούν τη σχέση της τέχνης με τη ζωή.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν τη συγκεκριμένη στάση ζωής που προτείνει ο ποιητής στο κείμενο και να ερμηνεύουν την επιλογή του.</p> <p>✓ Να σχολιάζουν και να κρίνουν τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης και τις διαφορετικές αξίες που συναντούν καθημερινά σε αφηγηματικά και ποιητικά κείμενα ή κείμενα οπτικής αφήγησης.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν τις διαφορετικές οπτικές στα κείμενα αλλά και στην πραγματικότητα.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν ικανότητα αυτοπροσδιορισμού με το σχολιασμό της πιθανής αποδοχής ή απόρριψης των προτάσεων του ποιητή.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν την ικανότητα σχολιασμού διατυπώνοντας δικές τους προτάσεις για στάσεις ζωής που επιλέγουν.</p>	<p>✓ ελληνική και μεταφρασμένη ποίηση</p> <p>✓ παλαιότερη και σύγχρονη μελοποιημένη ποίηση</p> <p>✓ τραγούδια</p> <p>✓ αφηγηματικά, θεατρικά και κινηματογραφικά έργα με ανάλογη θεματική</p>	<p>✓ Ανάγνωση κειμένων ομαδικά ή ατομικά με στόχο τη σύγκριση και αιτιολόγηση των διαφορετικών στάσεων ζωής που προτείνονται από τις διαφορετικές ποιητικές φωνές</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου με στόχο την παρουσίαση ενός ποιήματος και μιας στάσης ζωής στο λογοτεχνικό περιοδικό του σχολείου</p> <p>✓ Ακρόαση των ποιητικών κειμένων και σχολιασμός των αναγνωστικών εκδοχών</p> <p>✓ Δημιουργία μίας σκηνής-συνάντησης με τον ήρωα του ποιητικού κειμένου που μας εντυπωσίασε περισσότερο (π.χ. με μορφή συνέντευξης, με στόχο τη διερεύνηση των παραμέτρων που οδηγούν στη συγκεκριμένη στάση ζωής ή στη διερεύνηση της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητή που μιλά)</p> <p>✓ Σύγκριση μιας ποιητικής στάσης με τη στάση ενός αγαπημένου ήρωα αφηγηματικής ή οπτικής αφήγησης</p> <p>✓ Συζήτηση γύρω από τη</p>	<p>✓ Τα ποιητικά κείμενα όλων των τάξεων με ανάλογη θεματική (π.χ. για την Γ΄ Γυμνασίου: «Τώρα», Α. Χριστόπουλου, «Τρία χαϊκού», Γ. Σεφέρη «Τριαντάφυλλα στο παράθυρο», Α. Εμπειρικού, Μ. Αναγνωστάκη, «Στο παιδί μου»)</p> <p>✓ Ανθολογίες ποίησης</p> <p>✓ Αγαπημένα ποιήματα των μαθητών</p> <p>✓ Αγαπημένες κινηματογραφικές ταινίες ή μυθιστορήματα με ανάλογη θεματική</p>

			σύνθετη διαδικασία της διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας και του αξιακού συστήματος των ανθρώπων	
--	--	--	--	--

Χιούμορ & σάτιρα

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν τις διαβαθμίσεις του κωμικού (χιούμορ, ειρωνεία, φάρσα, σάτιρα κτλ.).</p> <p>✓ Να διερευνούν το κίνητρο του συγγραφέα, τους στόχους του, τα μέσα με τα οποία επιτυγχάνει το χιουμοριστικό και σατιρικό στοιχείο, καθώς και τους αποδέκτες του κωμικού.</p> <p>✓ Να καταλάβουν πως ο χώρος, ο χρόνος, το φύλο, η ηλικία, ο ρόλος κτλ. είναι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαφορετική πρόσληψη του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν τη νέα οπτική, συνήθως «ανατρεπτική», μέσα από την οποία προβάλλονται στο χιουμοριστικό κείμενο οι άνθρωποι, οι ιδέες, η γλώσσα.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τις τεχνικές με τις οποίες παράγεται το κωμικό στοιχείο στα χιουμοριστικά κείμενα. Να διακρίνουν, δηλαδή, το κωμικό που εκφράζει η γλώσσα (π.χ. επαναλήψεις καταστάσεων, αντιστροφή ρόλων, δίσημη ερμηνεία του ίδιου γεγονότος) και το κωμικό που δημιουργεί η γλώσσα (μεταφορική και</p>	<p>✓ Να διακρίνουν τα χιουμοριστικά από τα σατιρικά κείμενα.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν τους τρόπους με τους οποίους παράγεται το χιουμοριστικό και σατιρικό στοιχείο μέσα στο κείμενο.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την κοινωνική φύση του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου των κειμένων με την ανάπλαση των όρων της επικοινωνιακής περίπτωσης: (δηλαδή, με την εξέταση της ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας του πομπού, του αποδέκτη, με την εξέταση του χώρου, του χρόνου, του μέσου επικοινωνίας).</p> <p>✓ Να συγκρίνουν το «σοβαρό μοντέλο» αναπαράστασης του κόσμου με το «δύνητικά ανατρεπτικό» του χιουμοριστικού κειμένου.</p> <p>✓ Να χρησιμοποιούν τη σάτιρα ως ιστορική πηγή για την ιστορία των ιδεών και των νοοτροπιών μιας εποχής.</p> <p>✓ Να μετατρέπουν ένα χιουμοριστικό και σατιρικό κείμενο σε «σοβαρό» και</p>	<p>✓ ελληνικά και ξένα παραμύθια</p> <p>✓ μύθοι</p> <p>✓ ποιήματα χιουμοριστικά και σατιρικά</p> <p>✓ τραγούδια</p> <p>✓ θεατρικά έργα</p> <p>✓ μικρά και μεγάλα χιουμοριστικά και σατιρικά κείμενα (μυθιστορήματα, διηγήματα, μικρές ιστορίες, ευθυμογραφήματα, χρονογραφήματα, κριτικές)</p> <p>✓ κόμικς</p> <p>✓ γελοιογραφίες</p> <p>✓ κείμενα του περιοδικού και ημερήσιου τύπου</p> <p>✓ οπτική αφήγηση με ανάλογο περιεχόμενο</p>	<p>✓ Εντοπισμός και σχολιασμός του τρόπου παραγωγής του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου στο συγκεκριμένο κείμενο</p> <p>✓ Ανάδειξη της επικοινωνιακής συνθήκης μέσα στην οποία εγγράφονται τα διαφορετικά κείμενα</p> <p>✓ Ανάγνωση σατιρικών κειμένων και καταγραφή της θεματολογίας τους (σάτιρα χαρακτήρων, κοινωνικής συμπεριφοράς, ιδεών, σάτιρα κοινωνική και πολιτική)</p> <p>✓ Δραματοποίηση σκηνών (π.χ. από τη σάτιρα ηθών, από τις χιουμοριστικές καταστάσεις παρεξηγήσεων ή αντιστροφής ρόλων, κτλ.)</p> <p>✓ Μεταφορά του αφηγηματικού κειμένου σε πολυτροπικό π.χ. με μορφή τηλεοπτικού αφιερώματος ή τηλεοπτικής εκπομπής</p> <p>✓ Προσθήκη και αφαίρεση σκηνών και χαρακτήρων από το κείμενο για ενίσχυση ή για εξάλειψη του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου</p> <p>✓ Μετατροπή του κειμένου σε</p>	<p>✓ Όλα τα χιουμοριστικά και σατιρικά κείμενα που περιλαμβάνονται στα βιβλία όλων των τάξεων του Γυμνασίου</p> <p>✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης με ανάλογη θεματική</p> <p>✓ Ανθολογίες χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓ Κείμενα των παιδιών</p> <p>✓ Κείμενα του ημερήσιου και περιοδικού τύπου</p>

<p>κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, παρηχήσεις κτλ.).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι σε ένα σατιρικό κείμενο η κριτική και συνάμα χιουμοριστική στάση απέναντι στην πραγματικότητα έχει ως προϋπόθεση ένα ηθικό πρότυπο.</p> <p>✓ Να διερευνούν όλους τους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και πρόσληψη του σατιρικού κειμένου (την ταυτότητα, την οπτική, το κίνητρο του συγγραφέα, το θέμα του κειμένου, τα μέσα που χρησιμοποιεί, τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την κατανόηση του κειμένου από τους αποδέκτες κτλ).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιούν την ψυχολογική και κοινωνική λειτουργία της σάτιρας. Να συνειδητοποιούν, δηλαδή, πως η σάτιρα προκαλεί γέλιο, μελαγχολία ή θυμό, προσπαθώντας συνειδητά ή όχι να αναλάβει δράση για την αναμόρφωση της κοινωνίας, είτε με απλή επισήμανση των σφαλμάτων, είτε με την αυστηρή επικριτική στάση και την υπονόμηση.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα μετατρέπεται από κωμικό ή σατιρικό σε «σοβαρό» και αντίστροφα.</p>	<p>αντίστροφα.</p> <p>✓ Να συνδέουν τις παρατηρήσεις τους με άλλα μαθήματα (π.χ. Ιστορία) αλλά και με την καθημερινή ζωή.</p>		<p>«σοβαρό»</p> <p>✓ Δημιουργία χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων (πολυτροπικών, αφηγηματικών)</p> <p>✓ Δημιουργία ανθολογίας χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων</p> <p>✓ Γραφή «οπισθόφυλλου» για την παρουσίαση ενός κειμένου</p>	
---	---	--	--	--

Άτομο και κοινωνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν την αλληλεπίδραση ατόμου-κοινωνίας.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των κοινωνικών αγώνων και τη μετουσίωσή τους στη λογοτεχνία.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η λογοτεχνία και ειδικά το μυθιστόρημα ασχολείται κυρίως με τη διερεύνηση της σχέσης ατόμου-κοινωνίας.</p> <p>✓ Να αντιληφθούν την κοινωνική λειτουργία της λογοτεχνίας, ιδίως σε δύσκολες ιστορικές στιγμές.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τις διαβαθμίσεις της σχέσης ατόμου-κοινωνίας: από την απόλυτη απομόνωση ορισμένων λογοτεχνικών ηρώων έως τη στράτευση άλλων ηρώων σε κοινωνικούς αγώνες και ιδεολογίες.</p> <p>✓ Να αναδειχθεί η ιστορικότητα του συγγραφέα, του κειμένου και του αναγνώστη.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν τις τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία έχει αποδώσει τη σχέση ατόμου και κοινωνίας.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο ένας λογοτεχνικός ήρωας καθορίζει και καθορίζεται από το κοινωνικό του περιβάλλον.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν τις ιδέες των ηρώων και να τις συσχετίζουν με τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες.</p> <p>✓ Να ερμηνεύουν την αντίδραση των ηρώων σε συνθήκες κοινωνικής καταπίεσης και μεγάλης προσωπικής πίεσης.</p>	<p>✓ ρεαλιστικά μυθιστορήματα τέλη 19^{ου} αρχών 20^{ου} αιώνα</p> <p>✓ ηθογραφικά διηγήματα</p> <p>✓ μεσοπολεμική κοινωνική πεζογραφία</p> <p>✓ ποίηση γενιάς του '30</p> <p>✓ ποίηση Α' και Β' μεταπολεμικής γενιάς</p> <p>✓ ποίηση γενιάς του '70.</p> <p>Πεζογραφία της ίδιας εποχής</p> <p>✓ εφηβικά κοινωνικά μυθιστορήματα</p> <p>✓ λαϊκά τραγούδια</p> <p>✓ μελοποιημένη ποίηση</p>	<p>✓ Περιγραφή και σχολιασμός της σχέσης των ηρώων του κειμένου με το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο</p> <p>✓ Συγγραφή ερευνητικών εργασιών για το κεντρικό θέμα του κειμένου (λ.χ. καταπίεση γυναικών, φτώχεια, δικτατορία, παγκόσμιοι πόλεμοι, προσφυγιά, εμφύλιος, Κυπριακός αγώνας, παιδί στον πόλεμο) με παράλληλη σύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας και της Κοινωνιολογίας και πλαισίωση με φωτογραφίες και μουσική.</p> <p>Παρουσίαση της εργασίας με λογισμικό παρουσίασης</p> <p>✓ Έρευνα για την ιστορικότητα του συγγραφέα (βιογραφικά στοιχεία που να σχετίζονται με τα κείμενά του), της εποχής του κειμένου και των ηρώων</p> <p>✓ Συγκριτική μελέτη ομόθεμων ή σύγχρονων κειμένων</p> <p>✓ Δραματοποίηση συγκρουσιακών καταστάσεων (εσωτερική σύγκρουση των χαρακτήρων, συνειδησιακά διλήμματα, καταπίεση των ατόμων από αυταρχικές εξουσίες)</p>	<p>✓ Τα κείμενα των σχολικών ανθολογίων</p> <p>✓ Κείμενα από τη σχολική βιβλιοθήκη και τη βιβλιοθήκη της οικογένειας</p> <p>✓ Έλληνες και ξένοι κοινωνικοί φωτογράφοι</p> <p>✓ Καλλιτεχνικό υλικό (εικαστικό, γραφιστικό) με ανάλογα θέματα</p>

			✓ Κατασκευή χρονολογίου με τα έργα που διαβάστηκαν, τα γεγονότα στα οποία αναφέρονται, τα γεγονότα της εποχής του συγγραφέα με παράλληλη έκθεση καλλιτεχνικού και φωτογραφικού υλικού.	
--	--	--	--	--

3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

3.1 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

3.1.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Α΄ *(56 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

1^Η ΕΝ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

2^Η-12^Η ΕΝ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες Διδακτική μεθοδολογία: συνδυαστικό μοντέλο διαδικασίας και περιεχομένων	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
ΟΙ μαθητές/ τριες επιδιώκεται να: -Εξοικειωθούν με την αρχαία ελληνική γλώσσα. -Αντιληφθούν τις διαλεκτικές διαφορές της ΑΕ και να τις συγκρίνουν με τις αντίστοιχες της ΝΕ. -Εξοικειωθούν με τα γραφικά σύμβολα και τα βασικά χαρακτηριστικά της ΑΕ στο φωνολογικό επίπεδο. Λόγος για προσωδία -Αντιληφθούν την αξία της δασείας, τόσο για τα ΑΕ όσο και για ορισμένες σύνθετες και παράγωγες λέξεις της ΝΕ. - Εργαστούν στο λεξιλογικό επίπεδο, με τη βοήθεια του μορφοφωολογικού επιπέδου	Κείμενα χαρακτηριστικά των φάσεων της εξέλιξης της γλώσσας και της γραφής. -Κείμενα που διασώζουν τις διαλεκτικές διαφορές στην ΑΕ. -Αξιοποίηση των γνώσεων του περιβάλλοντος (τοπικού και ανθρώπινου) για τις ιδιολέκτους στην ΚΝΕ -Κείμενα που επιλέγονται με κριτήρια: α. το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για τους μαθητές (ως προβολή, λ.χ. του καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Ελλήνων) β. το σύνολο των πληροφοριών που σε κάθε επίπεδο μπορούν να τους δώσουν,	Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή: Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών,	Διατηρούμε από τα κείμενα του σχολικού βιβλίου αυτά που βρίσκονται στις ενότητες 2, 4, 6, 9 Επίσης την κατάταξη των διαλέκτων (σ. 11) Από την ετυμολογία: Παραγωγή και σύνθεση λέξεων (σ. 22-23), από την παραγωγή ουσιαστικών ΜΟΝΟ σελ. 48 (χωρίς να απαιτούμε από τους μαθητές να εντοπίζουν τι δηλώνεται κάθε φορά) Τα μεταφραστικά σχόλια των κειμένων καλό είναι να μην είναι τόσο

<p>της γλώσσας.</p> <p>-Παρατηρήσουν τη δομή της γλώσσας.</p> <p>- Αντιληφθούν τις επιβιώσεις στη συγχρονία προγενέστερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας.</p> <p>-Μαθαίνουν να σχηματίζουν ό,τι επιβιώνει στα νέα ελληνικά, καθώς και ό,τι υπηρετεί το λόγιο χρηστικό επίπεδο της νέας ελληνικής.</p> <p>Οι υπόλοιποι τύποι του παραγωγικού κλιτικού συστήματος να αναγνωρίζονται απλά.</p> <p>-Θέσουν τις βάσεις για τη διαθεματικότητα.</p> <p>-Είναι σε θέση να κάνουν ανάγνωση του αρχαίου κειμένου.</p> <p>-Αναγνωρίζουν απλές δομές στο αρχαίο κείμενο αντίστοιχες με εκείνες της ΝΕ, ενώ σταδιακά εξοικειώνονται με τη δομή και την εκφραστική ιδιαιτερότητα του αρχαίου λόγου.</p> <p>-Μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο απαντώντας σε ερωτήσεις κατανόησής του.</p> <p>ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ (ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ):</p> <p>-Να κινηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τον ελληνικό πολιτισμό.</p> <p>-Να είναι σε θέση να συζητούν για τις ιδέες, τις απόψεις, τα προβλήματα της αρχαίας εποχής και να τα συγκρίνουν με αυτά της σύγχρονης ελληνικής και της παγκόσμιας πραγματικότητας.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τη συνέχεια ή την ασυνέχεια των πολιτιστικών φαινομένων και την αξία του παρελθόντος για την</p>	<p>αλλά και τις αξίες που προβάλλουν.</p> <p>-γ. την ηλικιακή ανάπτυξη των μαθητών και το γεγονός ότι πρώτη φορά έρχονται σε επαφή με τον αρχαίο λόγο.</p> <p>δ. τη θεματική τους σύνδεση με άλλα διδακτικά αντικείμενα της ίδιας τάξης (λ.χ. στην τάξη που διδάσκονται για τα σχήματα δίνουμε τον ορισμό του κύκλου από τον Αρχιμήδη)</p> <p>-Γνωριμία με τα σύμφωνα και τα φωνήεντα (φθόγγοι και γράμματα) της ΑΕ</p> <p>-Βασικά χαρακτηριστικά της ΑΕ: τόνοι, πνεύματα, προσωδία. Βασικοί κανόνες τονισμού</p> <p>-Αναγωγή στις νεολατινικές γλώσσες.</p> <p>-Εξοικείωση με την ετυμολογία και την ορολογία.</p> <p>-Μεταπτωτικές βαθμίδες- πρώτοι ετυμολογικοί νόμοι.</p> <p>Εντοπισμός λέξεων και η σημασία τους που συναντώνται σε άλλα επιστημονικά πεδία</p> <p>-Ονόματα β' κλίσης σε -ος, -ον</p> <p>-Θηλυκά α' κλίσης σε -α, -η</p> <p>-Η προσωπική και η δεικτική αντωνυμία</p> <p>-το <i>εμί</i></p> <p>-Όλοι οι χρόνοι Οριστικής βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής</p> <p>-Αρσενικά α' κλίσης σε -ης και -ας</p> <p>-Όλοι οι χρόνοι στην Οριστική των βαρύτονων ρημάτων παθητικής φωνής</p> <p>-Κλίση δευτερόκλιτων επιθέτων</p> <p>-Εισαγωγή στις βασικές συντακτικές κατηγορίες:</p>	<p>διαδικασιών και γεγονότων</p> <p>Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του ως έτοιμη- προκατασκευασμένη γνώση.</p> <p>ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>-Κάθε φορά: ανάγνωση των κειμένων και αντιγραφή επιλεγμένων από τον καθηγητή αποσπασμάτων.</p> <p>-Επισήμανση των λεξιλογικών επιβιώσεων στη ΝΕ.</p> <p>Ταξινόμηση των λέξεων που είναι <i>ίδιες</i> στα ΑΕ και ΝΕ, <i>λίγο διαφορετικές, εντελώς διαφορετικές.</i></p> <p>-Μικρές εργασίες συγκέντρωσης διαλεκτικών τύπων του περιβάλλοντος: σύγκριση, αναγνώριση, κατάταξη... αντιπαραβολή με την ΑΕ</p> <p>-Ταξινόμηση λέξεων ανάλογα με το πνεύμα, αλλά και ανακάλυψή τους μέσα από τη σύνθεση, βάσει των κανόνων.</p> <p>-Δημιουργία λέξεων με παραγωγή και σύνθεση και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες Τύπος άσκησης: «<i>Δημιουργείστε το προσωπικό σας λεξιλόγιο ξεκινώντας από τη ρίζα των λέξεων</i>»</p> <p>-Συσχετισμός διδασκαλίας ΑΕ και ΝΕ: κίνηση από τη συγχρονία στη διαχρονία: από το τώρα στο χθες. Συνεργασία με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων για ανάδειξη της ορολογίας και της ερμηνείας της</p>	<p>εκτενή, αλλά να παρουσιάζουν την αντίστοιχη λέξη στα νεοελληνικά όσο γίνεται πιο κοντά στον αρχαίο τύπο και με λίγες εκδοχές (ώστε να καταδεικνύεται η συνέχεια, αλλά να αποφεύγεται και η σύγχυση)</p> <p>Λ.χ. στη σ. 15 γράφεται <i>μετ' επιμελείας</i> = με φροντίδα, επιμελημένα, ενώ παρακάτω δίνεται το ρ. <i>επιμελούνται (επιμελόμαι-επιμελουμαι= φροντίζουν (ΝΕ. επιμέλεια, επιμελητής)</i>. Αυτό θα μπορούσε να δοθεί μόνο με έναν τύπο και εναπόκειται στους μαθητές να βρουν τις συνδέσεις, τις πολλαπλές ερμηνείες και τα συνώνυμα.</p> <p>Από τη γραμματική σε γενικές γραμμές διατηρούμε την παρουσίαση των συγκεκριμένων φαινομένων (όπως δίνονται στα Βασικά Θέματα). Ωστόσο οι ασκήσεις να είναι περισσότερο αναγνώριση τύπων (με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, διάζευξης, αντιστοίχισης) παρά παραγωγή.</p> <p>(Σε αυτή την περίπτωση με τη μορφή μετασχηματισμού λέξεων εντός φράσεων ως προς τον αριθμό, την πτώση, τη φωνή ή το χρόνο)</p> <p>Από το συντακτικό τροποποιούμε το χρόνο, τον τρόπο και τη σειρά διδασκαλίας των φαινομένων, αλλά αξιοποιούμε τους συνολικούς πίνακες κατάταξης, όπως υπάρχουν στις σελ. 87 (για την απλή πρόταση) και στη</p>
--	---	--	--

<p>κατανόηση και ερμηνεία του παρόντος.</p>	<p>Με βάση το ρήμα, λόγος για Υποκείμενο, Αντικείμενο, Κατηγορούμενο - τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους -Σύνταξη απλών προτάσεων βάσει του σχήματος: Υ-Ρ /Α / Κ -Χωρισμός απλών περιόδων ή ημιπεριόδων και επισήμανση της κύριας πρότασης σε σχέση με την αντίστοιχη διεργασία στα ΝΕ -Μετατροπή ενεργητικής σε παθητική σύνταξη και το αντίστροφο: μετατροπή με χρήση ρημάτων στην Οριστική -επιθετικοί προσδιορισμοί -πρώτη αναφορά στη λειτουργία επιρρηματικών προσδιορισμών</p>	<p>-Έμφαση στην αναγνώριση των γραμματικών τύπων και κατηγοριών και όχι τόσο στην κλιτική αναπαραγωγή τους - Συζήτηση για τη σχέση ΑΕ και ΝΕ λόγου: επισήμανση του λόγιου χρηστικού επιπέδου της νέας ελληνικής, κυρίως σε επίσημο επίπεδο λόγου. -Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού. -Συζητήσεις στην τάξη για να παρατηρηθεί η συνειδητοποίηση της σύνδεσης ΑΕ και ΝΕ πολιτισμού. -Ασκήσεις που συσχετίζουν τη σκέψη με τη γλώσσα (π.χ. ενεργητική-παθητική σύνταξη: προβολή προσώπου ή δράσης). -Έμφαση στα αποσπάσματα που αποδεικνύουν ότι οι βάσεις των επιστημών τέθηκαν - σε μεγάλο βαθμό- από τους αρχαίους Έλληνες, όπως και της σύγχρονης μυθιστορίας -Παραπομπές σε ευρωπαίους ή άλλους λογοτέχνες ή επιστήμονες που έχουν εμπνευστεί από τους αρχαίους Έλληνες. -Κατάδειξη της διαφοράς κοινωνικών δομών μεταξύ αρχαιοελληνικής και σύγχρονων κοινωνιών. -Εντοπισμός των στοιχείων που αναφέρονται στον καθημερινό βίο των αρχαίων Ελλήνων -Ενθάρρυνση του μαθητή να αναζητήσει περισσότερα στοιχεία για</p>	<p>σελ. 96 (για τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους) ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ -Στο νέο σχολικό εγχειρίδιο καλό θα ήταν να υπάρχει παράθεμα του συνόλου των διδαγμένων φαινομένων στο επίπεδο της γραμματικής, του συντακτικού και της ετυμολογίας -Ψηφιακό υλικό σε κάθε σχολείο, έτοιμο να αναπαραχθεί –εφόσον και στο βαθμό που χρειάζεται- για κάθε μαθητή. Οι νέες τεχνολογίες καλούνται να βοηθήσουν ως προς την εξοικείωση των μαθητών/ τριών με: Λογισμικό <ul style="list-style-type: none"> • Επεξεργασίας κειμένου • Δημιουργίας και επεξεργασίας εντύπων (MS Publisher ή ανάλογο), • κόμικς ή κινούμενης εικόνας (ComicLab ή ανάλογο) </p>
---	---	---	---

		ό,τι τον ενδιαφέρει, από όπου μπορεί, μόνος, ή με τη βοήθεια των υπολοίπων .	
		<p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, (όπως θα μπορούσε να είναι η κατασκευή κόμικς και η τιτλοφόρησή τους στα ΑΕ)</p> <p>- πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) • Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) • Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGL102/

3.1.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Β΄ *(80 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

1^Η ΕΝ: 6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ: (στην 1^η ενότητα θα ενταχθεί και η επανάληψη των φαινομένων που ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι πρέπει να επαναληφθούν από τη διδασκαλία της Α΄ Γυμνασίου)

2^Η -15^Η ΕΝ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Α. ΣΤΟΧΟΙ	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Συνεχίσουν την εξοικείωσή τους με την ΑΕ γλώσσα. -Αντιληφθούν τις ομοιότητες και τις διαφορές της ΝΕ από την ΑΕ και μέσω της σύγκρισής τους να συνειδητοποιήσουν ότι παρά τις ιδιομορφίες της ΑΕ πρόκειται για την ίδια γλώσσα σε ένα προηγούμενο στάδιο της που εξελίχθηκε μέσα στους αιώνες και έφτασε στη σημερινή της μορφή. -Αποδίδουν τα αρχαία κείμενα με ορθό νεοελληνικό λόγο. -Αντιληφθούν ότι η ΑΕ γλώσσα που σήμερα είναι νεκρή ως μη ομιλούμενη, αποτέλεσε το φυσικό λόγο των αρχαίων Ελλήνων. Ήταν η γλώσσα της καθημερινής ζωής, αλλά και το όργανο με το οποίο υπηρέτησαν τους υψηλότερους τομείς του πνεύματος: λογοτεχνία, ιστορία, φιλοσοφία, ποίηση και επιστήμες. -Αντιληφθούν στην πράξη ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χρωστάει τη θεμελίωση αλλά και τη συνέχειά του στον 	<p><i>Κριτήρια επιλογής κειμένων</i></p> <p>γλωσσικά: κείμενα της αττικής διαλέκτου, αφηγηματικά ή διαλογικά σε πεζό λόγο εύληπτο και κατανοητό, με περιεχόμενο που κινεί το ενδιαφέρον.</p> <p>ειδολογικά: κείμενα που ανήκουν στα κυριότερα είδη του πεζού λόγου (μυθολογία, ιστορία, ρητορική, φιλοσοφία, βιογραφία, μυθιστόρημα) από συγγραφείς γνωστούς και αντιπροσωπευτικούς του κάθε είδους.</p> <p>θεματικά: κείμενα που πραγματεύονται ποικίλα θέματα σχετιζόμενα με την καθημερινή ζωή, ιστορικά γεγονότα, ιστορικές προσωπικότητες, θεσμούς και όργανα της δημοκρατίας, βασικά προβλήματα και κυρίαρχες απόψεις της εποχής.</p> <p>χρονολογικά: κείμενα που καλύπτουν τη</p>	<p>Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή:</p> <ul style="list-style-type: none"> Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών, διαδικασιών και γεγονότων 	<p>Διατηρούνται οι ενότητες του διδακτικού εγχειριδίου της Β΄ Γυμνασίου:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2^η ενότητα 3^η ενότητα 4^η ενότητα 6^η ενότητα 11^η ενότητα 15^η ενότητα <p>Ανάμεσα στο βασικό και παράλληλο κείμενο της 8^{ης} ενότητας πρέπει να υπάρξει μια αμοιβαία αντιμετάθεση και το πλατωνικό κείμενο από τον Πρωταγόρα να γίνει το βασικό. Σε σχέση με τις ενότητες</p>

<p>αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Σημαντικό: όλα αυτά να δίνονται απαλλαγμένα από ιδεολογικές αγκυλώσεις και ρομαντική αρχαιοπληξία.</p> <p>-Κατανοούν γλωσσικά με τη βοήθεια των σχολίων απλά κείμενα της αττικής διαλέκτου.</p> <p>-Δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο λεξιλόγιο της ΑΕ που επιβίωσε στη ΝΕ γλώσσα. Η διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας να υπερβαίνει την περίοδο μέσα στην οποία εντάσσονται τα κείμενα των διδακτικών ενοτήτων και με απλές φράσεις αντλημένες από μεταγενέστερους συγγραφείς (της βυζαντινής περιόδου κυρίως) οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιούν την εξέλιξη της ΑΕ γλώσσας και την επιβίωσή της στο σύγχρονο νεοελληνικό λόγο. Παράλληλα να επισημαίνεται και το λεξιλόγιο της ΑΕ που πέρασε και χρησιμοποιείται στην επιστημονική (και όχι μόνο) ορολογία των ευρωπαϊκών γλωσσών.</p> <p>-Μπορούν να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα με ταυτόχρονη καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης.</p> <p>-Ασκοούνται στη διαδικασία της μετάφρασης και να χρησιμοποιούν τις τεχνικές της για την επιτυχημένη απόδοση ενός αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα.</p>	<p>λογοτεχνική παραγωγή από την πρόωμη έως την ύστερη αρχαιότητα.</p> <p>- Είναι σημαντικό να τηρείται μία έστω χαλαρή νοηματική σύνδεση και η μετάβαση από τη μία ενότητα στην επόμενη να μη γίνεται με άλματα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλαμβάνονται ευκολότερα και αφομοιώνουν γρηγορότερα τις γνώσεις που συνδέονται και όχι τις ανεξάρτητες και ασύνδετες πληροφορίες.</p> <p>- Χρήση παράλληλων κειμένων, τόσο για πολλαπλή γλωσσική επεξεργασία, όσο και νοηματική: συνοδεύουν το βασικό κείμενο για να ενισχύσουν την άποψη που διατυπώνεται σε αυτό ή για να τη συμπληρώσουν ή επειδή έρχονται σε αντίθεση με αυτό.</p> <p><i>Διδασκαλία λοιπών φαινομένων γραμματικής:</i> Ουσιαστικά γ' κλίσης που απαντούν στα κείμενα Προθέσεις και σύνδεσμοι Αντωνυμίες Επίθετα γ' κλίσης (κριτήριο επιλογής : η συχνότητα που συναντώνται στην ΚΝΕ: σιγμόληκτα σε -ης, -ης, -ες) Τα ανώμαλα επίθετα μέγας και πολύς Το ρήμα εμί στον ενεστώτα στην υποτακτική, ευκτική, προστακτική Βαρύτονα ρήματα σε όλους τους χρόνους και σε όλες τις εγκλίσεις (πλην οριστικής) ενεργητικής και μέσης φωνής, ανάλογα και σε σχέση με τη συντακτική</p>	<p>Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του ως έτοιμη-προκατασκευασμένη γνώση.</p> <p>ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ: --Οι γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις μπορεί να είναι πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, αντιστοίχισης, διάζευξης και μετασχηματισμού. -Οι ασκήσεις για τον έλεγχο της κατάκτησης του λεξιλογίου μπορεί να είναι ασκήσεις διαθεματικού τύπου και σύνδεσή τους είτε με άλλα διδακτικά αντικείμενα (ιστορία, νεοελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία, τέχνες, θετικές επιστήμες). Εργασίες-πρότζεκτ σε σχέση με κοινωνικά φαινόμενα στη διαχρονική τους εξέλιξη, ή κοινωνικές εκδηλώσεις, πολιτειακούς θεσμούς, ιδέες και αντιλήψεις, ρόλο των προσωπικοτήτων στο ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, έτσι ώστε οι μαθητές να οδηγούνται σε διακειμενική- διαθεματική έρευνα, μέσα στη διακεκριμένη περιοχή της λογοτεχνίας. -Συμπληρωματικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εναλλακτικές δραστηριότητες, όπως: -θεατρική ανάγνωση, δραματοποίηση, υπόδυση ρόλου</p>	<p>αυτές προτείνονται τα εξής: Με βάση τα κριτήρια της επιλογής των κειμένων η σειρά των ενοτήτων πρέπει να ανατραπεί και να ενταχθούν νέα κείμενα από τις προτεινόμενες θεματικές ενότητες (συμβατά με τα βασικά θέματα). Οι ερωτήσεις κατανόησης του περιεχομένου επιβάλλεται να εμπλουτισθούν (πάντα θα παρέχεται παράλληλο κείμενο μεταφρασμένο ή δοσμένο παράλληλα στο πρωτότυπο και τη μετάφρασή του) και, με δεδομένο ότι υπάρχει μια λογική σύνδεση των κειμένων, οι μαθητές θα αξιοποιούν τη γνώση που αποκτήθηκε από τα προηγούμενα. Οι ερωτήσεις αξίζει να δίνουν αφορμές για τη δημιουργία ομαδικών συνθετικών εργασιών. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο μάθημα της ΑΕ γλώσσας και το βιβλίο «Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος</p>
---	---	---	--

	<p>τους λειτουργία: διδάσκουμε δηλ. την υποτακτική/ ευκτική, εφόσον τη συναντήσουμε στις προτάσεις με ανάλογη δομή</p> <p>Διδασκαλία λοιπών φαινομένων της σύνταξης:</p> <p>Ονοματικοί προσδιορισμοί, ομοιόπρωτοι (πλήρης αναγνώριση) και ετερόπρωτοι (ως προς τη λειτουργία τους συνολικά)</p> <p>Αντικείμενο (μονόπρωτα και δίπρωτα ρήματα)</p> <p>-Σύνταξη <i>απαρεμφάτου</i>: ταυτοπροσωπία-ετεροπροσωπία</p> <p>Διδασκαλία αναφορικής μετοχής και από την επιρρηματική, την τροπική, αιτιολογική, χρονική.</p> <p>Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων: διδασκαλία των συνδέσμων (ή της έλλειψής τους) που δημιουργούν παρατακτική σύνδεση προτάσεων (σε σχέση και με την εκφορά τους).</p> <p>Διδασκαλία λεξιλογίου</p> <p>-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ με τη χρήση μορφολογικών κανόνων από τους ίδιους τους μαθητές και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες ορολογίας μαθημάτων.</p>	<p>-κατασκευή κόμικς</p> <p>-διαγωνισμοί ομιλιών</p> <p>-σχεδιασμός αφίσας</p> <p>ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ:</p> <p>- πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p> <p>Εν τέλει βασική αρχή για τη διδασκαλία της ΑΕ είναι ότι το μάθημα πρέπει να μετατραπεί από παθητικό σε ενεργητικό, από μνημονικό σε δραστικό και από στατικό σε δυναμικό.</p>	<p>και οι άνθρωποι», το οποίο πλέον θα λειτουργεί ως κείμενο αναφοράς.</p> <p>Από τη γραμματική και το συντακτικό επιλέγονται φαινόμενα τα οποία εντοπίζονται στα κείμενα του πρωτοτύπου, έτσι ώστε αυτά να μπορούν να λειτουργούν ως κείμενα αναφοράς, ενώ οι ασκήσεις αναπροσαρμόζονται με βάση το πνεύμα που διαπνέει το νέο ΠΣ.</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες
--	--	---	---

			<p>εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.)</p> <ul style="list-style-type: none">• Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.)• Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: http://digitalschool.min.edu.gov.gr/courses/DSGYM-B120/ http://digitalschool.min.edu.gov.gr/courses/DSGYM-B112/
--	--	--	---

3.1.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Γ΄ *(80 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

(στην 1^η ενότητα θα ενταχθεί και η επανάληψη των φαινομένων που ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι πρέπει να επαναληφθούν από τη διδασκαλία της Β΄ Γυμνασίου)

1^H, 3^H, 5^H, 7^H, 9^H ΕΝΟΤΗΤΑ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

2^H, 4^H, 6^H, 8^H, 10^H, 11-15:ΕΝΟΤΗΤΕΣ: 6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
<p>ΟΙ μαθητές/ τριες οδηγούνται να μπορούν να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Αναγνωρίσουν το διαχρονικό χαρακτήρα της γλώσσας. -Αντιληφθούν τις διαφορές της ΑΕ με τη ΝΕ και τη διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. -Εργαστούν στο λεξιλογικό επίπεδο, με τη βοήθεια του μορφο-φωνολογικού επιπέδου της γλώσσας. -Παρατηρήσουν τη δομή της γλώσσας. - Αντιληφθούν τις επιβιώσεις προγενέστερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας. - Μαθαίνουν να σχηματίζουν ό,τι επιβιώνει στα νέα ελληνικά, καθώς και ό,τι υπηρετεί το λόγιο χρηστικό επίπεδο της νέας 	<p>Κείμενα χαρακτηριστικά των φάσεων της εξέλιξης της γλώσσας και της γραφής.</p> <p>-Αξιοποίηση των γνώσεων του περιβάλλοντος (τοπικού και ανθρώπινου) για τις ιδιολέκτους στην ΚΝΕ</p> <p>-Κείμενα που επιλέγονται με βάση το ενδιαφέρον που μπορούν να έχουν για τους μαθητές (ως προβολή, λ.χ. του καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Ελλήνων), το σύνολο των πληροφοριών που σε κάθε επίπεδο μπορούν να τους δώσουν, αλλά και τις αξίες που προβάλλουν.</p>	<p>Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή:</p> <ul style="list-style-type: none"> Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων, Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα. Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών, διαδικασιών και γεγονότων <p>Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του</p>	<p>1) Κείμενα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Α) Τα κείμενα στις ενότητες 2, 4, 6, 8, 10 Β) Τα κείμενα 1, 3, 5, 7, 9 μόνο από μετάφραση Γ) Τα παράλληλα κείμενα στις σελ. 100 (δεύτερο παράλληλο), 102, 105 107 (πρώτο παράλληλο), 109 αντί των κειμένων των ενοτήτων 1, 3, 5, 7, 9 <p>ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ 5 ΝΕΑ ΚΕΙΜΕΝΑ</p> <p>2) Ερμηνευτικά σχόλια: Ενότητες 1-10</p> <p>3) Λεξιλόγιο-Ετυμολογία: Συνοπτική συγκεντρωτική διδασκαλία των ενοτήτων 1 - 8 με βάση ένα συγκεντρωτικό πίνακα διδασκαλίας της γραμματικής κατηγορίας των</p>

<p>ελληνικής. Οι υπόλοιποι τύποι του παραγωγικού κλιτικού συστήματος απλώς να αναγνωρίζονται. -Θέσουν τις βάσεις για τη διαθεματικότητα. -Αναγνωρίζουν απλές δομές στο αρχαίο κείμενο αντίστοιχες με εκείνες της ΝΕ, ενώ σταδιακά εξοικειώνονται με τη δομή και την εκφραστική ιδιαιτερότητα του αρχαίου λόγου. -Μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό, εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο απαντώντας σε ερωτήσεις κατανόησής του. ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ (ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ): -Να κινηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τον ελληνικό πολιτισμό. -Να είναι σε θέση να συζητούν για τις ιδέες, τις απόψεις, τα προβλήματα της αρχαίας εποχής και να τα συγκρίνουν με αυτά της σύγχρονης ελληνικής και παγκόσμιας πραγματικότητας. -Να αναγνωρίζουν τη συνέχεια των πολιτιστικών φαινομένων και την αξία του παρελθόντος για την κατανόηση και ερμηνεία του παρόντος.</p>	<p>-Μεταπτωτικές βαθμίδες- πρώτοι ετυμολογικοί νόμοι. -Εντοπισμός λέξεων και η σημασία τους που συναντώνται σε άλλα επιστημονικά πεδία -Αναγνώριση συνηρημένων ρημάτων (περιορισμένη και επιλεκτική η άσκηση στην παραγωγή τους) -Αόριστος β΄ -Παθητικός μέλλοντας και αόριστος -Μέλλοντας και αόριστος υγρολήκτων και ενρινολήκτων -Όλα τα βασικά ουσιαστικά της γ΄ κλίσης -Απρόσωπη σύνταξη Επιρρηματικοί Προσδιορισμοί -Δευτερεύουσες προτάσεις: εντοπισμός και συσχετίσή τους με τον τρόπο εισαγωγής τους: αντωνυμίες, επιρρήματα και συνδέσμους -Διδασκαλία παθητικής σύνταξης: ποιητικό αίτιο</p>	<p>ως έτοιμη- προκατασκευασμένη γνώση. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - Επισήμανση των λεξιλογικών επιβιώσεων στην ΝΕΓ. Ταξινόμηση των λέξεων που είναι ίδιες στα ΑΕ και ΝΕ, λίγο διαφορετικές, εντελώς διαφορετικές. -Μικρές εργασίες συγκέντρωσης διαλεκτικών τύπων του περιβάλλοντος: σύγκριση, αναγνώριση, κατάταξη... αντιπαραβολή με την ΑΕΓ -Ταξινόμηση λέξεων ανάλογα με το πνεύμα, αλλά και ανακάλυψή τους μέσα από τη σύνθεση, βάσει των νόμων. -Δημιουργία λέξεων με παραγωγή και σύνθεση και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες Τύπος άσκησης: «Δημιουργείστε το προσωπικό σας λεξιλόγιο ξεκινώντας από τη ρίζα των λέξεων» -Συσχετισμός διδασκαλίας ΑΕΓ και ΝΕΓ: κίνηση από τη συγχρονία στη διαχρονία: από το τώρα στο χθες. Συνεργασία με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων για ανάδειξη της ορολογίας και της ερμηνείας της. -Έμφαση στην αναγνώριση των γραμματικών τύπων και κατηγοριών και όχι τόσο στην κλιτική αναπαραγωγή τους - Συζήτηση για τη σχέση ΑΕ και ΝΕ λόγου: επισήμανση του λόγιου χρηστικού επιπέδου της νέας ελληνικής, κυρίως σε επίσημο επίπεδο λόγου. -Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα</p>	<p>παράγωγων/σύνθετων λέξεων της ΑΕ και των συστατικών τους 4) Γραμματική: Σε γενικές γραμμές διατηρούμε την παρουσίαση των φαινομένων. Ωστόσο οι ασκήσεις να ζητούν περισσότερο την αναγνώριση τύπων (με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, διάζευξης, αντιστοίχισης) της ΑΕ που δεν έχουν επιβιώσει στη ΝΕ (α) υποτακτική, ευκτική, προστακτική, απαρέμφατο και μετοχή των συνηρημένων ρημάτων, β) μέρος των παραθετικών, γ) μέλλοντας ενρινολήκτων/υγρολήκτων, και την παραγωγή τύπων (με ασκήσεις μετασχηματισμού λέξεων εντός φράσεων ως προς τον αριθμό, την πτώση, τη φωνή ή το χρόνο) που έχουν επιβιώσει στη ΝΕ (α) Αόριστος β΄, β) Παθητικός Μέλλοντας και Αόριστος, γ) Μέρος των παραθετικών, δ) Οριστική των συνηρημένων και κάποιοι λίγοι τύποι από τις υπόλοιπες εγκλίσεις) 4) Συντακτικό: Τροποποιούμε το χρόνο, τον τρόπο και τη σειρά διδασκαλίας των φαινομένων, αλλά αξιοποιούμε τους συνολικούς πίνακες κατάταξης, όπως υπάρχουν στις σελ. 11-133: α) Προσδιορισμοί, β) Δευτερεύουσες Προτάσεις. Η αναφορά δεν θα είναι εκτενής (είδη προτάσεων, εισαγωγή και συντακτική θέση) και η βάση θα είναι η αντιπαράθεσή τους με τις δευτερεύουσες προτάσεις της ΝΕ,</p>
---	---	--	---

		<p>στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού.</p> <p>-Συζητήσεις στην τάξη για να παρατηρηθεί η συνειδητοποίηση της σύνδεσης ΑΕ και ΝΕ πολιτισμού.</p> <p>-Έμφαση στα αποσπάσματα που αποδεικνύουν ότι οι βάσεις των επιστημών τέθηκαν - σε μεγάλο βαθμό- από τους αρχαίους Έλληνες, όπως και της σύγχρονης μυθιστορίας</p> <p>-Παραπομπές σε ευρωπαϊούς ή άλλους λογοτέχνες ή επιστήμονες που έχουν εμπνευστεί από τους αρχαίους Έλληνες.</p> <p>-Κατάδειξη της διαφοράς κοινωνικών δομών μεταξύ αρχαιοελληνικής και σύγχρονων κοινωνιών.</p> <p>-Εντοπισμός των στοιχείων που αναφέρονται στον καθημερινό βίο των αρχαίων Ελλήνων.</p> <p>-Ενθάρρυνση του μαθητή να αναζητήσει περισσότερα στοιχεία για ό,τι τον ενδιαφέρει, από όπου μπορεί, μόνος, ή με τη βοήθεια των υπολοίπων.</p>	<p>γ) ποιητικό αίτιο.</p> <p>ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ (ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ)</p> <p>-Στο νέο σχολικό εγχειρίδιο καλό θα ήταν να συμπληρωθεί το παράθεμα με πίνακες των διδαγμένων φαινομένων στο επίπεδο της γραμματικής, του συντακτικού και της ετυμολογίας</p> <p>-Πρόσθετο διδακτικό υλικό με τις επιβιώσεις της ΝΕ, αντιπαραθετικούς πίνακες ΑΕ και ΝΕ, επιλογή ασκήσεων του βιβλίου και νέες ειδικές ασκήσεις</p> <p>-Προτεινόμενα projects (ομαδοσυνεργατικές εργασίες) ανά ενότητα, που θα παραπέμπουν τόσο στη χρήση του σχολικού βιβλίου <i>Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας</i> όσο και σε άλλα κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, όπως ενδεικτικά: 1) εν. 1: Ελένη, 2) εν. 2: Επιτάφιος του Περικλή, εν. 3: Οιδίπους Τύραννος κτλ.</p> <p>-Ψηφιακό υλικό σε κάθε σχολείο, έτοιμο να αναπαραχθεί –εφόσον και στο βαθμό που χρειάζεται– για κάθε μαθητή.</p> <p>Οι νέες τεχνολογίες καλούνται να βοηθήσουν ως προς την εξοικείωση των μαθητών/ τριών με:</p> <p>Λογισμικό</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επεξεργασίας κειμένου • Δημιουργίας και επεξεργασίας εντύπων (MS Publisher ή ανάλογο),
--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • κόμιξ ή κινούμενης εικόνας (ComicLab ή ανάλογο),
		<p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, (όπως θα μπορούσε να είναι η κατασκευή κόμικς και η τιτλοφόρησή τους στα ΑΕ)</p> <p>-πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) • Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) <p>Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και Ψηφιακού σχολείου: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-C106/</p>

3.2 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

3.2.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΤΑΞΗ Α΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΕΝΑ ΕΥΡΥ ΦΑΣΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟΝ
ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ τους ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Γενικές παρατηρήσεις για το προτεινόμενο ΠΣ της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από Μετάφραση

- Οι στόχοι στο υπάρχον ΠΣ είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και άρα οι όποιες προτάσεις μας είναι συμπληρωματικές και όχι ανατρεπτικές. Ωστόσο οφείλουμε να επισημάνουμε:
- Το σχολικό εγχειρίδιο (Μαρία Σαμαρά-Κ. Τοπούζης, *Αρχαία Ελληνικά, Ομηρικά Έπη Οδύσσεια*) δοσμένο υπό μορφή ανθολογίου, ωθεί τους μαθητές σε αποσπασματική ανάγνωση και γνώση του αρχαίου κειμένου, αίροντας μάλλον παρά συμβάλλοντας στους αρχικούς στόχους του ΠΣ.
- Κρίνεται υπερβολικός ο όγκος των πληροφοριών, των εικόνων αλλά και των ασκήσεων σε κάθε ενότητα (στη 2^η ενότητα για 100 στίχους παρατίθεται ένα παράλληλο κείμενο με άσκηση και 10 επιπλέον ασκήσεις σε 2,5 σελίδες) γεγονός που διασπά και αποπροσανατολίζει τους μαθητές, ενώ
- Επιπλέον ασκεί καθοδηγητικό ρόλο στους καθηγητές, οδηγώντας τους σε κάθε βήμα, απομακρύνοντάς τους από την αυτενέργεια και στερώντας τους την πρωτοβουλία των κινήσεων. Καθηγητές όμως με τέτοια χαρακτηριστικά πώς θα ωθήσουν στη συνέχεια τους μαθητές τους να αυτενεργήσουν ή να αναπτύξουν κριτική σκέψη; Χρειάζεται –δηλαδή– να είναι γνωστός ο τύπος των ασκήσεων, αλλά ο

τρόπος διαχείρισής τους καλό είναι να αφήνεται στον καθηγητή, ο οποίος καλείται να συνυπολογίσει και το σημείο αφετηρίας των μαθητών του και τις δυνατότητες της τάξης του.

- Δεν χρειάζεται σε κάθε ενότητα ανακεφαλαίωση: επιτείνει την αποσπασματικότητα και καταστρέφει την ολότητα του κειμένου. Δίνει την εσφαλμένη εντύπωση της ολοκλήρωσης.
- Η περιληπτική αναδιήγηση των γεγονότων κατά χρονολογική σειρά στερεί από το λογοτέχνημα την ευρηματική αφηγηματική τεχνική του δημιουργού του, χωρίς να επιτυγχάνει κάτι τόσο σημαντικό που να επιτρέπει μια τέτοια ανατροπή. Την ιστορία άλλωστε του Οδυσσέα σε σειριακή μορφή οι μαθητές την ξέρουν μετά από 6 χρόνια στο Δημοτικό. Στο Γυμνάσιο οφείλουμε να διδάξουμε πώς «ακριβώς» την έγραψε ο Όμηρος. (Αυτόν τον στόχο άλλωστε εξυπηρετεί και το εξαιρετικό συνοπτικό ημερολόγιο της Οδύσσειας που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα.)
- **ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
- Το βιβλίο του μαθητή να είναι ολόκληρη η Ομήρου Οδύσσεια, σε μετάφραση προσιτή στην ηλικία, το νοητικό δυναμικό και τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών. Το άριστο βεβαίως θα ήταν να γραφεί μια μετάφραση για διδακτικούς σκοπούς, αλλά εφόσον κάτι τέτοιο δεν μπορεί να επιτευχθεί, προτείνεται η μετάφραση του Δ. Μαρωνίτη.

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Διδακτικό περιεχόμενο ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ: Συνδυασμός διαδικασίας και περιεχομένου	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ: Ερμηνευτική-κειμενοκεντρική	
Οι μαθητές/τριες πετυχαίνουν ώστε να: -Κατανοήσουν την Οδύσσεια ως ποιητική ανθρωπογεωγραφία, ως ύμνο στον άνθρωπο και τα κατορθώματά του, ως διδαχή αξιών, ισχυρών πίστεων και		-οι μαθητές/τριες διαβάζουν οι ίδιοι – μετά τον καθηγητή– τμηματικά τους στίχους της ενότητας και επιδιώκεται η	Ως βιβλίο μαθητή απορρίπτουμε το ανθολόγιο και υιοθετούμε το διδακτικό εγχειρίδιο που περιλαμβάνει το σύνολο

<p>ανθρώπινης ευθύνης.</p> <p>-Έρθουν σε επαφή με τις αξίες του ελληνικού (και όχι μόνο) πολιτισμού, τον ιδιαίτερο τρόπο σκέψης των αρχαίων Ελλήνων, την έννοια του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη χωρίς υπερβολές και ωραιοποιήσεις.</p> <p>ΣΤΟΧΟΣ είναι το κείμενο να ερμηνεύεται ως κείμενο της εποχής του ενταγμένο στη συγχρονία, χωρίς υποκειμενικές και αυθαίρετες γενικεύσεις. Από κει και πέρα όμως οι μαθητές πρέπει να προχωρούν σε συγκρίσεις του τότε και του τώρα (ακόμα και με ενδιάμεσες παρενθέσεις) και να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αντιλαμβάνονται το έπος ως πνευματική δημιουργία με την οποία συνδέεται ο νεοελληνικός πολιτισμός και η οποία αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού και δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού. -Αντιλαμβάνονται ότι ο Όμηρος «δίδασκε» και τους αρχαίους Έλληνες (ήθος και αξίες) γι' αυτό σε όλη την αρχαιότητα αποτελούσε μόνιμο διδακτικό αντικείμενο για τους μαθητές. -Διαμορφώνουν αξιολογικά αισθητικά κριτήρια. -Δουλεύουν διαθεματικά κινούμενοι με ευχέρεια από το ένα λογοτεχνικό κείμενο στο άλλο, αναγνωρίζοντας τις ομοιότητες, αλλά και τις διαφορές στο χώρο και στο χρόνο. -Αντιληφθούν την αντιπαράθεση ασιατικού-ελληνικού κόσμου. -Αντιληφθούν την έννοια των διακειμένων που διαπλέκονται και να φτάσουν έτσι στην αισθητική αποτίμηση και την απόλαυση. -Κατανοήσουν το μύθο στην ποιητική του μετάπλαση και την πλοκή. -Κατανοήσουν το θεολογικό σύμπαν των αρχαίων Ελλήνων και τη σχέση των ανθρώπων με τους θεούς. -Αναγνωρίζουν στοιχεία που επιβιώνουν στην ποίηση και τη λογοτεχνία από τον Όμηρο έως τη σύγχρονη δημοτική ποίηση. -Αντιληφθούν ότι η συλλογική μνήμη διατήρησε αλλά και μετασχημάτισε τις επικές ποιητικές μορφές, το ύφος και τους αρχαίους μύθους σε σύγχρονες μορφές ποίησης και λαϊκής λογοτεχνίας. -Διερευνήσουν τη δομή της Οδύσσειας, ώστε να γνωρίσουν λογοτεχνικές και αφηγηματικές τεχνικές (εγκιβωτισμός, ευθύς λόγος, διάλογος, μονόλογος, πρωτο(2^ο/ 3^ο)πρόσωπη αφήγηση, τη λειτουργία του χρόνου ως προς την τάξη (αναδομή, προοικονομία) ως προς τη διάρκεια (διαστολή και συστολή-επιβράδυνση) εκφραστικές τεχνικές, σχήματα λόγου, μοτίβα λογοτεχνικά (άστοχα ερωτήματα, τυπικά επαναλαμβανόμενους στίχους) αιτιολογώντας το λειτουργικό τους ρόλο. 	<p>αναγνωστική κατανόηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού στον ελλαδικό ή έξω από αυτόν χώρο και τις ίδιες ή διαφορετικές αντιλήψεις σε επίπεδο ηθών-εθίμων, ιδεών, νοοτροπιών, ή άλλων πολιτιστικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν τους ανθρώπους κατά τη διάρκεια των αιώνων -Αντιπαραβάλλουμε τον ανθρωπομορφισμό των θεών στην Οδύσσεια με τον τρόπο που περιγράφεται στις Ιστορίες του Ηροδότου (λ.χ. το διάλογο Καλυψώ- Ερμή με την επιστολή που στέλνει ο Αιγύπτιος βασιλιάς Αμασης στον τύραννο της Σάμου Πολυκράτη: Γ, 40) -Αντιπαραβάλλουμε τη θέση της γυναίκας στην ομηρική κοινωνία με εκείνη της Αθηναίας του 5^{ου} αι., της Σπαρτιάτισσας, της ελληνίδας γυναίκας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα και σήμερα. -Κάνουμε λόγο για το τυπικό της φιλοξενίας στον Όμηρο σε αντιπαράβολή με τη φιλοξενία όπως την προσέφερε ο Λυδός βασιλιάς Κροίσος στο Φρύγα Άδραστο, ο οποίος τελικά έμελλε να του σκοτώσει το γιο. Ο Κροίσος όμως δεν μετάνιωσε για ό,τι είχε κάνει στον Άδραστο. Σύγκριση ασιατικού-ελληνικού κόσμου (Μήπως και ο Όμηρος το ήξερε και προσπαθούσε και αυτός να «διδάξει»; -Τα θέματα να τίθενται σε συζήτηση υπό μορφή ερωτήσεων και όχι με τελειωμένες 	<p>του κειμένου της Ομήρου Οδύσσειας, η οποία κατ' αυτόν τον τρόπο θα δίδεται στους μαθητές με τη μορφή ενός λογοτεχνικού βιβλίου: ενός βιβλίου δηλαδή που περιέχει λογοτεχνία γραμμένη τον 8^ο αι. π. Χ., δοσμένη σε νεοελληνική απόδοση από τον Δ. Μαρωνίτη.</p> <p>Ο καθηγητής μπορεί να έχει μια ποικιλία βιβλίων από τα οποία κάθε φορά ελεύθερα θα επιλέγει τι θα δείξει στους μαθητές του ή σε τι προγράμματα θα τους εμπλέξει.</p> <p>Τα παιδιά όμως δεν θα αποσπώνται από το κείμενο τη στιγμή που θα το διαβάζουν.</p> <p>Ως ανάλογης βαρύτητας με την Οδύσσεια ορίζονται και οι Ηροδότου Ιστορίες, με την έννοια ότι βασικά θέματα θα συνεξετάζονται για τον τρόπο που παρουσιάζονται τόσο στην Οδύσσεια όσο και στον Ηρόδοτο.</p> <p>Το εγχειρίδιο <i>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι</i> μπορεί να λειτουργήσει ως παράλληλα κείμενα</p> <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ηλεκτρονικά λεξικά -ηλεκτρονικό ταχυδρομείο -διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) -Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) -Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής
--	---	---

<p>-Ανάλογα να μπορούν να κινηθούν και με το κείμενο του Ηροδότου (: διείσδυση στα πολιτιστικά στοιχεία, ερμηνευτική ανάλυση περιεχομένου, καταβύθιση στη συγχρονία και συνεξέταση λαών πολιτισμών και εποχών). Σημειώνεται ότι προτείνεται αναλυτική διδασκαλία επιλεγμένων αποσπασμάτων της Οδύσσειας καθώς και ανάγνωση και περιληπτική αναδιήγηση των στίχων που δεν θα διδασκούνται αναλυτικά.</p> <p>ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p> <ul style="list-style-type: none"> -η λειτουργία του προοιμίου -εγκιβωτισμός -νόστος -το τυπικό της φιλοξενίας -η αναγνώριση -ανθρωπομορφισμός των θεών -ύβρις-τίσις-νέμεσις -κοινωνική και πολιτική οργάνωση -ηρωικό στοιχείο -αφηγηματικές (λογοτεχνικές- ποιητικές) τεχνικές -αξίες και στάση ζωής στην οικογένεια, την κοινωνία, την πολιτική -η θέση της γυναίκας στην ομηρική κοινωνία και η σύγκρισή της με την ύστερη αρχαιότητα και τη νεότερη Ελλάδα <p>Ανάδειξη και κριτική κατανόηση της οπτικής και του κοινωνικού ρόλου των προσώπων:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ανάδειξη δρώντων, δράσεων, αποδεκτών. -ανάδειξη υποκρυπτόμενων δρώντων, -ανάδειξη απόντων και σιωπώντων <p>Κλίμακα αιτιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> -παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση άλλων αρχαίων κειμένων: -παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση λαϊκών θρύλων, παραμυθιών και δημοτικών τραγουδιών και έλεγχου αναλογιών, ομοιοτήτων και διαφορών -Από τις Ηροδότου Ιστορίες να μπορούν διακειμενικά και περικειμενικά να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της ανθρώπινης σκέψης μέσα από το έργο ενός συγγραφέα που έγραψε μετά από 3 αι. από τον Ομηρο και κινείται οριζόντια στους τότε γνωστούς τόπους, ενώ καταγράφει συνήθειες και αντιλήψεις διαφορετικών λαών και πολιτισμών. <p>ΚΟΙΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ:</p>	<p>απαντήσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Οι στίχοι ή οι ραψωδίες που δεν διδάσκονται αναλυτικά μπορούν είτε να ακούγονται σε «αγώνες ανάγνωσης» στις οποίες θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές, και στη συνέχεια χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να γράψουν περίληψη ανά 50 στίχους. <p>Εναλλακτικά μπορεί να δίνονται –κατά την κρίση του καθηγητή σε περιληπτική μορφή.</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου -κατασκευή κόμικς -διαγωνισμοί ομιλιών -σχεδιασμός αφίσας -διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας και πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό -κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία) -δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα. 	<p>δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια. Ηροδότου Ιστορίες, <i>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι Α΄ και Β΄</i> ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A115/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A105/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A113/
---	---	--

<p>-η αντιμετώπιση του ξένου -Ο επεκτατικός πόλεμος -Οι θεοί -Οι φορείς της εξουσίας και ο τρόπος που την ασκούν: Οι αντιλήψεις των βασιλέων και των τυράννων διαφόρων λαών και πολιτισμών</p>		
--	--	--

3.2.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ Β΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΕΝΑ ΕΥΡΥ ΦΑΣΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟΝ
ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΘ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ τους ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
<p>Οι μαθητές με τη διδασκαλία του δεύτερου Ομηρικού έπους επιδιώκεται να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενισχύσουν τη γνώση που απέκτησαν για τον Όμηρο και τα δημιουργήματά του στην Α΄ Γυμνασίου. -Αντιληφθούν γιατί το έργο, παρά το ότι προηγείται χρονικά, διδάσκεται δεύτερο στο σχολείο. -Εμπεδώσουν τη σημασία του 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναλυτική διδασκαλία επιλεγμένων αποσπασμάτων της Ιλιάδας -Ανάγνωση και περιληπτική αναδιήγηση των στίχων που δεν θα διδαχτούν αναλυτικά <p>Στις με αναλυτικό τρόπο διδασκόμενες ενότητες θίγονται, ανάλογα με την περίπτωση και το προσφερόμενο υλικό της, τα θέματα που συνιστούν τον κόσμο και την ποιητική τεχνική του Ομήρου: επική προφορική παράδοση</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Τα θέματα να τίθενται σε συζήτηση υπό μορφή ερωτήσεων και όχι με τελειωμένες απαντήσεις. -Οι στίχοι ή οι ραψωδίες που δεν διδάσκονται αναλυτικά μπορούν είτε να ακούγονται σε «αγώνες ανάγνωσης» στις οποίες θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές, και στη συνέχεια χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να γράψουν περίληψη ανά 50 στίχους. <p>Εναλλακτικά μπορεί να δίνονται –κατά</p>	<p>ΠΡΩΤΙΣΤΗ ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΜΕ ΣΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΒΙΒΛΙΟ</p> <p>Το κύριο ζήτημα με το υφιστάμενο υλικό είναι η παρωχημένη και δύσκολη για της μαθητές μετάφραση του Ι. Πολυλά. Προέχει η αντικατάστασή της. Αν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί, προτείνεται να παρέχεται η δυνατότητα στους μαθητές να μπορούν να έχουν σε ψηφιακή μορφή και να διαβάζουν τη μετάφραση των</p>

<p>επιτεύγματος του Ομήρου και να αντιληφθούν την πρωτοτυπία του: το έργο, ενταγμένο σε μια μακρά ποιητική παράδοση προφορικής σύνθεσης, αποτελεί το πρώτο μνημείο της αφηγηματικής τέχνης και το πρώτο θεμέλιο της αφηγηματικής τεχνικής.</p> <p>-Κατανοήσουν την Ιλιάδα ως ποιητική ανθρωπογεωγραφία με ιδιαίτερο σύστημα αξιών, ιδεών και αντιλήψεων.</p> <p>-Κατανοήσουν ότι ο ποιητής, αν και καθιστά την <i>μήνιν</i> του Αχιλλέα έναρξη αλλά και θεματικό κέντρο της πλοκής, στο έργο του αντικατοπτρίζει την προϊστορία και το τέλος του πολέμου και μετατρέπει την <i>Ίλιάδα</i> σε έπος του δεκαετούς Τρωϊκού πολέμου.</p> <p>-Εκτιμήσουν τη μετάπλαση του τρωϊκού μύθου σε επικό ποίημα με κεντρικό θεματικό πυρήνα και δευτερεύοντα επεισόδια.</p> <p>-Διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές της <i>Ίλιάδας</i> και της <i>Οδύσσειας</i> σε κάθε επίπεδο.</p> <p>-Εμπεδώσουν την τεράστια επίδραση που άσκησε ο Όμηρος – ως λογοτεχνικό αρχέτυπο– τις μεταγενέστερες εποχές μέσα από τον τρόπο της πρόσληψής του.</p> <p>-Γι’ αυτό το λόγο αξίζει να αναγνωρίζουν της τεχνικές</p>	<p>αφηγηματικές τεχνικές εκφραστικά μέσα</p> <p>ομηρικές παρομοιώσεις</p> <p>αναχρονισμοί</p> <p>άνθρωποι-θεοί ανθρωπομορφισμός.</p> <p>Θείκη επιφάνεια, κοινωνία των θεών// κοινωνία των ανθρώπων</p> <p>οργή του Αχιλλέα, βουλή του Δία</p> <p>ομηρικές-ηρωικές αξίες: <i>τιμή, ἀρετή, αἰδώς, κλέος, δόξα, κῆδος</i>.</p> <p>Πόλεμος, μάχη, μονομαχία, μοιρα, άτη, ύβρις- τίσις- νέμεσις,</p> <p>έργα της ειρήνης, ανθρώπινες συνήθειες και θεσμοί,</p> <p>ομιλία εταιρική, συζυγική, εχθρική, σύγκριση με την Οδύσσεια</p> <p>-Παράλληλα κείμενα από τη μεταγενέστερη αρχαία ελληνική λογοτεχνία σε μετάφραση (λυρικούς ποιητές, Ηροδότου Ιστορίες (:για της αξίες, της πολεμικές τεχνικές, της στόχους του πολέμου σε διαφορετικούς λαούς, πολιτισμούς και εποχές) τραγωδία, Πλάτονα, Αριστοτέλη, ελληνιστικούς συγγραφείς), τη νεότερη ελληνική (Σολωμός, Καβάφης, κ.ά.) και την ευρωπαϊκή λογοτεχνία.</p> <p>-Παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση λαϊκών θρύλων, παραμυθιών που συναντώνται και σήμερα στα δημοτικά τραγούδια.</p>	<p>την κρίση του καθηγητή σε περιληπτική μορφή.</p> <p>Επιπλέον οι μαθητές/τριες μπορούν να:</p> <p>-ομαδοποιούν θέματα και στίχους που τα προβάλλουν (λ.χ.: συγκέντρωση και παρουσίαση των ενοτήτων που ενσωματώνουν πληροφορίες για την προϊστορία και τη συνέχιση του έπους με έμφαση της τεχνικές της αφήγησης.</p> <p>-παρουσίαση των ομιλιών των πρωταγωνιστών, θεματική κατάταξη της και σχολιασμός των πολλαπλών λειτουργιών της.</p> <p>-συγκέντρωση και παρουσίαση των ομηρικών παρομοιώσεων και άλλων εκφραστικών μέσων του ποιητή.</p> <p>-ερμηνεία των αναχρονισμών και των στοιχείων νεωτερικότητας του έπους (οι αναδυόμενοι πολιτειακοί θεσμοί)</p> <p>-η δράση των θεών</p> <p>-κλέος-σήμα (ταφικά έθιμα και μεταθανάτιες αντιλήψεις)</p> <p>-έπος και τραγωδία (οι ομηρικοί ήρωες-πρωταγωνιστές στο δράμα, μετάπλαση ομηρικών θεμάτων στους τραγικούς ποιητές)</p> <p>-συγκριτική μελέτη των δύο επών του Ομήρου</p> <p>-ο οπλισμός των ομηρικών ηρώων-συσχέτιση με την τέχνη της ηρωικής και αρχαϊκής εποχής</p> <p>-η επιβίωση των ηθών και εθίμων της ομηρικής εποχής στο λαϊκό ελληνικό πολιτισμό</p> <p>-Διεξαγωγή στην τάξη ρητορικού αγώνα λόγων με θέμα «η Ιλιάδα πολεμικό ή</p>	<p>Καζαντζάκη-Κακριδή. Επιπλέον είναι σημαντικό το κείμενο να περιληφθεί χωρίς περικοπές και να έγκειται στην ευχέρεια του διδάσκοντος η επιλογή ενοτήτων που πληρούν τους στόχους του μαθήματος.</p> <p>Τα παράλληλα κείμενα και ο σχολιασμός να μουν στο βιβλίο του καθηγητή, για να μην προκαλούν σύγχυση στους μαθητές. Εναπόκειται σε εκείνον να επιλέξει ανάλογα με τη δυναμική της τάξης του τι από αυτά θα ζητήσει και πώς. Ανάλογα ισχύουν και με τις προτεινόμενες δραστηριότητες, που είναι προτιμότερο να μεταφερθούν στο βιβλίο του καθηγητή, ενώ οι χρήσιμες πληροφορίες και τα θέματα της ομηρικής φιλολογίας που διευκολύνουν τους μαθητές στην κατανόηση πρέπει να παραμείνουν στο σχολικό εγχειρίδιο ως αντικείμενο μελέτης.</p> <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <p>-Ηλεκτρονικά λεξικά</p> <p>-ηλεκτρονικό ταχυδρομείο</p> <p>-διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.)</p> <p>-Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.)</p> <p>-Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.)</p> <p>-Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια, Ομήρου Ιλιάδα στις ψηφιοποιημένες μεταφράσεις της), Ηροδότου Ιστορίες,</p>
---	--	--	---

<p>(πρόληψη/ προοικονομία, ανάληψη, εξωτερική/εσωτερική αφήγηση) μέσα από της οποίες ο Όμηρος επιτυγχάνει να ενσωματώσει σε μια φαινομενικά ευθύγραμμη αφήγηση τις πληροφορίες που του χρειαζόνταν, αλλά να δώσει και ένα άρτιο εκφραστικά αποτέλεσμα.</p> <p>-Διακρίνουν τα εκφραστικά (λέξεις, φράσεις, στίχους) από τα θεματικά στερεότυπα (επαναλαμβανόμενα μοτίβα, τυπικές σκηνές) και να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία της στη διαδικασία της σύνθεσης του έπους.</p> <p>-Αναγνωρίζουν τα στοιχεία της προφορικότητας του έργου.</p> <p>-Εντοπίζουν και να ερμηνεύουν της αναχρονισμούς.</p> <p>-Συνειδητοποιήσουν το λόγο για τον οποίο η <i>Ήλιάδα</i> θεωρείται η μήτρα του τραγικού είδους.</p> <p>-Αντιληφθούν ότι, αν και κύριο θέμα της <i>Ήλιάδας</i> είναι ο πόλεμος, πρόκειται για ένα βαθιά αντιπολεμικό έπος, στο οποίο κυριαρχεί η αντίληψη ότι ο πόλεμος επιδεινώνει την έτσι και αλλιώς τραγική φύση του ανθρώπου. Υπό την έννοια αυτή να μπορούν να κατανοήσουν το ρόλο των <i>ομιλιών</i>, που αποτελούν</p>		<p>αντιπολεμικό έπος;»</p> <p>-αναζήτηση στοιχείων που να τεκμηριώνουν τη θέση: Όμηρος πηγή έμπνευσης για τους ζωγράφους όλων των εποχών ή</p> <p>-η πρόσληψη του Ομήρου μετά τον «Όμηρο» ή</p> <p>-ο Ε. Σλήμαν και ο Μ. Πάρρυ: η συμβολή τους στην ομηρική φιλολογία</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου</p> <p>-κατασκευή κόμικς</p> <p>--σχεδιασμός αφίσας</p> <p>-διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας και πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα</p> <p>-επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με το έπος</p>	<p>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι Α΄ και Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.:</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A115/</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A105/</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A113/</p>
---	--	--	--

<p>μη πολεμικές ή αντιπολεμικές παύσεις του έπους. -Αναγνωρίζουν τα στοιχεία των δύο πολιτισμών που συμφύρονται στο έπος και κατανοούν την αιτία της ύπαρξής της. -Γνωρίζουν την τεράστια επίδραση που άσκησε ο Όμηρος – ως λογοτεχνικό αρχέτυπο– τις μεταγενέστερες εποχές μέσα από τον τρόπο της πρόσληψής του.</p>			
---	--	--	--

3.2.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ Γ΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Και ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΣΟ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΙΑ ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΑ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Διδακτικό περιεχόμενο ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	
<p>Με τη διδασκαλία της δραματικής ποίησης επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερθουν σε επαφή με ένα καινούργιο γραμματειακό είδος που όχι μόνο εμφανίστηκε πρώτη φορά στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π. Χ. αλλά έφτασε και σε ανυπέρβλητο ύψος ποιοτικής απόδοσης. -Αντιληφθούν τη σχέση δραματικής ποίησης και δημοκρατίας. 	<p>Ο μύθος να ειδωθεί όπως αναπτύχθηκε και στους:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Όμηρο, Οδύσσεια, δ -Στησίχορο, Παλινωδία -Ηρόδοτο Ιστορία, 2.120 -Γοργία, Ελένης Εγκώμιον, - Γ. Σεφέρη, Ελένη -Γ. Ρίτσο, Ελένη <p>ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p> <ul style="list-style-type: none"> -δράμα -γυναικά-τιμή-προσβολή-επινοητικότητα- 	<p>Ελεύθερος σχολιασμός της σκέψης του Ευριπίδη αναφορικά με το κατά πόσον ήταν πρωτοποριακός σε σχέση με την εποχή του</p> <p>Κριτική της επιλογής του συγκεκριμένου θέματος από τον ποιητή, προκειμένου να καταδείξει τη ματαιότητα του πολέμου</p> <p>Αντιπαραβολή με το του Ηράκλειτου: «πόλεμος πατήρ πάντων» (απ. 53) και με το κεφ. «πολιτικές υποθήκες» από το Ανθολόγιο Φιλοσοφικών κειμένων)</p> <p>-Αντιπαραβολή του ρόλου και της θέσης</p>	<p>Το σχολικό εγχειρίδιο Ευριπίδη Ελένη, των Ν. Δεσύπρη, Δ. Παπαγεωργάκη, Χ. Ράμμου, Κ. Τσενέ κρίνεται ικανοποιητικό και δεν προτείνεται η αλλαγή του. Όμως χρειάζεται να εμπλουτιστεί με μια εισαγωγή στο γραμματειακό είδος της δραματικής ποίησης (με υποκεφ: η έννοια του δράματος, πώς προέκυψε, πού παιζόταν/ διδασκόταν, ποιες οι πιο γνωστές αρχαίες τραγωδίες και οι δημιουργοί τους, πού-πώς παίζονται σήμερα), ώστε οι μαθητές/ τριες να</p>

<p>-Παρακολουθήσουν την εξέλιξη της ελληνικής σκέψης και λογοτεχνίας και να παρατηρήσουν τη διαχρονικότητά της. Με τη διδασκαλία της <i>Ελένης</i> του Ευριπίδη επιδιώκεται να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Απολαύσουν ένα μύθο σε μια παραλλαγή που ανατρέπει την - έως τότε γνωστή τους- αφορμή ενός μεγάλου πολέμου ορίζοντας εκ νέου τα αίτιά του. -Αντιληφθούν τη σχετικότητα των ανθρωπίνων πραγμάτων και τη λειτουργία των στερεοτύπων στη ζωή και στην ανθρώπινη σκέψη. -Πορευτούν με τον άνθρωπο και τη μοίρα του και να δουν να την αποδέχεται και να την παλεύει. -Κινηθούν διακειμενικά και να δουν πώς προσλαμβάνεται ο μύθος της Ελένης-Μενελάου στο σύνολό του ή στα επιμέρους στοιχεία του από συγγραφείς της αρχαιότητας που διακονούν μάλιστα σε διαφορετικά λογοτεχνικά είδη (Όμηρος, Γοργίας, Ηρόδοτος), αλλά και σύγχρονους λογοτέχνες (Σεφέρης). -Αντιληφθούν τη διαφορά του «φαίνεσθαι» από το «είναι». -Συνειδητοποιήσουν το βαθύ αντιπολεμικό μήνυμα του έργου σε συνδυασμό με τον ιστορικο-κοινωνικό χωρόχρονο στον οποίο συνετέθη. 	<p>πρωτοβουλία</p> <ul style="list-style-type: none"> -ηθική-συζυγική πίστη-τιμιότητα -φιλία-συμπάραση (ο ρόλος του συνόλου των γυναικών στην τραγωδία) -ειρήνη-πόλεμος// παραλογισμός -αιτία-αφορμή -απάτη-αυταπάτη-«φαίνεσθαι»-«είναι» -εξουσία: η θέση του ισχυρού σε σχέση με την προσωπικότητα: είναι αυταξία το αξίωμα; -ξενιτεμός -πολιτισμοί: οι συγκρούσεις τους: ομοιότητες-διαφορές 	<p>της Ελένης στη συγκεκριμένη τραγωδία και στην ομηρική ποίηση: διαπίστωση της αντίληψης του Ευριπίδη για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και σύγκρισή της με τη θέση που κρατά για κείνη ο Πλάτωνας στην ιδανική πολιτεία (Α. Φ. Κ.:76-80)</p> <p>-Αντιπαραβολή της κατάστασης γνώσης- άγνοιας Ελένης-Μενελάου με τις έννοιες «γνώση-αλήθεια» από το ομώνυμο υποκεφ. των Φιλοσοφικών κειμένων (σ. 22-25), για να καταλήξουμε στη «σχετικότητα της γνώσης» (σ. 46-49)</p> <p>Ομαδικές εργασίες για το ρόλο τόσο της Ελένης όσο και όλων των γυναικείων προσώπων της τραγωδίας αναλογικά και συγκριτικά με άλλες γυναικείες μορφές της αρχαιότητας, αλλά και νεότερων περιόδων της ελληνικής ιστορίας έως των σύγχρονων: ανάδειξη των πολλαπλών όψεων των προσωπικοτήτων των ηρωίδων</p> <p>-Αντιπαραβολή της Ελένης με τις Πηνελόπη, Κλυταιμνήστρα, Μήδεια, Αρετούσα (συσχετισμός με την προσωπικότητα του άντρα-συντρόφου)</p> <p>-αξιολογική αποτίμηση του συνόλου του έργου και κατάταξή του στις τραγωδίες ή στις κωμωδίες</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, δραστηριοτήτων ομαδικής έκφρασης Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου, σκηνικής αναπαράστασης του συνόλου του έργου,</p>	<p>αποκτήσουν αντίληψη του είδους, της αξίας, της ειδοποιούς διαφοράς του συγκεκριμένου λογοτεχνικού είδους και της προσφοράς των αρχαίων Ελλήνων στο σύγχρονο κόσμο. Για το σκοπό αυτό προτείνεται να ενσωματωθεί στο σχολικό βιβλίο το κεφ. για τη δραματική ποίηση (στο σύνολό του ή επιλεγμένα αποσπάσματα) από το βιβλίο <i>Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας</i>, των Α. Στέφου-Εμμ. Στεργιούλη-Γ. Χαριτίδου που είναι προορισμένο να λειτουργήσει ως κείμενο αναφοράς και για τις 3 τάξεις του Γυμνασίου (σ. 63-82 και 88-96)</p> <p>ΩΣ ΚΕΜΕΝΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ανθολόγιο φιλοσοφικών Κειμένων (ΑΦΚ), Γ΄ Γυμνασίου -Ομήρου Οδύσσεια -Ηροδότου Ιστορίες <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) -Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) -Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) -Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια. Ηροδότου Ιστορίες, Ευριπίδη Ελένη, άλλες αρχαίες τραγωδίες, Ανθολόγιο φιλοσοφικών Κειμένων, Γ΄ Γυμνασίου) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses
---	--	--	---

<p>-Συναισθανθούν τα αισθήματα των ηρώων και να εμπλακούν στο <i>έλεος και το φόβο</i>, να συμμεριστούν την αγωνία, ώστε να μπορέσουν να φτάσουν στην κάθαρση.</p> <p>-Παρακολουθήσουν τη δομή μιας τραγωδίας: περιπέτεια, αναγνώριση, κορύφωση και λύση.</p> <p>-Αντιληφθούν τις ιδιαίτερες εκφραστικές τεχνικές της τραγωδίας, την εναλλαγή επικώνυλων μερών, αιτιολογώντας το λειτουργικό τους ρόλο.</p> <p>-Μπορούν να εντοπίσουν σκηνοθετικές λεπτομέρειες στο κείμενο του θεατρικού ποιητή, αξιοποιήσιμες στην παράστασή του.</p>		<p>επιλεγμένων μερών του ή και επιμέρους στίχων του</p> <p>-παρακολούθηση μιας παράστασης αρχαίας τραγωδίας στα θέατρα όπου παιζόταν (εφόσον είναι δυνατό) ή έστω μέσω DVD ή από το διαδίκτυο</p> <p>-διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας, πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>/DSGYM-C112/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses /DSGYM-C116/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses /DSGYM-C119/</p>
---	--	---	---